

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
İlköğretim Programı

CALDECOTT ÖDÜLLÜ VE POPÜLER RESİMLİ TÜRK ÇOCUK KİTAPLARININ
KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZİ

Pınar KAMALI

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
İlköğretim Programı

CALDECOTT ÖDÜLLÜ VE POPÜLER RESİMLİ TÜRK ÇOCUK KİTAPLARININ
KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZİ

A COMPARATIVE ANALYSIS OF CALDECOTT AWARD-WINNING BOOKS AND
POPULAR TURKISH PICTURE BOOKS

Pınar KAMALI

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,
Pınar KAMALI'nın hazırladığı "Caldecott Öd¼ll¼ Ve Pop¼ler Resimli T¼rk ocuk
Kitaplarının Karşılaştırmalı Bir Analizi" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Temel
Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalında Y¼ksek Lisans Tezi** olarak
kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Prof. Dr. Mustafa ULUSOY	İmza
J¼ri Üyesi (Danışman)	Prof. Dr. Hakan DEDEOğLU	İmza
J¼ri Üyesi	Prof. Dr. Serkan elik	İmza

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, Öğretim ve Sınav Y¼netmeliđi'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından ..... / ..... / ..... tarihinde uygun gör¼lm¼ř ve Enstit¼ Y¼netim Kurulunca ..... / ..... / ..... tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr.
Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ M¼d¼r¼

Öz

Bir ülkenin kültür seviyesini belirleyen en önemli ürünlerden biri çocuk kitaplarıdır. Çünkü çocuk kitapları çocukların sadece eğlenceli vakit geçirmelerini sağlayan ürünler değil aynı zamanda başlı başına birer sanat yapıtlarıdır. Erken yaşlarından itibaren hayatlarına giren tıpkı oyuncaklar gibi onların tüm gelişim alanlarını destekleyip zihinsel yeti, düşünme, algılama, imgeleme, hayal gücü, yaratıcılık ve estetik gibi becerileri geliştirecek, hayatlarına yön verecektir. Bu bağlamda bakıldığında nitelikli resimli kitaplarla erken yaşlarda karşılaşan çocuklar, evrensel kültür dünyası içinde yer alan aynı zamanda toplumsal gelişime de katkı sunan geleceğin yetişkinlerini oluşturacaklardır. Bu araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl en iyi çocuk kitabı resimleyici ödülü almış kitaplarla (Ödül, XIX. yüzyıl ressamı ve kitap resimleyicisi Randolph Caldecott anısına bu adı taşımaktadır) popüler resimli Türk çocuk kitaplarının biçimsel özellikler ve resimlendirme teknikleri bakımından, benzerlik ve farklılıklarının, karşılaştırmalı bir analizi yapılmıştır. Çocuk edebiyatında, metin kadar resim ve biçimsel özelliklerin de önem taşıdığına vurgu yapılarak farklı kültüre ait kitaplar incelemeye alınmıştır. Bu amaçla, farklı yıllarda Caldecott ödülü almış resimli çocuk kitaplarından 10 tanesiyle yine 10 popüler resimli Türk çocuk kitabı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. İnceleme, basılı metinlerin gözden geçirilerek belli boyutlar çerçevesinde çözümlenirken, araştırma doküman incelemesi çalışması olup nitel yöntem benimsenerek desenlenmiştir. Bu araştırmada hem çağdaş Türk çocuk edebiyatı hem de uluslararası çocuk edebiyatından nitelikli örnekler sunularak, çocuk edebiyatının biçimsel ve resimlendirme özellikleri bakımından farklı bakış açıları sağlanmasının önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca, bu araştırma Türkçe literatürde ilk olup, elde edilen bulgularla resimli Türk çocuk kitaplarında geliştirilmeye ihtiyaç duyulan alanlara dikkat çekilerek çocuk edebiyatı araştırmalarına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: çocuk edebiyatı, resimli çocuk kitapları, Caldecott ödülü, resimlendirme teknikleri, biçimsel özellikler

Abstract

Children's books are one of the most important products in determining the cultural level of a country. Because children's books are not only products that enable children to have fun, but also works of art in their own right. Just like toys that enter their lives from an early age, they will support all their developmental areas and will develop skills such as mental ability, thinking, perception, imagination, imagination, creativity and aesthetics, and will shape their lives. In this context, children who encounter quality picture books at an early age will form the adults of the future who take part in the world of universal culture and also contribute to social development. In this research, a comparative analysis was made of the similarities and differences between the popular picture Turkish children's books with the books that received the best children's book illustrator award every year in the United States (the award is named after the 19th century painter and book illustrator Randolp Caldecott) in terms of formal features and illustration techniques. In children's literature, it was emphasized that picture and stylistic features are as important as text, and the books belonging to different cultures were examined. For this purpose, 10 of the children's picture books that received the Caldecott award in different years and 10 popular Turkish children's picture books were examined comparatively. While the analysis is analyzed within the framework of certain dimensions by reviewing the printed texts, the research is a document analysis study and patterned by adopting the qualitative method. In this research, by presenting qualified examples from both contemporary Turkish children's literature and international children's literature, providing different perspectives in terms of the formal and illustrative characteristics of children's literature. In addition, this research is the first in the Turkish literature, and it is thought that it will make a great contribution to children's literature research by drawing attention to the areas that need to be developed in Turkish children's picture books with the findings obtained.

Keywords: children literature, children's picture books, Caldecott medal, illustration techniques, formal features

Teşekkür

Tez çalışmamın her aşamasında desteğini ve gerekli olan kaynaklara ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen; bilgi, birikimi ve yol göstericiliği ile yoluma ışık tutan tez danışmanım, çok değerli hocam Sayın Prof. Dr. Hakan DEDEOĞLU'na,

Tez jürimde bulunan ve kıymetli görüşlerini benimle paylaşan sayın hocalarım Prof. Dr. Serkan Çelik'e ve Prof. Dr. Mustafa Ulusoy'a,

Bugüne kadar bana inanan ve her konuda destekleyen annem Neşe KAMALI'ya, babam İsmet KAMALI'ya, abim Çağdaş KAMALI'ya ve ikiz kardeşim Erdem KAMALI'ya tüm kalbimle teşekkür ederim.

Pınar KAMALI

İçindekiler

Öz.....	ii
Abstract	iii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	vii
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
Araştırma Problemi	4
Alt Problemler.....	4
Sayıtlılar	5
Sınırlılıklar	5
Tanımlar.....	5
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	7
Çocuk Edebiyatı ve Resimli Öykü Kitapları	7
Resimli Çocuk Kitaplarının Biçimsel Özellikleri	10
Resimli Çocuk Kitaplarının Resimlendirme Teknikleri Açısından Özellikleri.....	17
Randolph Caldecott Hayatı, Madalyası ve Kriterleri	27
İlgili Araştırmalar	30
Bölüm 3 Yöntem.....	38
Araştırmanın Deseni ve Yöntemi.....	38
Araştırmanın Çalışma Materyalleri	39
Veri Toplama Süreci.....	41
Veri Toplama Araçları	42
Verilerin Analizi	43
Bölüm 4 Bulgular	46
Caldecott Ödüllü Resimli Çocuk Kitaplarının Biçimsel ve Resimlendirme Teknikleri Açısından Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	46

Popüler Resimli Türk Çocuk Kitaplarının Biçimsel ve Resimlendirme Teknikleri Açısından Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	96
Caldecott Ödüllü ve Popüler Resimli Türk Çocuk Kitaplarının Benzerlik ve Farklılıklarına İlişkin Bulgular.....	134
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	140
Sonuç ve Tartışma	140
Öneriler	151
Kaynaklar	152
EK-A: Etik Beyanı.....	164
EK-B: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu	165
EK-C: Thesis/Dissertation Originality Report.....	166
EK-Ç: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı.....	167

Tablolar Dizini

Tablo 1. <i>Örnekleme Yeri Alan Caldecott Ödülü Almış Resimli Çocuk Kitabı ve İllüstratörleri</i>	40
Tablo 2. <i>Örnekleme Yeri Alan Popüler Resimli Türk Çocuk Kitabı ve İllüstratörleri</i>	41
Tablo 3. <i>Araştırmanın Analiz Çerçevesi</i>	44

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde problem durumu, araştırmamanın amacı ve önemi, araştırma problemi ve alt problemler, sınırlılıklar, araştırmaya ilişkin tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Çocuk edebiyatının çocuk ve edebiyat olmak üzere iki ana bileşeni vardır. Tarihsel süreçte çocuk algısına bakıldığında 18. yy Rönesans ve Hümanizmanın etkisi ile birlikte çocuğun “minik yetişkin” olduğu düşüncesi önemini yitirmiş, çocuğun özel bir doğası olduğu ve buna uygun yetiştirilmesi gerektiği düşüncesi önem kazanmaya başlamıştır. Dilidüzgün ve diğerleri (2002, s. 4) çocuğu, “kendine özgü algıları olan, dünyayı kendi bakış açısıyla değerlendiren, sosyal, dilsel, ruhsal yetileri henüz tam olarak gelişmemiş veya yetişkinlerin dünyasıyla bütünüyle örtüşmeyen bir varlık” olarak tanımlamaktadır. Değişen çocukluk algısıyla beraber artık dünyayı benzersiz algılayan, yeterlilikleri ve ihtiyaçları yetişkinlerden farklı olan çocuğun, kendine ait kitapları olması gerektiği düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu düşünceden yola çıkılarak, yazılacak kitapların içerik ve biçim bakımından çocukların tercihleriyle gelişim özelliklerinin dikkate alınarak hazırlanması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Çocuk edebiyatı; çocukların gelişimsel süreçlerinde etkin bir role sahip olan, Sever'e (2003) göre bebeklikten ergenlik dönemine kadar onların gelişimsel düzeylerine uygun olarak, hayal, duygu ve düşüncelerine hitap eden, sanatsal nitelik taşıyan, görsel ve dilsel öğelerin olduğu ürünler bütünüdür. Bu ürünler bütünü; çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmanın yanında, ruhsal gelişimlerine de katkı sağlayan, edebi esere karşı ilgi ve farkındalık uyandıran, estetik bir özelliğe sahiptir (Tüfekçi Can, 2014).

Çocuk, dünyaya geldiği andan itibaren çevresi ile yoğun bir etkileşim içindedir. Bu öğrenme ve keşfetme süresince karşılaştığı zengin ve nitelikli uyaranlar, çocuğun bütün gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu uyaranların önemli kısmını, onlar için kolay ulaşılabilir olan resimli çocuk kitapları oluşturmaktadır. Glazer (1986) ise resimli öykü kitabını 0-7 yaş grubu çocuklara yönelik oluşturulmuş, metin kadar resimlendirmenin de önemli bir yere sahip olduğu,

çeşitli konulardaki yayınlar olarak tanımlamaktadır. Gelişim döneminin en zengin görsel uyaranlarından olan resimli çocuk kitapları, çocukların sadece bilişsel gelişimlerine değil aynı zamanda sosyal-duygusal gelişimlerine de önemli katkı sağlamaktadır. Piaget (1896-1980)'nin "Bilişsel Gelişim Kuramı"na göre, işlem öncesi gelişim dönemindeki çocuklar özümseme, tersine çevirebilme gibi fiziksel dünyaya ilişkin genellemeler ve soyut kavramları algılamakta zorlanırken öte yandan renk, şekil ve büyüklük gibi temel kavramları daha kolay anlayabilmektedirler (Russel, 2009). Dolayısıyla resimli kitaplar, çocukların bilişsel gelişimine katkı sunmalarının yanında yine zevk alabilecekleri eğlenirken öğrenebilecekleri, hayal güçlerini tetikleyen görsel öğeler ve metinlerden oluştuğu için önem taşımaktadırlar.

Görsel öğelerle metinlerin bir arada bulunması, çocukların farklı gelişim alanlarını desteklemektedir. Howard Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramına göre en az sekiz farklı yönde gelişebilen ve çok boyutlu zekânın bir boyutu olan görsel zekâ; renk, çizgi, şekil, biçim, boşluk ve bu öğeler arası ilişkilere karşı duyarlılığı barındırmaktadır. Görsel algılar, ön bilgi, deneyim ve duyguları bir araya getirerek diğerlerine deneyimleyecekleri yeni bakış açıları yaratırlar (Bellanca, 2009, p. 2). Dolayısıyla, yeni bilgiler veren, var olan bilgileri pekiştiren resimli çocuk kitaplarında yer alan yazılı metinler önemli bir unsur olsa da ana unsur resimlerdir. Metinler çocuklar tarafından resmin tamamlayıcısı olarak algılanmaktadır.

Öğrenme ve keşfetme sürecinde algılanması güç olabilecek birçok kavram resimler aracılığıyla çocukların zihninde somutlaşarak daha anlamlı hale gelir. Özer'e (2007) göre "Resim; sadece izlenen bir sanat objesi olmayıp, görülen ve duyumsanan, sonunda iletisini izleyiciye taşıyan ve üzerine düşündüren bir sanat formudur." (s. 427). Bu açıdan resimli kitaplar çocukları sadece yazı ile buluşturmakla kalmayıp, görseller aracılığıyla, onların inceledikleri resimlerden daha derin anlamlar çıkarmalarına, hayal dünyalarına yeni pencereler açarak çevreyi ve yaşamı keşfetmelerine yardımcı olmaktadır.

Güleç ve Gönen (1997) kısa bir süre olan çocukluk döneminin, gelişim için önemli bir zaman dilimi olduğunu vurgulamaktadır. Gönen'e göre (1989) bu dönemde henüz okumayı bilmeyen çocuğa öyküleri anlatmak gerekir. Bu nedenle, kitaplarda kolay yorumlanabilen, sanat değeri taşıyan, çocuğun ruhsal yapısı ve zihinsel gelişimine uygun resimlerin bulunması gerekirken, yine metinlere uygun

kompozisyonda denge, uyum, birlik, simetri, ahenk ve hareket gibi sanat öğelerini barındıran resimler tercih edilmelidir.

Günümüzün önemli kavramlarından biri olan yaratıcı düşünme gelişiminin ön koşulu, sanat ve estetiğe ilişkin ilgi ve becerilerin gelişmesi olduğu dikkate alındığında, kitapların renk, desen, biçim ve çizim bakımından nitelikli hazırlanmış olması gerekir (Yalçın ve Aytaş, 2003). Nitelikli resimlemeler, sanatçı duyarlılığıyla oluşturulmuş ürünler olduğundan, çocuklarda yaratıcılığın gelişimine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda, çocuğun yaratıcılık gücünün gelişebilmesi için estetik öğeler taşıyan resimlerle hazırlanmış kitaplarla erken yaşlarda etkileşime geçmesi gerekmektedir (Kapoğlu, 2012).

Resimlemelerin metinden bağımsız olarak tek başına öyküyü anlatabilecek ifade gücüne sahip olması gerekmektedir. Aynı zamanda resimlemeler çocukların beş duyusunu da harekete geçirebilecek özellikte olmalıdır. Brookshire, Scharff ve Moses (2002)'in çalışmasına göre çocuklar canlı ve gerçeğe yakın resimlendirmelere sahip kitapları okumayı tercih etmektedir. Bu nitelikte resimlemeler, çocuğun hiçbir açıklamaya gerek duymadan, resimlemelerin anlamlarını akıllarında yapılandırmasına, resimlemeler arası bağlantılar kurmasına ve hatta kendi öykülerini oluşturmalarına olanak sağlaması açısından önem taşır.

Türkiye'de her yıl pek çok sayıda çocuk kitabı yayınlansa da tümünün içerik, metin ve görsel yönüyle istenilen niteliği taşıyamadığı izlenmektedir. Bu çalışmada atıflarda belirtilen özellikleri taşıyan kitapların ise çocukların hayatına ve gelişimine büyük katkı sunacağı aşikardır. Dolayısıyla, bu niteliklerin örnekler ve araştırmalar yoluyla ortaya konulması bu nitelikteki kitapların sayısının artması bakımından büyük önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmada, farklı yıllarda Caldecott ödülü almış 10 resimli çocuk kitabı ve 10 popüler resimli Türk çocuk kitabı biçimsel özellikler ve resimleme teknikleri bakımından incelenmiştir. Caldecott ödüllü kitapların seçiminde öncelik Türkçeye çevrilmiş olanlara verilmiş olup daha sonra eğitimciler tarafından kullanımı tercih edilen kitaplar incelemeye alınmıştır. Resimli Türk çocuk kitapları, alanda hem

sayısal hem niteliksel açıdan yüksek sayıda kitap üretmiş illüstratörlerin kitapları arasından seçilmiştir. Seçilen 20 kitabın biçimsel açıdan boyut, şekil, ağırlık, sayfa sayısı, kapak tasarımı, kâğıt seçimi, ciltleme, sayfa tasarımı, yazı tasarımı özelliklerinin ve resimleme teknikleri açısından çizgi, renk, gölge, şekil, doku, boşluk, kompozisyon, perspektif, resimlendirme tekniği ve sanat akımı özelliklerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bununla birlikte, Caldecott ödüllü ve popüler resimli Türk çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri ve resimlendirme teknikleri açısından benzerlik ve farklılıklarının karşılaştırmalı bir analizi gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada, hem çağdaş Türk çocuk edebiyatı hem de uluslararası çocuk edebiyatından nitelikli örnekler sunularak, çocuk edebiyatının biçimsel ve resimlendirme özellikleri bakımından farklı bakış açılarının sağlanması için önemli görülebilir. Ayrıca, resimli çocuk kitaplarının nitelikli örneklerini oluşturması nedeniyle Caldecott ödüllü kitaplar ve popüler resimli Türk çocuk kitaplarının karşılaştırmalı analizinin literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma, Türkçe literatürde ilk olması nedeniyle çocuk edebiyatı araştırmalarına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırma Problemi

“Caldecott ödüllü resimli çocuk kitapları ile popüler resimli Türk çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri ve resimlendirme teknikleri açısından benzerlik ve farklılıkları nelerdir?”

Alt Problemler

Araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Caldecott ödüllü resimli çocuk kitaplarının biçimsel açıdan özellikleri nelerdir?
2. Caldecott ödüllü resimli çocuk kitaplarının resimlendirme teknikleri açısından özellikleri nelerdir?
3. Popüler resimli Türk çocuk kitaplarının biçimsel açıdan özellikleri nelerdir?
4. Popüler resimli Türk çocuk kitaplarının resimlendirme teknikleri açısından özellikleri nelerdir?

5. Caldecott ödüllü resimli çocuk kitapları ile popüler resimli Türk çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri ve resimlendirme teknikleri açısından benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir?

Sayıtlılar

Araştırma sürecinde katkıları olan uzman kişilerin düşünce ve fikirlerinin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır. Buna ek olarak, uzman görüşü alınıp geçerlik ve güvenilirlik kontrolleri yapılarak araştırmacı tarafından hazırlanan analiz çerçevesinin araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, farklı yıllarda Caldecott ödülü almış 10 resimli çocuk kitabı ve 10 popüler resimli Türk çocuk kitabıyla sınırlandırılmıştır. Belirlenen bu 20 kitabın biçimsel özellikleri ve resimlendirme tekniklerine ilişkin inceleme bulgu ve sonuçlarıyla da sınırlıdır.

Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: Çocukluk dönemi içinde bulunan bireyler için özel olarak içselleştirilerek yazılan; çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal ve dilsel gelişimini göz önünde bulunduran; çocuğun yeteneklerinin açığa çıkmasına yardımcı olan; geçmiş, bugün ve gelecek arasında bir bağ kuran; kültürel mirasa sahip çıkarak onun genç nesillere aktarılmasında işlevsel olan; amaçlı, disiplinler arası ve çağın değerlerini barındıran; bunu yaparken okunduğunda farkındalık yaratarak sağlam bir estetik duygusunun oluşmasına katkıda bulunan edebi bir türdür (Tüfekçi Can, 2014, s. 9)

Resimli Çocuk Kitabı: Hedef kitlesi çocuk olan; diğer resimli kitaplardan farklı olarak çocuğa görsel bir deneyim kazandırmayı amaçlayan; çocukların anlayış, yetenek ve takdirlerine saygı gösteren; bir dizi resim aracılığıyla geliştirilen, ortak bir hikaye, tema ve kavram birliğine sahip olan kitaptır (ALSC, 1987).

İllüstrasyon (Resimleme): Verilmek istenen mesajı en kısa yolla anlatan görsel iletişim yöntemidir (Türk Dil Kurumu, 2011).

Caldecott Ödülü: Ünlü İngiliz çizer Randolph J. Caldecott adına Amerikan Kütüphane Derneği (ALA) tarafından, her yıl bir önceki yıl yayımlanmış olan en nitelikli resimli kitaba verilen ödüldür (American Library Association, n.d.).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çocuk edebiyatı ve resimli öykü kitapları, resimli öykü kitaplarının biçimsel ve resimlendirme teknikleri açısından özellikleri, Randolph Caldecott Madalyası ve kriterleri ve ilgili çalışmalar yer almaktadır.

Çocuk Edebiyatı ve Resimli Öykü Kitapları

Çocuk edebiyatının hedef kitlesini, doğumdan yetişkinliğe geçişe kadar tüm çocukluk evreleri oluşturur H. Dedeoğlu (kişisel iletişim, 6 Kasım 2021). Çocuk edebiyatı, çocukların gelişimsel düzeylerine uygun olarak, onların düşünsel ve duygusal dünyalarını sanatsal nitelikte görsel ve dilsel öğelerle zenginleştiren ürünlerin genel adıdır (Sever, 2003). Çocuk ile kitap arasındaki sürekli ilişki bebeklik döneminden itibaren başlar. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyecek güce sahip olmasından dolayıdır ki; çocuk ile kitap arasındaki bu ilişki çocuğun hayatında yaşam boyu etkiye sahiptir.

Çocuk edebiyatı, çocuk bakışı ve çocuk gerçekliğine uygun, çocuğun düşünce ve hayal dünyasıyla uyumlu, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmakla birlikte sanatsal yönden gelişimini destekleyen, çocuğu duyarlı bir şekilde yetişkinliğe hazırlayan bir edebiyat olarak tanımlanmaktadır (Şirin, 2007, s. 16). Çocuk, bebeklik döneminde dili kullanmaya başladığı andan itibaren kendini ifade etmeye çalışır. Erken dönemlerde oldukça belirsiz olan bu ifade biçimi, çocuğun dili kullanabilme becerisi arttıkça doğru ve güzel olmaya başlar. Hayatı, çevreyi ve insanı tanımaya imkân sağlayan edebiyat, çocuk için ömür boyunca sürecek bir ihtiyaçtır.

Çocukların erken yaşlarda karşılaştıkları çocuk edebiyatı ürünlerinin başında resimli çocuk kitapları gelmektedir. Resimli çocuk kitapları, hedef kitlesi çocuk olan; diğer resimli kitaplardan farklı olarak çocuğa görsel bir deneyim kazandırmayı hedefleyen; çocukların anlayış ve yeteneklerine saygı gösteren; içerisindeki resimlerde ortak bir hikaye, tema ve kavram birliğine sahip olan kitaplardır (ALSC, 1987). Diğer bir ifadeyle, Arizpe ve Styles (2004) resimli çocuk kitaplarını “hikâyenin metin ve resim arasındaki etkileşime dayandığı ve bilinçli bir estetik niyetle yaratılan kitaplar” olarak tanımlamaktadır (p. 22). Resimli çocuk kitapları, çocuklara zengin uyarıcı bir okuma eylemi sağlamaktadır. Sipe (1998) gerçek bir okuma eyleminin,

metin ve sanatın resimli kitap formunda bir araya gelmesiyle ortaya çıkan sinerjinin bir parçası olduğunu iddia etmektedir. Çocuklara ilham verme gücüne sahip olan bu kitaplar, resimlemeleriyle onları ömür boyu sürecek bir okuma sevgisine bağlayabilir (Reading Is Fundamental, 2007). Bu, çocukların hem okulda hem de sonraki yaşantılarında daha iyi bir performans göstermeleri ve kendi potansiyellerini üst düzeyde kullanmaları bakımından gereklidir.

Resimli çocuk kitapları, daha çocuklar okumayı öğrenmeden önce dünyanın kapılarını onlara açmaktadır. Tomlinson & Lynch-Brown'a (1996) göre, resimli çocuk kitaplarında bulunan ilgi çekici metin, sanat ve temanın birleşimi çocukların hayata dair fikirlerini besler; merak ve hayal güçlerini harekete geçirir; kitapla ilgili soru ve tartışmalarda kullanmaları için zengin bir kelime hazinesi sağlar (as cited in Fang, 1996). Bu yönüyle, resimli kitaplar içerisindeki sözel ve görsel referanslar aracılığıyla çocukların yaratıcılık, problem çözme, hafıza gibi ileriki hayatlarında ihtiyaç duyacakları pek çok yaşam becerisini onlara kazandırmaktadır.

Genç okuyucular için resimli çocuk kitabının tek işlevi, metin aracılığıyla genel olay örgüsünün anlaşılması ve kavranması değildir. Çocuklar tarafından resimlendirmelerin incelenerek ve görsel olarak yorumlanarak olay örgüsünün anlaşılması resimli çocuk kitaplarının esas önemli işlevidir. Sutherland & Arbuthnot'a (1977) göre, nitelikli resimli çocuk kitaplarındaki resimlendirmeler "içeriğin o kadar ayrılmaz parçasıdır ki hikâyeye çocuk tarafından resimlerden okunabilir" (p. 63). Benzer şekilde, Galda ve Cullinan (2006) resimli çocuk kitaplarındaki resimlendirmelerin önemine dair şunu belirtmektedir: "Resimli kitaplar... içerik yerine biçimsel özelliklerine göre kategorize edildikleri için çocuk ve gençlik edebiyatında benzersiz bir türdür. Resimli kitaplardaki resimlendirmeler anlam yaratmada metin kadar önemlidir – bazen daha da fazla önemlidir" (p. 29).

Nitelikli resimli çocuk kitapları, metin ve resimlendirmenin etkileşimine dayanan ve bu etkileşimin yazar ve illüstratör tarafından bilinçli bir estetik duyguyla yaratıldığı kitaplardır. Ödüllü kitaplarıyla dünyaca tanınan yazar ve illüstratör Maurice Sendak "Biz Amerika'da çocuk kitaplarında bir bütünlük elde etmek için resimleri ve kelimeleri bir araya getirmeye çalışıyoruz." ifadesiyle metin ve resimlendirme etkileşimine vurgu yapmaktadır (Moebius, 1986, p.141). Her geçen yıl çocuk kitabı resimlendirmelerine verilen önem arttıkça, sadece Amerika'da değil dünya çapında nitelikli resimli çocuk kitabı sayısındaki artış açıkça görülmektedir.

Resimli çocuk kitaplarında, metin önemli bir unsur olmakla beraber çocuklar tarafından görsel olarak ilk algılanan olması bakımından kritik öneme sahip unsur resimdir. Marantz (1977), resimli kitapların edebiyat ürünleri olmaktan ziyade görsel ve sözel olarak deneyimlenmesi gereken görsel sanat formları olduğunu ileri sürmektedir. Benzer şekilde Bader (1976) resimli kitapların, iki sayfanın eş zamanlı gösterimiyle üzerindeki resimlerin ve kelimelerin karşılıklı bağımlılığına dayanan sanat formları olduğunu öne sürmektedir (as cited in Sipe, 2002). Dolayısıyla, yetişkin edebiyatından farklı olarak çocuklar için üretilen kitapların eğitici olma kaygısıyla estetik ve biçimsel özelliklerinin göz ardı edilmemesi ve sanatsal bir duyarlılıkla oluşturulması beklenmektedir.

Teaching K-8 Professional Dergisi baş editörü ve yazarı Patricia Lee Gauch “Bir kitap için sanat ve metni bir araya getirmek çok büyük bir girişimdir. Sanat, gerçekten iyi olduğunda, metni taklit etmez veya bire bir yansıtmaz. Aksine, kelimelerin çok ötesine geçen yeni bir boyut kazandırır.” ifadesiyle çocuk kitaplarındaki sanatın kritik önemine vurgu yapmaktadır (Raymond, 1995, p. 64). Bu duyarlılıkla yaratılan resimli çocuk kitabındaki resimlendirmeler, farklı çağrışımlar uyandırarak çocuğun hayal gücü ve yaratıcılığını geliştirirken, duygu ve düşünce dünyasını da zenginleştirir.

Çocuklar sanatı algılama ve yorumlama sürecinde yetişkinlerden farklı bir yol izlerler. Bu nedenle, çocuk kitapları tasarımında çocukların sanatsal algı düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu konu ile ilgili Parsons (1987), çocukların resimlere verdikleri tepkileri dikkate alarak ortaya koyduğu Estetik Gelişim Teorisi’nde çocukların izlediği üç gelişim aşamasından bahsetmektedir. İlk aşamada, 7 yaşına kadar çocukların resimlerle ilgili yorumları kendilerine özgüdür. Bu dönemde, sanat yapıtının oluşturulmasında kullanılan teknik özelliklerle pek ilgilenilmeyen çocuklar, daha çok renk odaklıdır. Dolayısıyla, çocuk kitaplarındaki resimlemeler parlak ve canlı renklerle oluşturulmalıdır. 7-9 yaş aralığını kapsayan ikinci aşamada, çocuklar temaya uygun gerçekçi ve güzel resimlemeleri tercih ederler. Resimlemelerdeki renklerin, objelerin gerçek hayattaki temsillerine uygun olmasını beklerler. Resimlemelerde yer alan kişilerin duygu ve düşünceleri ile özdeşim kurarlar. 9-12 yaş aralığını kapsayan üçüncü aşamada, çocuklar resimlerin gerçekçi ve güzel olmasından ziyade konuyu ifade edebilme gücüne önem verirler. Bu aşamada çocuklar estetik deneyimin özelliğinin farkındadırlar. Resim

değerlendirmeleri üslup, kompozisyon, parlaklık ve duygusal etkiye (Machotka, 1966) dayanan çocuklar; duyguları ileten ve içeriği yansıtabilen resimleri beğenmektedir (as cited in Rocha et al., 2020, p. 2).

Resimli çocuk kitapları, sadece metin odaklı edebî ürünler olarak görülmemelidir. Tasarım aşamasında, içerik, iç ve dış tasarımı, biçimsel özellikleri ve resimlendirmeleriyle bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır. Tüm bileşenleri ile hitap ettiği yaş ve gelişim özelliklerine uygun, sanatsal duyarlılıkla oluşturulmuş, estetik duyguya hitap edebilen, çocuğun hayal gücü ve dünyasına katkı sunabilen özellikler taşımalıdır. Bu hassasiyetle yaratılmış kitaplar, çocuklara sadece kitap sevgisi kazandırmakla kalmayıp onların duyu ve zihin dünyalarını zenginleştirmeye katkı sağlamaktadır. Diğer yandan, sayfa doldurmak için yapılan resimlemeler, özensizce kullanılan sanatsal teknik, bilinçsiz renk kullanımı çocukların okumaya ve edebiyata karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olabilmektedir.

Resimli çocuk kitapları, sanat formu olarak ele alındığında dış ve iç görsel tasarımının detaylıca ele alınması ve resimlendirmelerinin sanat tarihinin geleneksel kategorilerine göre değerlendirilmesi ve sınıflandırılması gereği doğmaktadır. Bu bağlamda, resimli çocuk kitaplarındaki resimlendirme stilleri ile resim sanatı stilleri birbirine yakınlaşmaktadır. Bu araştırmada da, resimli çocuk kitaplarındaki resimlendirmeler araştırmacı tarafından oluşturulan resimlendirme teknikleri analiz çerçevesine göre incelenmiştir.

Resimli Çocuk Kitaplarının Biçimsel Özellikleri

Biçimsel özellikler, kitabın dış görünüşüyle ilgili özellikleri kapsamaktadır. İyi tasarlanmış, nitelikli bir resimli çocuk kitabı pek çok ayırt edici özellik taşımaktadır. Çocuğun gelişim özelliklerine ve dünyasına uygun, çekici bir kitabın öğrenmeyi kolaylaştırmaya etkisi göz ardı edilemez bir gerçektir. Güneş (2000), kitabın biçimsel özellikler açısından renkli, çekici ve kolay taşınabilir olmasını çocukta olumlu etki uyandırmasının bir ön şartı olarak görmektedir. Sever'e (2003) göre, çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri çocuğun ilgisini çekmesi ve çocuğun kitapla etkileşime geçmesine olanak vermesi bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle, kitabın içerik özellikleri kadar biçimsel özellikleri de özen ve dikkatle ele alınması gereken bir alandır. Resimli öykü kitaplarının biçimsel özellikleri, boyut, şekil, ağırlık,

sayfa sayısı, kapak, kapak ceket, kâğıt, cilt, sayfa düzeni, yazı-punto ve resim gibi kavramları içermektedir (Ural, 2017).

Boyut. Boyut kitabın büyüklüğüdür. Günümüzde çeşitli boyutlarda resimli çocuk kitapları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları çocukların kavrayabileceği kadar küçük, bazıları ise yetişkin desteği ile okunabilecek büyüklükte olabilmektedir. Çakmak Güleç & Geçgel (2006), küçük boy kitapları 12-15 cm, orta boy kitapları 16-22 cm, büyük boy kitapları ise 22 cm'den daha uzun ölçüde sınıflamaktadır. Küçük boyutlu kitaplar, okuyucuya daha özel ve samimi bir okuma deneyimi fırsatı verebilir. Aynı zamanda, küçük yaş grubundaki çocukların elleriyle kolay kavraması bakımından uygundur. Gönen ve diğerleri'ne (2014) göre resimli çocuk kitapları çocuğun kitabı kolay taşıyabileceği boyutlarda olmalıdır. Diğer yandan, küçük boyutlu kitaplar küçük yaş gruplarında görsel olarak uyarması bakımından yetersiz olabilmektedir.

Kitaplar, hikâyenin türüne ve amacına uygun olarak oyuncaklar gibi farklı boyutlarda tasarlanabilir. Bu konuyu Nodelman (1988) "Dr. Seuss'unkiler gibi büyük boyutta kitaplardan çılgın, enerjik hikâyeler; Beatrix Potter'ınkiler gibi küçük boyuttaki kitaplardan da daha narin ve kırılgan hikâyeler bekleme eğilimindeyiz." ifadesiyle açıklamaktadır (p. 44). Benzer şekilde Körükçü de (2012), çocukların farklı boyutlarda tasarlanmış kitaplara karşılaştıktan zevk aldıklarını belirtmektedir. Bu bağlamda, çocuk kitaplarını farklı boyutlarda tasarlamak çocukların ilgisini çekmesi, onları heyecanlandırması ve boyut farklılıklarını desteklemek bakımından önemlidir.

Şekil. Şekil, kitabın oranlarıdır. Resimli çocuk kitapları, genellikle dikdörtgen ya da kare şeklindedir. Dikdörtgen şeklindekilerin yönü, yatay ya da dikey olabilmektedir. Kitabın şekli, hikâyenin konusuna ve amacına uygun seçilmelidir.

Resimlemelerinde arka plan, manzara veya panoramik perspektiflerin yer alacağı bir kitabın yatay dikdörtgen şeklinde tasarlanması uygun olacaktır (Dooran, 1993). Aynı zamanda, hareket ve seyahat içeren hikâyelerin olduğu kitaplar için de yatay dikdörtgen şekli uygundur (Tan, n.d.). Chris Van Allsburg'ün *Kutup Ekspresi* kitabı, bu kullanımın güzel örneklerinden biri olarak gösterilebilir. Dikey şekil ise karakterler, yüksek binalar ve nesnelerin yakın çekimden büyük ölçekli tasvir edilmesine izin vermektedir. Karakterlerin duygularının incelendiği ve yansıtıldığı hikâyeler için uygundur (Tan, n.d.). Yatay şekil, hikâyenin karakter ve olaylarına

daha geniş ve nesnel bir açıdan bakışı; dikey şekil ise karakterle empati kurma ve özdeşleşmeye teşvik etmektedir (Sipe, 2002).

Kare şeklinde kitaplar, dikdörtgen şekline göre daha az sıklıkta görülmektedir. Bu kullanım, okuyucuya kitapla ilgili sağlamlık hissi verebilir (Tan, n.d.). Literatürden elde edilen sonuca bakıldığında, kitabın şeklinin rastgele seçilmesi yerine, yazar ve illüstratörün oluşturacağı hikâyenin konusu ve amacına uygun şekilde tasarlaması gerekmektedir.

Ağırlık. Kitabın ağırlığı, kitabın boyutu ve kullanılan malzemeye göre değişiklik göstermektedir (Tür ve Turla, 1999). Kitabın ağırlığı, çocuğun yaş düzeyine uygun olarak taşıyabileceği nitelikte olması gerekir. Çocuğun kas gelişimi göz önünde bulundurularak, kitapların ağırlık olarak kolay taşınabilir olması önemlidir (Sever, 2003).

Kitabın türü ve amacı, kullanılan malzemenin cinsi, sayfa sayısı kitabın ağırlığını belirleyen unsurlar olarak göz önünde bulundurulmalıdır. Az sayfa sayısı gerektiren hikâyeler için kalın karton malzeme, daha çok sayfa sayısı gerektiren hikâyeler için ise kuşe kâğıt kullanımı kitabın kolay taşınabilir olması bakımından tercih edilebilir.

Sayfa sayısı. Kitabın sayfa sayısı, hikâyenin aktarılabilmesi için gerekli olan resim sayısı, metin uzunluğu ve bunların sayfalara yerleşimine göre belirlenmektedir. Sayfa sayısı, kapak sayfaları, sonsayfalar, başlık sayfası ve kitap tanıtımlarının olduğu sayfaları içerir. Resimli çocuk kitapları, çoğunlukla 32 sayfa olmakla birlikte; teknik olarak 8'in katları olan 16, 24, 32, 40, 48 sayfa olabilmektedir (Bowman, 2019). Ayrıca, kitabın türü de sayfa sayısının belirleyicisidir.

Kapak. Kapak, kitap ele alınıp bakıldığında ilk etapta görünen yüzüdür. Kitapta, ön ve arka kapak olmak üzere iki kapak resmi bulunmaktadır. Çocukların dikkatini çekip kitabı çekici kılabilecek ilk uyaran olması ve içindeki sayfaların koruyuculuğunu sağlaması bakımından çok önemlidir. Bu nedenle, çocuk kitaplarında kapak, çocuğu kendisine çekebilecek nitelikte olmalıdır. Aynı zamanda, Oğuzkan'a (2013) göre, kitabın uzun süre kullanılabilmesi için kapağın sağlam ve dayanıklı malzemedен yapılmış olması gerekmektedir.

Moebius (1986) ön kapak sayfasının kritik önemini, “kapak ve başlık sayfasını atlamak, uvertürü¹ geçip operaya başlamak gibidir.” sözüyle vurgulamaktadır (p. 152). Dolayısıyla, hikâye metnine geçme telaşı ile zaman zaman önemsiz gibi görülen ön kapak sayfası, aslında hikâyenin gücünü ve ruh halini okuyucuya yansıtan bir hazırlık aşamasıdır. Kitabın ön kapağı hikâyeye hazırlık olmakla birlikte çocukta merak uyandırma ve çocuğa kitabın konusu ile ilgili fikir verme işlevine sahiptir. Ayrıca, kapaktan hemen sonra gelen kitabın tanıtımına yönelik bir iç kapak olması, çocuğun hikâyeye hazırlığını ve yetişkinlerin doğru kitap seçimini destekleyici bir unsurdur.

Kitabın arka kapağı ise hikâyenin bitişi ile ilgili okuyucuda son bir izlenim bırakmaktadır. İllustratörün resimleme tarzı ve tercihine bağlı olarak ön kapak resmiyle aynı, hikâyenin devamı niteliğinde ya da resimsiz olarak kullanılabilir (Sipe, 2002, p. 25-26). Sendak’ın *Vahşi Şeyler Ülkesinde* adlı kitabında ön kapak, kitap sırtı ve arka kapak birleştiğinde tek bir resmi oluşturmaktadır. Landes (1985) bu kullanımı, “Sendak, Max’in fantezisinin genişliğinin bir ifadesi olarak her iki kapağı da birlikte kullanıyor” ifadesiyle açıklamaktadır (as cited in Sipe, 2002, p. 52).

Kapak, özellikle kitabın içerisinde yer alan resimlemeleri tekrar etmediği durumda hikâyenin önemli bir parçasıdır. Nikolajeva & Scott (2006) “Hikâye, ön kapakta başlar ve arka kapakta son sayfanın ötesine geçebilir.” sözüyle kapağın hikâyeyi genişletici işlevine vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla, resimli çocuk kitaplarında kapağın önemi ve işlevi göz ardı edilmemeli, verimli bir şekilde kullanılmalıdır.

Kitap Ceket. Kitap ceket, bir kitabı saran ve koruyan, yayınevi tarafından tasarlanan basılı kağıt ambalajdır (Martinez et al., 2016, p. 230). Yazar ve illüstratörün tercihine bağlı olarak kullanılmaktadır. Kitap ceketinde yer alan görsel kapakta yer alanla tamamen aynı ya da farklı olabilmektedir. Örneğin, Jan Brett’in kitaplarında kitap jeketi ile kapak resmi tamamen farklıdır. Bu kullanım, Brett’e ayrıntılı resimleme tarzını yansıtabilmesi için fazladan bir alan sağlamaktadır (Sipe, 2002). Maurice Sendak’ın evsiz insanların yaşamını konu alan *We Are All in the Dumps* adlı kitabında ise, kitap ceket canlı renkli bir resimlendirmeye sahipken;

---

¹ Uvertür: Operada, orkestranın perde açılmadan önce çaldığı parça.

kapak resmi, açık kahverengi tonda ve karton koliyi çağrıştırmaktadır. Sendak'ın bu kullanımı, evi olmayan insanların sokaktaki yaşamlarını okuyucuya anımsatması bakımından anlamlıdır (Sipe, 2002).

İç Kapaklar: İç kapaklar, kitap açıldığında görünen ön ve arkadaki sayfalardır. Ön ve arka kapaktan sonra gelen, okuyucuyu hikâyeye çekmek bakımından kitap tasarımının en işlevsel ve önemli unsurlarıdır. Sipe'a göre iç kapaklar, tıpkı sahne perdelerinin yükselip alçalması gibi, bir dramaya giriş ve çıkışı işaret etmektedir (Sipe & McGuire, 2006).

İç kapak kullanımı iki şekilde gruplandırılmaktadır: Bunlar, resimli ya da resimsiz olması; ön ve arka iç kapağın aynı ya da farklı olmasıdır. Resimsiz düz renkli iç kapaklara çok az dikkat etme eğiliminde olursa da bu kullanım, illüstratörün paletinin baskın rengini ve bir bütün olarak kitabın estetik tutarlılığını yansıtması bakımından önemlidir (Sipe & McGuire, 2006).

Aynı resmin kullanıldığı ön ve arka iç kapaklar, hikâyenin ruh hali ve konusuna dair okuyucuya genel bir izlenim verme işlevine sahiptir (Sipe & McGuire, 2006). Bunun çarpıcı bir örneği David Small tarafından resimlenen *So You Want to be President*'dir. Kitabın, ön ve arka iç kapaklarında kitapta adı geçen Amerikan başkanlarının portrelerine yer verilerek okuyucuya kitapla ilgili genel bir çerçeve çizilmektedir. Maurice Sendak'ın *Vahşi Şeyler Ülkesinde* adlı kitabının iç kapaklarında, stilize edilmiş palmyeyi andıran yapraklara yer verilerek hikâyenin tropik ve gizemli bir ormanda geçtiğinin ön bilgisi verilmektedir.

Farklı resmin kullanıldığı ön ve arka iç kapaklar, hikâyeyi özetleme amacıyla kullanılabilir (Sipe & McGuire, 2006). Bunun çarpıcı örneği Mo Willems tarafından resimlenen *Güvercin Otobüsü Kullanmasın*'dir. Kitabın ön iç kapağında güvercin kendini mavi renk otobüs kullandığını hayal ederken, arka iç kapağında kırmızı renk tır kullandığını hayal etmektedir. Bu kullanım, hikâyenin başında güvercinin araç kullanma hayalinin olduğu ve hikâyenin sonunda bu hayalinden vazgeçmediği hatta hayalinin daha da güçlendiği mesajını vermektedir.

Ön ve arka iç kapaklardan birinin resimli birinin resimsiz kullanımı ise yine okuyucu için hikâyeye dair mesaj niteliği taşıyabilmektedir (Sipe & McGuire, 2006). Robert McCloskey'nin *Make Way for Ducklings* kitabı bu kullanımın güzel bir örneğidir. Kitabın ön iç kapağında, sayfanın sol üstünden sağ altına doğru

kuluçkadan çıkararak koşan sekiz ördek tasviri yer almaktadır. Arka iç kapağında ise resimsiz beyaz renkli olarak bırakılmıştır. McCloskey bu kullanımıyla, olgunlaşmakta olan sekiz ördeğin yaşadığı adayı terk edişini yansıtmaktadır.

Kâğıt. Kâğıt, kitabın sayfaları için hangi malzemenin kullanılacağına seçimidir. Öncelikle, resimli çocuk kitaplarında, kolay yırtılabilen ya da yıpranabilen malzeme yerine dayanıklı malzeme tercih edilmelidir.

Literatür incelendiğinde kâğıt seçimi ile ilgili farklı bakış açıları olduğu görülmektedir. Oğuzkan'a (2000) göre, resimli çocuk kitaplarında kullanılan kâğıt mat renkli olmalı ve dayanıklı olduğu için en az ikinci hamur tercih edilmelidir. Kâğıt seçimi sanatçının iletmeye çalıştığı anlama katkıda bulunan bir unsur olduğundan dayanıklı olmak şartıyla farklı türde kâğıtların sanatçının amacına uygun olarak kullanımının yerinde olacağı düşünülebilir. Nodelman (1988), parlak kâğıt kullanımının, bir yandan resim yüzeyindeki tüm renklere genel bir parlaklık ve netlik verebileceğini diğer yandan ışığın tüm renkleri eşit olarak parlatmasından dolayı belirli nesnelere odaklanmayı zorlaştırabileceğini ifade etmektedir (p. 47). Mat ya da pürüzlü bir kâğıt kullanımı ise okuyucuyu dokunmaya ve duyuşsal etkileşime davet eden bir etkiye sahiptir (Sipe, 2002, p. 27). Dolayısıyla sanatçı, hikâyeyi uzak bir perspektiften, tüm yüzeye yayılmış bir canlılık ve parlaklıkla yansıtmayı hedefliyorsa kuş kâğıt; farklı dokulardan yararlanarak belirli nesnelere ön plana çıkarmayı hedefliyorsa mat ve pürüzlü bir kâğıt tercih etmesinin uygun olacağı söylenebilir.

Cilt. Ciltleme, kitabın yaprak ve formlarını² dağılmaktan korumak ve bir arada tutmak amacıyla yapılan işlemdir. Ciltlemenin kalitesi, açılan kitabın zemin üzerinde ne kadar düz bir şekilde duracağını, sol ve sağ sayfanın iç kenarlarının ne kadar iyi hizalanacağını belirlemektedir. Bu durum, özellikle açılan her iki sayfanın birlikte resimlendiği kitaplar için önemlidir (Sipe, 2002). İyi bir cilt, çocuklar tarafından kolay açılabilen, herhangi bir desteğe ihtiyaç duymadan düz bir zeminde okunabilen ve kitabın uzun süre kullanımına imkân sağlayan özellikte olmalıdır (Karatay, 2018). Ciltlemede kullanılan malzeme kitabın dayanıklılığını belirlemektedir. Ciltlemede yapıştırma, zımbalama ve dikiş gibi yöntemler kullanılmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, resimli çocuk kitaplarında çoğunlukla yapıştırma tekniği ile ciltleme yapıldığını ortaya koymaktadır.

---

² Forma: Tek kâğıt tabaka üzerine basılan on altı sayfalık kırılmış kitap parçası (Tdk)

Sayfa düzeni (Mizapaj). Sayfa düzeni, yazar ve illüstratörün metin, resim ve boşlukları estetik ve etkili bir yolla sayfa üzerine nasıl yerleştireceğidir. Sever (2003) resimli çocuk kitaplarında sayfa düzenini sağlayan unsurların resim metin uyumu, sayfa kenar boşlukları ve diğer öğelerin birbiriyle oranı olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda bakıldığında, etkili bir sayfa düzeni çocuğun estetik duygusuna hitap ederek kitap ile çocuk arasındaki olumlu ilişkiyi etkiler.

Sayfa düzeni, metin ve ilgili resim aynı sayfada yer alacak şekilde oluşturulmalıdır. Bu kullanım, çocuğun görsel ve işitsel algılamayı birleştirmesi ve hikâyeyi zihninde canlandırmasına yardımcı olması bakımından önemlidir. Sayfa düzeninde, resim ve metin oranı düzenlemesi için kitabın hitap ettiği yaş düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır. Tür ve Turla'ya (1999) göre ilk kitaplarda resim sayfanın tamamını kaplamalı ve uygun bir yerde yazı yer almalıdır. 7 yaş düzeyine kadar sayfa düzeni $\frac{3}{4}$ resim ve $\frac{1}{4}$ yazı olacak şekilde oluşturulmalıdır. 7 yaştan sonra ise sayfada yarı yarıya resim ve yazı bulunmalıdır.

Yazı tasarımı, punto ve font. Sayfa düzenindeki bütünlüğü etkileyen önemli unsurlardan biri de yazı tasarımıdır. Yazı tasarımı, kitabın hitap ettiği yaş düzeyine göre metinde kullanılacak yazı karakterlerinin çeşidi, tarzı ve büyüklüğü ile ilgilidir. Celepoğlu'na (2007) göre, yazılar tek sütun halinde olmalı ve satırlar arasında 1,5 satırrarası boşluk olmalıdır. Harflerin boyutları da çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalıdır.

Resimli çocuk kitaplarında, hitap edilen yaş ve gelişim düzeyine göre farklı harf büyüklükleri kullanılır. Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitaplarda, harf büyüklüğü 24, 22, 20 punto olmalıdır (Sever, 2003). Gürel ve arkadaşları (2007), birinci sınıf çocukları için hazırlanan kitaplarda 20-24, ikinci sınıf çocukları için hazırlanan kitaplarda 18, üçüncü sınıf çocukları için hazırlanan kitaplarda 16, dördüncü ve beşinci sınıf çocukları için hazırlanan kitaplarda 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılması gerektiğini belirtmektedir (aktaran, Karatay 2011).

Yazı tasarımında, puntoya ek olarak font (yazı karakteri) da önemli unsurlardan biridir. Yurtiçinde yapılan çalışmalar ve resimli Türk çocuk kitaplarında çoğunlukla ihmal edilen bir unsur olduğu görülmektedir. Kiefer (2010), yazı fontunun kitabın konusu ve amacı doğrultusunda uygun olarak seçilmesi ve kitabın genel tasarımını geliştiren ve genişleten bir niteliğe sahip olması gerektiğine

vurgu yapmaktadır (pp. 180-182). Phinney ve Colabucci (2010) tipografinin okuyucuyucunun görsel deneyimine katkısını araştırdığı çalışmasında, Caldecott ödüllü çocuk kitaplarının daha etkili ve ilgili çekici tipografiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Goldenberg (1993) etkili bir yazı fontunun yazarın mesajının ruhuna uygun görsel şekle sahip bir metin oluşturduğunu ileri sürmektedir. Örneğin, Davis ve Brian Pinkney dünyaca ünlü caz bestecisinin hayatını anlattığı *Duke Ellington* adlı kitabında hikâyenin konusuyla uyumlu olarak caz çağı Cochin yazı fontunu kullanmıştır. Literatür incelemesinden çıkan sonuca bakıldığında, yazı tasarımının hikâyenin ruhunu okuyucuya aktaran ve okuyucunun dikkatini metne çekerek yazı farkındalığına katkı sunan önemli bir işlevi olduğu söylenebilir.

Resim. Çocuk kitaplarında görsel bir öge olarak resim, metnin anlamını tamamlayan ve hatta yeni anlamlar oluşturulmasını sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Resmin bu işlevini yerine getirebilmesi için nitelikli resimlere ihtiyaç vardır. Resimli çocuk kitaplarında, metin önemli bir unsur olmakla beraber çocuklar tarafından görsel olarak ilk algılanan olması bakımından kritik öneme sahip unsur resimdir. Resimlerin açık anlaşılır, hayal gücünü harekete geçiren, yaratıcı düşünceyi canlandıran, sanat değeri taşıyan, estetik beğeniye geliştiren ve çocuğun dünyasına hitap edebilen nitelikte olması önemlidir. Bu nedenle, çocuk kitaplarındaki resimlemeler çizgi, doku, renkler, kompozisyon gibi tüm bileşenleri ile ayrı ayrı incelenmelidir.

Resimli Çocuk Kitaplarının Resimlendirme Teknikleri Açısından Özellikleri

Literatür incelemesi sonucu çocuk kitapları resimlendirme tekniklerinin farklı boyutlarda incelendiği görülmüştür. Sipe (2002) resimli çocuk kitaplarını incelediği “Picturebooks as Aesthetic Objects” adlı makalesinde kitapların biçimsel özellikleri ve resimlendirme tekniklerini üç başlık altında toplamıştır. Biçimsel açıdan özellikler boyut, şekil, kapak, iç kapaklar, kâğıt seçimi, ciltleme boyutlarıyla; geleneksel tasarım öğeleri renk, çizgi, şekil, doku, stil, görüş açısı, perspektif, kullanılan araçlar boyutlarıyla; resimlemelerin içerik bağlamında özellikleri çerçeve, sayfa düzeni, resmin çevre şekli, anlatı dizisi, sayfa geçişi boyutları ile ele alınmıştır.

Resimli çocuk kitapları resimlendirmeleri çizgi, renk, şekil, doku, gölge, boşluk, kompozisyon, yararlanılan teknik gibi sanat öğelerini içermektedir (Bassa, 2017; Doonan, 1993; Richard, 1969). Tüm bu unsurlar, sanatçının hikâyedeki

anlamı aktarmak için kullandığı sözel olmayan ve görsel ifade dilidir (Cianciolo, 1984). Bu bölümde, bu başlıklar literatürden edinilen bilgilerden yola çıkılarak tek tek ele alınıp incelenmektedir.

Çizgi. Çizgi, resmin en önemli ve güçlü ifade unsurlarından biridir. Kitabın konusunu, kitabın vermek istediği duyguyu ve karakterleri ortaya çıkarır. Çizgi, şekilleri ve nesnelere tanımlar, duygusal tepkileri belirler, hareket ve perspektifi yansıtır (Russell, 2005). Bassa (2017) çizgiyi, “çizgiler, sözcükler gibidir, yerleri, kişileri, olayları tanımlar, duyguların derinliğini ortaya çıkartır” ifadesi ile tanımlamaktadır. Düz ve kırık çizgiler coşku, öfke, korku gibi güçlü duyguları; kavisli çizgiler neşe, ritim, güven duygusunu; yatay çizgiler sakinlik ve huzuru; dikey çizgiler istikrar ve kuvveti; diyagonal çizgiler doğallık ve hareketi, açısız çizgiler ise heyecan, gerilim ve hızlı hareketleri temsil eder (Bassa, 2017; Kiefer, 1993; Nodelman, 1988, Russel, 2005). Aynı zamanda, ince çizgiler daha kırılabilir ve hassas görünürken, kalın çizgiler güç ve ağırlık yansıtabilir (Kiefer, 1993). Ayrıca kullanılan farklı malzemeler çizgiye farklı duygular katar. Bassa’ya (2017) göre kurşunkalem çizgiye şiirsellik, kömür dramatik bir hava, renkli kalem ise bir çocuğun çiziminin doğallığını verir.

Renk ve gölge. Renk çemberindeki altı temel rengin farklı kullanımları okuyucuda çeşitli duygu ve düşünceleri harekete geçirir. Renk çemberi, üç birincil renk (kırmızı, sarı, mavi) ve üç ikincil renk (turuncu, yeşil, mor) olmak üzere altı temel rengi içermektedir. Tüm renkler, üç birincil rengin karışımından meydana gelmektedir. Kırmızı ve sarı karışımından turuncu, sarı ve mavi karışımından yeşil, kırmızı ve mavi karışımından ise mor meydana gelmektedir (Bassa, 2017; Mckinley 2018).

Bir resimde renkler, pek çok duyguyu hissettirebilecek ve ruh halini belirleyebilecek bir güce sahiptir. Sıcak (sarı, kırmızı, turuncu) ve soğuk (yeşil, mavi, mor) renkler olarak iki gruba ayrılmaktadır. Sıcak renkler, resimlemelere uyarıcı ve neşelendirici bir hava katmakla birlikte aşırı dozda kullanıldıklarında insanları şiddete yönelten bir etki yaratabilmektedir. Soğuk renkler ise, resimlemelere gevşetici ve dinlendirici bir hava katmakla birlikte aşırı dozda kullanıldıklarında kasvetli ve moral bozucu bir etki yaratabilmektedir. Illüstratörler, resimlerinde ön plana çıkarmak istedikleri görseller için sıcak renkleri, uzakta izlenimi vermek için ise soğuk renkleri tercih etmektedir (Mckinley, 2018). Nötr renkler olan gri ve

kahverengiye ise illüstratörler denge kurma ve yanındaki rengi belirgin hale getirmek için tercih etmektedir.

Bir resimde, farklı renkler bir arada kullanılarak hikâyenin anlamı ve ruh hali okuyucuya daha güçlü bir şekilde aktarılabilir. Renk çemberinde karşılıklı duran renkler, tamamlayıcı renkler olarak adlandırılır. Kırmızı ile yeşil, sarı ile mor ve mavi ile turuncu tamamlayıcı renklerdir. Bu renkler bir arada kullanıldığında birbirini daha parlak gösterirken, birbiriyle karıştığında ise renginin parlaklığını kaybetmektedir (Mckinley, 2018). Resimlemelerde kullanılan soluk ve pastel renkler yumuşak ve duygusal bir ruh hali yaratırken parlak renkler canlı ve hareketli bir ruh hali yaratmaktadır (Bassa, 2017, s. 201-202). Bu bağlamda, illüstratör resimlerinin algılanmasını kolaylaştırmak ve dikkat çekiciliğini arttırmak için tamamlayıcı renkleri bir arada kullanmayı tercih edebilir.

Bir renge beyaz eklenerek o rengin açık değerleri, siyah eklenerek o rengin koyu değerleri, gri eklenerek ise o rengin tonları elde edilmektedir (Mckinley, 2018). İllüstratör, rengin açık değerlerini kullanarak ışık ve koyu değerlerini kullanarak gölge yaratabilir. Işık ve gölge, hem okuyucunun dikkatini yönlendirmek hem de resme sembolik anlam kazandırmak için kullanılmaktadır (Arnheim, 1974). Bu kullanım, hikâyede aktarılmak istenen anlamı daha etkili bir şekilde yansıtmaya ve okuyucuların ışık ve gölge farkındalıklarına da katkı sunma imkânı vermektedir. Bu güce sahip olan renklerin, illüstratör tarafından doğru ve etkili kullanımı çok önemlidir. Çer'e (2016) göre, renkler karakterlerin birbirleriyle ilişkilerini, duygularını, hareketlerini yansıtacak şekilde kullanılmalıdır. Bu, okuyucuların kitabın anlattıklarını sezinlemesini sağlamaktadır.

Her bir renk, okuyucuya farklı bir duygu ve ruh hali aktarmaktadır. Sarı aydınlık, neşe, canlılık, çekingenceklik; kırmızı heyecan, enerji, tehlike, cesaret, güçlü arzular; mavi sakinlik, hareketsizlik, tarafsızlık, iç serinliğini; yeşil tazelik, verimlilik, doğa, dinginlik; mor hüzün, korku, pişmanlık, asalet; turuncu bilim, uygarlık, enerji; beyaz, saflık, masumiyet, ferahlık; siyah gece, korku, kargaşayı ifade etmede tercih edilmektedir (Bassa, 2013; Dedeoğlu, 2017; Russell, 2005; Sipe, 2002). Renklerin taşıdığı anlam kültürden kültüre de farklılık göstermektedir. Örneğin, Japonya'da sarı renk hükümdarlığı, Asya'da beyaz renk yas ve matemiyi temsil etmektedir (Russel, 2005). Bu nedenle, renklerin hikâyenin konusu ve ruh hali, karakterlerin

mizacı ve duygu durumlarıyla uyumlu bir şekilde kullanılmasının önemi göz önünde bulundurulmalıdır.

Siyah beyaz resimler, şekil, kompozisyon, perspektif ve doku gibi sanat öğelerinde incelikli vurgular oluşturma imkânı sağladığı için illüstratörler ve profesyonel fotoğrafçılar tarafından tercih edilmektedir. Çocuklar, bilinenin aksine renkli kitaplar kadar siyah beyaz resimli kitaplardan da keyif almaktadırlar. Chris Van Allsburg'un *Jumanji* ve Wanda Gag'ın *Millions of Cats* adlı kitabı siyah beyaz resimlenmiş popüler resimli çocuk kitaplarından bazılarıdır (Russel, 2005).

Şekil. Şekiller basit, somut, kolayca algılanabilecek türde ya da karmaşık, ve soyut olabilmektedirler. Organik ve geometrik olmak üzere iki çeşit şekil kullanımı vardır. Organik şekiller, düzensiz, kıvrımlı ve yuvarlak hatlara sahip olup; insanlar, hayvanlar ve bitkiler gibi doğal yaşamın parçası olan nesnelere için kullanılırlar (Bassa, 2017). Kıvrımlı şekiller, süreklilik ve sonsuzluğu sembolize eden dairesel hatlara sahip olduğu ve bu yönüyle canlı organizmalara benzediği için biyomorfik şekiller de denmektedir (Kiefer, 1993). Bu yönüyle, resimlemelerdeki kıvrımlı şekiller okuyucuyu daha rahat ve güvende hissetmesini sağlar (Russell, 2005). Geometrik şekiller ise, tam ve düzenli hatlara sahip olup; doğal olmayan bina, ev, araba gibi nesnelere için kullanılırlar (Bassa, 2017).

Resimlemelerdeki şekil çeşitleri yerçekimine göre belirlenmekte ve bu okuyucunun şekillere verdiği tepkileri belirlemektedir. Yatay ve düz şekiller, dünya yüzeyi ve ufuk çizgisi ile ilişkili olup, durağanlık ve sakinlik yansıtmaktadırlar. Boylu boyunca uzanan kıvrımlar, ovalar, durgun bir deniz bu şekil kullanımı için örnek verilebilir. Resimlemelerde kullanılan yatay şekiller, okuyucuya güven duygusu vermektedir. Dikey şekiller, yerçekimine meydan okumayla ilişkili olup, yatay şekillere oranla daha fazla enerji yansıtmaktadırlar. Yüksek binalar, gökdelenler ağaçlar bu şekil kullanımı için örnek verilebilir. Eğer dikey şeklin üzerine yatay şekil yerleştirilirse, durağanlık yeniden hâkim kılınmış olur. Diyagonal (çapraz) şekiller, dinamik olup enerji ve hareket yansıtmaktadırlar. Dağlar, dalgalar, çatı kirişleri ve ağaç dalları diyagonal şekillere örnektir. Sivri şekiller ise keskin nesnelere ilişkilendirilmeleri nedeniyle daha fazla aksiyon, endişe ve korku yansıtmaktadırlar. Sivri dişler ve tırnaklar bu şekil kullanımı için örnek verilebilir (Bang, 1991, pp. 42-49; Dedeoğlu, 2017).

Doku. Resimli çocuk kitaplarında doku, yüzey özelliğini ifade etmektedir. Resimde kullanılan malzemeler, boya türü, kâğıt çeşidi resmin dokusunu belirlemektedir.

Düz, pürüzlü, sert, yumuşak, tüylü, parlak, kürk ve ağaç gibi ifadelerle dokular tanımlanabilir (Bassa, 2017; Russel, 2005). Farklı dokular resme derinlik katmakla birlikte çocukta da anlamlı bir okuma deneyimi yaratmaktadır. Resimde kullanılan doku, resmin daha gerçekçi görünmesini sağlamak ve zemin ile nesne arasında oluşan farklılık sayesinde okuyucu tarafından daha rahat algılanmasını mümkün kılmaktadır. Doku ve desen kullanımı resme üç boyut özelliği kazandırmaktadır (Madran, t.y.). Ayrıca, görsel deneyimi zenginleştiren ve okuyucunun hayal gücünü harekete geçiren bir etkiye sahiptir.

Etkili bir doku özelliği, resimleme aracının ustalıkla kullanımıyla mümkün kılınmaktadır. Boya katmanları, fırça darbeleri, kalemle oluşturulan çizgiler bu kullanımların örnekleridir (Russell, 2005).

Boşluk. Resimdeki boşluklar genellikle gerekli önemi görmemekle birlikte sanatsal öge olarak görsel ögeler kadar önemli ve güçlü bir etkiye sahiptir. Eski bir hikâyeye göre, bir Japon sanatçının resmin en önemli bölümünün neresi olduğu sorusuna verdiği cevap “Resmin dışında kalan kısımdır.” cevabını verdiği bilinmektedir (Russel,2005).

Boşluk, okuyucunun dikkatini sayfadaki nesnelere çekme işlevine sahiptir. Az miktarda boşluğun olduğu ve görsellerle dolu kalabalık bir sayfa okuyucunun dikkatini dağıtabilmekte ve kloströfobik bir his yaratabilmektedir. Diğer yandan, tek bir nesneyi çevreleyen bol miktarda boşluğun olduğu bir sayfa ise okuyucunun tüm dikkatinin bu nesneye yoğunlaşmasını sağlamaktadır. Sayfada boşluğun fazla kullanımı, sakinlik ve berraklık yansıtabilmekle birlikte boşluk, yalnızlık ve izolasyon anlamına da gelebilmektedir (Russel, 2005). Dolayısıyla, illüstratörün boşlukları aktarmak istediği duygu ve anlamla uyumlu olarak dengeli bir şekilde kullanması yerinde olacaktır.

Boşluk, resme derinlik ve üç boyutluluk katmak için de kullanılmaktadır. Illüstratörler, resimlerde bazı nesnelere önde bazılarını ise geride olacak şekilde konumlandırır. Şekil-zemin ilişkisi oluşturan bu durum resmin anlaşılmasını kolaylaştırıcı bir işleve sahiptir.

Kompozisyon. Bir resmin doku, renk, çizgi, şekil gibi sanat öğelerinin bir arada anlamlı bir bütün oluşturmasıdır. Bu bütünlük, her bir sayfa için ayrı ayrı olmaktan ziyade kitabın tüm sayfalarını birleştirici nitelikte olması beklenmektedir. Simetrik kompozisyonlar istikrar ve durağanlık yansıtırken, asimetrik kompozisyonlar çeşitlilik ve hareket oluştururlar (Bassa, 2017). Bir başka deyişle, farklı tür kompozisyonlar farklı anlamları en iyi biçimde aktarmada etkilidirler. Diğer yandan okurlar, bir kitabın resimlerine baktığında kafa karıştıran rastgele oluşturulmuş bir görselle karşılaştığında kitaba karşı ilgileri azalabilir. Bu nedenle, illüstratörler iyi tasarlanmış kompozisyonlar oluşturmaya özen göstermelidir.

Kompozisyonda üst kısım mutluluk, zafer, özgürlük ve maneviyat; alt kısım üzüntü, karmaşa ve kısıtlılık; merkez kısım ilgi çekici ve baskın olan bölümü; sol taraf mevcut durum ve durağanlığı; sağ taraf değişim ve hareketi temsil etmektedir (Bang, 1991; Dedeoğlu, 2017). Resimlemeler, okuyucu tarafından dış dünyayla benzer bir şekilde üst kısım gökyüzü, alt kısım ise yeryüzü olarak algılanmaktadır. Üst kısma yerleştirilen nesnelere, resimsel ağırlığa sahiptir. Bu nedenle, illüstratör, okuyucunun dikkatini üzerine çekmek istediği nesnelere sayfanın üst kısmında konumlandırılmalıdır (Bang, 1991). Moebius (1986), resmin sayfanın merkezine yerleştirilmesini “kaynak faktör” olarak adlandırmaktadır (p.148). Resmin merkezi, tiyatro sahnesinde olduğu gibi okuyucunun gözünün ilk algıladığı bölüm olması bakımından önemlidir. Bir karakter sayfanın sol kısmında konumlandırıldığında güvende olduğu, sağ kısmında konumlandırıldığında ise riskli ya da maceralı bir duruma geçiş yaptığı izlenimi vermektedir. Ayrıca, bir nesnenin kompozisyonda kapladığı yer büyüdükçe okuyucuya hissettirdiği güç duygusu artmaktadır.

Kompozisyonda arka planda kullanılan renk, aktarılan anlamı etkileyen bir diğer unsurdur. Beyaz ve açık renkli arka plan kullanımı, koyu renkli arka plana göre okuyucuya daha çok güven duygusu vermektedir (Bang, 1991).

Perspektif. Perspektif ya da görüş açısı, okuyucunun sayfadaki nesnelere gördüğü bakış açısını ifade eder. Diğer bir deyişle, okuyucunun resme göre nerede konumlandığı ve hangi açıdan resme baktığı ile ilgilidir.

Okuyucu resme ne kadar yakından bakıyorsa o kadar hikâyeye dâhil olmaktadır. Aynı şekilde, okuyucu resme ne kadar uzaktan bakıyorsa o kadar hikâyeden bağımsızdır. Kuş bakışı, panoramik, çocuk gözünden görüş illüstratörün

kullanabileceği perspektiflerden bazılarıdır (Russell, 2005). Örneğin, Chris Van Allsburg'un kitaplarındaki dikkat çekici perspektif kullanımı göze çarpmaktadır. *Kutup Ekspresi* adlı kitabında panoramik ve çocuk gözünden perspektifi bir arada kullandığı görülmektedir. Bu yönüyle Allsburg, çeşitli perspektifleri bir arada kullanarak resimlemelerini monotonluktan kurtarmakla birlikte, okuyucunun farklı bakış açılarından görmesini sağlayarak hikâyeyi zihninde canlandırmasına imkân sağlamaktadır.

Nodelman'a (1988) göre resimli çocuk kitaplarında çoğunlukla orta uzaklıktaki görüş kullanılmakta iken yakın görüş ve panoramik görüşe az rastlanmaktadır. Ancak, sanatçılar, yakın görüşten uzak görüşe kadar farklı çeşitlilikte perspektiflere resimlerinde yer verebilmelilerdir.

Resimlendirme tekniği. Resimlendirme teknikleri kitapların sanatsal ve estetik bir değer taşıması açısından önemlidir. Çocuk kitaplarında resimlendirme teknikleri olarak çizime dayalı teknikler (kurşunkalem, pastel, renkli kalem, mürekkepli kalem), boyama teknikleri (yağlı boya, akrilik, sulu boya, guaş, tempera), fotoğrafçılık teknikleri (siyah beyaz, renkli), diğer teknikler (ağaç baskı, kesyap) ve bilgisayar animasyon teknikleri kullanılmaktadır (Dedeoğlu, 2019). Russell (2005) resimli çocuk kitaplarındaki sanatsal teknikleri resimsel teknikler, grafik teknikleri, fotoğrafçılık teknikleri ve kompozit (composite) teknikler olmak üzere dört grupta ele almaktadır.

Resimsel teknikler, boya, tebeşir, mürekkep gibi araçların kullanılacak resim yüzeyine fırça, tükenmez kalem, kara kalem gibi gereçlerle uygulamayı gerektiren tekniklerdir. Resimsel tekniklerde sulu boya, tempera, guaş boya, poster boyası, yağlı boya, akrilik boya, pastel boya, tebeşir, kalem ve mürekkep, karalama tahtası (scratchboard) kullanılmaktadır. Sulu boya, resimlere şeffaf, yumuşak ve narin bir görünüm kazandırmaktadır. Tempera, yumurta sarısı ya da diğer albüminli maddelere renk pigmenti eklenerek oluşturulan suluboyadan daha parlak bir görünüm ortaya çıkaran bir tekniktir. Maurice Sendak'ın *Vahşi Şeyler Ülkesinde* adlı kitabının resimleri bu tekniğin dikkat çekici örneklerinden biridir. Guaş boya, temperaya benzemekle birlikte beyaz renkle karıştırılarak oluşturulduğu için daha hafif görünüme sahiptir. Poster boyası, guaş boyanın daha yoğun halidir. Yağlı boya, bezir yağı ile karıştırılarak oluşturulduğu için araçların içinde en opak olanıdır. Akrilik boya, yirminci yüzyıl teknolojisi ürünü olup oldukça parlak renklere sahiptir.

Pastel boya, toz formda uygulanması bakımından diğer araçlardan ayrılmaktadır. Tebeşir, kalem ve mürekkep, teknik olarak boyama tekniği olmamakla birlikte diğer boyama teknikleri ile benzer prensipleri takip etmektedir. Kazıma tahtası tekniğinde ise, sanatçı önce resmin yapılacağı tahta yüzeyi yoğun siyah mürekkeple kaplar, ardından keskin bir araç yardımı ile tasarımını yüzeye kazır. Kullanılan her bir araç, farklı bir resimsel etki yaratmaktadır. Sanatçının resimleme tarzına bağlı olarak, resimlerde iki ya da ikiden fazla araç bir arada da kullanılabilir (Russell, 2005, pp. 136-137).

Grafik teknikleri, mürekkeplenen blok ya da plakaların kullanılacak resim yüzeyine basılmasını gerektiren tekniklerdir. Grafik tekniklerinde, tahta baskı (woodblocks), linolyum baskı (linocuts) ve taş litografi (stone lithography) en sık kullanılanlar arasındadır. Tahta baskı tekniği, en eski tekrar kullanılabilen sanat formlarından biridir. Sanatçı tarafından oyulan ve mürekkeplenen bloğun üzerine kâğıt basılarak, bloktan kağıda resmin aktarımı gerçekleştirilmektedir. Ed Emberley'in *Drummer Hoff* adlı kitabı bu tekniğin etkili kullanıldığı örneklerden biridir. Tahta baskı ile benzer şekilde, linolyum baskıda tahta blok yerine linolyum kullanılmaktadır. Taş litografide ise, tasarım önce pürüzsüz düz bir taş üzerine mumlu bir boya ile çizilir; ardından taşın üzerine sırasıyla kimyasal sabitleştirici, su ve mürekkep uygulanır. Bu aşamada, mürekkep sadece mumlu alana tutunur ve taşın üzerine kâğıt basılarak resmin kâğıt üzerine geçmesi sağlanır (Russel, 2005, pp. 137-138). Robert McCloskey'nin *Make Way for Ducklings* adlı kitabının resimleri bu tekniğin örneğidir.

Fotoğrafçılık teknikleri, nesnelere bir çerçeve içerisinde bir araya getirilmesi ve düzenlenmesini gerektiren bir kompozisyon sanatıdır. Resimli çocuk kitaplarında kullanılan fotoğraflar, kitabın hikâyesini anlatma işlevine sahiptir. Bu tekniğin kullanımı, özellikle bilgilendirici ve gerçekçi hikâyeye sahip kitaplarda etkili olabilmektedir. Hikâyeye dramatik ve dikkat çekici bir etki verebilmekle birlikte yüksek bütçe de gerektirebilmektedir (Russell, 2005).

Kompozit teknikler, sanatsal bütünlüğü olan bir görsel oluşturmak için kesme, yapıştırma ve materyalleri bir araya getirmeyi içerir. Çeşitli resim ve görsellerin bir araya getirildiği montaj ve görsellere ek olarak ip, pamuk, bitki gibi farklı türdeki materyallerin bir araya getirildiği kolaj, kompozit tekniklerdendir (Russell, 2005).

Günümüzde teknolojideki gelişmelerle birlikte, bilgisayar animasyon teknikleri de illüstratörler tarafından tercih edilmektedir. Bu teknikler, illüstratörün özgün dokunuşunu ve tarzını yeterince yansıtamama riskini taşımakla birlikte ustalıklı kullanımı ile çocuklara keyifli ve etkili okuma deneyimi sunmaktadır.

Resimli çocuk kitaplarındaki resimlemelerin dekoratif amaçlı olmak yerine, hikâyeyi metnin ötesine taşıyan ve aktarılan anlamı genişleterek çocuklarda farklı çağrışımlar uyandıran nitelikte olması beklenmektedir. Bu noktada, çocukları çeşitli sanatsal tekniklerle oluşturulmuş resimli kitaplar ile buluşturmak, onların hayal güçlerine, estetik duygularına ve yaratıcılıklarına hitap ederek onlara zengin bir okuma deneyimi sunacaktır.

Sanat akımı. Resimli kitap resimlendirmeleri ile güzel sanat eserleri arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Çoğu resimli kitap sanatçısı belirli bir sanatsal teknik üzerine eğitim aldığı ve belirli bir sanat akımına bağlılığı olduğu için güzel sanatların çeşitli yönleri resimli kitap resimlendirmelerinde yer almaktadır (Beckett, 2010). Bu sebeple, resimli çocuk kitabı resimlendirmelerinde çeşitli sanat akımı etkileri görülebilmektedir. Sanat tarihinin bilinen sanat akımları gerçekçilik (realism), karikatür sanatı (cartoon art), dışavurumculuk (expressionism), izlenimcilik (impressionism), gerçeküstücülük (surrealism), halk sanatı (folk art) ve romantizm (romanticism) ve saf/naif sanat (naive art)'dır.

Gerçekçilik sanatı, doğal formların ve varlıkların gerçekçi bir şekilde ifade edildiği bir akımdır. Resimli çocuk kitaplarında, az sayıda sanatçı fotoğrafik gerçekçiliği kullanmakta olup çoğunlukla gerçeğe yakın çizimler kullanılmaktadır. Resimlerdeki gerçekçilik sanat akımı, çok renkli ya da monokrom³ olarak görülebilmektedir (Russell, 2005).

Karikatür sanatı, resimli çocuk kitabı resimlemelerinde oldukça sık kullanılan bir sanat akımıdır. Bu sanat, duygu ve hareketi vurgulayan abartılı ve mizahi karikatürleri içerir. Mizahi absürt hikâyeler ve komik hicivleri resimlemek için sıklıkla kullanılan karikatürler, basit, net ve anlaşılır niteliğe sahiptir (Russell, 2005).

Dışavurumculuk sanatı, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında realizm akımına tepki olarak Fransa'da ortaya çıkmıştır. Ludwig Bemelmans'ın Madeline adlı kitabı, bu akımın klasik örneği olarak kabul edilmektedir. Çizgi, şekil, renk gibi sanat

---

³ Monokrom: Tek bir rengin farklı değer ve yoğunluklarda kullanımı (McKinley, 2018)

ögelerinin geleneksel kullanımlarının reddedildiği, ifadede özgürleşmeye gidildiği bir akımdır. Resimli çocuk kitaplarında bu akımın etkisi çarpık şekiller, kıskırtıcı renk ve şekil kullanımı olarak görülmektedir. İç dünyanın ve duyguların ön planda tutulduğu ifade tarzları yer almaktadır (Russell, 2005).

İzlenimcilik sanatı, on dokuzuncu yüzyılda Fransa'da ortaya çıkan bu akımın temsilcisi Monet ve Cezanne'dir. Bu akımın ayırt edici özelliği, renk ve ışık kullanımınıdır. Uzun fırça darbeleri yerine su sıçramaları, benekler ve boya noktaları ile oluşturulan renk ve ışık etkileşimi ön plana çıkmaktadır. Bu akımın etkisindeki resimler, hayali, sessiz ve dalgın bir ruh hali uyandırmaktadır (Russell, 2005).

Gerçeküstücülük sanatı, alışılmadık ve doğal olmayan görsellerin yer aldığı akımın temsilcisi Salvador Dali'dir. Bu akımda, varlıklar kurgusal çizimler yolu ile gerçeküstü şekilde ifade edilmektedir. Garip, gerçekçi olmayan ve komik hikâyelerin resmedilmesi için uygun olan bir akımdır. Chris Van Allsburg'un *Jumanji* adlı kitabı, gerçeküstücülük akımının dikkat çekici örneklerinden biridir (Russell, 2005).

Halk sanatı, belirli bir zaman dilimi, sosyal grup ya da kültürü yansıtan bir akımdır. Genellikle halk hikâyeleri resimlemelerinde görülen bu akımda, desenli örtüler, geleneksel kıyafetler, takılar, çanak çömlekler yer almaktadır (Russell, 2005).

Romantizm sanatı, tarihsel olarak eski ve egzotik olan bir konuyu ele alan bir akımdır. Duygusal ve dramatik bir havanın hâkim olduğu bu akımda genellikle zengin detaylar ve yemyeşil atmosfer görülmektedir (Egoff ve Saltman, 1990).

Saf/Naif sanat, genellikle çocuksu bir niteliğe sahip olup Rönesans'ın İlerici Ressamları tarafından ortaya atılmıştır. Dengeli bir sanat eseri yaratmak için, mesafe ile orantılı olarak nesnelerin boyutunun küçültülmesi, yumuşak renk tonlarının kullanılması ve ayrıntıların belirginliğinin azaltılması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu sanat akımı, resimli çocuk kitaplarında düz ve iki boyutlu bir nitelik ile tanımlanmaktadır. Geometrik olarak hatalı görünen çarpık perspektifler, düzensiz şekiller, güçlü desen kullanımı ve kompozisyondan bağımsız olarak koyu renk kullanımı yer almaktadır. David Shannonn'ın *Hayır David!* adlı kitabı bu akımın örneklerinden biridir ("What is naive", n.d).

Resimli çocuk kitabı resimlemelerinde tek bir sanat akımı etkisi görülebilmekle birlikte birden fazla sanat akımının özellikleri de bulunabilmektedir.

Tüm sanat akımlarının okuyucu üzerindeki etkisi ve okuyucuda uyandırdığı duygu ve düşünce farklı olmaktadır. Resimli çocuk kitabı illüstratörlerinin çeşitli sanat akımlarının uyandırdığı farklı etkiler konusunda farkındalık sahibi olması ve aktarılan hikâye ile uyumlu bir yaratım gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

Randolph Caldecott Hayatı, Madalyası ve Kriterleri

Randolph Caldecott hayatı. “Resimli kitabın babası” olarak kabul edilen Randolph Caldecott, çocuk edebiyatı alanındaki en büyük ve en etkili illüstratörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Çocuklar için resimli kitaplar, kurgu, şiir ve masalların yanı sıra yetişkinler için roman, şiir ve çeşitli kitaplar resimleyen sanatçı genellikle ilk modern resimli kitap olarak kabul edilen eserlerin yaratıcısıdır. Çocuk edebiyatına yaratıcılık, teknik beceri ve yeni bir nitelik getiren Randolph’un resimlerinde sepya çizgi ve sulu boya tekniği hâkimdir. Resimlerinde hareket duygusunun ön planda olduğu animasyon tekniğini kullanmıştır. Çizgi tarzını, çocuklara hitap eden mizah, hareket ve detaylı çizimler tanımlamaktadır. Resimlerinde ağırlıklı olarak kırsal yaşamın pastoral sahneleri yer almaktadır. Tarzının akıcılığı, etkili arka plan kullanımı, köpek, at, domuz, kaz gibi hayvan betimlemelerindeki ustalık ile tanınmaktadır. Randolph’un kitaplarının önem kazanması ve ilgi görmesi, 19. Yüzyıl İngiltere’sinde Sanatlar ve Zanaatler hareketinin etkisi ve kitapların birer sanat objesi olarak görülmeye başlanması ile birlikte olmuştur (Desmarais, R. J., 2007).

Randolph Caldecott, 22 Mart 1846’da İngiltere’nin Chester kentinde günümüzde onun anısına yapılmış bir plaketin bulunduğu 150 Bridge Caddesi’nde doğdu. Küçük yaşlardan itibaren hayvanlara, spora ve çizime ilgi duydu. Eğitiminin son beş yılını Boughton şehir merkezindeki katedral binalarında bulunan The King’s School’da geçirdi. On beş yaşında okuldan ayrılan Randolph, Whitchurch & Ellesmere Bankası’nda çalışmaya başladı. Boş zamanlarında sık sık kırsal kesimde yürüyüş yaparken görülen Randolph’un sonraki çizimlerinin çoğu, Cheshire’nin binaları ve manzarasını içermektedir. Binicilik ve hayvan sevgisiyle birlikte av alanındaki deneyimleri, yıllar içinde birçoğu mizahi olan av sahnesi çizimleri ve eskizlerine yansdı (“The Randolph Caldecott Society of America”, n.d.).

1861’de Chester’daki Queen Demiryolu Oteli’nde feci bir yangının taslağı olan ilk çizimi, Illustrated London News’de yayınlandı. Manchester Sanat Okulu’nda

eğitim görme fırsatını yakalayan Randolph, yerel gazetelerde ve bazı Londra yayınlarında çalıştı. Mektupları ve her türlü belgeyi içeriğini yansıtmaq için marjinal eskizlerle süslemek bu dönemde başlayan ve hayatı boyunca devam eden bir alışkanlığıydı. 1870'de Londra'daki bir ressam arkadaşı Thomas Armstrong aracılığıyla Randolph, London Society'nin editörü Henry Blackburn ile temasa geçip çizimlerinden bazılarını aylık derginin çeşitli sayılarında yayınladı. Sanatıyla geçimini sağlama yeteneğinin farkına varan Randolph, Londra'ya taşınıp başarılı bir dergi illüstratörü oldu. Burada, aralarında Rosetti, George du Maurier, Millais ve Leighton'ın da aralarında bulunduğu birçok sanatçı ile arkadaş oldu ("The Randolph Caldecott Society of America", n.d.).

1869 yılında Royal Manchester Enstitüsü ve 1876 yılında Kraliyet Akademisi'ne bir resmi asıldı. 1872 yılında Kraliyet Suluboya Resim Enstitüsü'ne seçildi. 1877 yılında matbaacı ve yetenekli bir oymacı olan Edmund Evans'ın isteği zerine Randolph Noel ile ilgili *The House that Jack Built* ve *The Diverting History of John Gilpin* adlı kitapları resimledi. Ardından pek çok yazar için resimlemeler yapan Randolph'un çalışmalarının tanınmış hayranları arasında Gaugin ve Van Gogh yer almaktaydı. 1879 yılında Wybournes'a taşınmasının ardından Marian Brind ile evlendi. 1884 yılında Randolph'un Nursery Rhymes'ın satışları 867.000 kopyaya ulaşıp uluslararası popülariteye sahip oldu ("The Randolph Caldecott Society of America", n.d.).

Çocukluğundan itibaren gastrit ve kalp rahatsızlığı gibi sağlık sorunlarıyla uğraşan Randolph, kış mevsimlerinde Akdeniz'e ve diğer sıcak iklim bölgelerine seyahatler yapıyordu. Randolph, eşi ile Florida seyahatleri sırasında alışılmadık derecede soğuk bir şubat ayında hastalandı ve 1886 yılında St. Augustine'de öldü. Ölümünden kısa bir süre sonra, birçok arkadaşının katkıda bulunduğu Alfred Gilbert tarafından tasarlanan Anıtı Londra'daki St. Paul Katedrali'ne yerleştirildi ("The Randolph Caldecott Society of America", n.d.).

Madalya tasarımı. Caldecott Madalyası, 1937 yılında Rene Paul Chambellan tarafından tasarlanmıştır. Bronz madalyanın arka yüzünde, kazanan kişinin adı ve kazandığı tarih bilgisi yer almaktadır. 1937'de Caldecott Madalyası kabul edildiğinden bu yana, ocuklarla Kütüphane alışması Müdürlüğü (the Section for Library Work with Children) her yıl Okul Kütüphaneleri Müdürlüğü'nden (the School Libraries Section) beş üyeyi ödül komitesine atamıştır. Bu sebeple,

Caldecott Madalyası'nda "Amerikan Kütüphane Derneği (ALA)'nin Çocuk ve Okul Kütüphanecileri Müdürlükleri tarafından her yıl verilir" yazısı yer almaktadır. 87.8 gram ağırlığa ve yaklaşık 5 cm çapa sahip olan madalya, masa ya da düz yüzeylerde sergilenmek üzere kiraz ağacından bir kutuda sunulmaktadır (American Library Association, n.d.).

Madalya tarihi. 1921 yılında, Amerikan Kütüphane Derneği tarafından bir önceki yıl yayınlanan en seçkin Amerikan çocuk kitaplarına her yıl verilen Newbery Madalyası kurulmuştur. Bununla birlikte, resimli kitaplar yaratan sanatçıların çocuk kitabı yazarları kadar onur ve teşviki hak ettiği düşüncesi önem kazanmaya başlamıştır.

Bunun üzerine, 1937 yılında Publishers Weekly eski editörü Frederic G. Melcher tarafından ikinci bir madalyanın kurulması önerisi yapılmıştır. Öneriye göre, on dokuzuncu yüzyıl İngiliz illüstratörü Randolph J. Caldecott'un onuruna, yılın en seçkin resimli kitabını yaratan sanatçı madalya almaya hak kazanacaktır. Ardından bu fikir, Amerikan Kütüphane Derneği tarafından kabul edilip, yönetim kurulu tarafından onaylanmıştır. Caldecott Madalyası,

"Bir önceki yıl içinde Amerika Birleşik Devletleri'nde basılmış en seçkin Amerikan Resimli Çocuk Kitabı sanatçısına verilecektir. Newbery Madalya Komitesi üyeleri jüri olarak görev yapacak. Yılın kitabı hem Newbery hem de Caldecott Ödülü'ne aday gösterilirse, komite hangi başlık altında oylanacağına karar verecek ve aynı unvan her iki oy pusulasında aynı anda yer almayacak." (ALA, n.d., How the Caldecott, para.2).

1977 yılında alınan kararın son bölümü Çocuklara Kütüphane Hizmeti Derneği Yönetim Kurulu tarafından "önceki yılda yayınlanan herhangi bir kitap, her iki ödül için de değerlendirilebilir" şeklinde değiştirilmiştir. 1978 yılında Newbery ve Caldecott Ödülü'nü kazananları seçmek için ayrı komiteler kurulmuştur. Komiteler, ödül alanın dışındaki kitaplardan da dikkate değer olanları "ikinciler" ismiyle göstermiştir. 1971 yılında, bu isim "onur kitapları" olarak değiştirilmiştir. Dolayısıyla, her yıl bir illüstratör Caldecott madalyası ve değişen sayılarda illüstratör onur ödülü almaya hak kazanmaktadır.

Bu ödüle hak kazanmak için çizimin orijinal olması ve illüstratörün Amerikan vatandaşı ya da Amerika'da ikamet ediyor olması şartı bulunmaktadır (American Library Association, n.d.).

Madalya kriterleri. 1. Resimlemeler için komite üyelerinin dikkate aldığı hususlar:

1. Kullanılan sanatsal teknikte uygulama üstünlüğü
  2. Hikâye, tema veya kavramın resimsel yorumlama üstünlüğü
  3. Çizim tarzının hikâyeye, temaya veya kavrama uygunluğu
  4. Resimlerle tema, karakterler, ortam, ruh hali ve bilginin tanımlanması
  5. Çocukların takdirinde sunumun üstünlüğü
2. Kitap, resimli kitapta kullanılabilecek formda olmalı; diğer medyalara (ses, film, bilgisayar programı vb.) bağımlı olmamalıdır.
3. Her kitap, resimli kitap olarak düşünülmalıdır. Komite kararını öncelikle resimlendirme için vermekle birlikte, kitabın diğer bileşenleri (metin, kitabın genel tasarımı vb.) özellikle bir kitabı daha az etkili hale getirdiklerinde dikkate alınmalıdır (American Library Association, n.d.).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde literatürde yer alan resimli çocuk kitapları ile ilgili çalışmalar, ulusal ve uluslararası olmak üzere iki alt başlıkta verilmiştir.

Ulusal Çalışmalar

Gönen (1989) tarafından yapılan çalışmada, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü Uygulama Anaokuluna devam eden, beş ve altı yaşlarındaki otuziki kız ve erkek çocuğun resimli çocuk kitaplarındaki değişik resimleme tarzlarına tepkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, renkli-gerçekçi ve gerçekçi-siyah beyaz resimlerin çocuklar tarafından daha çok, renkli-süslü ve renkli-soyut resimlerin ise daha az beğenildiği ortaya konmuştur.

Güleç & Gönen (1997) yaptığı çalışmada, 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış 411 resimli öykü kitabını resimlendirme, fiziksel özellikler, resim-metin ilişkisi yönünden incelenmiştir. Araştırma sonucunda, örnekleme oluşturan Türkçe

resimli öykü kitaplarının ciltleme, kapak türü, kâğıt kalitesi ve renklendirme yönünden çoğunlukla yetersiz; diğer yandan boyut, resim, resimlendirilme özelliği, metin ve resim ilişkisi yönünden iyi durumda oldukları saptanmıştır. Renklendirme olarak sırasıyla canlı, pastel, parlak ve siyah-beyazın tercih edildiği; resimlendirme stili olarak sırasıyla renkli ve gerçekçi, gerçekçi siyah-beyaz fotoğraf, renkli ve süslü, renkli ve soyut, çizgi ve gerçekçi tercih edildiği belirlenmiştir.

Gönüllü (2004) yaptığı çalışmada, Çekoslovakya, Polonya, Macaristan, Japonya ve Türkiye'deki çocuk kitabı resimleme sanatı ve sanatçıları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Çekoslovak illüstrasyon sanatında grafik sanatı, karikatür ve çizgi film etkisi, geometrik formlar, düşsel ve alegorik anlatımlar; Polonya illüstrasyon sanatında geometrik formlar ve gerçeküstü imajlar; Macar illüstrasyon sanatında sanat elemanlarının etkili kullanımı, minyatür sanatı ve espiyi unsuru; Japon illüstrasyon sanatında çok renklilik, soyut biçimlemeler, lekesel çalışmalar ve coşku dolu resimlemelerin ön planda olduğu tespit edilmiştir. İllüstrasyon alanında, uluslararası arenada isim yapmış Türk illüstrasyon sanatçısı sayısı az olmakla birlikte, son dönemde Türk illüstrasyon sanatında resimleme teknikleri açısından özgün bir çeşitlilik görüldüğü ve guaş, pastel, ekolin gibi çeşitli malzemelerin kullanıldığı belirtilmiştir.

Sarı (2006) yaptığı çalışmada, çocuk kitabı illüstrasyonlarının taşınması gereken özellikleri incelemiş ve bu özellikler doğrultusunda bir örnekleme yapılmıştır. Araştırma sonucunda, Türkiye'de illüstrasyonun dünyadaki kadar gelişmediği, ticari kaygıların bu gelişmeyi engellediği, çizimlerin kopya gibi birbirine benzediği, çocuk psikolojisi ve hayal gücüne gerekli önemin verilmiyor olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, çocuğun gelişim basamaklarına uygun kitap resimleri yapabilen illüstratörlere duyulan ihtiyacın arttığı; resimlemede ayrıntı, çeşitlilik, çizgi, kompozisyon gibi sanat öğelerine önem vermenin gerektiği vurgulanmıştır.

Özgider (2010) tarafından yapılan çalışmada, 2008 yılında Türkiye ve İngiltere'de en çok satılan çocuk kitaplarından üçer tanesi biçim ve içerik özellikleri açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, İngilizce eserlerde yer alan resimlerin sanatsal estetik bilincini geliştirici nitelik taşınması bakımından Türkçe eserlere göre daha özenli hazırlanmış olduğunu ortaya konmuştur. Ayrıca, her iki ülkede de çocuğa yönelik eserler oluşturulurken bir yandan kültürel öğelere yer

verildiği diğer yandan çocuk edebiyatının evrensel değerlerinden beslenildiği belirlenmiştir.

Körükçü (2012) yaptığı çalışmada, Denizli il sınırları içinde bulunan kütüphane, anaokulu ve kitapçılardan toplanan okulöncesi eğitime yönelik 124 kitap biçim ve içerik bakımından incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kitapların ağırlıklı olarak 14-16 sayfa aralığında, orta boyda, sırttan tutkalla yapıştırılmış ve dikişli, ince karton kapaklı, sosyal yaşama yönelik konulara sahip, resimlerin yüksek oranda metinle ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Gönen ve diğerleri (2014) tarafından yapılan çalışmada, Aralık 2012- Ocak 2013 aylarında Ankara ve İstanbul illerindeki kitabevlerinde satışa sunulan, hedef kitlesi 0–3 yaş çocukları olan resimli çocuk kitapları arasından seçilmiş 146 kitabın fiziksel, resimleme ve içerik özellikleri açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda, incelenen kitapların büyük çoğunluğunun fiziksel, resimleme ve içerik özellikleri bakımından ilgili literatürde kabul gören nitelikleri taşıdığı belirlenmiştir. İncelenen kitaplarda ön, iç ya da arka kapakta kitabın yayınevini adının bulunması, kelimelerin aynı hizadan başlaması, resimlerin renkli olması, kitaptaki resim ve şekillerin ilgili metinle aynı sayfada yer alması tespit edilen olumlu; hedef yaş grubunun belirtilmemesi, ritmik anlatımlara yer verilmemesi, aile ve eğitimciyi bilgilendirici notların bulunmaması, oyuncak/kukla vb. gibi ek materyal içermemesi ise tespit edilen olumsuz özellikler olarak ortaya konmuştur.

Çetin ve Cir (2016) tarafından yapılan çalışmada 22 farklı ülkeden edinilmiş 0-8 yaş çocuklarına yönelik edebî eserlerin resimlendirilmelerindeki farklılıklar kültürel özellikler bağlamında incelenmiştir. Araştırma sonucunda, çocuk kitaplarında karşılaşılan resimlerin yayımlandıkları toplumların sosyoekonomik ve eğitim özelliklerine göre farklılaştığı, birbirine yakın coğrafyaların çocuk kitaplarındaki resimlendirmelerde benzerlik ve uyum olduğu belirlenmiştir. Doğu Avrupa ülkelerinde çizgilerle boyama, ince çizgiler ve renkli boyama kalemleri kullanımı; Batı Avrupa ülkelerinde canlı, yaratıcı ve dinamik çizimlerle beraber renk ve ton zenginliği; Doğu ülkelerinde daha çok minyatür ögelerin ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, incelenen kitapların dış yapı özelliklerinin yayımlandıkları ülkelerin kültürel özelliklerine göre farklılaşmadığı, diğer yandan içyapı biçimsel özellikleri yani resimleme özelliklerinin kültürel belirli özellikleri içirme bakımından farklılıklara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız ve diğeri (2016) yaptığı çalışmada 2010-2015 yılları arasında 3-8 yaş çocukları için 37 yayınevinden yayımlanmış 300 resimli çocuk kitabını resimleme özellikleri bakımından incelemiştir. Araştırma sonucunda, kitapların çoğunluğunun kapak resimlemelerinin ilgi çekici olduğu, resimlemelerin konuya uygun olduğu; kitapların tamamına yakınının resim-metin uyumu taşıdığı, resimlemelerinin sayfadaki metin ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, en sık kullanılan resimleme tekniklerinin karışık teknik, basit bilgisayar tekniği, guaş boya, pastel boya ve suluboya tekniği olduğu görülmüştür. Kitapların çoğu nitelikli bir çocuk kitabında bulunması gereken özellikleri taşıyan, estetik ve sanatsal açıdan nitelikli olmayan kitapların da yer aldığı belirlenmiştir.

Gökmen (2017) yaptığı çalışmada, Türkiye’de 2010-2015 yılları arasında ödül almış olan 17 adet çocuk edebiyatı yapıtı çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmiştir. Araştırma sonucunda, karakterlerinin çocukların özdeşim kurabileceği kahramanlar olarak kurgulandığı; konularının okurun yaşamı ve insanı anlamlandırmasına katkıda bulunabileceği; iletilerinin okura insan yaşamını erdemli kılan değerleri sezdirebileceği; dil ve anlatım özelliklerinin genel olarak Türkçenin sözcük varlığını sezdirebilecek nitelikte olduğu; resim özellikleri bakımından okurun düşünmesine olanak sunabileceği ortaya konmuştur.

Dedeoğlu Orhun (2019) yaptığı çalışmada, 13 çocuk edebiyatı yazarının görüşlerine dayanarak çocuk edebiyatında estetik ölçütler belirlenmiş ve seçilen bir çocuk edebiyatı eseri bu ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Belirlenen estetik ölçütlere göre bir çocuk edebiyatı eseri; çocuğun gelişim düzeyine uygun, güçlü bir dile ve kurguya sahip, düşünme becerisi kazandıran, nitelikli dış yapı özelliklerine sahip, sanat algısı oluşturan nitelikte olmalıdır.

Acer & Gözen (2020) yaptığı çalışmada, çocukların resimli kitaplardaki çeşitli sanatsal teknikleri ve sanat öğelerini nasıl yorumladığını ve çocukların kendi hikayelerini yorumlarken bu öğeleri nasıl kullandıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaçla, Ankara ilinde özel bir anaokulunda yaz okuluna devam eden dört çocuktan oluşan bir çalışma grubu ile okul öncesi çocuklar için üç resimli kitap incelenmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların hem kitap resimlemelerinde hem de kendi çalışmalarında en çok dikkat ettikleri sanat öğelerinin renk ve şekil olduğu belirlenmiştir.

Batmaz (2020) yaptığı çalışmada, 16 çocuk edebiyatı eserini çocuk edebiyatı yazarlarının görüşleri çerçevesinde belirlenmiş olan estetik ölçütlere göre incelemiştir. Bu ölçütler; çocuğun gelişim düzeyleri, eserin dili, konusu ve kurgusu, düşünme becerileri, tutarlılığı, türü, dış yapı özellikleri, öğreticiliği, sanatsallığı, ideolojik iletileri olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, incelenen eserlerinin tümünün kâğıt cinsi, sayfa düzeni, ciltleme ve kapak bakımından nitelikli olduğu, ancak resimlemeler bakımından bazı kitapların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, bazı kitapların herhangi bir sanat dalına yer vermemesinden dolayı çocukta sanat algısı oluşturma bakımından yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Uluslararası Çalışmalar

Flowers (1978) yaptığı çalışmada, Güneydoğu Oklahoma'da seçilmiş okullardaki birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin oluşturduğu 90 kişilik grubun 39 adet Caldecott ödüllü kitabın resimlemesinde kullanılan sulu boya, tahta baskı, tempera, renk ayrımı ve grafik olmak üzere 5 sanat tekniğine yönelik tercihlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, tüm zekâ ve sosyoekonomik düzeyden öğrencinin tahta baskı tekniğinin kullanıldığı resimlemelere olumlu ve baskın bir ilgi gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin tahta baskı tekniğinden sonra sırasıyla grafik, sulu boya ve tempera tekniğinin kullanıldığı resimlemelere ilgi gösterdiği ortaya konmuştur.

Fang (1996) yaptığı çalışmada, resimli çocuk kitaplarındaki resimlemelerin temel işlevini metinle ilişkili olarak betimlemiş ve resimlemelerin okuyucu için önemini incelemiştir. Resimlemelerin, hikâyenin zaman ve mekândaki yerini belirleme, hikâyenin ruh halini belirleme, karakterleri tanımlama ve geliştirme, hikâyenin konusunu genişletme, farklı bakış açıları sunma, metin tutarlılığına katkıda bulunma ve metni güçlendirme gibi işlevleri olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca resimlemelerin, çocukların yaratıcılığını ve hayal gücünü destekleme, onlar için zihin iskeleleri sağlama ve metni anlamalarını kolaylaştırma, estetik duygu ve sanat zevki oluşturma amacına hizmet ettiği vurgulanmıştır.

Chamberlain & Leal (1999) yaptığı çalışmada, 1938-1998 yılları arasında Caldecott ödülü almış 61 adet resimli çocuk kitabının okunabilirlik düzeyini incelemiştir. Araştırma sonucunda, incelenen kitapların okunabilirlik düzeyinde zamanla düşüş olduğu belirlenmiştir. Diğer yandan, incelenen kitapların çoğunluğunun metinlerinin, çocuklar tarafından hatırlanması ve yorumlanmasının kolay olduğu ortaya konmuştur.

Sipe (2002) yaptığı çalışmada, resimli çocuk kitabını estetik bir nesne olarak ele almış olup, biçimsel özellikler bakımından eleştirisi için bir model sunmuştur. Modelinde kitapların biçimsel özellikleri ve resimlendirme tekniklerini üç başlık altında toplamıştır. Biçimsel açıdan özellikler boyut, şekil, kapak, sonsayfalar, kâğıt seçimi, ciltleme boyutlarıyla; geleneksel tasarım öğeleri renk, çizgi, şekil, doku, stil, görüş açısı, perspektif, kullanılan araçlar boyutlarıyla; resimlemelerin içerik bağlamında özellikleri çerçeve, sayfa düzeni, resmin çevre şekli, anlatı dizisi, sayfa geçişi boyutları ile ele alınmıştır. Tüm bu boyutların betimlendiği çalışma, öğretmenler ve eğitimcilerin dikkatini resimli kitapların görsel yönlerine çekme amacı taşımaktadır.

Burke (2002) yaptığı çalışmada, resimli kitap illüstrasyonlarında sanat öğeleri kullanımının ergenlerin dramatik rol oynamada bir karakterin düşüncelerini, duygularını ve tutumlarını tasvir etmesine nasıl yardımcı olduğunu incelemiştir. Veriler, 15-18 yaş arası lise öğrencileri arasından 18 öğrencinin oluşturduğu örneklemden; grup tartışmaları, dramatik rol oyunları, yansıtıcı günlük katılımları üzerine toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin dramatik rol oynamada bir karakteri canlandırmak için resimli kitap illüstrasyonlarındaki sanat öğelerinden etkilendikleri belirlenmiştir. İllüstrasyonlarda çizgi renk, şekil gibi sanat öğeleri kullanımının, hem öğretmenlerin öğretimde estetik bir yaklaşım kullanmasına fırsat verdiği hem de öğrencilerin bir illüstrasyonun anlatısının nasıl okunacağını öğrenmesine olanak tanıdığı belirtilmiştir. Bu sayede, öğrencilerin görsel okuryazarlığını ve sunulan hikayedeki bir karakterin düşünceleri, duyguları ve tutumlarını daha iyi anlama yeteneklerinin geliştiği belirlenmiştir.

Hoffman (2010) yaptığı çalışmada, Caldecott ödüllü kitapların sınıf içi uygulamalarda kullanımının önemini incelemiştir. Araştırma sonucunda, Caldecott ödüllü kitapların dikkat çekici illüstrasyon ve konularıyla her sınıf düzeyine uygun, karakter ilkeleri içeren, ilham veren ve duyguları uyandırma gücüne sahip olduğu belirlenmiştir. Okuma-yazma, sanat, sosyal bilgiler, matematik gibi alanlarda bütünleşik etkinliklerde kullanılacak etkili öğretim materyalleri olduğu belirtilmiştir. Eğitimcilerle Caldecott Madalyası'nın amacını, kriterlerini, sınıf içi potansiyel kullanım alanlarını; bu kitaplarda yer alan çizim, karakter ve tür gibi çocuklara hitap eden unsurları tanımaları önerilmiştir.

Donohue (2015) yaptığı çalışmada, resimli kitapların dördüncü sınıf okuma programına dahil edilmesinin okuryazarlık öğretimi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Veriler, dördüncü sınıf öğrencisi olan 10 kişilik örneklem grubu ve belirlenmiş 20 adet resimli kitap ile gözlem, konferans, öğrenci çalışma örnekleri ve anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, resimli kitapların okuma programına dahil edilmesinin görselleştirme, sorgulama, çıkarımda bulunma gibi anlama stratejilerinin kullanımını desteklediği; edebi unsurların öğretimini kolaylaştırdığı; kompozisyon yazmayı teşvik ettiği; görsel okuryazarlık, estetik farkındalık ve okuma hazzını geliştirdiği belirlenmiştir.

Martinez ve diğerleri (2016) yaptığı çalışmada, 1938-2013 yılları arasında Caldecott ödülü alan 247 adet kitabın çevre metin özelliklerinin (peritextual) kitapların hikâyelerinin gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu incelemiştir. İncelemeye dâhil edilen çevre metin özellikleri; kitap ceketleri, iç kapaklar, başlık sayfasındaki resimlemeler, telif hakkı sayfaları ve yazar notu bulunan bölümlerdir. Araştırma sonucunda, kitap ceketleri ve başlık sayfasının hikâyeye ile ilgili en çok bilgiyi sağlayan ve tüm kitaplarda bulunan; başlık sayfasından önceki resimlemeler ve yazar notunun hikâyeye ile ilgili en az bilgiyi sağlayan ve her kitapta bulunmayan özellikler olduğu tespit edilmiştir. Telif hakkı sayfalarında ilk yıllarda telif hakkı tarihi, baskı bilgileri gibi standart bilgiler yer alırken, son yirmi yılda bu sayfalarda daha fazla hikâyeye bilgisi yer aldığı görülmüştür. Araştırma, çevre metin özelliklerinin hikâyenin karakterleri, geçtiği yer ve türüne dair önemli ipuçları sağladığı; sunulan kritik bilgilerle okuyucuyu hikâyeye hazırladığı; eğitimcilere okuyuculara rehberlik edebilmeleri için olanak sunduğunu ortaya konmuştur. Bu yönüyle çevre metin özelliklerinin etkili kullanımının, okuyucunun kitapla ilgili zengin bir anlayış ve katılımına katkı sunacağı belirtilmiştir.

Koss ve diğerleri (2016) yaptığı çalışmada, 1990-2015 yılları arasında Caldecott ödülü alan 68 kitapta yer alan 83 karakteri etnik grup, cinsiyet, yaş, yaşadığı yer, engellilik, dinî inanç, sosyoekonomik düzey, dil gibi ölçütlere göre incelemiştir. Araştırma sonucunda etnik gruba bakıldığında, karakterlerin %71'inin beyaz, %19'unun siyahi, %4'ünün Asya kökenli, %1'inin Latin, %1'inin çift ırklı olduğu; cinsiyete bakıldığında, %60'ının erkek, %40'ının kadın olduğu; engelliliğe bakıldığında, %12'sinin fiziksel engele sahip olduğu, zihinsel engele sahip karakter olmadığı; sosyoekonomik düzeye bakıldığında, sadece 1 karakterin düşük

sosyoekonomik düzeye sahip olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, incelenen kitapların her çocuğa hitap edebilen yeterli temsil gücüne sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, resimli kitapların çeşitli sosyal gruplardan çocuklara hitap edebilme gücünün önemine vurgu yapılmıştır.

Derion (2017) yaptığı çalışmada, 1940-1950 yılları arasında yayımlanan Caldecott ödüllü 3 adet resimli çocuk kitabını 21. Yüzyılda geçerliliği ve öğrencilere hitap gücü olup olmaması bakımından incelemiştir. Çeşitli konular sunan nitelikli resimli kitapların 21. Yüzyıl okuryazarlığına katkısının vurgulandığı çalışma sonucunda, incelenen kitapların güçlü temalar, sağlam karakterler, iyi gelişmiş olay örgüleri, zengin dil ve 21. yüzyılda yeni bir anlam kazanan fikirlere açıklığı gibi niteliklere sahip olduğu ortaya konmuştur. Bu yönüyle, incelenen kitapların güncelliğini yitirmediği ve öğrencileri günümüzde hala geçerli olan konulara çekme potansiyeline sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, 21. Yüzyıl merceğinin bu kitapları daha da anlamlı kılan bir bakış açısı sağladığı belirtilmiştir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu kısımda; araştırmada tercih edilen araştırma yöntemi, çalışma materyalleri, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi ve geçerlilik ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Deseni ve Yöntemi

Bu araştırma, farklı yıllarda Caldecott ödülü almış 10 resimli çocuk kitabı ve 10 popüler resimli Türk çocuk kitabının resimlendirme teknikleri ve biçimsel özelliklerinin karşılaştırmalı analizini ortaya koymak için yapılan bir çalışmadır. Caldecott ödüllü kitapların seçiminde öncelik Türkçeye çevrilmiş olanlara verilmiştir. Türkçeye çevrilmiş kitap sayısının sayısal olarak yetersiz olması nedeniyle eğitimciler tarafından kullanımı tercih edilen kitaplar incelemeye alınmıştır. Resimli Türk çocuk kitapları ise, alanda hem sayısal hem niteliksel açıdan kitap üretmiş illüstratörlerin kitapları arasından seçilmiştir.

Araştırma, nitel yöntem benimsenerek desenlenmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerden yararlanılarak olgu ve olayların bütüncül bir yaklaşımla değerlendirildiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmalar, genelleme yapmaktan ziyade ilgili olgu ve olayları derinlemesine anlamaya yardımcı olmaktadır.

Araştırma, yazılı metinlerin incelenip belli boyutlar çerçevesinde çözümlenmesini gerektirdiğinden nitel araştırma tekniklerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, dokümanların bir araştırmacı tarafından araştırma konusu çerçevesinde anlam vermek için yorumlandığı bir nitel araştırma biçimidir (Bowen, 2009). Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizidir.

Verilerin analizinde doküman incelemesi ile birlikte betimsel analiz ve içerik analizi yöntemlerinden de yararlanılmıştır. Betimsel analiz, araştırmanın kavramsal çerçevesinin daha önceden net bir şekilde ortaya konduğu araştırmalarda kullanılmaktadır. Bu yöntem, analiz için bir çerçeve oluşturma, çerçeveye göre verileri işleme, bulguları tanımlama ve yorumlama olmak üzere dört aşamadan

oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada da, örnekleme alınan kitaplar betimsel analiz aşamaları takip edilerek değerlendirilmiştir. Ardından, betimsel analiz ile toplanan veriler içerik analizine tabii tutularak genişletilmiştir. İçerik analizi, birbirine benzeyen verilerin belirli temalar çevresinde gruplanması ve anlamlı hale getirilip değerlendirilmesi sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu araştırmada, Caldecott ödüllü ve popüler resimli Türk çocuk kitaplarını değerlendirmek amacıyla literatürden elde edilen bilgilere göre analiz çerçevesi oluşturulmuştur. Resimli çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri ve resimlendirme tekniklerinin incelenmesi amacıyla belirli alt başlıklar belirlenmiştir. Oluşturulan bu çerçeve, incelenen konunun farklı boyutlarıyla ele alınmasını sağladığı için daha detaylı bir değerlendirme yapılmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Çalışma Materyalleri

Araştırmanın evrenini geçmişten günümüze kadar Caldecott ödüllü çocuk kitapları ve araştırmanın çalışma materyalleri, uluslararası düzeyde resimli çocuk kitaplarının nitelikli örneklerini temsil etmesi bakımından Caldecott ödüllü kitaplar ve Türkiye’de nitelikli örnekleri temsil etmesi bakımından da popüler resimli Türk çocuk kitapları olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın çalışma materyalleri amaçlı aykırı durum örnekleme olarak seçilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2018) aykırı durum örneklemesini, “derin bir incelemeye tabi tutulabilecek sınırlı sayıda ancak aynı ölçüde de bilgi bakımından zengin durumların çalışılması” olarak ifade etmektedir.

Bu araştırmada, seçilen kitapların zengin bilgi kaynağı sunması beklenmektedir. Araştırma kapsamında, 10 adet ulusal 10 adet uluslararası olmak üzere toplam 20 adet resimli çocuk kitabı araştırmanın çalışma materyallerini oluşturmaktadır. Bu kapsamda, 6’sı Türkçeye çevrilmiş olan, 4’ü eğitimciler tarafından kullanımı tercih edilen farklı yıllarda Caldecott ödülü almış 10 illüstratöre ait kitap seçilmiştir. İlgili illüstratörler, aldıkları ödül ve yıl bilgisi Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklemede Yer Alan Caldecott Ödülü Almış Resimli Çocuk Kitabı ve İllüstratörleri

İllüstratör Adı	Yazar Adı	Kitap Adı	Caldecott Madalyası	Onur Ödülü	Ödül Aldığı Yıl
Robert McCloskey	Robert McCloskey	Make Way for Ducklings	✓		1942
Maurice Sendak	Maurice Sendak	Vahşi Şeyler Ülkesinde	✓		1964
Leo Lionni	Leo Lionni	Frederick		✓	1968
Chris Van Allsburg	Chris Van Allsburg	Kutup Ekspresi	✓		1986
David Shannon	David Shannon	Hayır David!		✓	1999
Brian Pinkney	Andrea Davis Pinkney	Duke Ellington		✓	1999
Mary Azarian	Jacqueline Briggs Martin	Snowflake Bentley	✓		1999
David Small	Judith St. George	So You Want to be President?	✓		2001
Betsy Lewin	Dooren Cronin	Yazı Yazan İnekler		✓	2001
Mo Willems	Mo Williams	Güvercin Otobüsü Kullanmasın		✓	2004

10 popüler resimli Türk çocuk kitabı ise her illüstratörden 1 kitap olmak üzere Tablo 2'deki illüstratörlere ait kitaplar arasından seçilmiştir. Kitapların seçiminde, 2008 Frankfurt Kitap Fuarı'nda yayınlanan *Illustrators of Children's Books From Turkey* adlı katalogtan yararlanılmış olup, Türkiye'de yayın yapma sıklığı dikkate alınarak nitelikli kitaplar üreten illüstratörler arasından seçilmiştir.

Tablo 2. Örneklemede Yer Alan Popüler Resimli Türk Çocuk Kitabı ve İllüstratörleri

İllüstratör Adı	Yazar Adı	Kitap Adı	Yayınevi
Behiç Ak	Behiç Ak	Gökdelene Giren Bulut	Günüşiği Kitaplığı Yayıncılık
Can Göknil	Can Göknil	Ressam Masalı	Buzlu Sanat
Feridun Oral	Feridun Oral	Bu Kış Kimse Üşümeyecek	Yapı Kredi Yayınları
Ferit Avcı	Ferit Avcı	Kırmızı Fil'i Gördünüz mü?	Can Sanat Yayınları
Mustafa Delioğlu	Ayla Çınaroğlu	Mızımız Mırmav 7-Kaar Yağınca	Uçan Balık Yayınları
Nazan Erkmen	Tülin Tankut	Miyaaav!	Esin Yayınevi
Saadet Ceylan	Figen Yaman Coşar/ Ayfer Gürdal Ünal	Sözcük Sihirbazı	Tudem Yayınları
Serap Deliorman	Berna Kayra Mutlu	Alim'in Düş Gemisi	Düşizi Yayınları
Selçuk Demirel	Selçuk Demirel	Ayağına Diken Batan Süper Karga	Yapı Kredi Yayınları
Ayşe İnan Alican	Sara Şahinkanat	Üç Kedi Bir Dilek	Yapı Kredi Yayınları

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri resimli çocuk kitaplarının incelenmesi ile elde edileceğinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, basılı ve elektronik belgelerin incelenmesi ve değerlendirilmesini gerektiren sistematik bir yöntemdir. Nitel araştırmalardaki diğer yöntemlerde olduğu gibi, doküman analizi de anlam ortaya çıkarmak, anlayış kazanmak ve ampirik bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesini gerektirir (Corbin & Strauss, 2008). Forster (1995), doküman analizi sürecini dokümanlara ulaşılması, dokümanların orijinalliğinin kontrol edilmesi, kategorilendirme için bir sistem benimseme, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma olmak üzere beş aşamada ele almıştır (Aktaran Yıldırım & Şimşek, 2018). Araştırmada, bu aşamalar takip edilmiştir.

Araştırmanın veri toplama sürecinde öncelikle popüler resimli Türk çocuk kitapları listelenmiştir. İncelenen kitapların illüstratörleri ve kitaplarının nicelik ve

niteliksel özellikleri üzerine tartışma gerçekleştirilmiştir. 2008 Frankfurt Kitap Fuarı'nda yayınlanan *Illustrators of Children's Books From Turkey* adlı katalogtan yararlanılarak Türkiye'nin önde gelen çocuk kitabı illüstratörleri belirlenmiştir. Alanda hem sayısal hem niteliksel açıdan yüksek sayıda kitap üretmiş illüstratörlerin kitapları arasından seçilen kitaplar araştırma örneğine alınmıştır.

Ardından, Caldecott ödüllü kitaplar ve illüstratörleri incelenmiştir. 1938 yılından başlayarak günümüze kadar çok sayıda resimli çocuk kitabının Caldecott Ödülü aldığı tespit edilmiştir. İllüstratörler, araştırmanın amacına uygun olacak şekilde ve dokümanlara ulaşma hususu göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Caldecott ödüllü kitapların seçiminde öncelik Türkçeye çevrilmiş olanlara verilmiş olup daha sonra eğitimciler tarafından kullanımı tercih edilen kitaplar incelemeye alınmıştır.

İncelemeye alınan Caldecott Ödüllü resimli çocuk kitaplarından 10 adet, popüler resimli Türk çocuk kitaplarından 10 adet olmak üzere toplam 20 adet kitaptan araştırmaya veri sağlanmıştır. Belirlenen kitapların bir kısmı kitapevlerinden satın alınarak bir kısmı da çocuk kitapları koleksiyonuna sahip araştırmacılardan temin edilmiştir. Örnekleme alınan kitaplara ilişkin ayrıntılı bilgi eklerde verilmiştir.

Dokümanlar elde edildikten sonra, dokümanların analizinde literatürden elde edilen bilgilere göre oluşturulan analiz çerçevesi kullanılmış olup, ayrıntılı bilgi veri toplama araçları ve veri analizi bölümünde açıklanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulmuş olan analiz çerçevesi ile çocuk kitapları biçimsel özellikleri, resimlendirmeleri ve karşılaştırmaları başlıkları altında analiz edilmiştir.

Çocuk kitapları biçimsel özellikleri başlığı altında, boyut, şekil, ağırlık, sayfa sayısı, ön-arka kapak, kitap ceket, iç kapaklar, kâğıt, cilt, sayfa düzeni (mizampaj), yazı tasarımı, punto ve font, resim özelliklerine ilişkin analizler yapılmıştır.

Çocuk kitapları resimlemeleri başlığı altında, çizgi, renk ve gölge, şekil, doku, boşluk, kompozisyon, perspektif, resimlendirme tekniği ve sanat akımı özelliklerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Resimli çocuk kitapları karşılaştırma boyutunda ise, kitapların biçimsel özellikleri ve resimlendirme teknikleri açısından benzerlik ve farklılıklarına ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, toplanan dokümanlar araştırmanın tüm veri setini oluşturmaktadır. Bu nedenle, dokümanlar önce betimsel sonra kapsamlı bir içerik analizine tabii tutulmuştur. Bailey'e (1982) göre, bu amaçla dokümanlar dört aşamada analiz edilebilmektedir. Bunlar; analize konu olan veriden örneklem seçme, kategorilerin geliştirilmesi, analiz biriminin saptanması ve sayısallaştırma. Araştırmada da, öncelikle analize konu olan tüm kitaplardan araştırmanın amacına uygun olanlar amaçlı aykırı durum örnekleme ile belirlenmiştir. Ardından, kuramlardan yola çıkılarak ve araştırmanın amacına uygun olarak kategoriler belirlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre iyi belirlenmiş alt problemlere uygun olarak hazırlanan kategorilerin birbirini kapsamayacak şekilde olması gerekir. Bu bağlamda, örnekleme seçilen dokümanların detaylı irdelenmesi amaçlanmıştır. Daha sonra, araştırmanın amacına uygun olarak analiz biriminin saptanması ve dokümanlardan elde edilen verinin sayısallaştırılması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri analizi, 10 adet Caldecott ödüllü ve 10 adet popüler resimli Türk çocuk kitabı olmak üzere toplam 20 adet kitabın biçimsel özellikler ve resimlendirme teknikleri literatür taranarak araştırmacı tarafından oluşturulan analiz çerçevesine göre her bir kitabın her bir sayfasının ayrı ayrı ele alınıp incelenmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı tarafından literatür taranarak analiz çerçevesi oluşturulmuştur. Bu çerçevede, iki çocuk edebiyatı uzmanı tarafından incelenip, dönütler alınmıştır. Bu dönütler sonrası gerekli düzeltmeler yapılarak araştırma amacıyla kullanılmaya karar verilmiştir.

Araştırmacı, örneklem içerisinden seçmiş olduğu bir ulusal bir uluslararası kitabın örnek analizini uzmanlarla paylaşmış, uzmanlardan alınan uyuşma oranının yüksek olması karşılığında diğer kitapların analizine devam etmiştir.

Tablo 3. Araştırmanın Analiz Çerçevesi

Resimli Çocuk Kitapları Biçimsel Özellikleri	
Boyut	Kitabın büyüklüğüdür. Küçük, orta, büyük olabilmektedir.
Kitabın Şekli	Kitabın oranlarıdır. Kare ve dikdörtgen (yatay, dikey) olabilir.
Ağırlık	Kitabın boyutu ve kullanılan malzemeye göre değişiklik gösterir.
Sayfa Sayısı	Hikâyenin aktarılabilmesi için gerekli olan resim sayısı, metin uzunluğu ve bunların sayfalara yerleşimine göre belirlenir. 16, 24, 32, 40, 48 sayfa bulunabilir.
Ön-arka kapak	Kitap ele alınıp bakıldığında ilk etapta görünen yüzleridir.
Kitap Ceketi	Kitabı saran ve koruyan, yayınevi tarafından tasarlanan basılı kâğıt ambalajdır.
İç Kapaklar	Ön kapaktan sonra, arka kapaktan önce gelen yüzleridir.
Kâğıt	Kitabın sayfaları için kullanılan malzemedir. Kuşe, karton, parlak, mat olabilir.
Cilt	Kitabın yaprak ve formlarını dağılmaktan korumak ve bir arada tutmak amacıyla yapılan işlemdir. Dikiş, yapıştırma, zımbalama olabilir.
Sayfa Düzeni	Resim, metin ve boşluğun sayfa üzerinde yerleştirilmesidir. Sabit veya değişken metin yerleştirme, sabit veya değişken resim yerleştirme olabilir.
Yazı Tasarımında Punto	Yazı karakterinin harf büyüklüğüdür.
Yazı Tasarımında Font	Yazı karakterinin tarzıdır.
Resimli Çocuk Kitapları Resimlemeleri	
Çizgi	Resmin en önemli ve güçlü ifade unsurlarından biridir. Düz, kırık, kavisli, kıvrımlı, yatay, dikey, diyagonal, ince, kalın, hafif, keskin, dağınık, kontrollü olabilir.
Renk	Renk çemberindeki altı temel rengin farklı kullanımlarıdır. Birincil (kırmızı, sarı, mavi), ikincil (turuncu, yeşil, mor), sıcak (kırmızı, sarı turuncu), soğuk (yeşil, mavi, mor), nötr (gri, kahverengi) soluk ve pastel, parlak ve canlı olabilir.
Işık ve Gölge	Bir renge beyaz eklenerek o rengin açık değerleri, siyah eklenerek o rengin koyu değerlerinin elde edilmesidir.

Şekil	Resimde yer alan nesnelere biçimleridir. Organik (doğal yaşamın parçası olan nesnelere), geometrik (doğal olmayan, insan eliyle yapılmış), basit ve somut, karmaşık ve soyut, yatay, dikey, diyagonal, sivri olabilir.
Doku	Yüzey özelliğidir. Kullanılan malzemeler, boya türü, kâğıt çeşidi resmin dokusunu belirler. Düz, pürüzlü, sert, yumuşak, tüylü, parlak, kürk, ağaç olabilir.
Boşluk	Resim ve metnin yer almadığı alanlardır.
Kompozisyon	Bir resmin doku, renk, çizgi, şekil gibi sanat öğelerinin bir arada anlamlı bir bütün oluşturmasıdır. Simetrik ve asimetric olabilir. Üst taraf mutluluk, özgürlük; alt taraf üzüntü, karmaşa; merkez kısım ilgi çekici ve baskın olan; sol taraf mevcut durum, durağanlık; sağ taraf değişim ve hareketi temsil eder.
Perspektif	Okuyucunun sayfadaki nesnelere gördüğü bakış açısidir. Yakın, orta, uzak, panoramik, kuş bakışı, çocuk gözünden olabilir.
Resimlendirme Tekniğı	Resimde kullanılan malzeme ve yöntemdir. Resimsel teknikler (sulu boya, tempera, guaş boya, poster boyası, yağlı boya, akrilik boya, pastel boya, tebeşir, kalem ve mürekkep, karalama tahtası), grafik teknikleri (tahta baskı, linolyum baskı, taş litografi), kompozit teknikler (kolaj), fotoğrafçılık teknikleri, bilgisayar animasyon teknikleri olabilir.
Sanat Akımı	Gerçekçilik, karikatür, dışavurumculuk, izlenimcilik, gerçeküstüculük, halk sanatı, romantizm, saf/naif sanat olabilir.

Bölüm 4

Bulgular

Bu bölümde analiz edilen 10 adet Caldecott ödüllü resimli çocuk kitabının biçimsel ve resimlendirme teknikleri açısından özelliklerine ilişkin bulgular; 10 adet popüler resimli Türk çocuk kitabının biçimsel ve resimlendirme teknikleri açısından özelliklerine ilişkin bulgular; Caldecott Ödüllü ve popüler resimli Türk çocuk kitaplarının benzerlik ve farklılıklarına ilişkin bulgular yer almaktadır.

Caldecott Ödüllü Resimli Çocuk Kitaplarının Biçimsel ve Resimlendirme Teknikleri Açısından Özelliklerine İlişkin Bulgular

1. “Make Way for Ducklings (Ördek Yavrularına Yol Açın)” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Robert McCloskey, 1914 yılında Ohio’da doğdu. Çocukluğunu Hamilton’da geçirdi. Burada devlet okullarına gitti. Sanatla erken yaşlarda ilgilenmeye başladı. Piyano dersleri aldı ve lise yıllarında Hamilton YMCA’da sabun oymacılığı ve model uçak dersi verdi. Piyanoya ek olarak, McCloskey davul, obua ve armonika çaldı. Lise boyunca, Hamilton Lisesi’nin yıllık takvimini resimledi ve Amerikan Tarih Kulübü için George Washington İki Yüzüncü Yıl Takvimi üzerinde çalıştı. Boston’daki Vesper George Sanat Okulu’na burslu kabul edildi. Profesyonel bir sanatçı olarak McCloskey, New York’a taşındı ve Ulusal Tasarım Akademisi’ne girdi. Çalışmalarını sergiledi ve Başkanlık Ödülü’ne layık görüldü; ayrıca Tiffany Vakfı’nda ve Boston’daki Bağımsız Sanatçılar Derneği’nde sergileri yer aldı. 1940 yılında Mercimek (Lentil) adlı ilk kitabını yazdı. McCloskey, çocuk kütüphanecisi ve Newberry Ödüllü yazar Ruth Sawyer’ın kızı Margaret Durand ile evlendi. 1942 yılında *Make Way for Ducklings (Ördek Yavrularına Yol Açın)* adlı kitabı ile Caldecott Madalyasını kazandı. 1943-1945 yılları arasında ABD Ordusunda görev yaptığı sırada, Ordu eğitim kılavuzları için çizimler yaptı. Bu sırada, *Home Price* kitaplarını yazdı. McCloskey’nin yedinci kitabı olan *Time of Wonder*, 1958 yılında Caldecott Madalyasını kazandı. Bununla birlikte, iki defa Caldecott Madalyası kazanan ilk yazar oldu. Ayrıca, 1949’da *Blueberries for Sal*, 1953’te *One Morning in Maine* ve 1954’te kayınvalidesi Sawyer tarafından yazılan *Journey Cake, Ho!* adlı kitapları ile Caldecott Ödülü için ikinciliğe hak kazandı. ABD Kongre Kütüphanesi 2000 yılında McCloskey’i “Yaşayan Efsane” olarak adlandırdı.

2003 yılında ölen McCloskey'nin kitapları hala binlerce ebeveyn ve çocuk tarafından okunmaktadır (*Robert McCloskey, n.d.*).

Kitap hakkında. *Make Way for Ducklings* kitabı, 1941 yılında Amerikalı yazar Robert McCloskey tarafından yazılmış ve resimlenmiş bir resimli çocuk kitabıdır. Kitapta, Boston Public Garden'daki bir gölde yavru ördek yetiştiren bir çift yaban ördeğinin hikâyesi anlatılmaktadır. Karakterlerinin ayrıntılı hareketlerini özgünlükle göstermek için McCloskey, şehir pazarından bir kümes hayvanı satıcısından güney yaban ördekleri satın alır. Sonraki birkaç haftayı stüdyosunda emekleyerek, ördekleri izleyerek ve onlar odanın içinde yürürken onların resimlerini çizerek geçirir. Yüzme hareketlerini detaylı çizebilmek için ördekleri küvete koyarak inceler. Zengin detaylı karakalem çizimlerinden anlaşıldığı üzere McCloskey, kitabın arka planını parklar, köprüler, sokaklar, insanlarla canlı bir şekilde çizmek için Boston'a döner. Çizimleri bitirdikten sonra hikâyeyi yazabilmek için pek çok tekrar yapar. Uygun ördek isimlerini (Jack, Kack, Lack, Mack, Nack, Ouack, Pack ve Quack) bulmak için pek çok deneme yazar. McCloskey, resimlerini karakalemle oluşturur ardından çinko levhalar üzerine litografi tekniğini kullanır. Kısa sürede büyük beğeni kazanan kitap, 1942 yılında en iyi resimli çocuk kitabı ödülü olan Caldecott Madalyasını almaya hak kazandı. Ayrıca bu kitap, 2007 çevrimiçi anketine göre Milli Eğitim Derneği tarafından "Öğretmenlerin Çocuklar için En İyi 100 Kitabı" listesine eklendi. Okul Kütüphaneler Dergisi tarafından 2012 yılında yapılan bir ankette tüm zamanların "En İyi 100 Resimli Kitabı" listesinde altıncı sırada yer aldı. İki milyondan fazla satan bu kitap, McCloskey'nin en çok bilinen kitabıdır (Fannin, 1983).

Kitap özeti. Hikâye, Bay ve Bayan Mallard'ın bir aile kurmak için çeşitli konumlar üzerinde uçmasıyla başlar. Bay Mallard her konum seçtiğinde, Bayan Mallard o konumda aklına yatmayan bir şeyler bulur. Aramaktan yorulan yeşilbaşlar, geceyi geçirmek için Halk Bahçesi Lagünü'ne inerler. Sabah, yeşilbaşların yanından bir kuğu teknesi geçer. Kuğu teknesini gerçek bir kuş sanırlar ve teknedeki insanların attığı fıstıklarla güzel bir kahvaltı yaparlar. Bayan Mallard, yuvalarını Halk Bahçesi'ne yapmalarını önerir. Ancak tam bu esnada yanından geçen bir bisikletli tarafından neredeyse eziliyordur. Yaban ördekleri, Beacon Hill, Massachusetts Eyalet Evi ve Louisburg Meydanı gibi Boston'ın simge yapılarının üzerinden uçarak aramalarına devam eder. Nihayet Charles Nehri'nde bir adaya karar verirler. Yaban ördekleri, burada Michael adındaki bir polis memurunu ziyaret eder. Michael, onlara

her gün fıstık vermeye başlar. Kısa bir süre sonra, Bayan Mallard, Jack, Kack, Lack, Mack, Nack, Ouack, Pack ve Quack adında sekiz ördek yavrusu dünyaya getirir. Ördek yavruları doğduktan sonra Bay Mallard nehrin geri kalanının nasıl olduğunu görmek için nehirde bir gezintiye çıkmaya karar verir. Bay ve Bayan Mallard bir hafta içinde Halk Bahçesi'nde buluşmak üzere anlaşılırlar. Bu arada, Bayan Mallard, sekiz ördek yavrusuna ördek olmakla ilgili bilmeleri gereken her şeyi öğretir. Bir hafta sonra, Bayan Mallard, Bahçe'ye ulaşmak için karşıya geçmeyi umarak ördek yavrularını karaya otoyola götürür, ancak arabalar varken karşıya geçmekte zorlanır. Yeşilbaşlara fıstık veren polis memuru Michael, ailenin geçmesi için trafiği durdurur. Michael polis merkezini arar ve ördekler için yol boyunca trafiği durdurmak için bir polis arabası göndermelerini söyler. Böylelikle ördekler otoyolu geçer ve Halk Bahçesi'ne gider. Sonunda aile bahçede kalmaya karar verir ve sonsuza dek mutlu yaşarlar.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 23,3 cm, boyunun 30,4 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü yapıştırıcıdır. Kapak cinsi kalın kartondur. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi kahverengi, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme sabit olup, açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 72'dir. Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmiştir. Kitap, 3-8 yaş grubuna hitap etmektedir. Kitabın başında yayın bilgisi ve kitabın arka kapağında yazarın hayatı bilgisine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. McCloskey bu kitabının resimlerini, çinko üzerine pastel boya ile litografi tekniği kullanarak oluşturmuştur. Bu tekniğin de etkisiyle gevşek ve kolay görünen hatlar hâkimdir. Sepya tonda oluşturulan çizgiler, yumuşak ve akışkan bir görünüme sahiptir. Bu yönüyle, McCloskey'nin resimlerinde özgün çizgiye sahip olduğu görülmektedir. Resimlerde, perspektife göre çizgi yoğunluğu ve netliğinin farklılaştığı görülmektedir. Resmin merkezinde yer alan görsellerin çizgileri net ve belirgin iken merkezden uzakta yer alan görsellerin çizgileri daha bulanık ve

belirsizdir. Bu çizgi kullanımı, okuyucunun odağını merkeze çekmektedir. Kitapta, düz ve kavisli çizgiler bir arada kullanılmıştır. Düz ve kısa çizgilerle ördeklerin tüyleri ve kanatları zengin bir görünümle oluşturulmuştur. Yatay ve dikey uzanan çizgilerin de bir arada kullanıldığı görülmektedir. Kuş bakışı görünen toprak örtüsü, göller, köprülerde kullanılan yatay çizgiler okuyucuya huzur veren yatıştırıcı bir etkiye sahip iken; ağaçlar, binalar, sokak lambalarında kullanılan dikey çizgiler ise okuyucuda istikrar ve kuvvet duygusu uyandırmaktadır.

Renk ve gölge. Resimlerde tek renk olarak sepya tonu kullanılmıştır. Resimli çocuk kitaplarında, resimlemelerde canlı ve parlak renk kullanımı çocukların ilgisini daha çok çektiği bilinmektedir. Bu yönüyle kitap, küçük yaş gruplarının dikkatini çekme konusunda dezavantaja sahip olabilir. Ancak, farklı ve özgün sanatsal tekniklerle oluşturulan resimlere sahip kitapların çocuklarla buluşturulması, onların hayal güçlerini destekleme ve sanatsal duyarlılıklarını geliştirmesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Sepya çizimler kitaba özgün ve natürel bir hava kazandırmıştır. Bu kullanım, McCloskey'nin resim tekniğini yansıtmakla birlikte kitabın da en dikkat çekici ve ayırt edici özelliklerinden biridir. Çinko yüzey üzerine litografi tekniğiyle oluşturulan resimler aynı zamanda, kumu andıran donuk ve mat bir görüntüye de sahiptir. Ayrıca, kitapta tercih edilen bu kahverengi renk tonu ile ördeklerin tüyelerinin rengi arasında benzerlik olması dikkat çeken bir diğer unsurdur. Renk, resim üzerinde farklı yoğunluklarda kullanılarak görseller kolay algılanabilir kılınmış ve üç boyutlu görüntü oluşturulmuştur.

Şekil. Kitapta tek renk kullanımı ve detaylı şekillerin yer almasının bir sonucu olarak resimlerin ilk bakışta kolaylıkla anlaşılabilir türde olmadığı ve detaylı incelemeyi gerektirdiği görülmektedir. Organik ve geometrik şekiller bir arada kullanılmıştır. Kitapta yer alan ördekler, ağaçlar, doğal araziler ve insanlar organik formdaki şekillerin örnekleridir. Boston Halk Parkı, kocaman Charles Nehri'nin ortasında küçük bir adası ve doğal güzelliği ile tasvir edilmiştir. Kayıkla gezen, kitap okuyan, bisiklet süren ve evcil hayvanını gezdiren mutlu insanların olduğu huzurlu bir atmosfer hâkimdir. Diğer yandan, kitapta yer alan Boston'ın simge yapıları, binalar, köprüler, arabalar ve bisikletler geometrik formdaki şekillerin örnekleridir. Beacon Hill, Massachusetts Eyalet Evi, müze binası, polis merkezi ve kitapçı yer almaktadır. Arabaların şekilleri ilgili dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Bu

yönüyle, McCloskey'nin Boston şehrinin hem doğasını hem de kültürel yapısını zengin bir şekilde okuyucuya yansıttığı görülmektedir.

Doku. Kitapta, litografi tekniğinin kendine has dokusu görülmektedir. Bu tekniğin etkisiyle, nesnelerin boşluklu, belli yerleri beyaz kalacak ve zemin görünecek şekilde boyanması dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, boyanın resimlerdeki nesneler üzerinde farklı yoğunluklarda kullanıldığı da görülmektedir. Kitabın bir bölümünde kitapçının cam penceresinden görünen belli belirsiz insanlar ve kitaplar bu kullanımın güzel bir örneğidir. Bu kullanım, okuyucunun dış mekân ve iç mekân algısının pekiştirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu yolla, resimlere üç boyutlu görünüm özelliği kazandırıldığı; görsellere zenginlik ve derinlik katıldığı görülmektedir. Aynı zamanda, resimlerde gölge ve ışık kullanımı da yer almaktadır. Binaların, ağaçların, köprülerin, ördeklerin gölgeleri bu kullanımın örnekleridir. Resimlerde, hikâyenin metninin dışında yazılara ve rakamlara yer verilerek doku oluşturulduğu görülmektedir. Ördeklerin yanında "Quack!", arabaların yanında "Honk!", polis memurunun düdüğünün yanında "Tweet!" gibi yansıma sesleri yer almaktadır. Aynı şekilde, arabaların plakalarında ve binaların camlarında da yazılar mevcuttur. Bu kullanım, resimlere hareket duygusu katarak okuyucunun hikâyeyi anlamasını kolaylaştıran bir etkiye sahiptir. Aynı zamanda, çocukların yazı farkındalığını da desteklemektedir.

Boşluk. Kitapta kullanılan litografi tekniği ile birlikte sayfa zemini beyazdır. Dolayısıyla resimde boşluklu bir görünüm oluşmuştur. Bu sayede, illüstratörün çizimleri ön plana çıkmış olup, çizimlerdeki detaylar kolay algılanabilir kılınmıştır.

Kompozisyon. Kitapta resimlemelerin simetrik kompozisyonla oluşturulduğu görülmektedir. Resimlemeler iki sayfayı da kaplayacak şekilde konumlandırılmıştır. Kullanılan litografi tekniği ile birlikte sayfa zemini beyaz kullanılmıştır. Dolayısıyla resimde boşluklu bir görünüm oluşmuştur. Bu sayede, çizimlerdeki detaylar kolay algılanabilir kılınmıştır. Metinler, sayfanın altında ya da üstünde kalacak ve resimlerle üst üste gelmeyecek şekilde yerleştirilmiştir. Bu kullanım, okuyucunun okuması sırasında karışıklığı engellemektedir. Litografi tekniği ile oluşturulan resim ve tipografi tekniği ile oluşturulan metin için aynı renk olan sepya tonu tercih edilmiştir. Bu kullanım, kompozisyonun bütünlüklü bir şekilde algılanmasını kolaylaştırmaktadır.

Perspektif. Kitabın resimleri, perspektif kullanımı yönünden oldukça zengindir. Yakın, orta, uzak ve kuş bakışı görüş bir arada kullanılmıştır. Özellikle McCloskey'nin şehrin kuş bakışı çizimleri dikkat çekmektedir. Ördeklerin havada olduğu bölümlerde hikâyenin kurgusuyla uyumlu olarak şehir onların gözünden görülmektedir. Perspektife uygun olarak da yerdeki insanlar ve diğer görseller havadaki ördeklere oranla daha küçük resmedilmiştir. Bu kullanımla, okuyucunun hem ördeklerle empati kurması desteklenirken hem de farklı bir bakış açısı kazanmasına olanak verilmektedir.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, o günün çocuk kitaplarının çoğunda bulunan geleneksel siyah-beyaz resimler yerine sepya çizimlerin kullanıldığı görülmektedir. Sepya çizimler kitaba özgün ve natürel bir hava kazandırmıştır. McCloskey bu kitabını başta sulu boya ile resimlemek istemiştir. Ancak editörü May Masee, renkli baskı maliyeti fazla olacağından McCloskey'nin kitabı renksiz oluşturmasını istemiştir. Bunun üzerine resimler, çinko levha üzerine litografi kalemi kullanılarak oluşturulmuştur. Kitabın metinleri ise tipo baskı tekniğiyle oluşturulmuştur (Leonard, 1998).

Sanat akımı. Kitapta yararlanılan sanat akımı gerçekçiliktir. Karakterlerinin ayrıntılı hareketlerini özgünlükle göstermek için McCloskey, şehir pazarından bir kümes hayvanı satıcısından güney yaban ördekleri satın alır. Bir süre stüdyosunda yaban ördeklerini gözlemlemesi sonucu çizimlerini oluşturur. Resimlerde yaban ördeklerinin farklı tarzlarda yüzme ve kanat hareketleri gerçeğe yakın detaylarla görülmektedir. Kitabın arka planında Boston şehir silüeti; simge yapıları, parkları, köprüleri ve sokakları ile görülmektedir. Resimlerde Beacon Hill, Massachusetts Eyalet Evi, Louisburg Meydanı, Charles Nehri ve Halk Bahçesi yer almaktadır. McCloskey'nin buraları gözlemlemek ve gerçeğe yakın detaylarla resmedebilmek için bir süre Boston'da bulunduğu bilinmektedir.

Kitapta resimlemelerin sanat değeri taşıyan nitelikte olduğu görülmektedir. Kitabın kapak resminde, kitabın diğer sayfalarından farklı olarak yeşil renk kullanılması dikkat çekmektedir. Ördeklerin yeşil renkli başlarıyla uyumlu bir renk seçimi olduğu söylenebilir. Aynı zamanda, resimlemeler metne görsel bir yorum katarak metnin anlamını tamamlayan ve genişleten özellik taşımaktadır. Çocuğun inceleyebileceği ve zihninde pek çok yeni bağlantı kurabileceği zengin detaylar yer almaktadır. Resimler, çocuğu kuş bakışı düşünme ve çizim yapmaya teşvik etmesi

bakımından da önemlidir. Resimli çocuk kitaplarında, resimlemelerde canlı ve parlak renk kullanımı çocukların ilgisini daha çok çektiği bilinmektedir. Bu yönüyle kitap, küçük yaş gruplarının dikkatini çekme konusunda dezavantaja sahip olabilir. Ancak, farklı ve özgün sanatsal tekniklerle oluşturulan resimlere sahip kitapların çocuklarla buluşturulması, onların hayal güçlerini destekleme ve sanatsal duyarlılıklarını geliştirmesi bakımından önemli bir yere sahiptir.

2. “Vahşi Şeyler Ülkesinde (Where The Wild Things Are)” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. 10 Haziran 1928’de New York’ta dünyaya gelen Maurice Bernard Sendak çocuk kitabı yazarı ve illüstratördür. Yoksul bir yahudi ailesinin çocuğu olarak dünyaya gelen Sendak, terzi bir babaya sahiptir ve para kazanmak için eğitimini yarıda bırakarak çalışmaya başlamıştır. 1940’ların sonlarında New York’un ünlü oyuncak mağazası F.A.O. Schwarz için vitrinler üzerinde çalışırken, efsanevi çocuk kitabı editörü Ursula Nordstrom ile tanıştı. Sendak’ın ilk çocuk kitaplarını resimleme işine girmesine yardım etti. 1950’lerde Ruth Krauss ve Else Holmelund Minarik gibi yazarların kitapları üzerinde çalıştı. Sendak, kendisi yazmadan önce diğer yazarların 80’den fazla kitabını resimlemiştir. 1956 yılında “Kenny’s Window” adlı ilk resimli çocuk kitabını yayınlamıştır. İyi bir ressam olan Sendak’ı, dünyaya asıl tanıtan kitabı olan 1963 yılında yayınlanan *Where the Wild Things Are* adlı eseri ise en iyi resimli çocuk kitabı olarak Caldecott ödülünü kendisine kazandırmıştır. Kariyerinin ilerleyen dönemlerinde Carole King ile Really Rosie müzikalinde işbirliği yapmıştır (“Maurice Sendak”, 2014) Kitap, Celal Üster tarafından çevrilmiştir.

Kitap hakkında. *Vahşi Şeyler Ülkesinde* kitabı, 1963 yılında Amerikalı yazar ve illüstratör Maurice Sendak tarafından yazılmıştır. Kısa sürede büyük beğeni kazanan kitap, 1964 yılında en iyi resimli çocuk kitabı ödülü olan Caldecott madalyasını almaya hak kazanmıştır. İlk kez 1985 yılında Fatih Erdoğan tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir. Redhouse Yayınları tarafından “*Canavarlar Ülkesinin Kralı*” adıyla yayımlanmıştır. Ardından 2014 yılında Celal Üster tarafından çevrilmiştir. Bu çeviri, Can Çocuk Yayınları tarafından “*Vahşi Şeyler Ülkesinde*” adıyla yayınlanmıştır.

Kitap özeti. Hikâye, kitabın ana karakteri Max'in evinde başlar. Max, kurt giysisini giyerek yaramazlık yapmaya başlayınca annesi "Vahşi şey!" diyerek onu azarlar. Max, annesine "Hapır hupur yerim seni!" diye karşılık verince hiçbir şey yemeden yatağına gönderilir. Bunun üzerine öfkelenen Max'in odası yavaş yavaş büyük bir ormana dönüşür ve Max bir tekneye atlayıp vahşi şeylerin ülkesine doğru yola koyulur. Vahşi şeylerin ülkesine ulaştığında sivri pençeleri, keskin dişleri, kocaman sarı gözleri ve heybetli cüsseleriyle vahşi şeylerle karşılaşır. Max'in yaklaşımlarından oldukça etkilenen vahşi şeyler onu tüm vahşi şeylerin hükümdarı ilan ederler ve eğlencelerin en vahşisi böylece başlar. Tüm vahşiler bir arada doyasıya eğlenirken Max bir anda onları durdurup yemeklerini yemeden yataklarına gönderir. Bir süre sonra Max, artık o kadar da çok eğlenmediğini ve yapayalnız hissettiğini fark eder. Burnuna gelen mis gibi yemek kokularına dayanamayıp Vahşi Şeyler Ülkesi'nin hükümdarı olmaktan vazgeçer. Vahşi şeyler Max'in gitmesini hiç istemezler. "Seni o kadar çok seviyoruz ki hapır hupur yiyeceğiz seni!" demelerine çabalamalarına rağmen Max teknesine atlar ve uzaklara doğru yelken açar. Oldukça uzun bir yolculuğun ardından sonunda kendisini yine odasında bulur. Üstelik özlediği akşam yemeği masasında hazırdır.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 25,4 cm, boyunun 22,8 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü yataydır. Ciltleme türü yapıştırıcıdır. Kapak cinsi kalın kartondur. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme değişkendir. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 48'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın sonunda yayın bilgisine yer verilmiştir. Ancak, yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmemiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir. Ön kapak, kitap sırtı ve arka kapak birleştiğinde tek bir resmi oluşturmaktadır.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Kitapta, farklı türde çizgilerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Düz-yatay, keskin-dikey ve diyagonal çizgiler yer almaktadır. Ana karakter olan Max'in

günlük hayatının yansıtıldığı hikâyenin başı ve sonunda hikâyenin kurgusuyla uyumlu olarak düz ve yatay çizgiler görülmektedir. Max'in hayal dünyasına geçildiği hikâyenin ortalarında ise keskin-dikey ve kavisli çizgiler görülmektedir. Çizgilerin bu şekilde kullanımı kitabın başı ve sonunda sakinliği ve durgunluğu, hikâyenin ortalarında ise hareket ve heyecanı yansıtmaktadır. Kısa diyagonal çizgilerden oluşan dalgalar, Max'in seyahatindeki macerayı ve tehlikeyi yansıtmaktadır. Bir arada kullanılan çeşitli çizgiler, kitabın vermek istediği duyguyla uyumlu ve karakterleri ortaya çıkaran niteliktedir.

Renk ve Gölge. Resimlemelerde ağırlıklı olarak birincil renkler olan kırmızı, mavi ve sarının açık ve koyu değerlerinin kullanıldığı görülmektedir. İllüstratör, rengin açık değerlerini kullanarak ışık ve koyu değerlerini kullanarak gölge yaratmıştır. Arka planlarda soğuk renkler olan yeşil, mavi ve mor kullanılmıştır. Gece tasvirlerinin yer aldığı resimlemelerde genel olarak kasvetli bir hava hâkim olup korku ve gizem yansıtılmıştır. Ay ışığından da yararlanıldığı görülmektedir. Max'in hayal dünyasındaki canavarların gözleri için sarı renk tercih edilerek onların korkutuculuğu azaltılmış ve daha kontrol edilebilir sıcakkanlı varlıklar izlenimi verilmiştir. Max'in kurt kostümü için beyaz renk tercih edilerek resmin geri kalanına göre belirginlik ve masumiyet yansıtılmıştır. Renklerin, hikâyenin konusu ve ruh hali ile uyumlu bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Şekil. Düz ve kıvrımlı şekillerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Kitabın başı ve sonunda düz şekiller kullanılarak Max'in evindeki düzen ve durgunluk yansıtılmakla birlikte kitabın ortalarında kıvrımlı ve dairesel şekiller kullanılarak enerji ve hareketlilik yansıtılmaktadır. Çekiç, tabure, çivi, çatal gibi günlük hayatta kullandığımız nesnelere gerçekçi bir şekilde çizilmiştir. Ağaçlar, yapraklar, dalgalı deniz, Max'in hayalindeki "vahşi şeyler" kıvrımlı ve dairesel olarak resmedilen şekillerden bazılarıdır. Düz ve gerçekçi şekillerden kıvrımlı ve dairesel şekillere geçiş okuyucu üzerinde Max'in hayal dünyasına geçtiği izlenimini yaratmaktadır.

Doku. Kitapta çapraz tarama tekniği kullanıldığı görülmektedir. Bu yöntemle, dokuya boyut kazandırılmış olup şekiller daha belirgin hale gelmiştir. Bu tekniğin, özellikle canavarlarda farklı yoğunluklarda kullanılması onları üç boyutlu, tüylü yansıtmış olup elle dokunma hissi uyandırmaktadır.

Boşluk. Kitapta, dikkat çekici ve işlevsel boşluk kullanımı yer almaktadır. Resmin çevresinde beyaz renkli boş alanlar bırakılmıştır. Hikâyenin başında fazla yer kaplayan boşluklar hikâyenin ortalarına doğru azalarak yok olmaktadır. Enerji ve heyecanın en yüksek olduğu bu bölümde resim tüm sayfayı kaplamaktadır. Ardından boşluklar hikâyenin sonuna doğru tekrar artmaktadır. Sayfa boşluklarının, kompozisyon kullanımıyla benzer bir şekilde hikâyenin anlatmak istediği duygu ve anlamla uyumlu olarak işlevsel bir yolla kullanıldığı görülmektedir.

Kompozisyon. Kitapta, resimlerin sayfada konumu ve boyutunun her sayfa için aynı olmadığı, aksine hikâyenin başından sonuna bir değişim içinde olduğu görülmektedir. Hikâye küçük bir resimle başlamakta ve olay örgüsü geliştikçe resimlerin sayfada kapladığı yer genişlemektedir. Kompozisyonun bu şekilde kullanımı, okuyucu üzerinde onu hikâyenin içine yavaş yavaş çeken bir etki uyandırmaktadır. Hikâyenin ortasına gelindiğinde üç sayfalık yazısız sadece resimlendirmenin olduğu bir alan bulunmaktadır. Bu alan, okuyucunun hayal gücünü harekete geçirecek ve onu özgür kılacak niteliktedir. Ardından resimlerin sayfada kapladığı yer daralarak devam etmektedir. Bu da hikâyenin sonuna doğru gelindiği izlenimi vermektedir. Ayrıca, büyüyen ve küçülen kompozisyon kullanımı okuyucuya Max'in duygu durumundaki iniş ve çıkışı yansıtmaktadır. Resimlerin daha çok sayfanın üst kısmında ya da sayfanın merkezinde konumlandığı görülmektedir. Bu, okuyucuda mutluluk ve özgürlük duygusu uyandırmaktadır. Resimlerin kenarları keskin ve belirgin bir şekilde bitirilmemiş olması da okuyucunun hayal gücünde devamlılığa fırsat tanımaktadır. Sayfalarda fon olarak beyaz arka plan tercih edildiği görülmektedir.

Perspektif. Resimlemelerde, yakın ve orta perspektif bir arada kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Kitabın resimlemeleri, tempera üzerine çini mürekkebi ile oluşturulmuştur. Çizime dayalı tekniklerden mürekkeple çapraz tarama tekniği kullanıldığı görülmektedir.

Sanat akımı. Kitapta yararlanılan sanat akımları gerçekçilik ve gerçeküstücülüktür. Kitap, ilk sayfalarda gerçekçi görsel tasvirlerle başlamaktadır. Max'in kurt kıyafeti, köpeği, evin genel görüntüsü buna örnek olarak verilebilir. Ardından, Max'in yaramazlık yapıp annesi tarafından odaya gönderilmesi ile birlikte

hayali tasvirlerin yoğunluklu olarak kullanıldığı ve kurgusal çizimler yoluyla varlıkların gerçeküstü şekilde ifade edildiği görülmektedir.

Kitapta görsellerin metinden fazlası olduğu görülmektedir. Örneğin, “Vahşi şeyler yeri göğü inleterek kükrediler, sipsivri dişlerini gıcırdattılar, gözlerini devirerek gözdağı verdiler, korkunç pençelerini gösterdiler.” metni oldukça korkutucu iken resimlerine bakıldığında komik, eğlenceli, tombul, zararsız canavarlar olduğu görülmektedir. Hikâyenin başında arka planda Max'in çizimi olan canavar tablosu görülmektedir. Max'in hayal dünyasına geçildiğindeyse çizimindeki benzer canavarlar görülmektedir.

3. “Frederick” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Ünlü bir illüstratör ve yazar olan Leo Lionni, 5 Mayıs 1910'da Hollandalı bir ailenin çocuğu olarak Hollanda'da dünyaya geldi. Babası elmas işinde çalıştı ve annesi opera sanatçısıydı. Lionni çocukken boş zamanlarının çoğunu kendi kendine çizim yapmayı öğrendiği müzelerde geçirirdi. Pek çok hayranını şaşırtacak şekilde, okuldayken herhangi bir resmi sanat dersi almadı. 1935'te Cenova Üniversitesi'nden ekonomi alanında doktora derecesi alan Lionni, Fortune dergisinde sanat yönetmenliği ve Modern Sanat Müzesi için The Family of Man kataloğunun tasarımcısı olmak gibi iş dünyasında birçok üst düzey pozisyonda bulundu.

Leo Lionni, çok beğenilen 40'tan fazla çocuk kitabı yazıp resimledi. 1984 Amerikan Grafik Sanatları Enstitüsü Altın Madalyasını ve dört kez Caldecott Onur Ödülü'nü kazandı. Onur ödülü aldığı kitapları *Inch by Inch* (1961), *Swimmy* (1964), *Frederick* (1968) ve *Alexander and the Wind-Up Mouse* (1970)'dır. Ayrıca, çeşitli ALA Önemli Çocuk Kitapları, New York Times Yılın En İyi Resimli Kitapları ve Okul Kütüphanesi Dergisi Yılın En İyi Kitabı gibi prestijli ödüller aldı (“Leo Lionni”, n.d.).

Kitap hakkında. Frederick kitabı, 1967 yılında yazar ve illüstratör Leo Lionni tarafından yazılmıştır. 1968 yılında Caldecott Onur Ödülünü almaya hak kazanmıştır. Ayrıca 1967 New York Times yılın en iyi resimli kitabı ve 1966 ALA dikkate değer kitabı seçilmiştir. 2015 yılında Kemal Atakay tarafından Türkçe'ye çevrilen kitap Elma Yayınevi tarafından aynı isimle yayınlanmıştır.

Kitap özeti. Frederick, ailesiyle birlikte terkedilmiş bir tahıl ambarında kışa hazırlık yapmaktadır. Herkes mısır, buğday, saman toplarken baygın bakışlı

Frederik onlara eşlik etmemektedir. Bu durum diğer farelerin dikkatini çeker ve ona neden çalışmadığını sorarlar. Frederick, karanlık, külrengi, bitmek bilmeyen kış günleri için güneş ışığı, renk ve sözcük topladığını söyler onlara. Diğer fareler yiyecek toplarken, Frederick kış için kendi hazırlığını yapmaya devam eder. Ve sonunda kış gelip çatar. Beş minik tarla faresi taşlar arasında gizlendikleri yere gider. Başlangıçta bol olan yiyecekleri, bir gün gelir tükenir. Frederick'ten kendi topladıklarını paylaşmasını isterler. Ve başlar Frederick anlatmaya. Güneş ışınlarını, sarı buğdayların arasında uzanan mavi menekşeleri anlatır, mevsimlerle ilgili şiirini söyler onlara. Frederick'in bu konuşmaları sayesinde içleri ısınan, zihinleri renklerle dolan minik fareler, mutlulukla Frederick'i alkışlarlar. Utana sıkıla alkışları kabul eden Frederick, takdir edilmenin haklı gururunu yaşar.

Kitap konusu itibari ile sosyal uyumsuzluktan sosyal uyumluluğa geçme, aidiyet duygusu ve sanatçının toplumdaki yeri ve önemi üzerine düşünmeyi teşvik etmektedir.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 22 cm, boyunun 27 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırımadır. Kapak cinsi mukavvadır. Kitap ceketi yok kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kuşe kâğıttır. Sayfa sol marjı sabittir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. Puntosu Times New Roman'dır. Sayfa resim yerleştirme sabit olup, açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 40'tır.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisi "okul öncesi" olarak arka kapakta belirtilmiştir. Kitabın sonunda yayın bilgisi ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmiştir. Arka kapakta kitabın özetine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir. Elinde çiçeği ve kısık gözleriyle kayaların üstünde duran Frederick'in tek başına resmedilmesi, hikâyeye onun gözünden bakılacağını sezdirmektedir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Kitapta çok belirgin olmayan hafif ve kıvrımlı çizgilerin kullanıldığı görülmektedir. Gelincikler, kayalar, kar taneleri, fındıklar geometrik olmayan farklı büyüklükteki yuvarlaklar şeklinde çizilmiştir. Çizgilerin bu şekilde kullanımı

resimlendirmelere doğal ve organik bir hava katmaktadır. Farelerin kıvrımlı kenar çizgileri, onlara tüylü görüntü etkisi vermektedir. Saman, buğday ve yeşil yapraklarda diğer görsellere oranla daha keskin ve düz çizgilerin kullanıldığı görülmektedir. Bu da sıcak günlerin bitişinin ve kış mevsiminin gelişinin verdiği gerilimi yansıtmaktadır. Hikâyenin başlarında, fare ailesi üyelerinin gözleri yuvarlak ve tam açık şekilde çizilirken, Frederick'in göz kapağının yarım kapalı olarak çizildiği görülmektedir. Çizginin bu şekilde kullanımı Frederick'in diğerlerinin kışa hazırlık çalışmalarına yardım etme konusunda isteksizliğini yansıtmaktadır. Genel hatlarıyla kitapta ince, hafif ve kıvrımlı çizgilerin kullanıldığı görülmektedir. Bu da resimlendirmelere organik bir hava katarak mutluluk, neşe ve uyum duygusu yansıtmaktadır.

Renk ve gölge. Kitapta zemin olarak beyaz tercih edilmiştir. Bu da görselleri ve renkleri daha belirgin kılmıştır. Parlak canlı kırmızı gelincikler, yemyeşil çimenler hikâyenin başı ile uyumlu olarak sıcak güneşli günleri yansıtmaktadır. Kullanılan parlak renkler, hikâyeye canlı ve hareketli hava vermektedir. Okuyucuyu görsel olarak uyarak, onda hikâyenin devamı için merak ve istek uyandırmaktadır. Toprak zeminde sarı, kırmızı, mor, kahverengi gibi farklı renklerin kullanımı tercih edilerek hikâyeye boyunca fare ailesinin ilerleyerek yer değiştirdiği gösterilmiştir. Güneş, fare ailesinin taşıdığı mısırlar ve taşların bir bölümünde parlak canlı sarı rengin kullanıldığı görülmektedir. Aydınlığın temsilcisi olan bu renk, hikâyenin ilgili bölümlerine dikkat çekerek neşe, sıcaklık ve canlılık katmıştır. Taşlarda soluk ve yumuşak gri tonları tercih edildiği görülmektedir. Bu da diğer görsellerle kontrast oluşturarak okuyucunun dikkatini öndeki görsellere çekmektedir. Renkler, hikâyenin konusunda da dikkat çekici bir yere sahiptir. Frederick'in fare ailesine renkleri anlattığı bölümde, paleti andıran düşünce balonu çizimleri okuyucunun da hayal dünyasını renklendirmektedir. Burada renklere verilen örneklerin düşünce balonlarında birebir çizilmediği, onun yerine sadece renklerin kullanıldığı görülmektedir. Bu da okuyucunun hayal gücü ve yaratıcılığına özgür bir alan sağlamaktadır.

Şekil. Kitapta yoğun olarak organik şekillerin kullanıldığı görülmektedir. Duvar taşları, fareler, orman, gelincikler keskin hatlardan ziyade kıvrımlı ve düzensiz görünümündedir. Bu da okuyucuya özgürlük hissi vererek hayal gücünü harekete geçirici niteliktedir. Yatay olarak resmedilen taşlarla örülü duvar ve ormandaki çimen

zemin hikâyesinin başına uygun olarak durağanlık ve sakinlik duygusu yansıtmaktadır. Sivri uçlu resmedilen yeşil yapraklar kışın yaklaşmakta olduğunun habercisidir. Kaygı ve telaşı yansıtmaktadır.

Doku. Kitapta kesyap ve baskı tekniğiyle farklı dokular oluşturulduğu görülmektedir. Sayfanın alt kısmında bulunan toprak zeminde ve ağaçlarda farklı renk boyalarla yapılan baskı, pürüzlü bir görüntü oluşturarak üç boyutlu bir etki yaratmaktadır. Aynı şekilde koyu gri zemin üzerine kesyap tekniğiyle yerleştirilen taşlar üç boyutlu bir taş duvar görüntüsü ortaya çıkarmaktadır. Grinin farklı tonlarındaki rahatlıkla görünen fırça darbeleri, taşlara sert bir doku kazandırmaktadır. Fındık, meyve, saman gibi bazı görsellerde nokta ve çizgiler yoluyla oluşturulan desenler zemin ile görseller arasında farklılık oluşturarak görsellerin daha rahat algılanmasına olanak sağlamaktadır.

Boşluk. Kitapta, resimler tüm sayfaları kaplamaktadır. Görseller beyaz zemin üzerine yerleştirilmiştir. Boşluklar, anlatılmak istenen duygu ve anlamla uyumlu olarak dengeli bir şekilde kullanılmıştır.

Kompozisyon. Kitapta resimler her iki sayfayı da kaplayacak şekilde, metinler ise sol üst köşede yerleştirilmiştir. Simetrik kompozisyon kullanıldığı görülmektedir. Resimlendirmelerin çoğunluğu sağ tarafta bulunan sayfada yer almaktadır. Ayrıca sağ tarafta bulunan sayfadaki resimlendirmelerin yarım bırakılmış olması dikkat çekmektedir. Bu durum da hikâyede devamlılık ve hareket duygusunu desteklemekte ve diğer sayfaya geçme isteğini artırmaktadır. Resimlendirmelerde çerçeve kullanılmamıştır. Resimlerin kenarları keskin ve belirgin bir şekilde bitirilmemiş olması da okuyucunun hayal gücünde devamlılığa fırsat tanımaktadır. Sayfalarda fon olarak beyaz arka plan tercih edildiği görülmektedir.

Perspektif. Resimlemelerde yakın görüş kullanılmıştır. Okuyucu, fare ailesinin hayatına ve kış hazırlığı mücadelesine yakından tanıklık etmektedir.

Resimlendirme tekniği. Kitapta dokulu ve renkli kâğıtlarla kesyap (kolaj) tekniği kullanıldığı görülmektedir. Damgalama ve presleme dâhil olmak üzere yaratıcı boyama teknikleriyle renklendirilen kâğıtların kes yapıştır tekniğiyle bir araya getirildiği görülmektedir. Lionni'nin kullandığı bu teknik resimlendirmelere narin ve yumuşak bir ifade katmıştır.

4. “Kutup Ekspresi (The Polar Express)” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Chris Van Allsburg, 1949 yılında Michigan, Amerika’da doğdu. 1972 yılında Michigan Üniversitesi’ndeki Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nden mezun oldu. Burada, heykel dalında uzmanlaştı, bronz döküm, ahşap oymacılığı, reçine kalıplama ve diğer teknikleri öğrendi. Eğitimine Island School of Design’da (RISD) devam etti ve 1975’te heykel dalında yüksek lisans derecesi ile mezun oldu. Ardından Allsburg, kendi heykel stüdyosunu kurdu. *Jumanji* (1981) ve *The Polar Express* (1985) adlı kitapların resimlemeleriyle Caldecott Madalyası kazandı. Bu iki kitap da daha sonra başarılı sinema filmleri olarak uyarlandı. 1980 yılında *The Garden of Abdul Gasazi* adlı kitabı ile Caldecott Ödülü’nde ikinci oldu. 1986 yılında çocuk kitapları alanında yaptığı katkılardan dolayı, çocuk kitapları yaratıcıları için en yüksek uluslararası kabul olan ve iki yılda bir düzenlenen Uluslararası Hans Christian Andersen Ödülü’ne Amerika’dan aday seçildi (*The Author*, n.d.).

Kitap hakkında. *Kutup Ekspresi* kitabı, 1985 yılında Chris Van Allsburg tarafından yazılmış ve resimlenmiştir. Houghton Mufflin tarafından yayınlanmıştır. Türkçe baskısı, 2005 yılında Kapital Yayınevi’nden çıkmıştır. Kitabın çevirisini Ozan Mert Özkan ve grafik uygulamasını Murat Ateş üstlenmiştir. Kitap, klasik bir Noel hikâyesi olarak kabul görmektedir. Allsburg’un kitabı Michigan’daki çocukluk anılarından ilham alarak yazdığı bilinmektedir. Kitap, 1986 yılında Caldecott Madalyası’nı kazandı. New York Times’ın en çok satanlar listesinde yer aldı. 2007 çevrimiçi anketine göre Milli Eğitim Derneği tarafından “Öğretmenlerin Çocuklar için En İyi 100 Kitabı” listesine eklendi. Okul Kütüphaneler Dergisi tarafından 2012 yılında yapılan bir ankette tüm zamanların "En İyi 100 Resimli Kitabı" arasında seçildi. Ayrıca kitabın, 2004 yılında Tom Hanks’in başrol oynadığı, Robert Zemeckis’in yönettiği ve Van Allsburg’un baş yapımcılığını üstlendiği film uyarlaması Oscar’a aday oldu (*The Book*, n.d.).

Bu araştırmada, incelenen kitap Türkçe çevirisidir.

Kitap özeti. Noel arifesinde genç bir çocuk tren sesiyle uyanır. Şaşkınlık içinde, trenin kendisini beklediğini görür. Koşarak dışarı çıkar. Kuzey Kutbu’na gitmekte olan trenin adı Polar Express’tir. Çocuk pijamalarıyla diğer birçok çocukla dolu olan trene biner. Kuzey Kutbu’na vardıklarında, kondüktör Noel Baba’nın

Noel'in ilk hediyesini vermek için ierlerinden birini seçeceğini açıklar. Trenden indiklerinde, Şehir merkezinde Noel Baba'nın binlerce ciniyle karşılaşırlar. Cinlerin alkıŐlarının arasından Noel Baba belirir. ocuk, Noel'in ilk hediyesini almak için Noel Baba tarafından özenle seçilir. Ancak ocuğun istediği Şey, Noel Baba'nın kocaman hediye torbasının içinde değildir. O, Noel Baba'nın kızağının gümüŐ ingiraklarından birini ister. ocuk, ingirağı sabahlığının cebine koyar ve diğer çocuklarla birlikte Noel Baba'nın gidiŐini seyrederler. Daha sonra trenle eve dönerken, ocuk anın cebindeki bir delikten düŐtüđünü fark eder. Tren evinin önüne geldiğinde, özgün bir Şekilde onlardan ayrılır. Noel sabahlı kız kardeşi Sarah, Noel ağacının altında ocuk için küçük bir paket bulur. Paketin içinde Noel Baba'dan gelen bir not ve kaybettiği çingirak vardır. ocuk, büyük bir sevinçle ingirağı sallar ve Sarah'la birlikte çıkan sese hayran kalırlar. Ancak ebeveynleri ingirağın kırılmış olduğunu söyler ve hiçbir ses duymazlar.

Biçimsel zellikleri. Kitabın eninin 28,9 cm, boyunun 22,8 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen Şeklinde olup yönü yataydır. Ciltleme türü dikiş ve yapıŐtırmadır. Kapak cinsi mukavvadır. Kitap ceketini kullanılmıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marđı sabittir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme sabit olup, açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme sabittir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 32'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yayın bilgisine yer verilmiştir. Ancak yazarın hayatına dair bilgiye yer verilmemiştir.

n kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıyken arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden biridir. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

izgi. Resimler, izlenimci sanat tarzı nedeniyle bulanık ve doğal geçişlere sahiptir. Yağlı pastel kullanımı etkisiyle de yumuşak ve zengin çizgiler hâkimdir. Çizimin gerçekçi olan kısımları da hala bulanık ve karışık çizgilere sahip ancak nesnelerin tam olarak ne olduğunu gösteren ayrıntılar eklendiği görülmektedir. Trenin ve insanların detaylı çizimleri bu kullanıma örnektir. Kitapta, yatay ve dikey çizgiler bir arada kullanılmıştır. Yerde uzanan kar örtüsü, tren ve evin içinde

kullanılan yatay çizgiler okuyucuya huzur veren yatıştırıcı bir etkiye sahiptir. Uzun ağaç gövdeleri, yüksek dağlar, köprü ve binalarda kullanılan dikey çizgiler ise okuyucuda istikrar ve kuvvet duygusu uyandırmaktadır. Bu kullanım, kitabın kurgusuyla uyumlu olarak hikâyenin sakin bir atmosferle başlayıp bitmesini pekiştirmektedir. Aynı şekilde, hikâyenin ortalarındaki enerji ve macera duygusunu desteklemektedir. Resimlemelerin siyah ince çizgilerle oluşturulmuş çerçeve içine yerleştirilip sayfanın ortasında konumlandırıldığı görülmektedir. Bu kullanım, fotoğraf makinasından çıkmış bir fotoğraf izlenimi yaratmaktadır.

Renk ve gölge. Gece vaktinde geçen hikâyenin resimlerinde, kırmızı, yeşil, turuncu ve mavi gibi tamamlayıcı renklerin karıştırılarak gece ışığının elde edildiği görülmektedir. Kitap, kapak resminde bu renk tonları ile başlamaktadır. Bu kullanım, hikâyenin gece karanlığında geçtiğine dair ipucu vermektedir. Kitabın son sayfasına kadar gece ışığı renk tonları hâkimdir. Ayrıca, Allsburg'ün bu kasvetli ve gizemli atmosferi elde etmek için üçüncül renkler olan kahverengi ve violet tonlarını kullandığı görülmektedir. Resimlerde ışık oldukça etkili kullanıldığı görülmektedir. Pencereden içeriye giren tren lambasının ışığı, evlerin pencerelerinden yansıyan ışıklar ve ayın ışığı dikkat çekici örneklerdendir. İzlenimci sanat anlayışıyla oluşturulan bu kullanım, çocuğun hayal gücünü ve merak duygusunu harekete geçiren bir niteliğe sahiptir. Işık kullanımda olduğu gibi koyu gölgelerin de etkili kullanıldığı görülmektedir. Bu yönüyle resimlemeler, çocukta ışık ve gölge kavramı farkındalığı oluşturmaktadır.

Şekil. Kitapta organik ve geometrik şekillerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Ağaçlar, dağlar, insanlar ve hayvanlar organik formdaki şekillerin örnekleridir. Köprüler, binalar ve tren geometrik formdaki şekillere örnektir. Şekillerin ağırlıklı olarak büyük boyutta resmedildiği görülmektedir. Binalar, dağlar, ağaç gövdeleri ve köprü çizimleri oldukça ihtişamlı bir görünüme sahiptir. Bununla birlikte, şekillerin küçük detay çizimlerine de yer verilmesi dikkat çekmektedir. Bu kullanımla çizimler gerçekçi ve ilgi uyandırıcı bir nitelik kazanmıştır.

Doku. Resimlerde, yoğun ışık ve gölge kullanımı yoluyla üç boyutlu görüntü oluşturulduğu görülmektedir. Özellikle panoramik resimler, çıplak gözle bir manzaraya bakıyormuş izlenimi vermektedir. Bu yönüyle resimler, çocuğu hikâyeye davet eden dikkat çekici ve ilgi uyandırıcı özelliktedir. Yağlı pastel, görsellerin kenarlarında klasik vurgulamaya izin veren bir boya türüdür. Bu yolla, görsellerin

kenarları keskin olmayan doğal geçişlere sahiptir. Aynı zamanda yağlı pastel kullanımı görsellerin renklerinin içinde, düz pigmentli olmayan beyaz boşluk alanlar kalmasını sağlar. Bu sayede resimler, gerçeğe yakın ve derinlik duygusu olan bir doku kazanır. Kurt çizimlerinin tüylü, kar örtüsünün yumuşak, köprü taşlarının sert dokusu kitapta dikkat çeken diğer doku örnekleridir.

Boşluk. Kitap resimlemeleri, sayfa kenarlarında az miktar beyaz alan bırakılarak siyah çerçeve içerisine yerleştirilmiştir. Zengin görsellerin olduğu kitapta yeterli ve dengeli boşluk kullanıldığı görülmektedir.

Kompozisyon. Kitapta, resimlemelerin baştan sona kadar simetrik kompozisyonda yerleştirildiği görülmektedir. Açılan her sayfada iki resim bir arada siyah çizgili çerçeve içerisine yerleştirilmiştir. Bu çerçevenin içerisinde sağında ya da solunda kalacak şekilde metin için ayrı bölüm oluşturulmuştur. Bu bölümde, zemin rengi olarak beyaz kullanılmıştır. Bu kullanım, resim ve metnin üst üste gelmesini önleyip metnin kolay algılanabilir olmasını sağlamıştır.

Perspektif. Kitabın resimleri, perspektif kullanımı yönünden oldukça zengindir. Yakın, orta, uzak, panoramik ve çocuk gözünden bakış bir arada kullanılmıştır. Kitabın ilk sayfasında yatağının üzerinde durup pencereden dışarıya bakan çocuk aşağıdan bir bakış açısıyla resmedilmiştir. Bu sayede hem odasının içi hem de pencereden dışarı görülebilmektedir. Bu kullanım aynı zamanda, okuyucuya çocuk görüş açısından bakma imkânı vermektedir. Aynı şekilde, trenin içinin tasvirinin olduğu sayfa da oturduğu koltuktan arkasına dönüp bakmakta olan bir çocuğun gözünden gibi görülmektedir. Bu kullanım, okuyucuya Kutup Ekspresi'nde seyahat eden çocuklardan biriymiş gibi hissettirerek hikâyenin bir karakteri olmasına fırsat vermektedir. Bir diğer dikkat çeken perspektif kullanımı ise, panoramik manzaralardır. Bunlarda, yakındaki nesnelerin detaylı ve belirgin hatlara sahip olduğu görülmektedir. Görüş açısından uzaklaştıkça kademeli olarak çizgilerde bulanıklaşma söz konusudur. Ön planda Noel Baba tüm detaylarıyla görülmekte iken arka planda cinler belirsiz silüetler halinde durmaktadır. Bunların dışında, Noel Baba'nın havada geyikleriyle uçuşunun tasvirinde yukardan bir perspektif kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Allsburg, resimlerini oluştururken genel olarak karakalem, renkli kalem ve yağlı pasteller kullanır. Bu kitapta, boyama

tekniklerinden yağlı pastel kullanmıştır. Yağlı pastelin yumuşak dokusu ile canlı, parlak ve pastel tonlarda resimler ortaya çıktığı görülmektedir. Bu teknikle, renkleri karıştırmak ve vurgulamalar yapmak mümkündür. Gece vaktinde geçen hikâyenin resimlerinde, kırmızı, yeşil, turuncu ve mavi gibi tamamlayıcı renklerin karıştırılarak gece ışığının elde edildiği görülmektedir. Fotografik görünümlü resimler, oldukça gerçekçi ve izlenimci bir havaya sahiptir. Ayrıca, Allsburg kitabın resimlerini oluştururken 19. Yüzyıl Alman sanatçısı Caspar David Friedrich'ten ilham aldığı bilinmektedir. Friedrich, tek bir küçük figürü içeren panoramik manzaralar yaratmasıyla bilinir.

Sanat akımı. Kitapta yararlanılan sanat akımı gerçekçilik ve izlenimciliktir. Hikâyenin çocuğun evinde geçen bölümlerindeki resimlerde gerçekçilik hâkimken, Kuzey Kutbu'nda geçen bölümlerde daha çok izlenimcilik hâkim olduğu görülmektedir. Allsburg'ün, resimlerinin daha gerçekçi olması için model olarak gerçek insanları kullandığı bilinmektedir. Ayrıca, resimlerindeki yerlerin gerçek gibi görünmesini sağlamak için perspektif ve ışıktan yararlanmış, detaylara yer vermiştir. İzlenimcilik etkisi de daha bulanık görünümlü ışık yansımalarının olduğu bölümlerde görülmektedir. Allsburg, kullandığı yağlı pastellerle fotografik görünümlü bir gerçekçilik yaratmıştır.

Allsburg'in "Kutup Ekspresi" kitabı, sanatsal ve ilgi çekici çizimleri ile klasikler arasında yer almaktadır. Hayal kurmanın gücü ve çocukluk dönemi yaratıcılığının ön plana çıktığı hikâye etkileyici resimlerle uyum içindedir.

5. "Hayır David! (No David!)" kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. David Shannon 1959'da Washington'da doğdu. Spokane, Washington'da büyüdü. David, eline bir pastel boya geçer geçmez çizmeyi severdi. Hutton İlkokulu'na gitti. Öğretmenleri, David'in duvar resimleri yapmasına izin verirlerse, onun dersi bozmasını engelleyeceğini ve sınıflarının duvarlarında da oldukça iyi sanat eserleri olacağını çok geçmeden fark etti. Shannon, Pasadena'daki Sanat Merkezi Tasarım Koleji'nden mezun oldu ve burada İllüstrasyon alanında uzmanlaştı. 1983'te editoryal resimlendirme alanında kariyer yapmak için New York'a taşındı. David'in çalışmaları Time, Newsweek, Rolling Stone ve The New York Times dâhil olmak üzere birçok dergi ve gazetenin yanı sıra

çok sayıda kitap kapağı ve posterinde yer aldı. 1988'de Julius Lester tarafından yazılan *Leoparda Kaç Nokta Var?(How Many Spots Does a Leopard Have?)* adlı ilk çocuk kitabını resimledi. Yazdığı ve resimlediği ilk kitabı, 1994'te New York Times'ın En İyi Resimli kitabı seçilen *Georgie Radbourn Beyzbolu Nasıl Kurtardı (How Georgie Radbourn Saved Baseball)* oldu. Birçok ödüllü çocuk kitabı yazdı ve resimledi. Kitaplarından *Hayır David! (No, David!)*, 1999 yılında Caldecott Onur Ödülü aldı. Bunun yanı sıra *Hayır David!* kitabı ile Ala Dikkate Değer Kitap, New York Times En İyi Resimli Kitap, School Library Journal En İyi Kitap, BCCB Mavi Kurdela ödüllerini aldı ve Amerikan Bookseller'ın Seçilmiş Kitaplar'ı arasında yer aldı. Shannon, karısı Heidi ve kızı Emma ile Los Angeles'ta yaşamaktadır (*David's Bio*, n.d.).

Kitap hakkında. *Hayır David!* kitabı, 1998 yılında yazar ve illüstratör David Shannon tarafından yazılmıştır. Türkçe baskısı 2007 yılında Güzel Kitaplar Yayınevi'nden çıkmıştır. Kitabın yayın yönetmenliğini Defne Asal Er, editörlüğünü Ateş Aytuğ ve grafik uygulamasını Aytekin Kar üstlenmiştir. Kitap, 1999 yılında Caldecott Onur Ödülü aldı. Bunun yanı sıra, Ala Dikkate Değer Kitap(American Library Association Notable Book), 1999 New York Times En İyi Resimli Kitap, 1999 School Library Journal En İyi Kitap, BCCB Mavi Kurdela (Bulletin of the Center for Children's Books Blue Ribbon Book) ödüllerini aldı ve 1999 yılında Amerikan Bookseller'ın Seçilmiş Kitaplar'ı arasında yer aldı.

David Shannon 5 yaşındayken, adı "Hayır David!" olan bir kitap yapar. Kitapta, David adında küçük bir çocuğun yapmaması gereken türden şeyleri yaparken çizilmiş resimleri yer almaktadır. Kitabın metni ise sadece "Hayır" ve "David" kelimelerinden ibarettir. Çünkü, Shannon o yaşta sadece bu kelimeleri yazabilmektedir. Yıllar sonra, annesi evde bu kitabı bularak Shannon'a gönderir. Shannon, çocuksu bir el yazısı kullanarak ve yaptığı yaramazlıkların çizimlerini de ekleyerek kitabı yeniden yazar. Yazarın notunda Shannon, "Tabii ki "evet" harika bir kelime... Ama "evet" salon duvarlarını pastel boyadan korumaya yetmiyor." diye belirtir.

Kitapta, mizah unsurunun olduğu ve noktalama işaretlerinin etkili bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Birkaç kelimelik cümlelerin yer aldığı metinler, ünlem işaretleri yoluyla merak uyandırıcı ve şaşırtıcı bir nitelik taşımaktadır. Bu kullanım, çocuğun hikâyeye dâhil olmasına olanak vererek kitapla iletişimini

desteklemektedir. Her sayfada çok az kelime olduğu için hikâye resimlere dayanmaktadır. Bu nedenle, hikâyenin anlaşılabilmesi Shannon'ın yaratıcı ve etkileyici resimlerinin okunmasına bağlıdır.

Kitap özeti. Hikâyenin ana karakteri David adında yaramaz bir çocuktur. Bir çocuğun günlük olarak karıştığı tüm yaramazlıkları yapar. Evine çamurlu bir şekilde girmesi, tavayla gürültü yapması, yemeğiyle oynaması, yatağında zıplaması, oyuncaklarını dağıtması, evde beysbol oynayıp bir şeyleri kırması bunlardan bazılarıdır. Annesinin “Hayır David!, Sessiz ol David!, Sakin ol David!” gibi uyarılarına rağmen devam eder yaptıklarına. Hikâye, annesinin David'i yanına çağırması ve “Evet David. Seni Seviyorum!” demesiyle olumlu bir tonda sona erer.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 22 cm, boyunun 28.5 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırıcıdır. Kapak cinsi mukavvadır. Kitap ceketini kullanılmıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi standardın dışında hareketli yazıdır. Bazı kelimelerin tüm harfleri büyük harfle yazılmıştır. Sayfa resim yerleştirme sabit olup, açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 24'tür. (Orijinal kitabın 32'dir.)

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitap ceketinin ön iç kısmında kitabın özetine, arka iç kısmında yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmiştir. Kitabın başında yayın bilgisine ve yazarın okuyucuya notuna yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Kitap resimlemeleri, oldukça sade, basit ve bir çocuğun rahatlıkla kopyalayabileceği çizgilere sahiptir. Kocaman yuvarlak bir kafa, üçgen burun, siyah düğme gözler, sivri keskin dişler, çubuk kol ve bacaklarla tasvir edilen David çizimi adeta bir çocuğun kaleminden çıkmış gibidir. Bu yönüyle çocuğu kendine çeken ve karakterle empati kurmasını kolaylaştıran bir etkiye sahiptir. Resimlemelerde kitabın başından sonuna kadar diyagonal çizgilerin kullanılması dikkat çeken bir diğer unsurdur. Bu kullanım, görsel bir hareket duygusu yaratarak okuyucunun David'in

yerinde duramaz hallerini algılamasına yardımcı olmaktadır. David'in kafasının üstünde diyagonal pozisyonda kaşık ve tava tuttuğu resim, okuyucuya David'in kaşıkla tavaya vurarak oyun oynadığını göstermektedir. Aynı şekilde, David'in çapraz pozisyonda kurabiye kavanozuna uzanması, küvetin içinde çapraz duran objeler, yemeklerden çatalıyla yaptığı kukla bu çizgi kullanımına örneklerdir. Shannon'ın metin yazı tipi olarak standart dik yazı yerine hareketli, eğik ve çocuksu bir yazı tercih ettiği görülmektedir. Bu kullanım, resim ve metin arasında bütünlük oluşturmakla birlikte çocukların hikâyeyi bütünlüklü bir şekilde algılamasını desteklemektedir. Aynı şekilde, bir çocuğun kaleminden çıkmış gibi görünen bu yazı tipi, kitabı okuyan çocuğun ilgisini çekerek yazı farkındalığını destekleyici niteliğe sahiptir. Shannon'ın çocuğu hikâyeye davet eden özgün bir çizgi tarzına sahip olduğu açıktır.

Renk ve gölge. Kitapta baştan sona yoğun, canlı ve parlak renkler kullanıldığı görülmektedir. Bu renkler, David'in enerjik ve coşkulu karakterinin yanı sıra hikâyede onu çevreleyen hareketli atmosferin yaratılmasına yardımcı olmaktadır. Kitabın kapak resminde kullanılan renkler, okuyucuya hikâye hakkında ipuçları sunmaktadır. Canlı turuncu ve açık yeşil duvar tasviri, hikâyenin coşkulu atmosferini önceden sezdirmektedir.

Kitap boyunca zeminde kullanılan renkler, David'in değişen ruh halini ve duygularını okuyucuya yansıtmaktadır. Kaşık ve tavayla müzik yaptığı sırada duvardaki yeşil renkle, gençliği ve halinden memnuniyeti pekiştirilmiştir. Odasına gönderilirken yanından geçtiği mor renkli duvar, çatık kaşlı yüzünün ruh haline uygun olarak pişmanlık ve hüzün duygusu yansıtmaktadır. Yatak odası duvarında kullanılan canlı sarı renk, yatağında zıplayarak oynarken ki neşe duygusunu pekiştirmektedir. Beysbol oynarken vazoyu kırdığı bölümde duvarda kullanılan canlı kırmızı renk, yaşadığı durumdaki huzursuzluğu ve kuvvetli duygularını desteklemektedir. Annesi tarafından yanına çağırıldığında bedenini çevreleyen sıcak mavi, teselli edilme ve sevgi görme ihtiyacını pekiştirir niteliktedir. Kitabın ilk sayfasında olduğu gibi son sayfada da sıcak turuncu tonların tercih edildiği görülmektedir. Bu noktada, Shannon'ın hikâyeyi olumlu ve sevgi dolu bir hava ile başlatıp sonlandırdığı söylenebilir.

Şekil. Kitapta ağırlıklı olarak basit, somut, kolayca anlaşılabilir şekillerin yer aldığı görülmektedir. Bu şekiller, hikâyenin ana karakteri David tasviri ve evin

farklı odalarına ait eşyalardır. David tasviri, çöp adamı anımsatmaktadır ve geometrik formda resmedilmiştir. Kocaman yuvarlak bir kafa, üçgen burun ve dişler, siyah yuvarlak gözler, çubuk kol ve bacaklara sahiptir. Basit ve az detaya sahip olan bu çizim bir çocuğun kaleminden çıkmış izlenimi vermektedir. Çocuğun merak duygusunu harekete geçiren bu hareketli ve eğlenceli çizim tarzı, aynı zamanda çocuğun karakterle empati kurmasını kolaylaştırmaktır. Aynı zamanda, oldukça basit ve net olan bu çizim tarzıyla Shannon, okuyucunun dikkatini David'in hareket ve mimiklerine çekmektedir. Resimlemelerde yer alan nesnelere büyük boyutlarda çizildiği görülmektedir. Bu kullanımla, Shannon'ın okuyucu dikkatini belirli nesnelere odaklamayı amaçladığı söylenebilir. Kırmızı kurabiye kavanozu, su dolu küvet, tava, patates kafalı kukla, televizyon, kırık vazo çizimleri bu kullanımın örnekleridir. Kitapta yer alan nesnelere David'in ilgi alanları ve hayal dünyasına yönelik ipuçları verildiği görülmektedir. Korsan şapkasıyla su dolu küvetin içerisinde yer aldığı bölümde korsan olma, kaşıkla tavaya vurduğu bölümde bandocu olma, yatağında coşkuyla zıpladığı bölümde süper kahraman olma ve beysbol sopasıyla salonun ortasında durduğu bölümde beysbol oyuncusu olma hayali okuyucuya gösterilmektedir. Tümünde David hayalini kurduğu durumların ilgi çekici kostümleri ile birlikte tasvir edilmiştir. Buna ek olarak, resimlemelerde David'in pek çok oyuncağına yer verildiği görülmektedir. Bunlar, robottan dinozora, orgdan yarış arabasına kadar pek çok çeşitlilikte oyuncaklardır. Tüm bu ipuçları, çocuk kültürü ve çocuğun doğasını yansıtmakla birlikte okuyucunun da karakterle empati kurup hikâyeye dâhil olmasını desteklemektedir.

Doku. Kitapta resimlemelerin üç boyutlu perspektifle oluşturulduğu görülmektedir. Akrilik boya ile yüzey üzerine katmanlı boyama yapıldığı, fırça darbelerinin izinden açıkça görülmektedir. Farklı renklerin karıştırılarak yüzeyin kat kat boyanması, resimlere derinlik kazandırmıştır. Bu kullanım sayesinde, parlak pürüzsüz bir küvet, kumlu kabuğu olan bir patates, pofuduk yumuşak bir yastık ve yumuşak kadife bir koltuk görülmektedir. Buna ek olarak, Shannon'ın resimlerinde üç boyutlu görüntüyü ışık ve gölge yoluyla da oluşturduğu görülmektedir. Resimlerin belirli bölümlerinde ışık kullanarak okuyucunun dikkatini de bu bölümlere çekmektedir. Aynı şekilde, David'in ağzının açık olduğu bölümde ağzının içinde siyah renk kullanması dikkat çekmektedir. Bu kullanım, okuyucuya uzay boşluğunda süzülen gıdalar izlenimi vermektedir. Ressam doku oluşturmak için farklı

desenlerden de yararlanmıştı. Koltuktaki kareli desen, perdedeki çiçekli desen, yatak örtüsündeki uçaklı desen bunlara örnek oluşturmaktadır. Tüm bu desenler, görsellere zenginlik ve derinlik katarak okuyucuda dokunsal bir istek uyandırmaktadır. Resimlerdeki diğer bir doku örneği de, harflere eklenen fırça darbeleri ile oluşturulmuş farklı renklerdeki gölgelerdir. Yazı farkındalığını destekleyen bu kullanım, metne hareket kazandırmış olup okuyucunun gözünde metnin algılanabilirliğini arttırmıştır. Aynı zamanda bu kullanım, Shannon'ın metni de resmin bir parçası olarak kullandığını göstermektedir.

Boşluk. Kitapta, resimler tüm sayfaları kaplamaktadır. Beyaz ve boş alan bulunmamaktadır. Dolu dolu, zengin ve dengeli resimler yer almaktadır.

Kompozisyon. Kitapta asimetrik kompozisyonun kullanıldığı görülmektedir. Metin, genel olarak sayfaların üst kısmında konumlandırılmıştır. Metnin, bazı sayfalarda büyük bazı sayfalarda ise küçük harflerle yazıldığı görülmektedir. Resimler sınırlara sahip değildir, tüm sayfayı kaplamaktadır. Bu yönden, sayfalar etkili ve verimli bir şekilde kullanılmıştır. Kompozisyonda dikkat çeken bir diğer unsur, Shannon'ın her sayfada belirli bir nesneyi merkeze alarak onu vurgulamasıdır. Bu nesnelerin, David'in başını derde sokan nesnelere olduğu anlaşılmaktadır. Shannon'ın etkili kompozisyon kullanımı, okuyucunun David'le özdeşlik kurup onun dünyasına dâhil olma olanağı vermektedir.

Perspektif. Yakın, orta ve çocuk gözünden görüş bir arada kullanılmıştır. David ile annesi arasında güç mücadelesi olduğu kullanılan perspektifte açıkça görülmektedir. David yaptığı aktivitelerin uygun olduğunu düşünürken, annesi ona "Hayır!" diye bağırır. Güç mücadelesi, çizimlerde David'in değişen boyutlarından görülmektedir. Kompozisyonda daha küçük olması, David'in annesine kıyasla az güce sahip olduğunu; daha büyük olması, David'in otoriteye meydan okuduğunu göstermektedir. Kitabın ilk sayfasında David'in annesi, oldukça büyük boyutta ve bedeninin göğsünden aşağısı görünecek şekilde tasvir edilmiştir. Bu çizim, hikâyenin bakış açısına dair okuyucuya önceden bilgi vermektedir. Okuyucunun, hikâyeye David'in gözünden tanık olacağı anlamına gelmektedir. Ardından gelen sayfada da David boya kalemlerini eline alarak harekete geçmiştir. Bu yönüyle, Shannon'ın perspektifi ustaca kullandığı açıktır.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden akrilik boyama, çizime dayalı tekniklerden renkli kalem kullanıldığı görölmektedir. Canlı ve yaratıcı resimlerin olduğu kitapta, hikâyeyi hem aktaran hem de genişleten karakterler ve ortamlar yaratılmıştır. Komik, yaramaz ve ironik durumlar canlı ve zengin renklerle pekiştirilmiştir.

Sanat akımı. Kitapta yararlanılan sanat akımı saf sanattır (naive art). Matulka (2008)'e göre saf sanat, çok çocuksudur. Düz, iki boyutlu görüntüsüyle tanımlanabilir. Resimlerde çok az detay vardır ve anatomi bilgisine uygunluk pek önemsenmez (p. 80). Bu kitabında da Shannon, David karakterini kocaman yuvarlak bir kafa, üçgen burun, siyah düğme gözler ve sivri keskin dişler ile tasvir etmiştir. Yolda koştuğu bölümde, David'in sağ ayak parmakları sivri iken, sol ayak parmakları yuvarlak çizilmiştir. Başlangıçta Shannon'ın David karakterini gerçekçi bir şekilde resmettiği ancak David'in coşkulu karakterini yeterince yansıtamadığını fark ettiği için çocukken yaptığı orijinal haline çevirdiği bilinmektedir. Bu noktada, Shannon'ın bu kitabı saf sanatın en güzel örneklerinden biridir. Kitapta saf sanata ek olarak izlenimcilik akımı etkisi de görölmektedir. Hareketi vurgulayan resimler, renk ve ışık kullanımı bunu örneklemektedir. Bununla birlikte, hikâyeye yarı biyografik olup gerçekçi tarzda yazılmıştır. Hikâyeye Shannon'ın çocukluk yıllarında yaşadığı deneyimleri içermekle birlikte, aynı zamanda bir çocuğun günlük hayatında neler yapabileceğine dair somut fikirleri yansıtmaktadır.

6. Duke Ellington: The Piano Prince and His Orchestra (Duke Ellington: Piyano Prensi ve Orkestrası)" Kitap İncelemesi

Yazar hakkında. 1963 Amerika doğumlu olan Andrea Davis Pinkney, New York Times'ın en çok satan yazarlarından biridir. 1985 yılında Syracuse Üniversitesi'nden gazetecilik derecesi ile mezun oldu. *Mechanix Illustrated*, *Essence*, *Simon & Schuster* ve *Scholastic* için editör olarak çalıştı. Caldecott Onur Ödülü sahibi Brian Pinkney ile evlendi. Birlikte birçok kitap projesinde işbirliği yaptılar. Çocuklar ve genç yetişkinler için resimli kitaplar, romanlar, tarihi eserler de dâhil olmak üzere çok sayıda kitap yazmıştır. Aldığı ödüllerden bazıları: Afro-Amerikan kültürünü temsil eden Coretta Scott King Ödülü, beş defa ALA Dikkate Değer Kitaplar, Okul Kütüphaneler Derneği en iyi kitaplar, New York Times Editörün Seçimi'dir (*Andrea Davis Pinkney*, n.d.).

Resimleyen hakkında. Brian Pinkney, 1961 yılında Boston'da doğdu. İllüstratör bir baba, yazar ve gümüşçü bir annenin çocuğuydu. 1983'te Philadelphia Sanat Koleji'nden mezun oldu. New York Görsel Sanatlar Okulu'ndan resimlendirme alanında yüksek lisans derecesine sahiptir. 1997 yılında *The Faithful Friend*, 1999 yılında Duke Ellington adlı kitapları ile Caldecott Onur Ödülü kazandı. 1993 yılında *Sukey and the Mermaid*, 1997 yılında *The Faithful Friend* ve 1999 yılında Duke Ellington adlı kitapları ile Coretta Scott King Onur Ödülü kazandı. 2000 yılında *In The Time of the Drums* adlı kitabı ile Coretta Scott King İllüstratör Ödülü kazandı. 1997 yılında *The Advantures of Sparrowboy* adlı kitabı ile Boston Globe Horn Book Ödülü kazandı. Resimleri Chicago Sanat Enstitüsü, Cedar Rapids Sanat Müzesi, Detroit Sanat Enstitüsü, Cleveland Sanat Müzesi, Görsel Sanatlar Okulu ve İllüstratörler Derneği'nde sergilendi. Pinkney, birlikte çalıştığı eşi Andrea Davis Pinkney ve iki çocuğuyla New York'ta yaşıyor (*Brian Pinkney*, n.d.).

Kitap hakkında. *Duke Ellington: The Piano Prince and His Orchestra* kitabı, Andrea Davis Pinkney tarafından yazılmış olup, Amerikalı illustrator Brian Pinkney tarafından resimlendi. 1998 yılında Hyperion Books for Children tarafından yayınlandı. Kitap, yirminci yüzyılın en büyük bestecilerinden biri olan "Klavyenin Kralı" ve "Duke Ellington" diye bilinen Edward Kennedy Ellington'ın hayat hikâyesini anlatmaktadır. Bu kitap, 1999 yılında Caldecott Onur Ödülü ve 1999 yılında Coretta Scott King Onur Ödülü kazandı.

Kitap özeti. "Siz hiç müzik grubuyla dans eden kedileri olan, jazz çalan adamı duydunuz mu?"

Edward Kennedy Ellington, 1899 yılında Washington'da doğar. Ellington düzgün konuşan, piyano çalan bir çocuktur. Kendisine "Duke" denmesini ister. Annesi Daisy ve babası J. E. onu piyano dersine gönderir. Ancak o piyanonun dinlemeye değmeyen garip bir sesi olduğunu düşünür ve beysbol oynamayı tercih eder. Yıllar sonra bir yaz akşamı, piyanonun bambaşka bir şekilde çalındığını duyar. İnsanlar bu müziğe "ragtime" adını verirler. Böylelikle, yeniden piyano çalmaya başlar. Duke kendi melodilerini bestelemeye başladıktan sonra *The Washingtonians* adlı bir müzik grubu kurar. Grup, Cotton Clud da dâhil olmak üzere Harlem'in bilinen mekanlarında performanslar sergiler. Grubun yeni ismi, *Duke Ellington ve Orkestrası* olur. Kısa süre sonra, Ellington'ın müziği tüm dünyaya ulaşır.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 21,5 cm, boyunun 27,9 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü yapıştırma ve dikiştir. Kapak cinsi mukavvadır. Kitap ceketini kullanılmıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. Caz çağı Cochin yazı fontu kullanılmıştır. Her sayfadaki metnin ilk harfi büyük punto ve renklidir. Sayfa resim yerleştirme değişken olup ağırlıklı olarak iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 32'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmiştir. Kitap, 5-9 yaş grubuna hitap etmektedir. Kitap ceketinin ön iç kısmında kitabın özetine, arka iç kısmında yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmiştir. Kitabın sonunda Duke Ellington'ın hayat hikâyesi, hikâye için yararlanılan kaynaklar, ilgili videolar, müze sergileri ve yayın bilgisine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir. Ön kapak, kitap sırtı ve arka kapak birleştiğinde tek bir resmi oluşturmaktadır

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Kitapta, karalama tekniği kullanılmıştır. Pinkney bu özgün ve farklı resimleme tarzında mürekkeple kaplanmış tahta yüzeyi kazıyarak çizgilerini oluşturmaktadır. Bunun sonucu olarak, kitabın resimlerinin çizgilerden oluştuğu ve çizginin önemli bir işleve sahip olduğu söylenebilir. Boya türü olarak luma, guaş ve yağlı boyanın ustalıkla kullanılması farklı türde ve zengin görünümde çizgilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kitapta ağırlıklı olarak sarmal ve kıvrımlı çizgiler görülmektedir. Müzik aletlerinden çevreye yayılan rengârenk sarmal şekiller yer almaktadır. Müzisyenin davulundan çıkan kıvrımlı dizek ve tren çizimi vardır. Bunlar, müziğin somutlaşmış halini okuyucuya gösteren ilgi uyandırıcı bir kullanımdır. Oldukça dikkat çekici olan bu kullanım tarzı, okuyucunun zihninde farklı çağrışımlar uyandıran ve hayal gücünü destekleyen bir nitelik taşımaktadır. Aynı şekilde, insanların rengârenk kıyafetlerindeki kıvrımlar, ince çizgilerin ustalıkla kullanımıyla hayat bulmuştur. Müziğin ritmiyle dans eden insan çizimleri hareket duygusunu etkili bir şekilde yansıtmaktadır. Neşe, ritim ve güven duygusunu yansıtan kavisli çizgiler, kitabın vermek istediği duyguyla uyumlu ve karakterleri ortaya çıkaran niteliktedir.

Pinkney'nin çizgilerinin, okuyucuyu resimlere daha yakından bakmaya teşvik eden ve sanat değeri taşıyan bir niteliği olduğu açıktır.

Renk ve gölge. Kitap kapak resminden son sayfasına kadar renklerin kullanımı bakımından okuyucuyu kendine çekmektedir. Resimlemelerde, renk paletindeki neredeyse tüm renkler müthiş bir canlılık ve yoğunlukla kullanılmıştır. Mor, pembe, turkuaz ve sarı daha çok öne çıkmaktadır. Kapak resminde karşıt renkler olan sarı ve mor kullanılarak görsel anlamda zengin ve uyarıcı bir giriş yapılmıştır. Açılan her bir sayfada zeminde farklı bir renk seçilerek onun tonları kullanılmıştır. Bu kullanım, okuyucunun ilgisini canlı tutan, açılan her sayfada şaşırtan ve farklı bir ruh haline taşıyan niteliktedir. Ellington'ın müzik hayatı Harlem'de geçmektedir. Bu bölgede Afrika ve Karayip kökenli insanların yoğun bulunduğu bilinmektedir. Resimlemelerde, bu insanların yaşam biçimleri, giyim tarzları, müziğe ilgileri ve şehrin dokusu rengârenk bir şekilde aktarılmıştır. Pinkney'nin farklı türdeki boyaarla çeşitli doku ve renk yansımaları oluşturduğu görülmektedir. Bu kullanım, estetik haz uyandıran ve görsel algıyı uyaran bir niteliğe sahiptir. Kitapta, gölge çizimlerine de yer verilmiştir.

Şekil. Kitapta ağırlıklı olarak insan, müzik aleti ve nota çizimleri yer almaktadır. Müzik yapan ve müziğin ritmiyle keyifle dans eden insanlar okuyucuya enerji ve neşe duygusu vermektedir. İnsan çizimleri, ince detayları ve hareketli tasviriyle hareket ve duyguyu etkili bir şekilde yansıtmaktadır. Piyano, saksafon, trombon, bateri gibi çeşitli müzik aletleri çizimlerine yer verilmiştir. Müzik aletlerinden süzülen nota çizimleri vardır. Müzik defteri, dizek ve radyo çizimleri yer almaktadır. Bu yönüyle, resimlemeler bir müzisyenin renkli hayatını anlatırken bir yandan da çocukta müzik farkındalığı ve sevgisi oluşturmaktadır. Aynı zamanda, çocukların müzik ve sanat eğitimine de katkıda bulunması bakımından değerlidir. Resimlemelerde öne çıkan bir diğer unsur ise, neredeyse her sayfada yer verilen sarmal şekillerdir. Radyonun çevresinden, çalınan bir müzik aletinin içinden çıkar gibi görünen bu şekiller, sesi temsilen görsel uyarıcı olarak kullanılmıştır. Pinkney'nin özgün tarzını da yansıtan bu çizim, çocuğa yakın ve onu heyecanlandıracak bir özelliğe sahiptir. Genel olarak, Pinkney'nin çizimleri sanat değeri taşıyan, çocuğun yaratıcı düşünmesine ve eğlenmesine olanak sağlayan özelliktedir.

Doku. Resimlemelerde karalama tahtası tekniğinin kendine has dokusu görülmektedir. Mürekkeple kaplanmış beyaz bir tahtanın keskin aletler kullanılarak kazınmasıyla ortaya çizgili bir doku çıkmaktadır. Çeşitli kalınlıkta çizgilerin boya ile birleşmesi sonucu resimler zengin bir görünüm ve derinlik kazanmıştır. Aynı zamanda Pinkley'nin bu tarzı, resimlemelerine gerçekçi ve üç boyutlu bir görünüm de kazandırmıştır. Genel olarak, kitapta özgün ve ilgi çekici bir doku hâkimdir.

Boşluk. Kitapta, resimler tüm sayfaları kaplamaktadır. Görseller oldukça zengin ve dolu doludur. Aktarılmak istenen anlam ve duygu ile uyumlu olarak az miktarda ve dengeli boşluk kullanımı vardır.

Kompozisyon. Kitapta, resimlemelerin asimetrik kompozisyonda yerleştirildiği görülmektedir. Bazı sayfalarda açılmış iki sayfa bir arada resimlenmişken, bazılarında ayrı ayrı resimlenmiştir. Bu yönüyle, kitapta hem görsel bütünlüğün sağlandığı hem de kompozisyonda çeşitlilik yaratıldığı görülmektedir. Kitabın bir sayfasında, bateri çalan müzisyenin davulundan çıkan dizeğin trene dönüştüğü tasvir yer almaktadır. Bu kullanım, okuyucuya müziğin ülkenin farklı yerlerine ulaşmasını sezdirmektedir. Resimler tüm sayfayı kaplayacak şekilde konumlandırılmıştır. Yazının görsel uyararı olarak resimlemeye eklendiği görülmektedir. Genel olarak resimlemeler, çocuğun hayal gücünü harekete geçiren, yaratıcı düşünmesine olanak veren ve sanat değeri taşıyan niteliktedir.

Perspektif. Kompozisyonda yakın, orta ve yukarıdan bakış olmak üzere çeşitli perspektifler kullanıldığı görülmektedir. Kitabın başında ailesi Ellington'dan daha büyük ve yakında resmedilmiştir. Bu kullanım, hikâyenin başında Ellington'a ailesinin gözünden bakıldığının göstergesidir. İlerleyen sayfalarda Ellington'ın yakın perspektiften daha büyük boyutlarda resmedildiği görülmektedir. Bu kullanımla, Ellington'ın müzikal yeteneğini keşfetmesiyle uyumlu olarak okuyucunun ona odaklanması sağlanmaktadır.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, karalama tahtası (scratchboard) adı verilen özgün ve farklı bir resimleme tekniği kullanılmıştır. Beyaz bir kâğıt üzerine siyah çizgiler ve boya eklemek yerine tam tersi yapıldığı söylenebilir. Brian, resmine siyah mürekkeple kaplanmış beyaz bir tahta ile başlayıp keskin aletler kullanarak mürekkebi kazımaktadır. Bu yolla, beyaz çizgiler yaratarak tasvir etmeye çalıştığı görüntüyü oluşturmaktadır. Oluşan siyah-beyaz görüntüyü önce luma boya ile

renklendirip ardından akrilik boya ile boyayarak resme son halini vermektedir. Bu kitabında ise boya olarak luma, guaş ve yağlı boya kullanmıştır (*The Art of Brian Pinkney*, n.d.).

Sanat akımı. Kitapta yararlanılan sanat akımının gerçekçilik olduğu görülmektedir. Kitabın öyküsü gerçek bir hayat hikâyesine dayanmaktadır. Resimlemeler, Duke Ellington'ın hayat hikâyesini yansıtmaktadır. New York Harlem'de yaşadığı evi, ailesini, müzik yaptığı mekânları okuyucuya göstermektedir. Grubun sahne aldığı mekânlar ve şehrin silueti gerçekçi bir şekilde resmedilmiştir.

7. “Snowflake Bentley (Kar tanesi Bentley)” kitap incelemesi.

Yazar hakkında. Jacqueline Briggs Martin, çocuklar için on sekiz resimli kitabın yazarıdır. En çok 1999 yılında Caldecott madalyası alan *Snowflake Bentley* kitabı ile tanınır. 2010 yılında yayınlanan *The Chiru of High Tibet kitabı*, Smithsonian Dergisi ve Kirkus Review'un "2010'un En İyi Kitabı" ve 2011'de Ulusal Fen Öğretmenleri Derneği ve Çocuk Kitapları Konseyi tarafından “ K-12 Öğrencileri için En Seçkin Bilim Kitapları” listesine seçildi. Kitaplarıyla Golden Kite Onur Ödülü, üç defa Maine Kütüphane Derneği tarafından verilen Lupin Ödülü, dört defa Çocuk Kitapları Merkezi Mavi Kurdele Listesi'ne girmeye layık görüldü. Smithsonian Dergisi'nin Seçkin Kitaplar Listesi'ni ve ALA'nın Seçkin Çocuk Kitapları Listesi'ni yaptı. 2008'de Martin, Sterling North Society'den Çocuk Edebiyatında Mükemmellik Ödülü'nü aldı. Martin, Cornell Üniversitesi, Iowa Üniversitesi Yazı Yazma Festivali ve The Loft Literary Merkezi'nde yaratıcı yazarlık dersleri verdi (*Jacqueline Martin*, n.d.)

Resimleyen hakkında. Mary Azarian, Amerikalı bir gravür sanatçısı ve çocuk kitabı ressamıdır. Erken yaşta çizim ve resim yapmaya başlayan Azarian, dördüncü sınıfta ilk rölyef baskısını yarattığında tahta baskılara âşık oldu. Yirminci yüzyılın en büyük matbaacılarından biri olan Leonard Baskin ile matbaacılık eğitimi aldığı Smith Üniversitesi'ne gidene kadar linolyum baskılar yapmaya devam etti. 1963'te Vermont'ta küçük bir tepe çiftliğine taşınarak, Vermont'un son tek odalı okullarından birinde, birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar öğretmenlik yaptı. Burada okulun duvarlarını kırsal kesimin ve toprağı işleyenlerin doğal dünyasının alfabe baskılarıyla süsledi. Çocuklar için yapılan bu ilk duvar süslemeleri, bir sanatçı olarak hayatının başlangıcıydı. 1968'de, çiftlik, mutfak ve bahçe hayatını yansıtan gravürler

yapmak için Farmhouse Press'i kurdu. 1970'lerde Mary, çocuk kitaplarını resimlemeye başladı ve elliden fazla kitaba katkıda bulundu. 1999'da *Snowflake Bentley* kitabı ile Caldecott Madalyasını kazandı (*About Mary*, n.d.).

Azarian'a göre her gravür, pürüzsüz bir tahta parçası ve bir fikirle başlamaktadır. Önce blok üzerine çizim yapıp, ardından görüntüyü hayata geçiren dokuları ve derinlikleri kesmek için çeşitli keskin araçlar kullanmaktadır. Baskı işlemi bloğa çizileni tersine çevirdiğinden, bitmiş bir tahta blok elde etmek için dikkatli çalışılması ve birçok deneme baskısı oluşturulması gerekmektedir. Bazı baskılar siyah beyaz için oluşturulmakta; bazıları da renk, ışık ve gölge eklemek için boyanmaktadır (*About Mary*, n.d.)

Kitap hakkında. *Snowflake Bentley* kitabı, 1998 yılında Amerikalı yazar Jacqueline Briggs Martin tarafından yazılmış olup Amerikalı ressam Mary Azarian tarafından resimlenmiştir. Kitap, bilinen ilk kar tanesi fotoğrafçısı olan Wilson Bentley'nin hayatını anlatan bir biyografi kitabıdır. Wilson Bentley Vermont kar kuşağında ve kar tanelerine olan hayranlığını asla kaybetmeyen bir çiftçi çocuğu olarak dünyaya gelir. 50 yılını buz kristallerinin bilimsel çalışmasına öncülük ederek geçirir ve iki kar tanesinin birbirine benzemediğini kanıtlamasına izin veren bir mikrofotograf tekniği geliştirir. Bu kitapta Martin, Bentley'nin tutkusunu lirik bir dille anlatmaktadır. Azarian ise sulu boyayla elle boyanmış dikkat çekici gravürleri ile Bentley'nin öyküsüne ışık tutmuştur. Kısa sürede büyük beğeni kazanan kitap, 1999 yılında en iyi resimli çocuk kitabı ödülü olan Caldecott madalyasını almaya hak kazanmıştır.

Kitap özeti. Wilson Bentley, Vermont'ta kar tanelerini dünyadaki her şeyden daha çok seven küçük bir çocuktur. En mutlu günleri kar fırtınasının olduğu günlerdir. Kar tanelerine, kelebekler ve elma çiçeklerine olduğu kadar hayrandır. Ancak onları yakalayabildiği gibi kar tanelerini yakalayamamaktadır. Bir gün annesi ona eski bir mikroskop verdiğinde çiçekleri, yağmur damlalarını, çimenleri incelemeye başlar. Ama en çok da kar tanelerini incelemekten zevk alır. Kar tanesinin şeklini kopyalamaya çalışırken her bir tanenin farklı harika tasarıma sahip olduğunu fark eder. Bentley on yedi yaşına geldiğinde ailesi ona kamera alır. Kamerasıyla birçok başarısız denemesinden sonra kar tanesini fotoğraflamayı başarır. Büyük bir heyecanla fotoğrafını komşularına gösterir ancak onlar bunu önemsemezler. Bir süre sonra çektiği kar kristali resimlerinin kopyalarını uygun

fiyata satmaya, arkadaşlarına doğum günü hediyesi olarak tasarlamaya ve bahçede arkadaşlarıyla slayt gösterisi olarak izlemeye başlar. Tutkuyla yaptığı işe devam eden Bentley kar kristalleri hakkında kitap yazar, resimleri dergilerde basılır. Kitabı basıldıktan kısa bir süre sonra, daha fazla fotoğraf çekmek için evinden kilometrelerce uzağa yürür. Bu yürüyüşten sonra zatürre olarak hayata gözlerini yumar. Ölümünün ardından Bentley'nin öyküsü dilden dile yayılır, anısına anıt yapılır ve müze inşa edilir.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 25,4 cm, boyunun 25,4 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap kare şeklindedir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırımadır. Kapak cinsi kalın kartondur. Kitap ceketi yok kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi bazı sayfalarda beyaz olmakla birlikte ağırlıklı olarak siyah ve yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme değişken olup ağırlıklı olarak açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 32'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmiştir. Kitap, 5-9 yaş grubuna hitap etmektedir. Kitabın başında yayın bilgisine, sonunda Bentley'nin hayatını temsil eden kendisine ait bir sözüne ve çektiği kar tanesi fotoğraflarına yer verilmiştir. Ayrıca, sonunda yazara ve illüstratöre ait diğer kitapların resimlerine yer verilmiştir. Kitabın arka kapağında Bentley'e ait bir söze ve kitapla ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir. Ancak, yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmemiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden biridir. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Mürekkeple oluşturulmuş kalın, keskin ve yoğun siyah çizgilerin kullanımı dikkat çekmektedir. Bu kullanım, görsellerin ana hatlarını belirgin kılmaktadır. Yatay ve dikey uzanan çizgilerin de bir arada kullanıldığı görülmektedir. Yerde uzanan kar örtüsü, ahşap evler ve bahçe çitlerinde kullanılan yatay çizgiler okuyucuya huzur veren yatıştırıcı bir etkiye sahiptir. Çalılar, çiçekler ve ahşap zeminler üzerinde kullanılan dikey çizgiler ise okuyucuda istikrar ve kuvvet duygusu uyandırmaktadır. Gravür sanatının kendine özgü etkisiyle birlikte oluşan kesik kesik çizgilerin, resimlemelere zengin bir doku verdiği ve derinlik kattığı görülmektedir. Resimlemelerin siyah kalın çizgilerle oluşturulmuş çerçeve içine yerleştirildiği

görülmektedir. Bu kullanım, hikâyenin kurgusu ile uyumlu olarak okuyucuda fotoğraf makinasından çıkmış şipşak bir fotoğraf izlenimi yaratmaktadır.

Renk ve gölge. Resimlendirmelerde tüm renklerin zengin çeşitlilikle kullanıldığı görülmektedir. Kitap ilk sayfasında mavinin tonlarının kullanıldığı gece tasviri ile başlamaktadır. El fenerinin lambası ve evlerin pencerelerinden yansıyan sarı ışık resme sıcaklık vermektedir. Kar manzarasında soğuk mavi tonları kullanılmış olmasına rağmen evlerin ahşap detaylarında kullanılan turuncu tonları ve ağaçların tepelerinde kullanılan sarı tonları resme sıcaklık katmaktadır. Mevsim geçişlerinin resimlemeler aracılığı ile etkili yansıtıldığı görülmektedir. Kış mevsiminde soğuk ve soluk renk tonları tercih edilmiş iken bahar mevsiminde sıcak, parlak renk tonları tercih edilmiştir. Bu kullanım ile kış tasvirleri okuyucuya sakinlik ve huzur verirken, bahar tasvirleri canlılık ve yaşama sevinci vermektedir. Işık ve gölgenin etkili kullanılması dikkat çekmektedir. Projektörün, el fenerinin ve evlerin lambalarının sarı yansımaları ve nesnelere gölgelerine yer verilmiştir. Genel olarak sanatçının renk kullanımına bakıldığında Vermont'ta bir çiftlikte yaşamının verdiği mutluluk duygusunu okuyucuya aktarmaktadır. Sayfaların kenarında Bentley'nin hayatına dair bilgilerin yer aldığı bölümlerde, tek renk olarak zeminde mavi, kar kristali çizimlerinde ise beyazın kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanımın, Bentley'nin hayatına dair bilgilerin bir bütünlük içerisinde algılanmasına yardımcı olduğu söylenebilir.

Şekil. Ağırlıklı olarak organik, az miktarda da geometrik şekillerin kullanıldığı görülmektedir. Kitapta yer alan kar örtüsü, çayırlar, çiçekler, hayvanlar ve insanlar organik formdaki şekillerin örnekleridir. Çiftlik hayatında yer alan doğa tasvirlerini yansıtan bu kullanım, yaşamın kendisini ifade etmektedir. Pencereleri ve kapılarıyla çiftlik evleri, fotoğraf makinası ve geometrik şeklin en güzel örnekleri olan kar taneleri geometrik formdaki şekillere örnektir. Geometrik şekillerin kullanımı resimlemelere düzenlilik ve tam olma havası katmaktadır. Şekillerin ağırlıklı olarak büyük boyutta resmedildiği görülmektedir. Organik ve yuvarlak hatlara sahip olan bu şekiller büyük boyutta olmakla birlikte küçük detay çizimlerine de yer verilmesi dikkat çekmektedir. İnsanların kostümlerinde kıvrım ve desenlere yer verilmiştir. Aynı şekilde evin mobilyalarında desen ve ayrıntı çizimler yer almaktadır. Atkı, bere, eldiven, mont gibi kış mevsime ait kıyafetler hikâyenin konusu ile uyumlu olarak zengin bir şekilde yansıtılmıştır. Sayfanın kenarlarındaki bölmelerde yer alan mavi

zemin üzerinde beyaz kar tanesi çizimlerinin, her birinin birbirinden farklı olması ve bu yönüyle Bentley'nin keşfini yansıtmaları dikkat çekmektedir.

Doku. Ressamın pek çok dokusal izlenimden yararlanarak Bentley'nin hayatına dair duyguları okuyucuya aktardığı görülmektedir. Kar örtüsünde az çizgi kullanarak yumuşak bir doku oluşturmuştur. Çiftlik evleri ve ahırda yoğun dikey ve yatay çizgiler kullanarak ağacın ve ahşabın sert dokusunu yansıtmıştır. Resimlemelerde iki boyutlu bir görüntü olduğu görülmektedir. Ressam doku oluşturmak için farklı desenleri etkili bir şekilde kullanmıştır. Çocuğun paltosundaki ekose desen, annesinin elbisesindeki çiçekli desen ve şalındaki yün örgü deseni, sineklikteki fileli desen, mobilyalardaki çiçekli desen ve hasır sepetteki örgü deseni bunlara örnek oluşturmaktadır. Hatta insanların kıyafetlerindeki kıvrımları bile kullandığı çizgiler aracılığı ile okuyucuya aktarmıştır. Tüm bu desenler, görsellere zenginlik ve derinlik katarak okuyucuda dokusal bir istek uyandırmaktadır.

Boşluk. Kitap resimlemeleri, sayfa kenarlarında az miktar beyaz alan bırakılarak siyah çerçeve içerisine yerleştirilmiştir. Bu boşluk kullanımı, hikâyenin konusu ile uyumlu olarak çerçeveli fotoğraf izlenimi uyandırmaktadır. Zengin görsellerin olduğu kitapta yeterli ve dengeli boşluk kullanıldığı görülmektedir.

Kompozisyon. Kitapta, resimlemelerin baştan sona kadar simetrik kompozisyonda yerleştirildiği görülmektedir. Resimlemeler her sayfada siyah çizgili çerçeve içerisine yerleştirilmiştir. Bu çerçevenin içerisinde kalacak şekilde sayfa kenarlarında da ayrı bölümler oluşturulmuştur. Mavi zemin üzerinde beyaz kar kristallerinin yer aldığı bu bölümlerde Wilson Bentley'nin hayatına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde yer alan metin, hikâyenin kendi metnine oranla daha küçük puntuyla yazılmıştır. Yazarın böyle bir bölüm oluşturması, aile katılımı etkinlikleri için hem çocuklar hem de eğitimci ve aileler açısından bilgilendirici ve işlevsel bir niteliğe sahip olduğu söylenebilir. Metinlerin resimlemelerin üzerine gelmeyecek şekilde yerleştirilmiş olması okuma sırasında karışıklığı engellemektedir.

Perspektif. Resimlemelerde yakın ve orta perspektif bir arada kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, ahşap üzerine gravür baskı ve boyama tekniklerinden sulu boya tekniği kullanıldığı görülmektedir. Önce blok üzerine çizim yapıp, ardından görüntüyü hayata geçiren dokuları ve derinlikleri kesmek için çeşitli keskin araçlar kullanmıştır. Baskı işlemi bloğa çizileni tersine çevirdiğinden, bitmiş

bir tahta blok elde etmek için dikkatli çalışılması ve birçok deneme baskısı oluşturulması gerekmektedir. Önce mürekkep kullanılarak siyah beyaz baskılar oluşturulup ardından da sulu boya ile boyanarak resme renk, ışık ve gölge eklenmiştir.

Sanat akımı. Kitapta yararlanılan sanat akımı gerçekçiliktir. Kitabın öyküsü gerçek bir hayat hikâyesine dayanmaktadır. Resimlemeler, Wilson Bentley'nin hayat hikâyesini yansıtmaktadır. Bentley'nin Vermont'ta yaşadığı çiftliği ve ailesini okuyucuya göstermektedir. Azarian da Vermont'ta bir çiftlikte yetiştiği için bu bölge hakkında pek çok detay bilgiye sahiptir ve resimlemelerinde bu detaylar görülmektedir. Zengin iç dekorasyonu ile iki katlı çiftlik evleri, yemyeşil uzanan çayırlar, bölgeye özgü kıyafetler ve kar manzaraları gerçekçi bir şekilde resmedilmiştir.

Kitapta resimlemelerin, çocuğun görsel algısını uyarıcı ve sanat değeri taşıyan nitelikte olduğu görülmektedir. Resimlemeler, Azarian'ın gravür sanatı ve incelikli elle boyaması ile metnin kurgusunu çocuğun zihninde canlandırmasına katkı sağlayıcı nitelik kazanmıştır. Azarian'ın kullandığı canlı renkler ve yarattığı çeşitli dokular, çocukta kitapla iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır.

8. “So You Want to Be President?” kitap incelemesi.

Yazar hakkında. Judith St. George, 1931 yılında New Jersey, Amerika'da doğdu. Amerikan tarihi olayları ve figürlerini çizdiği çalışmalarıyla yaygın olarak bilinmektedir. Smith Koleji'nde üniversite mizah dergisi Campus Cat için yazılar yazdı ve editörlük yaptı. 1970 yılında *Turncoat Winter, Rebel Spring* adlı ilk kitabı yayınlandı. İlk kadın hakları hareketi hakkında *The Girl with Spunk* başlığı Putnam tarafından yayınlandı. ABD başkanlığının içini ve dışını ele alan *So You Want to Be President?* adlı kitabı David Small tarafından resimlendi ve 2001 Caldecott Madalyasını kazandı. George, kırktan fazla çocuk kitabı yazdı. Seksenli yaşlarına kadar yazmaya ve üretmeye devam etti. 2015 yılında Connecticut'ta ikamet ettiği sırada hayata veda etti (Maughan, 2015).

Resimleyen hakkında. David Small, Michigan, Amerika'da doğup büyüdü. İki yaşında çizmeye başladı ve çocukluğunun büyük bir bölümünde onu evde tutan sağlık sorunları da çizim becerilerini geliştirmesini sağladı. Cass Teknik Lisesi'nde

okudu ve gençlik yılları boyunca oyunlar yazdı. Wayne State Üniversitesi'nde güzel sanatlar lisans derecesi ve Yale Üniversitesi'nde güzel sanatlar yüksek lisans derecesi aldı. Small üniversite düzeyinde uzun yıllar sanat dersleri verdi, bir film dizisi yönetti ve kampüs gazeteleri için hicivli eskizler yaptı. Yazdığı ve resimlediği *Eulalie and the Hopping Head* adlı ilk kitabı 1981'de yayınlandı. 2001 yılında politik karikatürü çocuk kitabı resimleriyle birleştirerek *So You Want to Be President?* adlı kitabıyla Caldecott Madalyası kazandı. Small, 2007 yılında Michigan Yazar Ödülü'nü aldı. 2013 yılında Toni Buzzeo'nun yazdığı *One Cool Friend* adlı kitabın resimlemeleriyle Caldecott Onur Ödülü'nü aldı. Sarah Stewart tarafından yazılan *The Gardener* adlı kitabın resimlemeleriyle Caldecott Onur Ödülü'nü aldı. Small'un çizimleri *New Yorker* ve *New York Times*'da yayınlandı. 2015 NSK Neustadt Çocuk Edebiyatı Ödülü için finalist olarak açıklandı. Sürekli kendini geliştiren bir illüstratör olan Small'un kitapları birçok dile çevrildi, animasyon filmlerine ve müzikallere çevrildi (*About David Small*, n.d.)

Kitap hakkında. *So You Want to Be President?* kitabı, Judith St. George tarafından yazılmış olup Amerikalı ressam David Small tarafından resimlendi. 2000 yılında yayınlanan kitap, Amerika Birleşik Devletleri Başkanları için kapsamlı bir rehber niteliğindedir. Kitap, kırk iki Amerikan Başkanının eğitimi, kişiliği, ailesi, başarıları ve yaşam tarzı hakkında bilgiler içerir. Her başkan bir karikatür çizimle gösterilir ve farklı komik senaryolarla aktarılır. Kabartma yazılı kitap, resimli kitap ve sesli kitap olmak üzere üç farklı formda yayınlandı. David Small, bu kitabın resimlendirmeleriyle 2001 Caldecott Madalyasını kazandı. Ayrıca, çeşitli eleştirmenlerden övgüler aldı. *Publishers Weekly*, kitabı “zeki” ve “ilgi çekici” olarak nitelendirdi. *New York Times*, kitabı küçük yaş gruplarına hitap etmesi ve zengin anekdotlarının yeni sorular, cevaplar ve tanımlar konusunda merak uyandırması bakımından takdir etmiştir.

Small, bu kitabındaki resimlendirmeleri oluşturmak için suluboya, pastel tebeşir, tükenmez kalem ve mürekkep kullanılmıştır. Çizimler metinle birebir örtüşmemekte ve çizimlerdeki her şey okuyucuyu kendine çekmek ve güldürmek için abartılmıştır.

Kitap özeti. Amerika'nın pek çok farklı profilde başkanı olmuştur. Kimi George Washington gibi general, kimi Ronald Reagan gibi aktör, kimi William Howard gibi iri yapılı, kimi James Madison gibi ufak tefek, kimi Franklin Pierce gibi

yakışıklı, kimi Abraham Lincoln gibi sade, kimi Calvin Coolidge gibi utangaç, kimi müzisyen, kimi dansçıdır. Altı defa James, dört defa John ve William, iki defa George ve Andrew adında başkan gelmiştir. Bununla birlikte, başkan olmanın avantajları ve dezavantajları vardır. Kendilerine ait bowling salonu, yüzme havuzu, sinemaları vardır. Diğer yandan, her zaman şık kıyafetler giymek zorundadırlar. Amerika'nın şimdiye kadar görev yapmış kırk iki başkanı, karikatür çizimleri ve mizahi bir üslupla sergilenmiştir.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 23,9 cm, boyunun 29,8 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırma türüdür. Kapak cinsi kalın kartondur. Kitap ceketini kullanılmıştır. Sayfa cinsi kuşe kâğıttır. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmaktadır Yazı rengi siyah olup üç farklı puntoya sahip yazı kullanılmıştır. Ana metindeki dik yazı, diğerleri hareketli yazıdır. Sayfa resim yerleştirme değişken olup ağırlıklı olarak açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 56'dır.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitap ceketinin ön iç kısmında kitabın özetine, arka iç kısmında yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmiştir. Kitabın sonunda resimlerdeki kişilerin isimleri listesi, resimlerdeki kişilerle ilgili kısa bilgi, hikâye için yararlanılan kaynaklar ve yayın bilgisine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Çeşitli boyama ve çizim tekniklerinden yararlanılarak oluşturulan resimlemelerde, farklı türde ve zengin çizgilerin olduğu görülmektedir. Zeminde daha belirsiz, yumuşak, sulu boya çizgiler kullanılırken; hikâyenin ana karakterlerinde daha kalın, yoğun siyah mürekkep çizgilerin kullanılması dikkat çekmektedir. Bu kullanım, hikâyenin ana karakterleri olan başkan çizimlerinin, okuyucunun gözünde ön plana çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca, tükenmez kalem çizgilerle, görsellerde detaylar yaratıldığı görülmektedir. Bu kullanım, karakterlerin saç ve yüz çizgilerinde açıkça görülmektedir. Small'un bu stili, karikatür formundaki karakterlerine gerçeğe yakın bir görünüm kazandırmıştır. Aynı şekilde, karakterlerin mimiklerini ön plana çıkararak onlara dikkat çekici, komik ve eğlenceli bir nitelik

kazandırmıştır. Kitapta, hareketi vurgulayan diyagonal çizgilerin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Bunun en dikkat çekici örneklerinden biri, hikâyenin başlarındaki havaya zıplamış George Bush karakteri çizimidir. Genel olarak Small'un çizgi stiline, karakterleri ve olayları ustalıklı tanımladığı ve karakterlerin duygu derinliğini mizahi bir üslupla ortaya çıkardığı görülmektedir.

Renk ve gölge. Kitapta, sıklıkla birincil renkler olan kırmızı, sarı ve mavi kullanılması dikkat çekmektedir. Bu renklere, neredeyse kitabın her sayfasında yer verilmiştir. Kitabın kapak resminde başlık tasarımında kırmızı, mavi ve beyaz renkleri kullanılmıştır. Bu renkler Amerikan bayrağının renkleri olup, renkler aracılığı ile hikâyenin konusu pekiştirilmektedir. Sarı rengi, bazı sayfalarda zemin rengi olarak kullanılmıştır. Aydınlığın temsilcisi olan bu renk, resimlere sıcaklık ve canlılık katmıştır. Resimlemelerde genel olarak canlı ve parlak renkler kullanıldığı görülmektedir. Small, sulu boya tekniğinin yumuşak görüntüsünü pastel tebeşir kullanarak daha canlı ve zengin bir görüntüye kavuşturmuştur. Bu kullanım, çocuğun görsel algısını uyarmayı destekleyici özelliğindedir.

Şekil. Kitapta ağırlıklı olarak insan çizimleri yer almaktadır. Karikatür formda çizilen bu figürlerde bazılarının kafalarının vücutlarına oranla daha büyük boyutta resmedilmesi dikkat çekmektedir. İllüstratör bu yolla, okuyucunun odağını metinde ön plana çıkan karakterlere çekmektedir. Kitapta organik ve geometrik şekillerin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Resimlemelerde fazlaca yer alan insan figürleri organik formdaki şekillerin örneğidir. İçerisindeki mobilyaları ve dekorasyonu Beyaz Saray ve müzik aletleri geometrik formdaki şekillerin örneğidir. Resimlemelerde, Amerikan kültürünü ve siyasetini yansıtan simge ve görsellere yer verilmesi dikkat çeken unsurlardan biridir. Beyaz Saray, Amerikan bayrağı, başkanlık amblemi, Time Dergisi bu kullanımın örnekleridir. Benzer şekilde, kitabın kapağında, ilk ve son sayfasında kırmızı yıldızlara yer verilmiştir. Bu kullanım, okuyucuda Amerikan bayrağını çağrıştırmaktadır. Bu yönüyle resimlemelerin hikâyenin konusu ile bütünlük taşıdığı söylenebilir. Genel olarak, Small'un çizimleri çocuğun yaratıcı düşünmesine ve eğlenmesine olanak sağlayacak özellikler göstermektedir.

Doku. Kitapta, farklı boya ve çizgi türleri kullanılarak doku oluşturulduğu görülmektedir. Sulu boya tekniğinin etkisi ile resimler yumuşak ve pürüzsüz bir görünüme sahiptir. Small, sulu boya ile oluşturduğu resimlerinin üzerinde pastel

tebeşirle çalışmıştır. Bu yolla, nesnelerin belli bölümlerinde renk yoğunluklarını arttırarak görsellere daha canlı ve parlak bir doku kazandırmıştır. Ayrıca, bu kullanımla görsellerde ışık ve gölge oluşturarak resimlere üç boyutlu görünüm kazandırdığı görülmektedir. İllüstrator, doku oluşturmak için farklı desenleri etkili bir şekilde kullanmıştır. Tuğla duvar, bayrak deseni, ahşap zemin yüzeyi, gösterişli saray avizesi bunlardan bazılarıdır. Benzer şekilde, illüstratörün saç ve yüz hattı çizimleri dikkat çekmektedir. Tüm bu desenler, görsellerin hem daha gerçekçi görünmesine hem de okuyucu tarafından daha rahat algılanmasına olanak sağlamaktadır.

Boşluk. Kitapta, sayfaların kenarlarında az miktarda beyaz boş alanlar bırakılmıştır. Resimlerin içinde de beyaz boş alanlar bulunmaktadır. Bu kullanım, resme derinlik ve üç boyutluluk katan bir işleve sahiptir. Bu sayede, bazı görseller önde bazıları ise geride olacak şekilde algılanmaktadır.

Kompozisyon. Kitapta, resimlemelerin asimetrik kompozisyonda yerleştirildiği görülmektedir. Bazı sayfalarda açılmış iki sayfa bir arada resimlenmişken, bazılarında ayrı ayrı resimlenmiştir. Bu yönüyle, kitapta hem görsel bütünlüğün sağlandığı hem de kompozisyonda çeşitlilik yaratıldığı görülmektedir. Kitabın açılan ilk sayfasında rengârenk bir kompozisyonla Amerikan başkanlarının değişen boyutlarda silüetlerine yer verilmiştir. Amerikan tarihine daha fazla katkı sunmuş olan kişilerin daha büyük boyutta resmedildiği görülmektedir. Benzer şekilde, başlığın bulunduğu sayfada, başlık dikdörtgen çerçeve içinde yıldızlı mavi yazıyla bayrağı çağrıştıracak şekilde tasarlanmıştır. Bu kullanım, ilgi ve merak uyandırarak okuyucuyu hikâyeye hazırlamaktadır. Kompozisyonda, figürlerin hareket halindeki çizimlerine ve dikkat çekici yüz ifadelerine yer verilmiştir. Bu yönüyle resimlerin, hareket ve duyguyu etkili bir şekilde verebildiği görülmektedir. Sayfa kenarlarında az miktarda beyaz boş alanlar bırakılmıştır. Görsellerin bittiği noktalar keskin olmayan doğal bir geçişe sahiptir. Bu yönüyle, resmin sürekliliği sezdirilerek, çocukların hayal gücüne yer açıldığı söylenebilir. Kitapta dikkat çeken bir diğer unsur ise, yazının görsel uyaran olarak resimlemelere etkili bir şekilde dâhil edilmesidir. Bir sayfada, başkanların isimleri başkanların isimleri her bir karikatür çiziminin üzerine farklı bir yazı tipi ile yerleştirilmiştir. Benzer şekilde başka bir sayfada, isimler başkan çizimleri yanına kompozisyonla uyumlu olarak tabela şeklinde eklenmiştir. Bu kullanım, okuyucunun resimleri incelerken isim ve kişiyi

eşleştirmesine olanak vermekle birlikte yazı farkındalığı oluşturmaya da yardımcı olmaktadır. Kitap konusu itibari ile çocukların algılama düzeyleri için zor olmasına rağmen özgün, hareketli ve eğlenceli çizimleri sayesinde metnin kurgusunu zihinlerinde canlandırmalarına olanak verecek niteliktedir. Genel olarak resimlemeler, çocuğun hayal gücünü harekete geçiren, yaratıcı düşünmesine olanak veren ve sanat değeri taşıyan niteliktedir.

Perspektif. Resimlemelerde, yakın ve orta uzaklıktaki görüş bir arada kullanılmıştır. Amerikan başkanları bazı sayfalarla yakın ve detaylı betimlenmişken, bazı sayfalarda uzak ve küçük çizilmiştir.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden suluboya ve pastel tebeşir; çizime dayalı tekniklerden tükenmez kalem ve mürekkep kullanılmıştır. Mürekkeple çizimlerin belli bölümlerinde vurgular yapılırken, tükenmez kalemle ince hatlar ve detaylar oluşturulmuştur. Çizimlerin metinle birebir örtüşmediği görülmektedir. Metinde dikkat çekici olan ve ön plana çıkarılmak istenen kısım resmedilmiştir. Small'un çizimlerinde mizah unsuru ön plana çıkmaktadır. Her başkan bir karikatür çizimle gösterilmiş ve farklı komik senaryolarla okuyucuya aktarılmıştır. Çizimlerdeki her şeyin okuyucuyu kendine çekmek ve güldürmek için abartıldığı da görülmektedir.

Sanat akımı. Kitapta yararlanılan sanat akımı karikatür olduğu görülmektedir. Her başkan bir karikatür çizimle gösterilmiş ve farklı komik senaryolarla okuyucuya aktarılmıştır.

9. “Yazı Yazan İnekler (Click,Clack, Moo: Cows That Type)” kitap incelemesi.

Yazar hakkında. Doreen Cronin, 1966 yılında New York'da doğdu ve orada büyüdü. Büyük bir arka bahçesi ve çocuklarla dolu bir mahallesi olan kırmızı bir evde yaşıyordu. Yazar olduğu kendisine ilk söyleyen birinci sınıf öğretmeni idi. Öğretmeni kendisini cesaretlendirmek için beni fazladan yazma ödevleri verirdi. Kütüphane, vakit geçirmek için en sevdiği yerlerden biriydi. 1988'de Pennsylvania Eyalet Üniversitesi'nden ve 1998'de St. John's Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Manhattan şehir merkezinde birkaç yıl avukatlık yaptıktan sonra işini bırakıp tam zamanlı yazmaya başladı. Cronin'in ilk kitabı, 2000 yılında Simon ve Schuster

tarafından yayınlanan Betsy Lewin tarafından resimlenen *Yazı Yazan İnekler (Click Clack Moo: Cows That Type)* adlı resimli kitap oldu. İllüstratör Lewin, bu kitapla Caldecott Madalya'sı için ikinci oldu. Cronin, iki çocuğu ile birlikte Brooklyn'de yaşamaktadır (*About Doreen Cronin*, n.d.).

Resimleyen hakkında. Betsy Lewin, 1937 yılında Pensilvanya'da doğdu ve büyüdü. Çocukluğundan beri hayali sanatçı olmaktı. Çocuk kitaplarına olan sevgisini anaokulu öğretmeni olan annesi kazandırdı. İllüstratörler AB. Frost ve Ernest Shepard ilk kahramanları arasındaydı. Daha sonra çocuklar için resim yapmaya başladığında, Betsy James Stevenson ve Quentin Blake'ten ilham almaya başladı. İllüstrasyon eğitimi aldığı Pratt Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra tebrik kartları tasarlamaya, çocuk dergileri için hikâyeler yazmaya ve resimlemeye başladı. Kendi kitaplarını yazmaya başlaması, Dodd, Mead & Company'deki bir editörün hikâyelerinden birini resimli kitap haline getirmesini istemesiyle başladı. Çocuk kitabı illüstratörü Ted Lewin ile evlendi. Onunla birlikte Gorilla Walk'taki Uganda ve Horse Song'daki Moğolistan da dâhil olmak üzere uzak yerlere seyahatleri hakkında birkaç kitap yazdı ve resimledi (*Betsy Lewin*, n.d.).

Kitap hakkında. *Yazı Yazan İnekler* kitabı, 2000 yılında Doreen Cronin tarafından yazıldı ve Betsy Lewin tarafından resimlendi. Türkçe baskısı 2018 yılında Beyaz Balina Yayınevi'nden çıktı. Araştırmada incelenen kitap, Beyaz Balina Yayınevi'nin 2020 yılı baskısıdır. Kitabın yayın yönetmenliğini Bülent Oktay, editörlüğü ve çevirisini Nurten Hatırnaz, kapak ve sayfa uygulamasını Ayşe Çalışkan üstlendi. Kitap, Çiftçi Ali Baba'nın ahırda eski bir daktilo bulan ve Ali Baba'ya mektuplar yazmaya başlayan, çeşitli taleplerde bulunan ve daha sonra karşılanmadığında greve giden ineklerinin hikâyesini anlatır. Kitabın orjinalindeki Çiftçi Brown, Çiftçi Ali Baba şeklinde uyarlandı. Kitabın, Rik Mayall tarafından anlatılan CD baskısı da yayınlanmıştır. CD'de üç bölüm bulunur: Birinci ve üçüncü parçalar, arka plan müziği ve ses efekti ile okunan hikâyeyi gösterirken; ikinci parça, ses eklenmeden yalnızca hikâyedir. Kitap, 2001 yılında Caldecott Onur Ödülü aldı (ALA, 2013). 2007'de yapılan bir çevrimiçi ankete göre Milli Eğitim Derneği tarafından "Öğretmenlerin Çocuklar için En İyi 100 Kitabı" listesine eklendi (NEA, 2007). Okul Kütüphaneler Dergisi tarafından 2012 yılında yapılan bir ankette tüm zamanların "En İyi 100 Resimli Kitabı" arasında seçildi (Elizabeth, 2012).

Kitap özeti. Çiftçi Ali Baba, ahırından gelen daktilo sesleri duymaya başlar. İneklerin ahırda eski bir daktilo bulduğunu ve bunu geceleri sıcak tutsun diye elektrikli battaniye isteklerini içeren mektuplar yazmak için kullandığını fark eder. Çiftçi Ali Baba, ineklerin bu taleplerini reddetmesi üzerine inekler greve gider. İstediklerini alana kadar sütlerini keserler. Kısa süre sonra inekler, Çiftçi Ali Baba'nın vermeyi reddettiği battaniyeleri isteyen tavuklar hakkında da benzer bir mektup yazarlar. Tavuklar grevdeki ineklere katılır ve yumurtlamayı reddeder. Çiftçi Ali Baba, bunun bir çiftliği işletmeyi imkânsız hale getirdiğini fark eder. Düzeni yeniden tesis etmek için daktilosuyla ineklere ve tavuklara bir mektup gönderir ve onlara istedikleri şeylere ihtiyaçları olmadığını, işlerinin süt ve yumurta üretmek olduğunu söyler. İnekler bir acil durum toplantısı düzenlerler. Çiftçiye, battaniyeleri vermesi şartıyla daktilolarını vereceklerine söz verirler. Ali Baba, bu teklifi kabul eder, battaniyeleri onlara verir ve aracı olan ördeğin daktiloyu teslim etmesini bekler. Ancak ördekler Ali Baba'ya, daktiloyu teslim etmek yerine, göletlerinin sıkıcı olduğunu ve bir dalış tahtası istediklerini belirten bir mektup gönderirler.

Kitabın konusu itibari ile ilişkili olduğu olduğu sosyal temalar & becerilerin, neden-sonuç ilişkisi kurma, iletişim, farklı bakış açılarına saygı, problem çözme ve yaratıcı düşünme olduğu söylenebilir.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 22 cm, boyunun 28.5 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırma. Kapak cinsi kalın kartondur. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kuşe kâğıttır. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi olarak siyah ve beyaz kullanılmıştır. İki farklı puntoya sahip dik yazı kullanılmıştır. Sayfa resim yerleştirme sabit olup açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 32'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yayın bilgisine ve yayınevinin anne babalara notuna yer verilmiştir. Kitabın arka kapağında, kitabın özetine yer verilmiştir. Ancak, yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmemiştir. Kitap, Beyaz Balina Yayınevi tarafından doğal matbaa malzemeleri ile üretilen organik kitaptır. Çocukların mürekkebe temasını engellemek amacıyla sayfa yüzeyine laminasyon uygulaması yapıldığı belirtilmektedir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir. Ön kapak, kitap sırtı ve arka kapak birleştiğinde tek bir resmi oluşturmaktadır.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Kitap resimlemeleri sade, kalın ve dağınık çizgilere sahiptir. Sulu boya tekniğinin de bir özelliği olarak fırça darbeleri ve su izleri açıkça görünmektedir. Betsy Lewin'in çizgileri hikâye ile uyumlu olarak heyecan ve hareket duygusu yansıtmaktadır. Hikâyede, inekler daktiloda yazı yazarken Çiftçi Ali Baba "tıkır tıkır möö" seslerine sinirlenmektedir. Bu bölümlerde Çiftçi Ali Baba tasvirindeki çizgilerin daha dramatikleştiği görülmektedir. Özellikle hasır şapkası ve kıyafetlerinin üzerindeki kesik kesik, düz ve kırık çizgiler bu heyecan ve öfke duygusunu okuyucuya yansıtmaktadır. Ayrıca, resimlerde diyagonal ve kavisli çizgilerin de etkili bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bahçe çitleri, çalılar, Çiftçi Ali Baba'nın burnu ve sakalları diyagonal çizgilerin örnekleridir. Bu çizgiler, doğallık ifade etmekle birlikte, eylem ve hareket duygusunu okuyucuda pekiştirmektedir. Hikâyede geçen inek, tavuk ve ördek gibi hayvan çizimlerinde kullanılan çizgiler ise kavisli çizgilerin örnekleridir. Duyumsal ve organik olan bu çizgi türü, hayvanların şaşkın ve sempatik karakterlerini yansıtmaları bakımından uyumludur. Kitap çizgilerinde dikkat çeken bir diğer unsur ise, hikâye ile uyumlu olarak mimiklerin ve duyguların mizahi bir yolla yansıtılmış olmasıdır. Ahır hayvanlarının yüzlerindeki şaşkınlık ve bekleyiş, Çiftçi Ali Baba'nın yüzündeki öfke ve hayal kırıklığı açıkça görülmektedir.

Kitapta üç farklı yazı tipi kullanıldığı görülmektedir. Birincisi hikâyenin metinlerinde ağırlıklı olarak kullanılan yazı tipidir. Diğer ikisi ise hikâyedeki mektupların içerisinde kullanılan daktilo yazısını andıran yazılardır. Farklı yazı tiplerinden yararlanılması, hikâyenin kurgusunu destekleme ve okuyucuda yazı farkındalığı oluşturma bakımından önemlidir.

Renk ve gölge. Kitapta baştan sona canlı ve parlak renkler kullanıldığı görülmektedir. Birincil ve ikincil renklerin hepsine yer verilmiştir. Canlı kırmızı, sarı, yeşil ve mavi tonları dikkat çekmektedir. Çiftçi Ali Baba'nın ineklerin kendisi için yazdığı mektubu gördüğünde, sayfanın büyük bir bölümünü kaplayan canlı bir kırmızı ile çiftçinin yüzündeki öfke belirgin hale gelmiştir. Ardından inekler yazı yazmak için toplandıklarında, renklerin kırmızı tonlarından parlak açık tonlara

döndüğü görülmektedir. Bu kullanım, Çiftçi Ali Baba'nın öfkesine karşı koyabilmek için okuyucunun ruh halini hafif, mutlu ve eğlenceli hale getirmektedir. Çiftçi Ali Baba hayvanların mektubuna yanıt verirken, evindeki renkler donuk sarılarla birlikte yumuşak görünümdeydir. Bu, Çiftçi Ali Baba'nın karakterinin renksiz ve sıradanlığına dair bir izlenim uyandırır. Ahırın içi tasvirlerinde kullanılan mavi tonları, bir yandan içerideki ışığın azlığını gösterirken bir yandan da hayvanların sakinliği ve dinginliğini hissettirir. Lewin kitabı dikkat çekici ve mizahi bir atmosferde sonlandırmak için, hikâye kurgusuyla da uyumlu olarak son sayfada canlı ve parlak renkler tercih etmiştir.

Şekil. Kitapta ağırlıklı olarak basit, somut, kolayca anlaşılabilir şekillerin yer aldığı görülmektedir. Organik ve büyük boyutlarda şekiller hâkimdir. Bu şekiller hikâyenin karakterleri, daktilo, ahır, çitler ve birkaç ağaçtan oluşmaktadır. Aynı zamanda, boyu boyunca uzanan çimenli alanlar, çiftlik hayatının doğal unsurları dikkat çekmektedir. Oldukça basit ve sade çizim tarzıyla Lewin, belirli görselleri ön plana çıkarmıştır. Bu yolla, okuyucunun dikkatini karakterlerin hareket ve mimiklerine çekmektedir. Kitabın ilk sayfasında Çiftçi Ali Baba büyük sivri burnu ve asık suratıyla tasvir edilmiştir. Bu çizim, Ali Baba'nın karakteri ve duygu durumunu yansıttığı gibi hikâyenin geri kalanı hakkında da ipucu vermektedir. Büyük boyutta yuvarlak hatları ve kocaman yuvarlak gözleriyle inek tasviri, çocuğa hitap eden mizahi ve eğlenceli bir çizime sahiptir. Diğer yandan, hayvanların grevde olduğu bölümlerde, süt ve yumurta üretimini bıraktıkları metinde belirtilmiş. Ancak bu durum, resimlemelerden yeterince anlaşılammaktadır.

Doku. Canlı renklerin kullanıldığı resimlemelerde parlak ve yumuşak bir doku vardır. Kitapta sulu boya tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kendine has yapısı olan ıslak görüntü ve fırça darbelerinin izi hâkimdir. Bu yolla, renk katmanları oluşturularak resimlemelere iki boyutlu görünüm kazandırılmıştır.

Boşluk. Kitapta, son sayfa hariç resimler tüm sayfaları kaplamakta ve boşluk yer almamaktadır. Göle atlayan ördek görselini çevreleyen bol miktarda boşluğun olduğu son sayfada ise okuyucunun tüm dikkatinin bu görsele yoğunlaşması sağlanmıştır. İllüstratör, hikâyenin şaşırtıcı sonunu bu yolla ön plana çıkarmıştır.

Kompozisyon. Kitapta simetrik kompozisyon kullanıldığı görülmektedir. Resimlemeler iki sayfayı bütünüyle kaplayacak şekilde konumlandırılmıştır. Bu

yönden, sayfalar etkili ve verimli bir şekilde kullanılmıştır. Sayfada metin konumlandırması değişkendir. Metin, yer yer açılan sayfaya yer yer de her iki sayfaya da eklenmiştir. Hikâyede geçen mektuplar, siyah çizgili beyaz çerçeve içinde daktilo tipi yazı ile sayfaya yerleştirilmiştir. Küçük bir çivi ile kapıya asılmış şekilde tasvir edilmiştir. Bu görsel kullanım, çocukların bir iletişim yolu olarak mektup ya da not kâğıdı kullanımı konusunda farkındalık kazanmasını desteklemektedir. Aynı zamanda sözel ve yazılı iletişim farkı konusunda çocukları düşünmeye yöneltmektedir. Kitapta dikkat çekici bir diğer unsur da, hikâyenin sonunun metin kullanılmadan sadece resimle gösterilmiş olmasıdır. Son sayfada, beyaz sayfa zemini üzerinde bir ördek atlama tahtasından gölete atlamaktadır. Şaşırtıcı ve ilgi çekici olan bu sonu, okuyucuya aktarması bakımından resim önemli bir işleve sahiptir.

Perspektif. Resimlemelerde, yakın ve uzak görüş bir arada kullanılmıştır. Çiftçi Ali Baba ile çiftlik hayvanları arasında güç mücadelesi olduğu açıkça görülmektedir. Çiftlik hayvanları ahır soğuk olduğu için elektrikli battaniye talep ederken, Çiftçi Ali Baba da onların bu talebini öfkeyle karşılamaktadır. Bu durum, çizimlerde perspektif kullanımından anlaşılmaktadır. Kompozisyonda hayvanların daha küçük olması, Çiftçi Ali Baba'ya kıyasla az güce sahip olduklarını; daha büyük olması, Çiftçi Ali Baba'ya meydan okuduklarını göstermektedir. Bu kullanım, okuyucunun iki tarafla da empati kurarak problem üzerine düşünmesine olanak vermesi bakımından önemlidir.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden sulu boya, çizime dayalı tekniklerden mürekkepli kalem kullanıldığı görülmektedir. Betsy Lewin aydınlar kâğıdı üzerinde çalışmıştır. Canlı ve yaratıcı resimlerin olduğu kitapta, hikâyeyi hem aktaran hem de genişleten karakterler ve ortamlar yaratılmıştır. Mizahi ve ironik durumlar canlı ve zengin renklerle pekiştirilmiştir.

Sanat akımı. Kitapta karikatür sanat akımının etkisi görülmektedir. Resimlemelerinde de karikatürize edilmiş karakterler ve varlıklar yer almaktadır.

10. “Güvercin Otobüsü Kullanmasın (Don't Let The Pigeon Drive The Bus)” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Ünlü bir yazar, animatör, seslendirme sanatçısı ve çocuk kitapları yaratıcısı olan Mo Williams, 11 Şubat 1968'de Amerika'da doğdu. Çocukluk yıllarından itibaren karikatür çizmeye başlayan Williams, New York Üniversitesi Animasyon bölümünden mezun oldu. Çocuk Televizyonu Atölyesi'ndeki çalışmalarının ardından, 1994 ve 2002 yılları arasında Susam Sokağı için yazarlık yaptı. Susam Sokağı çalışmalarıyla altı Emmy ödülü kazandı. New York Times Çok Satanlar Listesi'nde defalarca bir numaraya yükselmiş olan Williams, dünyaca ünlü çocuk kitapları yazdı. Caldecott Onur Ödülü'ne üç kere layık görüldü. Ödül aldığı kitapları *Don't Let the Pigeon Drive the Bus!*, *Knuffle Bunny: A Cautionary Tale*, ve *Knuffle Bunny Too: A Case of Mistaken Identity*dir. Aynı zamanda *Don't Let the Pigeon Drive the Bus!* adlı kitabıyla Indies Choice Resimli Kitap Onur Listesi'ne seçildi. Theodor Seuss Geisel Madalyası'na iki kere layık görüldü. Ödül aldığı kitapları *There Is a Bird on Your Head!* ve *Are You Ready to Play Outside'dır*. Geisel Onur Ödülü'ne ise beş kere layık görüldü. Ödül aldığı kitapları *We Are in a Book!*, *I Broke My Trunk!*, *Let's Go for a Drive!*, *A Big Guy Took My Ball!*, ve *Waiting Is Not Easy'dir*. Willems, çalışmalarını Massachusetts'te sürdürmektedir (*About Mo Willems*, n.d.).

Kitap hakkında. *Güvercin Otobüsü Kullanmasın* kitabı, 2003 yılında yazar ve illüstratör Mo Williams tarafından yazılıp Fırat Yenicı tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Disney-Hyperion tarafından yayınlanan bu kitap, Mo Willems'in çocuklar için ilk kitabıdır. 2004 yılında Caldecott Onur Ödülü'nü almaya hak kazanmıştır. Bu kitap Caldecott Onur Ödülü'ne ek olarak pek çok ödül almıştır. Bunlar: ALA Dikkate Değer Kitap Ödülü (American Library Association Notable Book), İngilizce Öğretmenleri Ulusal Konseyi Dikkate Değer Kitap Ödülü (National Council of Teachers of English Notable Book), BCCB Mavi Kurdele Kitap Ödülü (Bulletin of the Center for Children's Books Blue Ribbon Book), Güney Carolina Resimli Kitap Ödülü (South Carolina Picture Book). Ayrıca bu kitap, 2007 çevrimiçi anketine göre Milli Eğitim Derneği tarafından "Öğretmenlerin Çocuklar için En İyi 100 Kitabı" listesine eklenmiştir. Okul Kütüphaneler Dergisi tarafından 2012 yılında yapılan bir ankette tüm zamanların "En İyi 100 Resimli Kitabı" arasında seçildi.

Kitapta, mizah unsurunun olduğu ve noktalama işaretlerinin etkili bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Birkaç kelimele cümlelerin yer aldığı metinler, ünlem işaretleri yoluyla merak uyandırıcı ve şaşırtıcı bir nitelik taşımaktadır. Bu kullanım,

çocuğun hikâyeye dâhil olmasına olanak vererek kitapla iletişimini desteklemektedir. Williems'e göre cevabı olan bir kitap kullanım kılavuzundan öteye geçememektedir. Bu kitabında da Williems çocuğa "Evet!" ya da "Hayır!" dedirtmeyi amaçlamamaktadır. Bu yönden kitap, çocuklar için bir cevap değil soru niteliği taşımaktadır. Çocuk gözünden bir problemin eğlenceli bir şekilde çözülmesi beklenmektedir. Bu hikâyenin, çocuklara hayallerinden asla vazgeçmemeleri ve onlar için savaşmaları mesajını verdiği söylenebilir. Diğer yandan çocukları, hayatın içinde sıklıkla karşılaşılan "hayır" kelimesinin değeri ve ne zaman durmaları gerektiği hakkında düşünmeye yöneltmektedir.

Kitap özeti. Kitap, bir otobüs şoförünün sözüyle başlar. Kısa bir süreliğine otobüsünün yanından ayrılması gerekmektedir. Okuyuculara, Güvercin'in otobüsü kullanmaması gerektiğini söyler ve oradan ayrılır. Ardından, Güvercin ortaya çıkar. Bu andan kitabın sonuna kadar otobüsü kullanmasına izin vermesi için Güvercin'in okuyucuyu ikna etme çabasına şahit olunur. Yalvarır, yakarır, anlaşmalar yapmaya çalışır. İzin verilmeyince sinirlenir ve yorgun düşer. Şoför işini halledip geri döndüğünde, okuyucuya Güvercin'e otobüsü kullandırmadığı için teşekkür eder ve otobüsüne binip uzaklaşır. Güvercin'in otobüsü sürme hayalleri devam eder.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 16 cm, boyunun 16 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap kare şeklindedir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırımadır. Kapak cinsi mukavvadır (kitap ceketi yok). Sayfa cinsi ince kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. İki farklı yazı puntosu kullanılmıştır. Bazı kelimelerin tüm harfleri büyük harfle yazıldığı görülmektedir. Sayfa resim yerleştirme değişken olup açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 38'dir. Kitabın orijinali 40 sayfadır.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmiştir. Kitap, 2-6 yaş grubuna hitap etmektedir. Kitap başında yayın bilgisine yer verilmiştir. Kitabın arka kapağında kitapla ilgili değerlendirmelere, serinin diğer kitaplarının resimlerine ve yazarla ilgili kısa bilgiye yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Kitap resimlemeleri, oldukça sade, basit ve bir çocuğun rahatlıkla kopyalayabileceği çizgilere sahiptir. Karakterlerin siyah, kalın pastel boya çizgilerle oluşturulduğu görülmektedir. Konuşma balonu içerisindeki metinler de aynı şekilde oluşturulmuştur. Bu kullanım, resim ve metin arasında bütünlük oluşturmakla birlikte çocukların hikâyeyi bütünlüklü bir şekilde algılamasını desteklemektedir. Aynı şekilde Willems'in standardın dışında bir yazı tipi tercih ettiği görülmektedir. Bir çocuğun kaleminden çıkmış gibi görünen bu yazı tipi, kitabı okuyan çocuğun ilgisini çekerek yazı farkındalığını destekleyici niteliğe sahiptir. Resimlemelerde, hikâyenin kurgusu ile uyumlu olarak ağırlıklı olarak düz ve kırık çizgiler kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanımla, Güvercin'in otobüse binebilmek için okuyucuyu ikna etme çabaları sırasındaki duygu geçişleri ve ruh hali etkili bir şekilde yansıtılmıştır. Güvercin'in çevresinde kısa çizgiler kullanılarak onun hareketleri yansıtılmıştır. Bu kullanım, özellikle kitabın orta sayfalarında yer alan Güvercin'in sinirlendiği bölümde belirgin bir şekilde görülmektedir. Kitabın bir sayfasında konuşma balonu yerine siyah kalem karalama kullanılmıştır. Willems'in burada çizgiyi, duyguları okuyucuya aktarmak amacıyla farklı bir yolla kullandığı görülmektedir. Bu kullanımın, tek başına metin işlevi gördüğü ve hikâyeyi tamamladığı söylenebilir.

Renk ve gölge. Kitapta ağırlıklı olarak soluk pastel tonların kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanım, hikâyeye yumuşak ve duygusal bir etki katmaktadır. Ana karakter için ana renklerden olan mavi tercih edilmiştir. Karar verme, yaratıcılık ve inanma duygusu artırma gibi etkileri bilinen mavi renk, ana karakterin hayalini gerçekleştirme yolundaki okuyucuyu ikna etme çabasıyla uyumludur. Sayfalarda zemin için sayfayı kaplayacak şekilde tek bir ara rengin tercih edildiği görülmektedir. Bu kullanım, birlik içinde çeşitlilik yaratmakla birlikte, Güvercin'in ne hissettiğini açıklayan dev bir ruh hali çemberi görevi görür. Bu yönüyle, renklerin şekillerde olduğu gibi sade ama dikkat çekici bir tarzla oluşturulduğu görülmektedir. Kitabın ortalarında Güvercin'in sinirlendiği bölümde metne sarı renkte gölge eklenerek okuyucunun dikkati metne çekilmiştir. Yine aynı bölümde, zeminde turuncu ve Güvercin'in gözünde kırmızı renk kullanılması dikkat çekmektedir. Bu kullanımla, Güvercin'in sinirli, huzursuz ve heyecanlı ruh hali yansıtılarak metnin anlamı güçlendirilmiştir. Kitapta dikkat çeken bir diğer nokta ise, hikâyenin başında Güvercin hayalinde kendini mavi renk otobüsler kullanırken görmektedir. Hikâyenin sonunda ise mavi otobüsler yerini kırmızı tırlara bırakmaktadır. Willems'in bu

kullanımı, okuyucuya Güvercin'in hayalinden vazgeçmediği hatta hayalinin daha da güçlendiği mesajını vermektedir.

Şekil. Kitapta ağırlıklı olarak basit, somut, kolayca anlaşılabilir şekillerin yer aldığı görülmektedir. Bu şekiller genel olarak hikâyenin ana karakteri olan Güvercin'in farklı pozisyonlarda çizimidir. Güvercin, organik formda resmedilmiştir. Güvercin'in kocaman yuvarlak gözler, sivri kanatlar ve sivri bir gagayla tasvir edilmesi dikkat çekmektedir. Williems'in bu yolla, okuyucunun dikkatini Güvercin'in mimiklerine ve hareketlerine çekmeyi amaçladığı söylenebilir. Williems, Güvercin'in otobüsü sürme konusundaki isteği ve coşkusunu etkili bir şekilde yansıtmıştır. Çocuğun merak duygusunu harekete geçiren bu hareketli ve eğlenceli çizim tarzı, aynı zamanda çocuğun karakterle empati kurmasını kolaylaştırmaktadır. Resimlenmelerdeki konuşma balonlarının da yuvarlak, oval ve dikdörtgen olmak üzere farklı geometrik formlarda kullanıldığı görülmektedir. Aynı şekilde balonların okları da farklı formlarda kullanılmıştır. Bu kullanım, Williems'in resimlerinde kullandığı her şekli hikâyenin kurgusuna hizmet edecek ve okuyucunun dikkatini açık tutacak biçimde oluşturduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu kullanım, çocukta geometrik şekil farkındalığını destekleyici bir nitelik de taşımaktadır.

Doku. Resimlemeler ve metinlerde pastel boya kullanımı görsellere yumuşak bir doku kazandırmıştır. Williems'in bilgisayar ortamında hazırlanmış arka plan fotoğraflarını kullanması resimlemelere pürüzsüz ve düz bir doku kazandırmıştır. Bu sayede okuyucunun dikkati, elle çizilmiş karikatür eskizleri tarzında yapılmış karakterlere yönelmektedir. Kitabın bir bölümünde harflere eklenen sarı renkli gölgeler kitaba iki boyutlu görünüm kazandırmıştır. Bu noktada, Williems'in metinleri de görsel uyaran olarak kullandığı ve yazı farkındalığını desteklemeyi amaçladığı söylenebilir.

Boşluk. Kitapta, farklı arka plan renklerinde zemin üzerine az miktarda görsel kullanılmış olup bol miktarda boşluklar yer almaktadır. Güvercin görselini çevreleyen boşlukların olduğu sayfalarla okuyucunun tüm dikkatinin bu görsele yoğunlaşması sağlanmaktadır. Dolayısıyla, güvercinin beden hareketleri, mimikleri ve duygu durumları ön plana çıkmaktadır. Bu yönüyle kitap, resim bakımından zengin olmamakla birlikte, okuyucunun ilgisini canlı tutan ve hikâyenin amacına uygun bir nitelik taşımaktadır.

Kompozisyon. Kitapta asimetrik kompozisyon kullanıldığı görülmektedir. Ana karakter, sürekli hareket halinde ve sayfanın farklı yerlerinde konumlandırılmıştır. Bu yönüyle resimler, çocuğun yaratıcı düşünmesine ve eğlenmesine olanak sağlayacak özelliindedir. Kitapta, bazı sayfalarda sayfanın kenarında Güvercin'in bir bölümü görünecek şekilde tasvir edilmesi dikkat çekmedir. Bu çizim tarzı, çocuğun bir sonrası sayfada ne olacağı konusunda merak duymasını sağlamakta ve hikâyenin geri kalanı hakkında tahmin yürütmesini teşvik etmektedir. Kitabın bir bölümünde de kompozisyon sayfa dörde bölünerek çizgi roman formunda kullanılmıştır. Ana karakterin farklı durumlarına bir arada yer verilmiştir. Metinler genel olarak, sayfanın üst kısmında beyaz renkli konuşma balonu içerisinde büyük puntuyla konumlandırılmıştır. Bu kullanım, yazının çocuk tarafından kolay algılanmasını sağlamaktadır.

Perspektif. Resimlemelerde yakın ve uzak görüşle, değişken ve etkili perspektif kullanımı görülmektedir. Ana karakter olan Güvercin, bazen uzakta küçük boyutta bazen ise yakında büyük boyutta yerleştirilmiştir. Bu kullanım, çocuğu her sayfada görsel olarak uyararak dikkatini canlı tutmasına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, perspektifin bu kullanımı çocukta kitapla iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır.

Resimlendirme tekniği. Her metin sayfası için resimlemelere ek olarak çağdaş resimli kitaplar, tasarımın zenginliğine katkıda bulunmak için başka özelliklere ve geleneklere sahiptir. Bu, resim, metin ve ortamın etkileşimini içerir.

Willems, resimlemelerini elle çizilmiş karikatür eskizleri tarzında yapılmış karakterlerle birlikte bilgisayar ortamında hazırlanmış arka plan fotoğraflarını kullanarak oluşturur. Bu yenilikçi ve özgün resimleme tarzı, karakterleri ön plana çıkararak okuyucunun odağını karakterlere yöneltmektedir.

Sanat akımı. Kitapta yararlanılan sanat akımı karikatürdür. Elle çizilmiş karikatür eskizi tarzında hareketli karakterler ve konuşma balonu içinde metinler yer almaktadır. Sade bir zemin üzerinde konumlanan Güvercin karakteri oldukça sade ve basit bir çizime sahiptir. Hareket bildiren çizimler ve mimik çizimleriyle Güvercin'in ruh halinin etkili bir şekilde okuyucuya aktarıldığı görülmektedir.

Popüler Resimli Türk Çocuk Kitaplarının Biçimsel ve Resimlendirme Teknikleri Açısından Özelliklerine İlişkin Bulgular

1. “Gökdelene Giren Bulut” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Behiç Ak 1956 yılında Samsun’da doğmuştur. Tam adı Ahmet Behiç Ak’tır. Sanatçı ilkokulu bitirdikten sonra ailece İstanbul Kadıköy’e taşındılar. Haydarpaşa Lisesi’nden mezun olduktan sonra İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık bölümünden mezun olup İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde mimarlık ve konut üzerine master yaptı. 1982’den beri Cumhuriyet gazetesinde bant karikatür çizmektedir. Karikatür kitapları Türkiye ve Almanya’da yayımlandı ve çizimleri Hollanda, İsviçre ve Almanya’da sergilendi. Sanat yönetmenliğini yaptığı bir filmde Genco Erkal ile tanışması ile birlikte tiyatro oyunları yazmaya başladı ve oyunları birçok ülkede sergilendi. Karikatür, oyun yazarlığı ve sanat yönetmenliğinin yanı sıra belgesel film alanında da çalışmaları bulunmaktadır. 1994 yılında çektiği “Türk Sinemasında Sansürün Tarihi-Siyahperde” adlı belgesel film çalışması aynı yıl Ankara Film Festivali’nde “En İyi Belgesel Film” ödülünü aldı. 2012’de çevre ve mimarlık alanında karikatürleri, kitapları ve oyunları ile sergilediği tutarlı duruşuyla TMMOB Mimarlar Odası tarafından Mimarlığa Katkı Başarı Ödülü’ne layık görüldü.

Behiç Ak, 26 çocuk kitabı yazıp resimledi. Kitapları yalnızca Türkiye’de değil Japonya, Kore, Almanya ve Çin’de yayımlanmaktadır. Japonya’da da en çok kitabı basılan Türk çocuk kitabı yazarıdır. İlk yayımladığı Japonya’da ödül kazanan *Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı* adlı kitabı Çince’ye çevrilmiştir (2014) *Benim Bir Karışım*, *Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor* gibi, küçükler için felsefeye giriş niteliğindeki “Tombiş Kitaplar” dizisini sürdüren Behiç Ak, otuz yıllık karikatür birikiminden bir seçkiyi *Karikatür Kitabı* adı altında topladı. *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!* adlı çocuk romanıyla, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği’nin (ÇGYD) 2013 Yılın Çocuk Romanı Ödülü’nü aldı. *Altı Kırk Dört Dalgası* adlı romanıyla da Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin (ÇOGEM) 2014 Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Roman Ödülü’nü kazandı. İstanbul’da yaşayan ve kedilere düşkünlüğüyle tanınan Behiç Ak, dünyanın en önemli çocuk edebiyatı ödülllerinden olan Astrid Lindgren Anma Ödülü’ne 2014 ve 2021 yıllarında, Hans Christian Andersen ödülüne ise 2022 yılı için aday gösterildi (*Behiç Ak*, t.y.).

Kitap hakkında. *Gökdelen Giren Bulut* kitabı, 2014 yılında Behiç Ak tarafından yazılmış ve resimlenmiştir. Yine aynı yıl Çinceye çevrilmiştir. 2017 yılında Günışığı Kitaplığı tarafından yenilenmiştir. Kitap editörlüğünü Müren Beykan, grafik tasarımı Suzan Aral, grafik uygulamayı Yeşim Paktin üstlenmiştir. 2020 yılında 5. baskısı yapılan kitap, Günışığı Kitaplığı Yayıncılıktan çıkmıştır.

Kitap özeti. Gökdelenin tepesinde yaşayan Minik Koko ve köpeği Bonbon, aşağıdaki hayata çok özenmektedirler. Bir gün, pencereden içeriye bir bulut süzülür. Şekilden şekile giren bu yumuşacık bulutla istedikleri her şeyi yapabilirler. Küçük mavi buluttan araba, at, sandal ne isterlerse yapıp, evin altını üstüne getirirler. Sonra birdendire nasıl olduğunu onlar da anlayamadan mavi bulut uçak şeklini alıp iki arkadaşı pırrr diye uçuruverir. Koko ve Bonbon masmavi, heyecan dolu bir maceraya başlarlar. Maceraları sırasında, gökdelenlerin tepesinde etrafı kedilerle dolu şişman bir kadın ve fötr şapkalı bir adamla karşılaşırlar. Onlar da kendilerini bulutların üstüne atıverir ve hep birlikte bulutlardan bir kent yapmaya karar verirler. Adını da “Hoppala Hop Kenti” koyarlar. Başlarlar kendilerine buluttan evler yapmaya. Yukarıdaki kenti görünce çok kıskanan aşağıdaki insanlar da atlayıverirler bulutların üstüne ve başlarlar “Hoppala Hop Kenti”nde yaşamaya.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 23 cm, boyunun 20 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü yataydır. Ciltleme türü zımbalamadır. Kapak cinsi ince kartondur. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı sabittir. Kitapta sayfa numarası bulunmaktadır. Yazı rengi siyah olup bazı kelimeler mor renkle yazılmıştır. Yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme değişkendir. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 28’dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın sonunda yazarın hayatı ve yayın bilgisine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden biridir. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. İllustratörün çizgileri ilk bakışta göze kalabalık ve dağınık gelebilmektedir. Kalabalık şehir silüeti, arabalarla dolu yollar, ana karakterin odası detaylı ve küçük çizimlerle doludur. Ancak detaylı incelendiğinde çizimlerin sade ve

hikâye ile uyumlu olduğu gör÷lmektedir. Ayrıca çizgilerle hikâyedeki hareket duygusu etkili bir şekilde verildiği gör÷lmektedir. Kedilerin yanlarındaki kesik noktalarla oluşturulan çizgiler, onların hareketini yansıtmaktadır. Resimlemelerde kavisli ve kıvrımlı çizgilere ağırlık verilmiştir. Duyumsal, organik ve ritmik olan bu çizgiler hikâye ile uyumlu olarak mutluluk ve neşe duygusunu yansıtmaktadır. Mimarlık eğitimi alan illüstratörün meşhur bina çizimlerinde dikey çizgilerden yararlanılmıştır. Upuzun bina çizimleri, bir yandan günümüz şehir hayatının insanları birbirine yabancılaştıran yanının eleştirisi olmakla birlikte bir yandan da okuyucunun hayal dünyasına açılan kapıdır.

Renk ve gölge. Kitapta metinlerin bulunduğu kısımlarda zemin olarak beyaz renk tercih edilmiştir. Bu şekilde metin ve resimlemeler birbirinden net bir şekilde ayrılmıştır. Ağırlıklı olarak soluk pastel tonların tercih edildiği gör÷lmektedir. Renklerin bu şekilde kullanımı, hikâye ile uyumlu olarak kitaba yumuşak ve duygusal bir hava vermiştir. Bulut tasvirlerinin ağırlıklı olduğu kitapta, açık mavi tonları ve beyaz rengi kullanılmıştır. Kitabın ana karakteri olan Koko'nun tasvirinde, diğer görsellerle benzer renkler kullanıldığı gör÷lmektedir. Bu kullanımın, okuyucunun sayfa içinde ana karakteri bulmasını zorlaştırdığı söylenebilir. Farklı bir renk kullanarak, ana karakter daha belirgin bir hale getirilecektir. Kitapta, varlıkların gölge çizimlerine de yer verildiği gör÷lmektedir.

Şekil. Kitapta şekillerin ilk bakışta kolayca algılanabilecek türde olmadığı daha ziyade karmaşık ve detaylı olduğu söylenebilir. Çocukları resimleri daha yakından ve dikkatli inceleyeme teşvik eden bu çizimler, onların hayal gücünü harekete geçirici bir nitelik taşımaktadır. Kitapta ağırlıklı olarak şehir silüetini yansıtan bina, araba, yol çizimleri, oyuncak ve kedi çizimlerine yer verildiği gör÷lmektedir. Kedilere düşkünlüğü ile bilinen Behiç Ak, kitabında bu ilgisini belli etmektedir. Karikatürize edilmiş varlıkların yer aldığı resimlemelerde hem organik hem de geometrik şekillerin birlikte kullanıldığı gör÷lmektedir. Bolca kalem, kâğıt, kitap, boya, tablo ve benzeri şekillerin yer aldığı resimlemeler çocukları sanat ve okuma yazmaya teşvik eden bir nitelik taşımaktadır.

Doku. Kitapta dikkat çeken doku örneğine rastlanmamaktadır. Yer yer varlıkların gölgelerinin kullanılması ve kedi çizimlerinin üzerindeki hafif desenler yolu ile iki boyutlu görüntü yaratıldığı söylenebilir.

Boşluk. Kitapta resimler, açılan iki sayfanın yaklaşık üçte ikisini kaplayacak şekilde yerleştirilmiştir. Geriye kalan kısım beyaz olarak kullanılmıştır. Bu yönüyle, kitapta çok miktarda beyaz alan bırakılmıştır. Sayfaların daha verimli kullanılması adına beyaz alanların resimlerle değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Kompozisyon. Resimlemeler, her iki sayfanın yaklaşık üçte ikisini kaplayacak şekilde oluşturulmuş olup asimetrik kompozisyona sahiptir. Resimlemelerin bir tarafının keskin bir şekilde sonlandığı ve yanındaki beyaz alana metnin yerleştirildiği sayfalar mevcuttur. Kompozisyonun bu şekilde kullanımının, beyaz alanların etkili değerlendirilememesi ile birlikte okuyucunun hayal gücünde sınırlılık duygusu yarattığı söylenebilir. Trafik yoğunluğunun olduğu kalabalık bir şehir görüntüsü resmedilmiştir. Peş peşe caddeleri doldurmuş arabalar, binaların tepelerinde insanlar ve kediler yer almaktadır. Kitabın iki sayfasında, düşünce balonları şeklinde farklı durumların resmedilmesi görsel anlatıma zenginlik ve hayali unsur duygusu katmıştır.

Perspektif. Kitap, etkili perspektif kullanımı ile zengin çağrışımları sağlayabilecek potansiyele sahiptir. Ağırlıklı olarak kuş bakışı perspektif kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden sulu boya kullanılmıştır. Resimlerde ağırlıklı olarak soluk pastel renklerle küçük detaylı çizimler yer almaktadır. Resmin kompozisyonu iki sayfada birlikte konumlandırılmış olup metinler boş bırakılan beyaz zemin alana yerleştirilmiştir.

Sanat akımı. Kitapta karikatür sanat akımı etkisi görülmektedir. Gençlik yıllarından itibaren karikatür sanatına ilgi duyan sanatçının bu kitabındaki resimlemelerinde de karikatürize edilmiş karakterler ve varlıklar yer almaktadır.

2. “Ressam Masalı” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Can Göknil, 1945 yılında Ankara’da doğdu. Tam adı Abide Dinar Can Göknil’dir. Robert Koleji’ni bitirdikten sonra Amerika’ya giderek Illinois’de Knox Koleji Resim Bölümü (1968) ve New York Üniversitesi Yüksek Resim Bölümünü (1969) bitirdi. Resim ve kitap illüstrasyonlarıyla tanındı. Göknil’in çocuklar için yazdığı ilk resimli öykü kitabı, *Kirpi Masalı* 1974 yılında İstanbul’da yayımlandı. Londra’da Victoria & Albert Müzesi’nde, San Marino’da

Museo d'Arte Moderna'da, Tokyo'da Chihiro Müzesi'nde, New York'da Schenectady Müzesi'nde, Bulgaristan'da Gabrovo Mizah Müzesi'nde ve Türkiye'de çeşitli koleksiyonlarda eserleri bulunmaktadır. Türkiye Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği, 2010 Hans Christian Andersen Ödülü için adaylığının yanı sıra, Jenny Smelik Kiggenprijs (Hollanda, 1988), The Golden Balloon Award (New York, 1989) gibi çocuk kitap ödülleriyle layık görülen Göknil, çocuk kitaplarının Nobel'i sayılan ALMA ödülüne 2015 yılında aday gösterildi. Can Göknil'in ülkemizde elli, yurtdışında da altı resimli kitabı İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Macarca, Almanca, Hollandaca, Arapça ve Türkçe olarak yayımlandı. 2016 yılında Ege Üniversitesi, Kâğıt ve Kitap Sanatları Müzesine "Çocuk Dünyasının Ressamları ve Kitapları" adıyla ek bölüm oluşturdu. Yetişkinler için öykü kitapları olan sanatçı, çalışmalarını İstanbul'da sürdürmektedir ("Can Göknil", t.y.).

Ressam, çocuk kitabı için yaptığı resimlerinde genellikle pütürlü veya düz kâğıt üzerine suluboya, renkli ve kurşun kalem kullanmayı tercih etmektedir. Çizgilerinde zaman zaman çini mürekkebi de kullanmaktadır. Kâğıt üstünde elle çalışmayı tercih etmekte ve dijital teknikleri kullanmamaktadır.

Kitap hakkında. *Ressam Masalı* kitabı, 2019 yılında Can Göknil tarafından yazılmış ve resimlenmiştir. Yayın yönetmenliğini Oğuz Erten, editörlüğünü Özlem İnay Erten, tasarımı Arzu Erten Yıldız ve reproduksiyon fotoğrafları Hadiye Cangökçe üstlenmiştir. Buzlu sanat Yayınlarından çıkmıştır.

Kitap, sanat tarihçileri Dr. Özlem İnay Erten ve Oğuz Erten'in Türkiye'nin sanat tarihiyle ilgili çocuk kitaplarının eksikliğine dair görüşleri ve katkılarıyla hayat bulmuştur. Sanat dünyasında ellinci yılını geride bırakan Can Göknil'in şiirsel anlatımı ve dikkat çekici resimlemeleriyle ortaya çıkmıştır. Göknil, kitabı yazıp resimlemeden önce okullara gidip çocuklarla görüşerek kitapta yer alacak resimlerle ilgili onların fikirlerini almıştır. Kitapta Osman Hamdi Bey, Şeker Ahmet Paşa, Fikret Mualla ve İbrahim Çallı gibi önemli Türk ressamı anlatılmaktadır.

Kitap özeti. Hikâyenin ana karakteri, yaptığı resimler Zehra öğretmeni tarafından takdir edilen bir çocuktur. Hangi mesleği seçeceğine karar vermek için bir yolculuğa çıkar. Çocuk,

Balıkçı olsam balığa kıyamam,

Avcı olsam turnayı vuramam,

Hamamcı olsam

Ya kurnayı kırarsam!

Acep ressam mı olsam

diyerek çıktığı bu yolculukta resmin ustalarıyla karşılaşır. Gebze’de kaplumbağa terbiyecisi Osman Hamdi Bey, doğayı seven Şeker Paşa, Ayvalık’ta topal huysuz Fikret Hoca, İstanbul’da kıyıdaki güvercinlerin ressamı İbrahim Çallı ile tanışır. Ardından, haylaz, hayalbaz ve gezgin çocuğun, hamama ve orada sergilenen eserlere yolu düşer. Tüm bu maceralı yolcuğun sonunda, Zehra öğretmenin yanına döner.

Bıçimsel özellikleri. Kitabın eninin 30,5 cm, boyunun 21,5 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü yataydır. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırımadır. Kapak cinsi kalın kartondur. Kitap ceketi kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme sabittir. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 45’tir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yayın bilgisi, kitabın sonunda yazarın hayatı bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca, kitabın sonunda hikâye ile ilgili olarak 11 önemli ressamın hayatına dair kısa bilgi ve ünlü resimlerine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden biridir. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Ressam çizgilerinde renkli kalem ve çini mürekkebi kullanmıştır. Göknil’in çocuk kitaplarında kültürel, bireysel ve toplumsal kimliklerin gelişimi üzerinde durduğu, doğa ve çevre bilinci aşlamaya önem verdiği bilinmektedir. Bu temaları işlediği kitaplarında, dikkat çeken bir unsur olarak özgürlük duygusu ön plana çıkmaktadır. Sadece öykü kurgusunda değil resimlerinde de dayatmacı olmayan özgür çizimler hâkimdir. Ana karakter, standart kalıpların dışında doğal ve organik bir çizgiye sahiptir. Kıyafetsiz, renksiz ve kocaman ayaklı tasvir edilmiştir. Ressamın bu çizim tercihi, metinde de ön plana çıkarılan karakterin özgür ruhunu ve gezgin kimliğini destekler niteliktedir. Resimlemelerde kavisli ve kıvrımlı çizgilere ağırlık verilmiştir. Duyumsal, organik ve ritmik olan bu çizgiler hikâye ile uyumlu

olarak mutluluk ve neşe duygusunu yansıtmaktadır. Kitap, hem sanat tarihindeki önemli ressamın resimlerine yer verilmesi hem de bir ressamın çizgisi ve üslubuyla sunulması bakımından sanat değeri taşımaktadır.

Renk ve gölge. Kitapta metnin bulunduğu sayfada zemin olarak beyaz renk kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak soluk pastel tonların tercih edildiği görülmektedir. Renklerin bu şekilde kullanımı, hikâye ile uyumlu olarak kitaba yumuşak ve duygusal bir hava vermiştir. Renklerin yoğun bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir. Resimli kalem ve sulu boya baskı yönteminin kullanıldığı resimlemelerde beyaz zemin aralıklarla görülmektedir. Doğa tasvirleri ve kültürel imge çizimlerinin ağırlıklı olduğu kitapta mavi, yeşil ve sarı tonları hâkimdir. Dikkat çeken bir unsur, ana karakterin sadece mürekkepli kalem çizgiyle oluşturulmuş, renksiz ve kıyafetsiz tasvir edilmiş olmasıdır. Ressamın, hikâye kurgusundaki özgür karakteri itibari ile onu tek renkle sınırlandırmak istemediği düşünülebilir. Aynı zamanda ana karakterin beyaz olarak bırakılması, saflık ve masumiyet duygusu da yansıtmaktadır. Kitapta, varlıkların gölge çizimlerine yer verilmediği görülmektedir.

Şekil. Kitapta doğa tasvirleri ve kültürel imgelerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Doğa tasvirleri olarak deniz, gemi, orman, balık, kuş ve at gibi hayvan çizimleri yer almaktadır. Kültürel imgeler olarak eski zaman evleri, saray, hamam, kubbeli yapılar ve eski tip terazi gibi çizimler mevcuttur. Dolayısıyla resimlemelerde hem organik hem de geometrik şekillerin birlikte kullanıldığı görülmektedir. Metnin tekerleme türünde oluşturulduğu kitapta, tekerlemelerde yer alan bazı ayrıntıların resimlerde yer almadığı görülmektedir. Kaplumbağaların hopyarak oynaması, Osman Hamdi Bey'in resim yapması, çarşıdaki dükkâncı, peştamal, kurna metinde yer alırken resimlere yansımadağı görülmektedir. Metindeki detayların görsel uyarılar olarak resimlerde yer alması, çocuğun hikâyenin kurgusunu zihninde canlandırmasını kolaylaştıracaktır. Resimlemelerde dikkat çeken bir diğer unsur ise, resimlerin bazılarının okuyucuda farklı çağrışımlar uyandırıcı nitelikte olmasıdır. Horoza benzeyen gemi, bıyığa benzeyen bulut, mitolojik varlıklara benzeyen hayvanlar buna örnektir. Ressamın bu çizim yöntemi, çocukta yaratıcılığı ve duygu düşünce dünyasını geliştirici nitelikte olduğu söylenebilir.

Doku. Kitapta, yer yer kullanılan baskı yönteminden yararlanılarak doku oluşturulduğu söylenebilir. Bu yöntemle, çimen tasvirlerinde pürüzlü ve deniz tasvirlerinde dalgalı görüntü oluşturulmuştur.

Boşluk. Kitapta, açılan sayfalardan birine resim diğerine metin yerleştirilmiştir. Metnin olduğu sayfa, beyaz zemin üzerine metinden oluşmaktadır. Bu yönüyle, kitapta çok miktarda beyaz alan bırakılmıştır. Sayfaların daha verimli kullanılması adına beyaz alanların resimlerle değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Kompozisyon. Resimlemeler bir sayfada, metinler yanındaki sayfada konumlandırıldığı görülmektedir. Kompozisyonun bu şekilde kullanımının, beyaz alanların etkili değerlendirilememesi ile birlikte okuyucunun hayal gücünde sınırlılık duygusu yarattığı söylenebilir. Ayrıca, açılmış iki sayfanın bir arada resimlendirilmesi görsel bütünlüğü sağlamak adına önemlidir. Kitapta, simetrik kompozisyon kullanılmıştır. Simetrik kompozisyon kullanımı, istikrarlı ama durağan bir etki yaratmaktadır. Resimlemelerde, anahtar, kuşlar ve yumak sembolleri kullanılarak karakterin bir yerden başka bir yere gidişi gösterilmektedir. Bu kullanım, okuyucunun hayal gücü ve merak duygusunu destekleyici nitelik taşıdığı söylenebilir. Kompozisyon kullanımında dikkat çeken bir diğer unsur ise, ana karakterin hamama gittiği bölümde Türk sanat tarihinin önemli ressamlarının ünlü resimlerinin kolaj tekniği ile sayfada konumlandırılmış olmasıdır. Bu şekilde oluşturulan iki sayfada sekiz tane resime yer verildiği görülmektedir. Adeta gerçek bir resim sergisi izlenimi veren bu kompozisyon kullanımı, çocukta hem sanata karşı duyarlılık oluşturan hem de sanat eğitime katkı sağlayan bir nitelik taşımaktadır. Kitabın son sayfalarında ressamların hayatlarına dair kısa bilgiye yer verilen bir bölüm olması, çocuklarla aile katılımlı zengin etkinlikler yapılmasına olanak sağlaması bakımından kıymetlidir.

Perspektif. Resimlemelerde orta görüş kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Ressam, çocuk kitabı için yaptığı resimlerinde genellikle pütürlü veya düz kâğıt üzerine suluboya, renkli ve kurşun kalem kullanmayı tercih etmektedir. Çizgilerinde zaman zaman çini mürekkebi de kullanmaktadır. Kâğıt üstünde elle çalışmayı tercih etmekte ve dijital teknikleri kullanmamaktadır.

Kitapta, boyama tekniklerinden sulu boya, çizime dayalı tekniklerden renkli kalem ve çini mürekkebi kullanılmıştır. Bunlara ek olarak, yer yer baskı tekniğinden de yararlanıldığı görülmektedir. Türk kültürüne ve sanat tarihine dair imgelerin yer aldığı resimler, Göknil'in özgün çizgi üslubunu yansıtmaktadır.

Sanat akımı. Kitapta, belirli bir zaman dilimi ve kültür yansıtıldığından sanat akımı olarak geleneksel sanatların etkisi olduğu söylenebilir. Osman Hamdi Bey, Şeker Ahmet Paşa, Fikret Mualla ve İbrahim Çallı gibi Türk sanat tarihinin önemli ressamı öyküleştirelmıştır. Can Göknil'in çizgisinden ilgili ressamın resimlerine yer verilmiştir. Göknil'in bu kitabıyla çocuklara kültürel farkındalık ve sanat sevgisi kazandırmayı hedeflediği görülmektedir.

3. “Bu Kış Kimse Üşümeyecek” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Feridun Oral 1961 yılında Kırıkkale'de dünyaya geldi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinden 1985 yılında mezun oldu. Yurt içi ve yurtdışında bir çok sergi ve yarışmaya katıldı.. İtalya'da her yıl düzenlenen Bologna Çocuk Kitapları Fuarı'ndaki “İllüstratörler Sergisi”nde 86'dan 95 yılına kadar çalışmaları sergilendi ve fuar kataloğuna eklendi. 1991 yılında İtalya'da “Dünya Pinokyo Resimlemeleri Sergisi”ne davet edildi ve çalışmaları bu serginin kataloğuna alındı (“Feridun Oral”, t.y.).

Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga adlı kitabı, Japonya'da 1992'de düzenlenen bir bienalde “Runner Up” listesine alındı. Japonca baskısı yapılan kitap, Nagasaki'deki bir okulda yardımcı ders kitabı olarak okutuldu. 2001 yılında yine Japonya'da düzenlenen “Avrupalı İllüstratörler” bienalinde *Düş Kedileri* adlı çalışmasıyla Onur Ödülü almaya hak kazandı. *Kırmızı Elma* adlı kitabı IBBY Türkiye tarafından “Yılın En İyi Resimli Çocuk Kitabı” seçildi ve pek çok dilde baskısı yapıldı. Ayrıca bu kitap, dünyada internet ortamında yayımlanan ilk Türkçe çocuk kitabı oldu. *Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha* adlı kitabı, IBBY Türkiye tarafından “Yılın En İyi Resimli Çocuk Kitabı” (2012); *Kırmızı Kanatlı Baykuş* adlı kitabı Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği tarafından “Yılın En İyi Resimli Öykü Kitabı” (2012) seçildi. Yurtdışında pek çok eseri yayımlanan sanatçı 2012 yılında Türkiye tarafından Uluslararası Hans Christian Andersen Ödülüne aday gösterildi. Ayrıca sanatçı, 2017 TET İhracat Başarı Ödülü ve 2019 Bologna Çocuk Kitapları Fuarı Mükemmellik Ödülü'ne layık görüldü. Yurtdışında çocuk kitapları alanında saygın yayınevlerinden biri olan Minedition Yayınevi ailesine katılan sanatçının, *Kırmızı Elma* adlı kitabı bu yayınevi tarafından basıldı (“Feridun Oral”, t.y.).

Feridun Oral, çocuk kitapları yazar ve çizerliğiyle birlikte plastik sanatlar alanında da çalışmalarını İstanbul'daki atölyesinde devam ettirmektedir ("Feridun Oral", t.y.).

Kitap hakkında. *Bu Kış Kimse Üşümeyecek* kitabı, 2015 yılında Feridun Oral tarafından yazılmış ve resimlenmiştir. Kitap editörlüğünü Hazel Bilgen üstlenmiştir. 2020 yılında 10. Baskısı yapılan kitap, Yapı Kredi Yayınlarından çıkmıştır.

Kitap özeti. Soğuk bir kış sabahı, üşüyerek uyanan küçük kır faresi yakacak bir şeyler bulmak için yuvasından çıkar. Uçsuz bucaksız ormanda, kozalaklar kuru dallar ne bulduysa toplar, üst üste yığar ve sımsıkı bağlar. Çalı yığınını tek başına çekmeye gücü yetmeyen küçük fare, arkadaşı tavşandan yardım ister. İkili, güçlerini birleştirip birlikte çekmeyi dener ama çalı yığını yerinden bile kıpırdamaz. Bu sefer tombul tilkiden yardım isterler. Yığını tombul tilkinin kızağına yükleyip çekmeyi denerler. Ama yine başaramazlar. Hava birden bozar ve fırtına çıkar. Koca ayıyı uyandırmaktan başka çaresi kalmayan üç arkadaş, ayının inine gidip yardım isterler. Ayı onları kırmaz ve hep birlikte kızağı çekmeyi denerler. Ve nihayet çalı yığınını çekmeyi başarırlar ki beklenmedik bir şey gerçekleşir. Kızak karların altındaki bir ağaç köküne takılmıştır ve çalı yığını üstlerine devrilir. Hava şartlarının çetinleştiği kar fırtınasının çıktığı süreçte çalılar onlara sığınak olur. Ve nihayet bir süre sonra fırtına diner. Çalıların içinden dışarı çıkarlar. Küçük kır faresinin topladığı çalı çırpıyı tavşan, tombul tilki ve koca ayı aralarında paylaşıp yuvalarına taşırlar. Hepsinin yakacak bir şeyleri olur ve artık bu kış kimse üşümeyecektir.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 24 cm, boyunun 30 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup, yönü dikeydir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırımadır. Kapak cinsi mukavvadır. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme sabit olup açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 28'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yazarın hayatı ve yayın bilgisi, kitabın sonunda Yapı Kredi yayınları'ndan çıkan kendisine ait kitap isimleri bilgisine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Orman, ağaç ve çalı tasvirleriyle yoğunluklu olarak dikey çizgilerin kullanıldığı görülmektedir. Bu çizgiler tercih edilerek, doğanın canlı hayatındaki yeri ve önemine vurgu yapıp okuyucuda çevre duyarlılığı ve sevgisi oluşturulmaya çalışılmıştır. Sayfanın alt yarısında genel olarak yatay ve hafif fırça darbeleri tercih edildiği görülmektedir. Bu şekilde oluşturulan kar zemin tasviri, okuyucuda yatıştırıcı ve huzur verici bir etki yarattığı söylenebilir. Ağaç ve hayvan çizimlerindeki çizgilere bakıldığında varlıkların gerçekçi bir yaklaşımla resmedildiği görülmektedir.

Renk ve gölge. Resimlendirmelerde ağırlıklı olarak ağaç tasvirleri için kahverenginin tonları, karlı kış teması için grinin tonları ve beyaz renk kullanıldığı görülmektedir. Ağaçlar ve hayvanlar natürel kahverengi tonlarında gerçekçi bir şekilde resmedilmiştir. Gri ve beyaz renkleri kullanarak su sıçramaları, benekler ve boya noktaları ile karlı gökyüzü oluşturulmuştur. İllüstratör bu renklerle doğallığı ön plana çıkarmakta, okuyucuya da kış mevsiminde doğanın güzelliğini sezdirmektedir. Bunun dışında farklı bir renk olarak kırmızı renk, kitap boyunca sayfalarda yer alan tek bir görsel unsur olan ip için tercih edilmiştir. İllüstratörün kırmızı rengi, ayırt edici ve dikkat çekici bir unsur olarak kullandığı söylenebilir. İllüstratörün resimlerde genel olarak soluk ve pastel renkler tercih ederek yumuşak ve duygusal bir hava yarattığı söylenebilir.

Şekil. Kitapta şekillerin basit, somut ve kolayca algılanabilecek türde olduğu görülmektedir. Doğa ve hayvan tasvirlerinin ağırlıklı olduğu resimlendirmelerde kitabın hikâyesi ile de uyumlu olarak yoğunlukla organik şekillerin kullanımı tercih edilmiştir. Hayvanlara yüklenen insan özelliklerinin de resimlemelerle okuyucuya aktarılması dikkat çekmektedir. Resimlerde ayrıca dikey şekillere de yer verilmiştir. Kitabın neredeyse her sayfasında yer alan uzun ağaç gövdeleri ve çalı yığını tasviri bunun örnekleridir. Dikey şekillerle okuyucuya heyecan duygusu yansıtılmaktadır. Kitabın resimlendirmelerinde dikkat çeken bir diğer unsur ise yine kitabın neredeyse her sayfasında yer alan kırmızı ip tasviridir. İllüstratör, kırmızı ip tasvirini gerek kitabın geri kalanından farklı bir renk tercihi yaparak gerekse her sayfada yer vererek ön plana çıkarmaktadır. Her sayfada okuyucunun gözünün ilk seçtiği görsel

olan bu kırmızı ipin, hikâyeye acıcılık ve heyecan kattığı söylenebilir. Hatta yazar, kitabın bazı baskılarında kırmızı ipten kitap ayracı kullanarak resimlemelerdeki bir unsuru yaratıcı oyun materyaline dönüştürüp alışılmışın dışında bir yöntem kullandığı söylenebilir.

Doku. Ağaç gövdelerine, farklı tonlardaki çizgilerle odunsu sert bir doku kazandırılmıştır. Aynı şekilde resimlendirmelerdeki hayvanlara kısa çizgilerle tüylü bir doku kazandırıldığı görülmektedir. Su sıçramaları, benekler ve boya noktaları ile karlı gökyüzü çizimine derinlik ve üç boyutlu görüntü kazandırıldığı görülmektedir.

Boşluk. Kitapta resimler tüm sayfaları kaplamaktadır. Aktarmak istenen duygu ve anlamla uyumlu olarak dengeli boşluk kullanımı yer almaktadır.

Kompozisyon. Kitapta resimlerin her iki sayfayı da kaplayacak şekilde, metinlerin ise sol sayfaya yerleştirildiği görülmektedir. Simetrik kompozisyon kullanılmıştır. Sayfaların üst kısımlarında uçsuz bucaksız orman, alt kısımlarında karakterler yer almaktadır. Bu kullanımla, okuyucuda bir yandan özgürlük duygusu güçlendirilirken, diğer yandan da karakterlerin hayatındaki yaşam mücadelesi ve zorluk sezdirilmektedir.

Perspektif. Resimlemelerde, yakın ve uzak görüş bir arada kullanılmıştır. Yakında bulunan görseller daha büyük ve detaylı çizilmiştir. Özellikle sayfaların üst kısmında yerleştirilen ağaçlar ile ormanın görünenden daha büyük olduğu hissiyatı yaratılmaktadır.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden sulu boya tekniği kullanılmıştır. Resimler gerçekçi bir yaklaşımla ortaya konmuştur. Gerek karakterler gerekse çevrenin resmedilmesinde varlıkların gerçek hayattaki şekillerinin korunduğu görülmektedir. Doğa ve hayvan sevgisi izlekleriyle doğru orantılı çizimlere yer verilmiştir.

Sanat akımı. Kitapta gerçekçilik sanat akımı etkisi görülmektedir. Resimler gerçekçi bir yaklaşımla ortaya konmuştur. Karakterler ve çevrenin resmedilmesinde varlıkların gerçek hayattaki şekillerinin korunduğu görülmektedir. Doğa ve hayvan sevgisi izlekleriyle doğru orantılı çizimlere yer verilmiştir.

4. “Kırmızı Fil’i Gördünüz Mü?” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Ferit Avcı, 23 Haziran 1954 yılında Artvin’de doğdu. 1974 yılında Elazığ Maden Lisesi’nden mezun oldu. 1979 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş bölümünden mezun oldu. Çocuk yaşlarda karikatür ilgisi başlayan sanatçı, 1976 yılında İşçi Kültür Derneğinin düzenlediği karikatür yarışmasında birincilik ödülü ve Karikatürcüler Derneği özel ödülünü aldı. Çizimleri Çivi, Mikrop gibi o dönemde dergilerinde yer aldı. 1980-1983 yılları arasında İstanbul’da resim öğretmenliği yaptı.1982 yılında Ankara Sanat Tiyatrosunda karikatür sergisi açtı. Bu görevinden ayrıldıktan sonra basın kuruluşlarında çalışmalar yaptı. İstanbul Reklam, Koza Yayınları, Milliyet Yayınları, Gelişim Yayınları ve Hürriyet-Atlas Dergilerinde çalıştı. Çocuk dergilerinde çizer ve yönetici olarak görev alan sanatçı çocuk kitapları resimledi. Yurtiçi ve yurtdışında birçok sergiye katıldı. Yurt içinde düzenlenen karikatür yarışmalarında toplam 28 ödül kazanan sanatçı, 1986 yılında Kanada’da Montreal Karikatür Yarışmasında da dördüncü oldu. 1996 yılında Kültür Bakanlığının açtığı çocuk kitapları yarışmasında *Kırmızı Fil’i Gördünüz Mü?* Adlı kitabıyla birincilik ödülü, 2007 yılında TUDEM yayınevinin düzenlediği yarışmada resimli çocuk kitabı dalında *Benim Minik Kırmızı Balığı* adlı kitabıyla mansiyon ödülüne layık görüldü. 2003 yılında Atlas MOBİDİK dergisinin yönetimi ve çizerliğini yapan sanatçı dergi yayıma son verince İstanbul’dan ayrılıp Fethiye’ye yerleşti. Çalışmalarını hala burada sürdürmektedir (Sever, 2016).

Ferit Avcı, ilk ürünlerinin çoğunda kuru kalem, pastel boya gibi resim teknikleri kullanırken son dönemdeki kitap resimlemelerinde sulu boya, guaj boya gibi resim tekniklerini ön plana çıkardığı görülmektedir. Sanatçı özellikle sulu boya tekniğinin farklı boyalarla birlikte çalışmaya çok uygun bir teknik olduğunu düşünmektedir. Resimlerinin alt yapısını sulu boya ile yapıp üstünde yağlı pastel, akrilik ya da ecoline kullanarak çalışmasına devam etmektedir (Sever, 2016).

Kitap hakkında. *Kırmızı Fil’i Gördünüz Mü?* kitabı, 2015 yılında Ferit Avcı tarafından yazılmış ve resimlenmiştir. Yayın editörlüğünü İpek Şoran, tasarımı Bitir Tufan, tasarım uygulamayı Güldal Yurtoğlu üstlenmiştir. 2020 yılında 13. Baskısı yapılan kitap, Can Sanat Yayınlarından çıkmıştır. Kitap, 1995 yılında Kültür Bakanlığının açtığı Eflatun Cem Güney Çocuk Kitapları Yarışması’nda birincilik ödülü almıştır.

Kitap özeti. Küçük bir erkek çocuk, bir sabah uyandığında odasının duvarındaki resmin eğik durduğunu fark eder. Çocuk, resimdeki Kırmızı Fil'in yerinde olmaması üzerine onu her yerde arar; Mavi Balina'ya, Sarı Zürafa'ya, Mor Kedi'ye, Pembe Fare'ye ve Yeşil Karga'ya tek tek sorar. Hiçbiri Kırmızı Fil'in nerde olduğunu bilmiyordur. Tam o sırada kapı çalar ve kocaman gövdesiyle Kırmızı Fil'dir gelen. Çocuk, büyük bir mutlulukla Kırmızı Fil'e sarılıp hortumundan öper ve onu çok sevdiğini söyler. Bunun üstüne Fil, doğruca odaya arkadaşlarının yanına gider, yatıp uyur. Arkadaşları da onun dönüşünü büyük sevinçle karşılarlar. Çocuk, "Ben de sevindim ama yerdeki ve duvardaki ayak izlerini anneme nasıl anlatacaktım" diye düşünür.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 19,5 cm, boyunun 24 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü zımbalamadır. Kapak cinsi ince kartondur. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyahtır, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme değişkendir. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 24'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında eğitimciye giriş notu ve yayın bilgisi, kitabın sonunda yazara ait aile fotoğrafına yer verilmiştir. Ancak yazarın hayatı bilgisine yer verilmemiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden biridir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Kitapta, illüstratörün genel olarak keskin çizgiler tercih ettiği görülmektedir. Küçük yaş gruplarının da rahatlıkla anlayabileceği karikatürize edilmiş sade çizimler yer almaktadır. Yer yer çapraz çizgilerden yararlanılarak resimlemelere hareket duygusu katılmıştır. Resimlemelerin metni tamamlayıcı nitelikte olduğu ancak okuyucunun hayal gücünü harekete geçirecek olan metni genişletici detayların yer almadığı söylenebilir.

Renk ve gölge. Kitapta zemin olarak beyaz renk tercih edilmiştir. Bu da görselleri ve renkleri daha belirgin kılmıştır. Resimlerde birincil ve ikincil renklere yer verildiği görülmektedir. İllüstratörün resimlerini renk öğretimini destekleyecek şekilde oluşturması dikkat çekmektedir. Her bir karakterini bir renkle eşleştirmiştir. Kırmızı, mavi, sarı, mor ve pembe renklerini ön plana çıkarmıştır. Hikâyenin ana

karakterinin hayal dünyasına geçilmesi itibari ile renk kullanımında bir değişikliğe gidilmediği görülmüştür. Ayrıca, varlıkların gölgelerine yer verilerek gölge kavramına farkındalık kazandırılmaktadır.

Şekil. Kitapta şekillerin basit, somut ve kolayca algılanabilecek türde olduğu görülmektedir. Hayvan tasvirlerinin ön planda olduğu resimlendirmelerde karikatürize edilmiş varlıklar yer almaktadır. Şekillerin daha çok geometrik formatta olduğu görülmektedir. İllustratör, çocuk odası tasvirinde kova, top, tırmık, kürek, tren, rubi küpü, bilye gibi oyuncaklara yer vermiştir. Bu şekilde karakterin ilgi dünyasına yönelik ipuçları verildiği söylenebilir. Hikâyede Kırmızı Fil'in tablodan kaybolduğu bilinmektedir. Duvarda çapraz duvar tablo ile de hikâyenin bu bölümü ile uyumlu olarak hareket duygusu desteklenmektedir. Hayvanlara yüklenen insan özelliklerinin çizimlerde yer almadığı görülmektedir. Kedi, fare ve karganın perspektife bağlı olmadan hikâyenin ana karakteri olan çocuktan daha büyük boyutta resmedilmesi dikkat çekmektedir.

Doku. Resimlendirmelerde yer yer desen ve örüntü kullanılarak doku yaratıldığı söylenebilir. Perdenin üzerindeki yuvarlaklar, yatak örtüsünün üzerindeki kareler, halının üzerindeki üçgenler kullanılan desen örneklerindedir.

Boşluk. Kitapta, az miktarda görsel beyaz zemin üzerine yerleştirilmiştir. Boşluklar, anlatılmak istenen duygu ve anlamla uyumlu olarak dengeli bir şekilde kullanılmıştır.

Kompozisyon. Kitapta resimler, hem iki sayfayı kaplayacak şekilde hem de iki sayfa için ayrı ayrı olacak şekilde konumlandırıldığı görülmektedir. Metinler ise her sayfada değişken olarak yerleştirilmiştir. Dolayısıyla, asimetrik kompozisyon kullanılmıştır. Sayfalarda çerçeve kullanılmamıştır. Bu da okuyucunun hayal gücüne özgür bir alan sunmaktadır. Resimlendirmelerde dikkat çeken bir unsur ise hikâyedeki çocuğun odasının köşesiz resmedilmesidir. Soldan başlayan döşeme çizgisi ile sağdan başlayan çizginin birleşmediği görülmektedir. İllustratörün bu çizimi, resme soyutluk kattığı söylenebilir.

Perspektif. Resimlemelerde orta görüş kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden sulu boya ve yağlı pastel kullanılmıştır. İllüstratörün, resimlemelerde alt zemini sulu boya ile

dengeleyip üzerine yağlı pastel ile vurgulamalar yaptığı görülmektedir. Bu yöntem ile renkleri daha canlı ve dikkat çekici kıldığı görülmektedir.

Sanat akımı. Kitapta karikatür sanat akımı etkisi görülmektedir. Çocukluğundan itibaren karikatür sanatına ilgi duyan sanatçının bu kitabındaki resimlemelerinde de karikatürize edilmiş karakterler ve varlıklar yer almaktadır.

5. “Mızımız Mırnav-7 Kar Yağınca” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında.

Yazar. Ayla Çınaroğlu 1939 yılında Ankara'da doğdu. 1961 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Sanatlar Bölümünden mezun oldu. 1972 yılından bu yana çocuklar için yazan ve bazılarını resimleyen yazarın, çeşitli yaş gruplarındaki çocuklara yönelik yayımlanmış 90'ı aşkın kitabı vardır. Öykü ve şiirleri çeşitli çocuk dergilerinde yayımlanmakla birlikte, yurt içinde ve Hollanda için basılan Türkçe ders kitaplarında yer aldı. Yurt dışı çeşitli basın organlarında yazar ve çizer olarak tanıtımı yer aldı. Yazar pek çok okulda, çocuklara kitabı sevdirmeye ve okuma alışkanlığı kazandırma amaçlı söyleşiler yaptı. 1990-1993 yılları arasında yurt içi ve dışında İngilizce, Almanca ve Devlet Tiyatrosu Sahnelerinde Türkçe sergilenen Güngör Dilmen'in Ben Anadolu oyunu için giysi, çevre tasarımı ve uygulamalarını yaptı. Oyunları ise Devlet Tiyatroları ve İstanbul Şehir Tiyatroları repertuvarlarında yer aldı. 2006 ÇGYD Yılın Okulöncesi Resimli Kitabı Ödülü ve 2019 Ege Çağdaş Eğitim Vakfı Muzaffer İzgü Çocuk ve Gençlik Edebiyatına Emek Verenler Ödülü aldığı ödüllerden bazılarıdır. Ayrıca yazar, 2006 CGYD önerisi ile IBBY Yazın Onur Listesinde yer aldı (“Ayla Çınaroğlu”, 2021).

Resimleyen. Mustafa Delioğlu 1946 yılında Erzincan'da doğdu. İllüstratörlük yaşamına kitap kapağı tasarlayarak başlayan Delioğlu, çocuk kitapları resimlemesine ağırlık vererek kendine özgü bir üslup oluşturdu. Yazar, çalışmalarını sürdürdüğü ilk atölyesini 1974 yılında İstanbul'da açtı. İllüstrasyonun yanı sıra resim çalışmaları da yaptı. Eserleri çeşitli sergilerde yer aldı. Resmi kendisini ve fikirlerini canlandırma sebebi ve aracı olarak gören yazar, yerleşmiş sanat değerlerinden uzaklaşmadan resim sanatına çağdaş yorumlar getiren eserler yaratmayı hedefliyor. Çalışmaları kişisel ve karma sergilerde sanatseverlerle buluştu. Binden fazla kitaba imza atarak resimlendirme dalında pek çok ödül aldı. Kitap resimlemesi

alanında günümüzün en üretken sanatçılarından biri olan Mustafa Delioğlu, 1974 yılında İstanbul'da kurduğu atölyesinde çalışmalarını sürdürmektedir (Sever, 2016).

Delioğlu, resimlerinde genel olarak ecoline, pastel ve akrilik boya kullanmayı tercih etmektedir. Değişik doku ve renkler oluşturmak için farklı yan materyallerden de yararlanmaktadır. Bunlardan bazıları, tuz, plastik tutkal ve pipo tütünüdür. Deniz resimlerinde sırayla ecoline boya, tuz ve plastik tutkal kullanarak bir katman oluşturup denizin derinliği dokusunu oluşturduğunu belirtmektedir. Çizgilerini oluştururken de tükenmez kalem kullanmayı tercih etmektedir(Sever, 2016).

Kitap hakkında. Ayla Çınaroğlu'nun yazdığı Mustafa Delioğlu'nun resimlediği Mızmız Mırnav serisi yedi kitaptan oluşmaktadır. *Kar Yağınca* kitabı, serinin son kitabıdır. 2016 yılında Ayla Çınaroğlu tarafından yazılmış ve Mustafa Delioğlu tarafından resimlenmiştir. 2019 yılında 3. baskısı yapılan kitap, Uçanbalık Yayınlarından çıkmıştır.

Kitap özeti. Kar yağışı nedeniyle okulları tatil olan minik mırnavların içini büyük bir sevinç kaplar. Hem tatil yapacaklar hem de gün boyunca diledikleri gibi kartopu oynayabilecekler. Ama öğretmenleri onlara hazırlamaları gereken bir ödev verir. Ödevleri, pencereden bakıp güzel bir kış resmi yapmaktır. Ödevi büyük mutlulukla karşılarlar çünkü hikâyenin ana karakteri Mırnav da dâhil olmak üzere hepsi resim yapmayı çok sevmektedir. Ertesi gün bembeyaz bir sabaha uyanan Mızmız, arkadaşlarının bahçeden gelen neşeli seslerini duyması üzerine yanlarına gidip kartopu oynamaya karar verir. Ama karın soğuşundan korunmak için nasıl giyinmesi gerekmektedir? Önce o çok sevdiği yeşil pantolonunu, sarı çoraplarını, mavi kazağını ve hasır şapkası giymek ister. Ancak yeni yıkanmış ve ııslak olan yeşil pantolonunu, ince mavi kazağını ve yazlık hasır şapkasını giyerse üşütüp hasta olabileceğinin farkında değildir. Annesinin hatırlatması üzerine uygun kıyafetleri giyip çıkar. Ama unuttuğu bir şey vardır: Eldiven... Çıplak ellerle kartopu oynamaya çalışan Mırnav'ın elleri buz tutar ve koşa koşa eve döner. Kış mevsiminde eldiven giymenin önemini anlamış olacak ki hemen eldivenlerini eline geçirip ellerini ısıtmaya çalışır, bir yandan da resim ödevini yapmaya koyulur. Bir süre pencereden dışarısını gözlemleyen minik Mırnav, ilginç bir resim yapacaktır.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 20 cm, boyunun 20 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap kare şeklindedir. Ciltleme türü tel zımbadır. Kapak cinsi ince

kartondur. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kuşe kâğıttır. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyahtır, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme sabit olup açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 36'dır.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yayın bilgisine yer verilmiştir. Yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmemiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Ön kapak, kitap sırtı ve arka kapak birleştiğinde tek bir resmi oluşturmaktadır. Hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. İllustratör, çizgilerinde tükenmez kalem kullanmıştır. Keskin kontrollü çizgiler yerine yer yer belli belirsiz dağınık çizgiler tercih edildiği görülmektedir. Sanatçının bu çizgi tercihi, resimlerin bir çocuğun kaleminden çıktığı etkisini uyandırmaktadır. Kitapta ağırlıklı olarak kavisli ve kıvrımlı çizgiler kullanıldığı görülmektedir. Duyumsal ve ritmik bir hava vardır. Kedilerin kocaman yuvarlak kafaları, kıyafetleri, kar tasvirleri bu çizgilere örnektir. Çizgilerin bu şekilde kullanımı okuyucuya mutluluk ve neşe duygusu vermektedir. Ayrıca kedilerin kirpikli, kafasının üstünden toplanmış bir tutam kıvrıkcık saçlı, düz tarama tekniği ile vücutlarının tüylü tasviri sanatçının çizgilerindeki esprili üslubu yansıtmaktadır.

Renk ve gölge. Kitapta metinlerin bulunduğu kısımlarda zeminde genel olarak beyaz renk tercih edilmiştir. Ağırlıklı olarak soluk pastel tonların tercih edildiği görülmektedir. Renklerin bu şekilde kullanımı, hikâye ile uyumlu olarak kitaba yumuşak ve duygusal bir hava vermiştir. Resimlerde birincil ve ikincil renklere yer verildiği ve renklerin iç içe geçmiş şekilde kullanıldığı görülmektedir. Hikâyenin belli bir bölümünde sarı, mavi, yeşil ve kırmızı renkleri kıyafetlerle eşleştirilip ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Dolayısıyla Delioğlu'nun, çocuklarda renk farkındalığı oluşturmayı hedeflediği söylenebilir. Kompozisyonda, ana karakterlerde boya daha yoğun kullanılırken zeminde daha hafif kullanıldığı görülmektedir. Sanatçının bu kullanımı sayesinde, renk karmaşasının önüne geçildiği ve vurgulanmak istenen unsurların ön plana çıkarıldığı söylenebilir. Resimlemelerde gölge çizimleri yer almamaktadır.

Şekil. Kitapta şekillerin basit, somut ve kolayca algılanabilecek türde olduğu görülmektedir. Resimlendirmelerde karikatürize edilmiş varlıklar yer almaktadır. Kitapta ağırlıklı olarak farklı renk ve kıyafetlerdeki sevimli kedi tasvirleri yer almaktadır. Kış mevsiminde giyilen kıyafetler ön plana çıkarılmıştır. Rengârenk atkılar, bereler, eldivenler ve paltolar dikkat çekmektedir. Sanatçının, hikâyenin konusuyla da uyumlu olarak kış mevsiminde nasıl giyinilmesi gerektiği konusunda çocuklarda farkındalık oluşturmayı hedeflediği söylenebilir. Resimlemelerde hem organik hem geometrik formdaki şekillere bir arada yer verildiği görülmektedir. Pencere ve evin içerisindeki mobilya çizimleri geometrik şekillerin; kedi, karga, ağaç dalı ve kar birikintileri organik şekillerin örnekleridir. Sanatçı çizimlerinde, hayvanlara yüklenen insan özelliklerini etkili ve eğlenceli bir üslupla okuyucuya aktardığı söylenebilir. Karakterlerde kurdele, gözlük, saat ve küpe gibi aksesuarlara yer vermiştir.

Doku. Resimlendirmelerde çok belirgin olmamakla birlikte yer yer desen kullanılarak doku yaratıldığı söylenebilir. Kedi tasvirlerinde de düz tarama tekniği ile hafif tüylü bir doku oluşturulmuştur.

Boşluk. Kitapta, resimler tüm sayfaları kaplamaktadır. Aktarmak istenen duygu ve anlamla uyumlu olarak dengeli boşluk kullanımı yer almaktadır.

Kompozisyon. Kitapta resimler, iki sayfa hariç iki sayfayı kaplayacak şekilde konumlandırıldığı görülmektedir. Metinler ise her sayfada değişken olarak yerleştirilmiştir. Dolayısıyla, asimetrik kompozisyon kullanılmıştır. Resimlemelerin, metinden bağımsız olarak tek başına öyküyü anlatabilecek ifade gücüne sahip olması gerektiği bilinmektedir. Kitapta ise resimlemelerin bazı bölümlerinin, ilgili metindeki olayları yorumlamada eksik kaldığı söylenebilir. Metinde, eldivensiz kartopu oynayan Mırnav'ın ellerinin üşümekten mosmor olduğu belirtilirken; görsele bakıldığında, önceki çizimleriyle pek bir fark olmadığı görülmektedir. Metinde, Mırnav'ın boyaları ve resim defterini getirerek resim ödevini yapmaya hazırlandığı belirtilirken; görselde elinde sadece bir kalemle Mırnav'ı görmekteyiz. Diğer yandan, kitapta yer yer farklı yazı tipi ile yazılmış tek cümlelik ya da tek kelimelelik metinlere yer verilmiştir. Sanatçının standardın dışında farklı yazı tipi ile bu metinlere yer vermesinin, çocuklarda yazı farkındalığını desteklemek için etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

Perspektif. Resimlemelerde orta görüş kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Resimlerinde genel olarak ecoline, pastel ve akrilik boya kullanmayı tercih eden Delioğlu, bu kitabında ecoline boya ile çalışmıştır. Kenar çizgileri tükenmez kalemle yapılmıştır.

Sanat akımı. Kitapta karikatür sanat akımı etkisi görülmektedir. Resimlemelerde karikatürize edilmiş karakterler ve varlıklar yer almaktadır. Sanatçının çizimlerinde, hayvanlara insan özellikleri verdiği resimsel tasvirler dikkat çekmektedir. Makyajlı, gözlük, toka ve küpe takan insan gibi giyinmiş kedi çizimleri sanatçının esprili üslubunu da yansıtmaktadır.

6. “Miyaaav!” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında.

Yazar. Tülin Tankut 30 Ağustos 1945 yılında İstanbul'da doğdu. Lisans ve yüksek lisans eğitimini Kimya Mühendisliği alanında tamamladı. Varlık, Evrensel Kültür ve Bilim, Gelecek gibi bir çok dergilerde yazıları yayınlandı. 1993 yılında ilk oyunu olan *Kız Doğdu* Ankara Devlet tiyatrosunda sahnelendi. Çalışmalarını çocuk edebiyatı ve kültürel eleştiri olmak üzere iki kol üzerinde devam ettiren Tankut'un yetişkinler için yazdığı metinler ise genellikle kadın olma sorunsalı üzerinedir. Pen yazarlar Derneği üyeliği bulunmaktadır. Çocuk ve İlkgençlik Kültür ve Edebiyatı Araştırmacıları Derneği ÇİKEDAD kurucuları arasında yer almaktadır (Aksakal, 2020).

Resimleyen. Nazan Erkmen 1945 yılında Balıkesir'de doğdu. Orta ve lise eğitimini Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde tamamladı. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde tamamladı. 1998-2005 yılları arasında Dekan Yardımcısı, 2003-2005 yılları arasında Grafik Bölüm Başkanı ve 2006-2012 yılları arasında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı olarak görev yaptı. Üniversitelerarası Kurulda Uluslararası İlişkiler Komisyonu ve Sanat Komisyonu başkanlığını başarı ile yürütmüş, oluşturduğu projeler “Güzel Sanatlar Fakülteleri Diploma Projeleri Sergisi” ve “Büyük Buluşma öğretim üyeleri” sergileri her yıl farklı bir üniversitede uygulanmaktadır. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Müzik ve Animasyon Bölümlerini ve Sıcak Cam Atölyesi'ni kurmuş olup Seramik ve İç Mimarlık Atölyesi'ni yenilemiştir. Doğuş

Üniversitesi'nde Dekan, Grafik Bölümü öğretim üyesi ve Yüksek Lisans Öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. 2003-2005 yılları arasında Kadın Eserleri Kütüphanesi Bilgi Merkezi Vakfı'nın Yönetim Kurulu Başkanlığı ve Denetleme Kurulu üyeliğini yapmıştır ("Nazan Erkmen", t.y.).

Yurtiçi ve yurtdışında resimlendirme alanında tanınmış bir sanatçı olan Erkmen, 1989-2006 yılları arasında 100'ün üzerinde kitap resimlemiştir. Bunların yanı sıra sayısız kitap kapağı, afiş, şiir ve öykü resimlemeleri, aktüel ve kültürel dergilerde resimlendirmeleri yayınlandı.

Sanatçının ödülllerinden bazıları;

1992 T.C Kültür Bakanlığı Afiş Yarışmasında Birincilik Ödülü,

1993 Unesco, Japonya'da Noma Concours Asya Çizerleri Kitap Resimleme Bienali Mansiyon,

1993 Mimar Sinan Üniversitesi'nde Eczacıbaşı Anonim Şirketi "AIDS" Afiş Yarışması Üçüncülük Ödülü,

1993 TMBB 75. Yıl Afiş Yarışması Üçüncülük Ödülü,

1996 Redhouse Yayınevi Dünya Masalları Resimleme Yarışması Jüri Özel Ödülü

1998 Pen Yazarlar Derneği Edebiyat Eserlerini Resimleme Ödülü,

2001 Japonya Doğu Avrupa İllüstrasyon Bienali Onur Ödülü,

2003 Mevlana Dostluk ve Kardeşlik Derneği Plastik Sanatlarda Topluma Hizmet Ödülü,

2003 Japonya Birinci Asya İllüstrasyon Bienali Onur Ödülü, UNICEF Emek Ödülü,

2008 yılında Hans Christian Andersen Ödüllerine Türkiye'den Aday

2015 yılında Türk Üniversiteli Kadınlar Derneğinden "Lider Kadın Sanatçı" Ödülü,

2017 yılında Japonyada düzenlenen ArtTurkey JAPAN 2017 Nittoten 7 Sergisi'nde 3 eseri ile Bungei Özel Ödülü'ne layık görülmüştür ("Nazan Erkmen", t.y.).

Kitap hakkında. *Miyaaav!* kitabı,1999 yılında Tülin Tankut tarafından yazılmış ve Nazan Erkmen tarafından resimlenmiştir. Esin Yayınevi'nden çıkmıştır.

Kitap özeti. Kitabın hikâyesinin metninin ünlem sözcükleriyle oluşturulduğu görülmektedir. Kitabın arka kapağında da yer verilen Neydim'in ifadesine göre (1999) ünlemlerin bilincinde olan çocuk, onlarla kocaman bir metin oluşturabilecek potansiyele sahiptir. Dolayısıyla sözel metnin oldukça sınırlı olduğu bu kitapta, resimlemeler metnin tamamlayıcısı ve genişleticisi olması bakımından büyük işleve sahiptir. Hikâyede, yanından geçen arabanın su sıçratmasıyla birlikte sıırıslıkam olan sevimli bir kedi, bulduğu bir evin kapısına sığınır. Kapıyı açan çocuk, kedinin o halini görünce dayanamayıp eve almasıyla olaylar başlar. Yerinde duramayan yaramaz kedi, oyunlar oynarken birkaç eşyayı devirir. Çocuğun ailesi bu durumdan hoşnut değildir ve kediyi evde artık istemezler. Ve sonunda onu bahçeye geri bırakırlar. Bahçede şakin şaşkın gezerken, bir köpekle karşılaşır ve iyi arkadaş olurlar. Ardından ikili, tekerlekli sandalyeli canı sıkılmış bir çocukla karşılaşır. Çocuk onları gördüğüne çok mutlu olur ve birlikte keyifle şarkılar söylerler.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 23 cm, boyunun 22 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü yataydır. Ciltleme türü zımbalamadır. Kapak cinsi ince kartondur. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kuşe kâğıttır. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyahtır, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme sabittir. Metin yerleştirme sabittir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 24'dür.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yayın bilgisi ve kitabın sonunda kitapla ilgili değerlendirme notuna yer verilmiştir. Ancak yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmemiştir.

Ön kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıyken arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden biridir. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Resimlemelerde ağırlıklı olarak keskin olmayan, yumuşak ve kıvrımlı çizgiler yer almaktadır. Çizgilerin bu şekilde kullanımı, resimlemelere hikâye ile uyumlu olarak duyumsal, organik ve ritmik bir hava vermektedir. Erkmen'in eserlerinde geleneksel sanatların, özellikle de minyatür sanatının etkileri görüldüğü

bilinmektedir. Bu kitaptaki resimlendirmeleriyle çiçek ve yaprak çizimlerinde de Türk süsleme sanatlarına ait motiflerden esinlendiği söylenebilir.

Renk ve gölge. Kitapta metnin bulunduğu sayfada ve resimlemenin çerçevesinin dışında kalan alanlarda zemin olarak beyaz renk kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak soluk pastel tonların tercih edildiği görülmektedir. Renklerin bu şekilde kullanımı, hikâye ile uyumlu olarak kitaba yumuşak ve duygusal bir hava vermiştir. Resimlemelerde çocuk karakterin saçı, kıyafetleri ve panduflarının renginin değişiklik gösterdiği; aynı şekilde kedinin de bazı sayfalarda beyaz bazı sayfalarda mavi tonlarında tasvir edildiği görülmektedir. Renklerin bu şekilde kullanımı, görsellerin bütünlüğünü olumsuz etkilediği söylenebilir. Resimlemelerde sıcak ve soğuk renklere bir arada yer verilmiştir. Kapak resminde ve en son sayfada mavi renk tercih edilmesi dikkat çekmektedir. Bu kullanım da hikâyenin başlangıcı ve bitişince bütünlük duygusu yaratmaktadır. Görsellerde gölge çizimleri yer almamaktadır.

Şekil. Şekillerin büyük boyutta resmedildiği görülmektedir. En fazla görülen görseller, hayvan ve çocuk çizimleridir. Kedi, baykuş, köpek, balık resmedilen bazı hayvanlardandır. Saçları tepeden renkli tokalarla toplanmış kedili panduflarıyla tombul çocuk tasviri yer almaktadır. Hepsinin sevgi dolu bir ifadeyle ve sanatsal zevkle oluşturulmuş olmaları dikkat çekmektedir. Kitabın bir sayfasında çocuk karakterin elinde tabancalar olduğu görülmektedir. Metinden bunların su tabancası olduğu anlaşılacakla birlikte ilk etapta görsele bakan çocuğun bunu anlaması pek mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla şiddet içeren bir görselin bu yaş gelişimi çocuklarına hitap eden ürünlerde yer almasının uygun olmadığı söylenebilir. Kitapta ağırlıklı olarak organik şekillerin yer aldığı görülmektedir. Geometrik şekillerden de görseller içinde desen ve motif olarak yararlanılmıştır. Kapılar ve yer döşemesindeki kareli desenler, çocukların kıyafetlerindeki üçgen motifler bunların bazılarıdır. Resimlemeler, çocuklarla iletişim kurmanın etkili bir yoludur. Bu kitaptaki duygu yüklü resimlemeleriyle Erkmen, çocukların hikâyedeki karakterlerle özdeşlik kurmalarını sağlayarak onlara hikâyeye katılma fırsatı vermektedir.

Doku. Resimlemelerde motif ve desenler yoluyla doku oluşturulduğu görülmektedir. Halı ve koltuklardaki desenler doku örneklerindedir. Ayrıca hayvan tasvirlerinde, kısa farklı renk tonlarındaki çizgilerle tüylü bir görüntü yaratıldığı görülmektedir.

Boşluk. Kitapta, açılan sayfalardan birine resim diğerine metin yerleştirilmiştir. Resmin kenarlarında az miktarda beyaz alan bırakılmıştır. Metnin olduğu sayfa ise, sadece beyaz zemin üzerine metinden oluşmaktadır. Bu yönüyle, kitapta çok miktarda beyaz alan bırakılmıştır. Sayfaların daha verimli kullanılması adına beyaz alanların resimlerle değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Kompozisyon. Sayfalarda resimleme ve metin konumlandırması sabittir. Ünlem ifadelerinden oluşan metinler sol taraftaki sayfaların ortalarında büyük puntuyla yer almaktadır. Resimlemeler sağ taraftaki sayfalara sınırları belli kare formda yerleştirilmiştir. Dolayısıyla kitapta, simetrik kompozisyon kullanılmıştır. Simetrik kompozisyon kullanımı, istikrarlı ama durağan bir etki yaratmaktadır. Aynı zamanda, resimlemelerin sınırları belli olarak sayfada konumlandırılması, okuyucunun hayal gücünde sınırlılık duygusu yarattığı söylenebilir. Kitap, sevimli hayvanlar, çocuklar ve rengârenk çiçeklerle sıcak, duygusal ve pozitif bir kompozisyona sahiptir. Bu pozitif kompozisyon, mimik ve beden dillerinin de etkili bir şekilde kullanımıyla çocukların karakterlerle özdeşlik kurmasını ve sanatsal farkındalık kazanmasını destekleyici niteliktedir.

Perspektif. Resimlemelerde yakın görüş kullanılmıştır. Karakterler yakın perspektiften büyük boyutta resmedilmiştir.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden yağlı boya kullanılmıştır. Resimlemelerde, sözel metindeki ünlem ifadelerinin görsel ifadeleri yer almaktadır. Duyguların, beden hareketleri ve mimik çizimleri yoluyla etkili bir şekilde okuyucuya aktarıldığı görülmektedir. Açılan her bir sayfada metin, yanındaki sayfada resimlemeler konumlandırılmıştır.

Sanat akımı. Kitapta dışavurumculuk sanat akımının etkisi görülmektedir. Karakterlerin beden dili ve mimiklerinin çizimi yoluyla iç dünyanın ve duyguların ön planda tutulduğu söylenebilir. Karakterlerin sevinçleri, hüznüleri, hayal kırıklıkları ilgili ünlem ifadeleriyle uyumlu olarak yansıtılmıştır.

7. “Sözcük Sihirbazı ” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında.

Yazar. Ayfer Gürdal Ünal, 1953 yılında İstanbul'da doğdu. Beylerbeyi İlkokulu (1964), Üsküdar Amerikan Kız Lisesi (1971) ve İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesini (1975) bitirdi. Çeşitli araştırma ve ilaç şirketlerinde 20 yıl yöneticilik yaptı. Bu arada ağırlıklı olarak kurumsal metinlere yönelik edebiyat çalışmalarına katıldı. Çocuk kitaplarına ilgisi 1984 yılında kızı Zeynep'in doğumu ile başladı. Yaratıcı okuma ve yazma çalışmalarının yanı sıra amatör olarak seramik çalışmalarıyla da ilgilendi. 1996 yılında ilk kitabı olan *Doğum Gününde Gelen Ağaç* Çınar Yayınları tarafından yayımlandı. 2020 yılına kadar on biri resimli kitap, üçü 8-12 yaş grubu için roman ve biri bilimsel eser olmak üzere 15 eseri ve üç çevirisi yayımlandı. 2006 yılı Haziran ayından beri, Dünya Kitap ekinde *Çocuk Gözü* köşesinde yazmaktadır. 2007 yılı yazında Boğaziçi Üniversitesi Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı dersi veren yazar halen aynı üniversitede görev yapmaktadır. Türk Pen Derneği, Çağdaş Eğitim Vakfı ve Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği üyesidir (Ünal, t.y.).

Resimleyen. Saadet Ceylan 1955 yılında Düzce'de doğdu. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Resim Bölümü'nden mezun oldu. Öyküler, ders kitapları ve çocuk dergileri olmak üzere 500'ün üzerinde kitap resimledi. Çeşitli karma sergilere katıldı. Çocuklara resim dersleri veren Ceylan aynı zamanda ebru ve seramik çalışmaları da yaptı. 2004 yılında Japonya'da düzenlenen "Asya Kitap Resimleme Bienali'nde" Türkiye'yi temsil eden çizerler arasında yer aldı. 2005 yılında Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği tarafından "Resim Emek Ödülü"nü aldı. 2007 yılında Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği tarafından "Yılın Çocuk Kitabı" ödülleri "En iyi Çocuk Kitabı Tasarımı" dalında "özendirme ödülü"nü aldı. 2007 yılında Tudem Resimli Çocuk Kitabı Yarışmasında "Birincilik Ödülü"nü aldı. Evli ve iki çocuk annesi olan Ceylan, çalışmalarını İstanbul'da sürdürmektedir (Şirin, 2011).

Kitap hakkında. *Sözcük Sihirbazı* kitabı, 2008 yılında yazar Ayfer Gürdal Ünal ve illüstratör Saadet Ceylan tarafından yazılmıştır. Tudem Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Kitap özeti. Çok eski zamanlarda, ormanda minik bir evde, bir anne ve iki kızı Alara ve Dilara yaşar. Alara ne kadar tatlı dilli ve nazikse, Dilara da o kadar sivri dilli ve kabadır. Aynı evde yaşayan, aynı anne babanın yetiştirdiği bu iki kardeşin huylarının bu kadar farklı oluşuna kimse akıl erdiremez. Alara'nın arkadaşları çoğalırken, zamanla Alara'nın Dilara'dan başka arkadaşı kalmaz. Anneleri bu soruna çare bulmak için *Sözcük Sihirbazı* ile konuşmaya karar verir. Ormanın en

uzak köşesinde, hayvanlarla birlikte yaşayan Sözcük Sihirbazı annelerinin yardım isteğini bir şartla kabul eder: Dilara, bir süre onunla ormanda yaşayacak... Annesine, kızından ayrılma fikri ne kadar zor gelse de onun iyiliği için bu şartı kabul eder. Dilara'yı Sözcük Sihirbazı'nın yanına getirir. Sözcük Sihirbazı, Dilara'ya bir görev verir: İnsana alışık olmayan ürkek bir tayla dost olmak... Ancak tay o kadar ürkektir ki, Dilara ne kadar çabalasa da yanına yaklaştırmaz. Dilara'nın sabırla beklediği günlerden sonra, Benek adını verdiği tay kendini ona sevdirebilir. Sakin, yumuşak, sevgi dolu bir ses tonuyla konuştuğunda Benek'in ona güvenmeye ve dediklerini yapmaya başladığını fark eder. Büyük bir sevinçle, bu süreçte kendisine rehberlik eden Sözcük Sihirbazı'na teşekkür eder. Sözcük Sihirbazı, öğrendiklerini unutmazsa, sadece Benek'le değil, tüm insanlarla çok sıcak ilişkiler kurabileceğini söyler ona. Dilara eve döndüğünde sabrı, güveni ve karşısındakinin hislerine duyarlı olmayı öğrenmiştir artık. Annesi ve kız kardeşi, bu olumlu değişimi büyük mutlulukla karşılarlar.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 22 cm, boyunun 22 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap kare şeklindedir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırımadır. Kapak cinsi mukavvadır. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kartondur. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmaktadır. Yazı rengi siyahtır, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme değişkendir. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 38'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yayın bilgisi, yazar ve illüstratörün hayatı bilgisine yer verilmiştir.

Ön kapakta kitabın içindeki resimlerden farklı bir resim kullanılmıştır. Arka kapakta resim kullanılmamıştır. Ön kapak resmi merak uyandıran bir niteliğe sahiptir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Illüstratör, çizgilerinde mürekkepli kalem kullanmayı tercih etmiştir. Mürekkep çizgi kullanımı resimleyiciye daha fazla detay oluşturma imkânı vermektedir. Sulu boya üzerinde mürekkep çizgi ile oluşturulan karakterler ve çimenlerin, zengin bir görsellik sağlayarak gerçekçi bir izlenim yarattığı görülmektedir. Orman, ağaç ve çalı tasvirleriyle dikey çizgilerin kullanılmıştır. Bu çizgiler tercih edilerek, doğanın canlı hayatındaki yeri ve önemine vurgu yapıp

okuyucuda çevre duyarlılığı ve sevgisi oluşturulmaya çalışılmıştır. Ağaç ve hayvan çizimlerdeki çizgilere bakıldığında varlıkların gerçekçi bir yaklaşımla resmedildiği görülmektedir.

Renk ve gölge. Resimlemelerde, soluk ve pastel tonda renkler hâkimdir. Bu kullanım, hikâye ile de uyumlu olarak resimlemelere yumuşak, duygusal ve iyimser bir hava katmaktadır. Gerçekçi çizimlerin olduğu resimlemelerde, renklerin o kadar da gerçekçi bir üslupla kullanılmadığı görülmektedir. Özellikle mavi ve mor tonlarının zeminde ve doğa tasvirlerinde kullanımı, masalsi bir etki uyandırmaktadır. Dikkat çeken bir diğer unsur ise, ana karakterlerin metinde belirtilen tasvirleri ile resimlemedeki yansıması arasında uyumsuzluk olmasıdır. Metinde, Alara esmer güzeli, Dilara ise sarı saçlı ve yeşil gözlü olarak tasvir edilmiştir. Resimsel tasvirine bakıldığında ise ikisinin de ten ve saç renginin birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu durum, okuyucunun hikâye kurgusunu zihninde canlandırması ve hikâyeyi resimlemelerden takip etmesi sürecinde belirsizlik yaşamasına sebep olabilir.

Şekil. Kitapta şekillerin basit, somut ve kolayca algılanabilecek türde olduğu görülmektedir. Doğa ve hayvan tasvirlerinin ağırlıklı olduğu resimlendirmelerde kitabın hikâyesi ile de uyumlu olarak yoğunlukla organik şekillerin kullanımı tercih edilmiştir. Ağaç gövdeleri, dallar, çimenler ve hayvanlar ön plana çıkan imgelerdir. Resimlerde ayrıca dikey şekillere de yer verilmiştir. Kitabın neredeyse her sayfasında yer alan uzun ağaç gövdeleri ve çalı yığını tasviri bunun örnekleridir. Dikey şekillerle okuyucuya heyecan duygusu yansıtılmaktadır.

Doku. Resimlemelerde, sulu boya tekniğinin kullanılması nedeniyle yumuşak bir dokunun var olduğu söylenebilir. Resimlemeler, ıslak ve henüz kurumamış bir resmin izlenimini vermektedir. Bu tarz, illüstratörün çizim üslubunu da yansıtmaktadır.

Boşluk. Kitapta resimler tüm sayfaları kaplamaktadır. Aktarmak istenen duygu ve anlamla uyumlu olarak dengeli boşluk kullanımı yer almaktadır.

Kompozisyon. Kitapta resimlerin konumlanmasına bakıldığında, her sayfada ayrı resimler olduğu gibi iki sayfayı da kaplayan resimler mevcuttur. Metinler ise açılan her iki sayfada ve genellikle sayfasın alt kısmında konumlandırılmıştır. Resimlerin ve metinlerin sayfalarda konumlanmasının değişken olduğu dolayısıyla

asimetrik kompozisyon kullanıldığı görülmektedir. Kitabın bazı sayfalarında, kullanılan zemin rengi ve desenler metnin okunmasını zorlaştırdığı ve gözü yorduğu söylenebilir. Resimler ve metnin üst üste gelmesi önlenerek metnin daha rahat okunması sağlanacaktır. Resimlemeler, karakterlerin özelliklerini ve ruhsal durumlarını yansıtmalıdır. Metinde Alara'nın nazik, Dilara'nın ise kaba bir kız çocuğu olduğu belirtilirken, resimsel tasvirine bu ayrımın yeterince yansıtılmadığı görülmektedir. Beden hareketleri ve mimiklerin daha etkili çizimi yoluyla, okuyucunun hikâyedeki karakterleri zihninde canlandırması desteklenmiş olacaktır.

Perspektif. Resimlemelerde yakın ve orta görüş kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden sulu boya tekniği, çizime dayalı tekniklerden mürekkepli kalem kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak soluk pastel renklerin görüldüğü resimlemelerde mürekkep çizgilerle detaylar yaratılmıştır. Resimler gerçekçi bir yaklaşımla ortaya konmuştur. Gerek karakterler gerekse çevrenin resmedilmesinde varlıkların gerçek hayattaki şekillerinin korunduğu görülmektedir. Doğa ve hayvan sevgisi izlekleriyle doğru orantılı çizimlere yer verilmiştir.

Sanat akımı. Kitapta gerçekçilik sanat akımı etkisi görülmektedir. Resimler gerçekçi bir yaklaşımla ortaya konmuştur. Karakterler ve çevrenin resmedilmesinde varlıkların gerçek hayattaki şekillerinin korunduğu görülmektedir. Saygı, sevgi ve nezaket gibi erdemlerin ön plana çıkarıldığı hikâyeye, doğal dünyaya vurgu yapan resimlemelerle okuyucuya aktarılmaktadır.

8. “Alim’in Düş Gemisi” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında.

Yazar. Berna Kayra Mutlu 1976 yılında İstanbul'da doğdu. Lisansını, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde; yüksek lisansını, yine aynı üniversitenin Felsefe Tarihi bölümünde “Jean Paul Sartre'da Özgürlük Sorunu” konusundaki tezi ile tamamladı. Çok yönlü gelişmeye önem veren Mutlu, bir kısmı Londra'da olmak üzere yoga, Flamenko, fotoğraf, Reiki ve felsefe alanlarında çalışmalara katıldı. 2004-2011 yılları arasında Marmara Eğitim Kurumları'nda felsefe grubu öğretmenliği yaptı. 2007-2009 yılları arasında İngiltere'den yayın yapan Açıkgazete'de haftalık köşe yazıları; 2010-2011 yıllarında TRT Çocuk

dergisinde, “Bilge Kuş” ve “Dudu Nine ve Neslihan” isimlerinde masal serileri yayınlandı. Valiliğin projesi Genç Liderler Akademisi gibi kürsülerde yetişkinlere “Eleştirel Düşünme” ve “Felsefi Sorgulama” başlıklarında eğitimler verdi. 2012 yılında oğlu Ali'nin dünyaya gelmesiyle birlikte Mersin'e taşınan yazar, anneliğin ilkleri ve yaşadığı yeni kentin tarihsel izlerinden aldığı ilhamla “Alim'in Düş Gemisi” öyküsünü yazdı. Felsefe grubu öğretmenliğine ve çocuklar için masallar yazmaya devam eden yazar, çalışmalarını Bodrum'da sürdürmektedir (Kayra Mutlu, t.y.).

Resimleyen. Serap Deliorman 1981 yılında Ankara'da doğdu. Anadolu Üniversitesi Animasyon Bölümü'nden mezun oldu. Yurtiçi ve yurtdışında çeşitli resim sergilerine katıldı. Kitapların yanı sıra kukla ve el yapımı oyuncak çalışmalarıyla da ilgilenmektedir. Resimlediği *Yolculuk* (Seza Kutlar Aksoy) adlı kitabıyla, “2010 ÇGYD En İyi Kitap Ödülü”ne değer görüldü. Deliorman çalışmalarını Eskişehir'de sürdürmektedir.

Her yeni metinde yeni teknik ve tarzlar deneyerek kendini tekrarlamaktan kaçınmayı hedefleyen sanatçı, genellikle kâğıt üzerine karışık teknik kullanmaktadır. Suluboya, akrilik boya, kuru boya ve kolaj tekniği yararlandığı sanatsal tekniklerdendir. Bir metni resimleme sürecinde, metindeki sözcükler arasına gizlenmiş imgeleri katmanlaştırarak ortaya çıkarmayı hedeflemektedir (Deliorman, 2016).

Kitap hakkında. *Alim'in Düş Gemisi* kitabı, 2017 yılında yazar Berna Kayra Mutlu ve illüstratör Serap Deliorman tarafından yazılmıştır. Genel yayın yönetmenliği Erdem Ergen, editörlüğü Erol Büyükmeriç, sayfa tasarımı Çağlar Yalçın'a ait olan kitap Düşizi Yayınlarından çıkmıştır. Berna Kayra Mutlu'nun 2012 yılında oğlu Ali'nin dünyaya gelmesiyle birlikte Mersin'e taşınan yazar, anneliğin ilkleri ve yaşadığı yeni kentin tarihsel izlerinden aldığı ilhamla “Alim'in Düş Gemisi” öyküsünü yazdı.

Kitap özeti. Alim, babası kaptan olan bir çocuktur. Sefere çıktığında babasını çok özleyen Alim, düşlerinde babasına ulaşmak için gövdesi balık kılçığından, yelkeni kuş tüyünden, dümeni çınar yaprağından, çapası pamuktan yapılmış gemisiyle her gece okyanusa açılır. Birinci gece Mışmış Ülkesi'nin bir limanına varır. Burada koca gözlü tayfalar, her şeyi bilen Reis ve Çakmakçı'ya sorar babasının nerede olduğunu. İkinci gece, koca gövdeli, uzun boylu Frişka Mamuş'a

sorar babasını görüp görmediğini. Ancak hiç biri babasının nerede olduğunu bilmemektedir. Üçüncü gece olup uykuya daldığında, başının tepesinde uçuşup duran altı tuhaf kuşla karşılaşmış. Alim şaşkınlıkla onlara kim olduklarını sorar. Kendilerine Yedi Uçarlar dendiğini, yedincilerinin de baş rehberlerinin kulağında yaşayan Kitmir adında bir bit olduğunu ve yolunu kaybetmiş gemicilere rehberlik ettiklerini öğrenir. Bunu öğrendiğine çok sevinen Alim, hemen onlara da sorar babasının nerede olduğunu. O gece ve takip eden diğer geceler, Yedi Uçarlar'ın rehberliğinde tehlikeli sularda yol alırlar. Bu yolculukta, dev ahtapot Tifon ve kötü kalpli korsan Dakyanus'la karşılaşır. Alim, yedinci gecenin sabahı uyanıp kahvaltı için mutfağa gittiğinde bir de ne görsün; babası sofrada... Kahvaltıda... Büyük bir sevinçle babasının kucağına atlayan Alim için babasından da bir hediye vardır.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 24 cm, boyunun 22 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü yataydır. Ciltleme türü yapıştırma ve dikiş birlikte kullanılmıştır. Kapak cinsi ince kartondur. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kuşe kâğıttır. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi beyaz, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme sabit olup açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 48'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yayın bilgisi, kitabın sonunda yazar ve illüstratör hayatı ve yayınevinden çıkan diğer kitapların bilgisine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Illüstratör, çizgilerinde keçeli kalem ve renkli kalemlerden yararlanmış. Resimlemeler, keskin ve kontrollü çizgilere sahiptir. Sanatçının bu çizgi tercihi, imgelerin yoğun olduğu yerlerde dahi düzenli, net ve kolay anlaşılır bir kompozisyon sağlamıştır. Kitapta ağırlıklı olarak kavisli ve kıvrımlı çizgiler kullanıldığı görülmektedir. Duyumsal ve ritmik bir hava vardır. Balık, kuş, ahtapot, ay tasvirleri bu çizgilere örnek oluşturmaktadır. Çizgilerin bu şekilde kullanımı okuyucuya mutluluk ve neşe duygusu vermektedir. Görsellerin belli bölümlerinde beyaz çizgilerin kullanılması dikkat çeken bir diğer unsurdur. Mavi zemin üzerinde

ay ışığı etkisiyle oluşan yakamoz, yıldızlı gökyüzü tasvirleri yer almaktadır. Bu da ışık ve gölge dengesini etkili bir şekilde yansıtmaktadır. Kıvrıkcık saçlı, iri gözlü sevimli karakterler; yüzen tombul balık sürülerinin olduğu deniz tasvirleri ve ay ışığı etkisindeki yıldızlı gökyüzü tasvirleri illüstratörün çizim üslubunu yansıtmaktadır.

Renk ve gölge. Kitabın resimlemelerinde en belirgin özelliklerden biri de, renk ve ışığın yoğun olarak kullanılmış olmasıdır. Kapak resminden itibaren göz alıcı, canlı ve yoğun renkler kullanıldığı görülmektedir. Kitabın her sayfasında arka planda farklı renklere yer verildiği görülmektedir. Zemin renkleri olarak kırmızı, yeşil, sarı ve mor gibi canlı renkler tercih edilmiştir. Gece ve deniz temasının ağırlıklı olarak yer aldığı resimlemelerde, mavinin farklı tonlarından yararlanılmıştır. Yıldızlarla dolu masmavi gökyüzü ve rengarenk balıklarla dolu masmavi bir deniz dikkat çekmektedir. Beyaz renk kullanılarak yapılan dalga çizgileri, denizdeki baloncuklar ve gökyüzündeki yıldızlar ile renk ve ışığın etkileşimi oluşturulmuştur. Metinde de tek tip renk kullanılmamış olması dikkat çeken diğer bir unsurdur. Kitabın ilk ve son sayfasında siyah, aradaki sayfalarda beyaz renk tercih edilmiştir. Özel isimler ve başlıklar da sarı ya da beyaz renkle yazılmıştır. İllüstratör bu kullanımıyla, okuyucunun gözünde bazı kelimeleri vurgulamayı hedeflediği görülmektedir. Sarının gözün ilk algıladığı renk olması bakımından zeminle bir karmaşa yaratmadığı söylenebilir. Koyu renk tonlarından yararlanılarak gölgeli alanlar oluşturulmuştur.

Şekil. Kitapta şekillerin basit, somut ve kolayca algılanabilecek türde olduğu görülmektedir. Resimlemelerde karikatürize edilmiş varlıklar yer almaktadır. Deniz, yüzen balık sürüleri, gemiler, korsanlar, ay ve yıldızlar kitapta ağırlıklı olarak yer alan imgelerdir. Hikâye ile de uyumlu olarak deniz temasına dair farklı imgelerin zengin bir üslupla yansıtıldığı görülmektedir. Resimlemelerde hem organik hem geometrik formdaki şekillere bir arada yer verildiği görülmektedir. Yan yana yaslanmış binalar, gemiler ve evin içerisindeki mobilya çizimleri geometrik şekillerin; balıklar, kuşlar ve insanlar organik şekillerin örnekleridir. Sanatçının çizimlerinde, hayvanlara ve insanlara yüklenen insan özelliklerini etkili bir üslupla okuyucuya aktardığı söylenebilir. Kafasında yıldızlı tacı, mavi gözleriyle ay tasviri ve sınımsız gülümsemesiyle güneş tasviri çocuğun görsel algısını uyarıcı nitelik taşımaktadır.

Doku. Beyaz renkle oluşturulan benekler, boya noktaları ve baloncuklar ile deniz ve gökyüzü çizimine derinlik kazandırıldığı söylenebilir.

Boşluk. Kitapta resimler tüm sayfaları kaplamaktadır. Aktarmak istenen duygu ve anlamla uyumlu olarak dengeli boşluk kullanımı yer almaktadır.

Kompozisyon. Kitapta resimler, iki sayfayı kaplayacak şekilde konumlandırıldığı görülmektedir. Metinler ise her sayfada değişken olarak yerleştirilmiştir. Dolayısıyla, asimetrik kompozisyon kullanılmıştır. Kitap ilk sayfasında mani ile başlamakta ve resimleme hikâyeye ipucu oluşturmaktadır. Hikâyede Alim'in uykuya dalıp rüyasında hayal dünyasına geçtiği ve sabah olduğunda yatağında uyanıp gerçek dünyaya döndüğü yedi bölüm mevcuttur. İllustratör, rüya ve gerçek hayatı iç içe resimlemeyi tercih etmiştir. Metinden bağımsız olarak resimlemelere bakıldığında hangisinin Alim'in rüyası hangisinin gerçek hayat olduğu dolayısıyla geçişlerin belirsiz olduğu görülmektedir. Bu sebeple, çocuğun metnin kurgusunu zihninde canlandırması sürecinde karmaşa yaşayabileceği söylenebilir. Resim ve şekillerin ilgili metin ile aynı yüzde ya da resimle yazının aynı sayfada yer alması gerektiği bilinmektedir. Ancak kitapta, resim ve metnin örtüşmediği bazı sayfalar mevcuttur. Bu durumun, okuyucuda kafa karışıklığına sebep olarak hikâyeyi takip etmekte güçlük çekmesine neden olabileceği söylenebilir.

Perspektif. Resimlemelerde yakın görüş kullanılmıştır. Karakterler yakın perspektiften büyük boyutta resmedilmiştir.

Resimlendirme tekniği. Her yeni metinde yeni teknik ve tarzlar deneyerek kendini tekrarlamaktan kaçınmayı hedefleyen sanatçı, resimlerinde genellikle kâğıt üzerine karışık teknik kullanmaktadır. Bu kitabında akrilik boya ile çalışmıştır. Çizgilerinde keçeli kalem ve beyaz renkli kalemden yararlanmıştır.

Sanat akımı. Kitapta karikatür sanat akımı etkisi görülmektedir. Duygu ve hareketi vurgulayan karikatürize edilmiş karakterler ve nesnelere vardır. Canlı ve cansız varlıklara yüklenen insan özellikleri çizimlere yansıtılmıştır. Deliorman'ın hayali ve düşsel imgelerin yer aldığı rengârenk resimlemeleri, okuyucuyu masalsi bir dünyanın içine çekmektedir.

9. “Ayağına Diken Batan Süper Karga” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında. Selçuk Demirel 18 Mayıs 1954 yılında Artvin'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamladı. İlk çizimlerini lise öğrencisi iken yayımladı. Kendisinin de kurucuları arasında olduğu amatör

sanatçılar dergisinde karikatürlerini yayınladı. Ardından yükseköğrenimine, Mimarlık eğitimine başladı. 1975 yılında yeraltı Maden İş sendikasında çalışmaya başladı. Cumhuriyet, Politika, Yeni Ulus gibi gazete ve dergilerde karikatürler çizdi. Çok sayıda siyasal içerikli afişler yaptı. 1978 yılında eğitimini yarıda bırakarak Fransa'ya yerleşen yazar, orada Güzel Sanatlar Okulu'nda eğitim aldı. Çeşitli Fransız İsveç ve Hollanda yayın organlarında eserleri yayınlandı. ABD'de The Washington Post, The Wall Street Journal, Time, The New York Times, The Boston Globe, The Nation eserleri yayınlanan dergi ve gazetelerden bazılarıdır. Çizgilerini Ankara, İstanbul, Paris ve Roma'da açtığı kişisel sergilerde sergiledi ve düzenli olarak kitaplaştırdı (Aksakal, 2020).

Selçuk Demirel, kendi yarattığı bir çizgi roman karakteri olan kız çocuğunun maceralarından oluşan diziler ve çocuk romanları biçiminde yayınladı. Selçuk Demirel eserlerini okul öncesi 3-5 yaş okul sonrası 6-8 yaş çocuk ve gençlik konularında yazmıştır. Kitapları Boyut Yayın Grubu, Dost Yayınevi Yayınları, Final Yayınları, Metis Yayınları, Sel Yayıncılık, Yapı Kredi Yayınları, Yapı Kredi sanat Yayınları aracılığıyla basılmıştır (Aksakal, 2020).

Kitap hakkında. *Ayağına Diken Batan Süper Karga* kitabı, 1997 yılında Selçuk Demirel tarafından yazılmış ve resimlenmiştir. Kitap editörlüğünü Betül Kadioğlu, tasarımı Nahide Dikel, grafik uygulamayı Banu Çimen üstlenmiştir. 2017 yılında 7. baskısı yapılan kitap, Yapı Kredi Yayınlarından çıkmıştır.

Kitap özeti. Hikâyenin ana karakteri Süper Karga, yaramazlık yaparken ayağına diken batar. Dikeni hemencecik ayağından çıkarır. Bir nineden dikenini saklamasını ister. Nine dikenini lambanın yanına koyar ve diken alev alır. Dikenini almaya gelen Süper Karga, bu duruma sinirlenir. Dikeninin karşılığında nineden lambasını ister. Boynuna lambasını takıp mutlu mesut göklerde uçtukten sonra lambasını başka bir yaşlı hanıma emanet eder. Yaşlı hanımın koyununun ayağı lambaya çarpar ve lamba kırılır. Bunu öğrenen Süper Karga, hanımın koyununu alır. Çiçekli çimenlerde oyunlar oynayan ikili, iyi dost olurlar. Ardından karga, koyunu başka bir hanıma emanet eder. Bu sefer de hanım koyundan oğlunun düğünü için yemek yapar. Bunu görünce karga şaşkınlıktan deliye döner. Kargayı pek sevimli bulan gelinle birlikte kırlara giderler. Kırlarda gezerlerken koyunlarına zurna çalan genç bir çobanla karşılaşırlar. Gelinle çoban görür görmez birbirlerine aşık olur.

Herkes erer muradına ama en mutlusu da göklerde, ağaçlarda zurna çalan Süper Karga'dır.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 21 cm, boyunun 22.5 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırımadır. Kapak cinsi mukavvadır. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kuşe kâğıttır. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme sabittir. Metin yerleştirme sabittir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 28'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yazarın hayatı ve yayın bilgisi, kitabın sonunda kendisine ait kitap isimleri bilgisine yer verilmiştir.

Ön ve arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıdır. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir. Arka kapak resmi hikâyenin devamı niteliğindedir.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. İllustratör, çizgilerinde mürekkepli kalem kullanmıştır. Kitapta ağırlıklı olarak kavisli ve kıvrımlı çizgiler kullanıldığı görülmektedir. Duyumsal ve ritmik bir hava vardır. Ağaçlar, çiçekler, insanların vücut hatları bu çizgilere örnektir. Çizgilerin bu şekilde kullanımı okuyucuya mutluluk ve neşe duygusu vermektedir. Ayrıca resimlendirmeler, halk kültürünün izlerini taşımaktadır. Danteli andıran inceliklerle çizilmiş desenler ve motifler yer almaktadır.

Renk ve gölge. Kitapta parlak ve canlı renkler hâkimdir. Zemin olarak beyaz renk tercih edilmiştir. Bu da görselleri ve renkleri daha belirgin kılmıştır. Oval çerçeveli kompozisyonun kullanıldığı resimlerde, arka planda ağırlıklı olarak koyu renk tonları tercih edilmiştir. Gece tasvirleri için siyah ve mavinin tonları, iç mekân tasvirleri için kahverenginin tonları yer almaktadır. Gece tasvirlerinde gölgelerle derinlik yaratıldığı görülmektedir.

Şekil. Kitapta şekillerin basit, somut ve kolayca algılanabilecek türde olduğu görülmektedir. Resimlendirmelerde karikatürize edilmiş varlıklar yer almaktadır. Şekillerin daha çok organik formda olduğu görülmektedir. Bu şekiller, insanlar, hayvanlar, bitkiler ve ağaçlar gibi yaşamın kendisini ifade eden nesnelere dir. Hikâye

ile uyumlu olarak halk kültürüne ait danteller, geleneksel kıyafetler ve mobilyalar yer almaktadır. Hayvanlara yüklenen insan özellikleri çizimlerde yer almaktadır.

Doku. Resimlendirmelerde yer yer desen ve örüntü kullanılarak doku yaratıldığı söylenebilir. Kıyafetlerde ve mobilyalardaki çiçekli, çizgili, dantel görünümündeki desenler bunlara örnektir.

Boşluk. Kitapta, resimler beyaz zemin üzerine oval çerçeveli kompozisyonlar olarak konumlandırılmıştır. Bu yönüyle, kitapta çok miktarda beyaz alan bırakılmıştır. Sayfaların daha verimli kullanılması adına beyaz alanların resimlerle değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Kompozisyon. Kitapta alışılmışın dışında bir kompozisyon oluşturulduğu görülmektedir. Resimler, sayfaların ortalarında oval çerçeveli kompozisyonlar olarak konumlandırılmıştır. Dolayısıyla, simetrik kompozisyon vardır. Tabloyu andıran bu kullanımla okuyucunun dikkati sayfanın ortasına çekilmektedir. Metinler ise sayfada alt kısımda yerleştirilmiştir.

Perspektif. Resimlemelerde, orta görüş kullanılmıştır.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden sulu boya kullanılmıştır. Kenar çizgileri mürekkepli kalemle yapılmıştır. İllustratörün resimlendirmelerinde ayırt edici bir kompozisyon kullandığı görülmektedir. Çerçeveli tabloları andıran resimleri sayfaların ortalarında konumlandırılmıştır.

Sanat akımı. Kitapta karikatür sanat akımı etkisi görülmektedir. Gençlik yıllarından itibaren karikatür sanatına ilgi duyan sanatçının bu kitabındaki resimlemelerinde de karikatürize edilmiş karakterler ve varlıklar yer almaktadır.

10. “Üç Kedi Bir Dilek” kitap incelemesi.

Yazar ve resimleyen hakkında.

Yazar. Sara Şahinkanat (1966, İstanbul) Amerikan Kız Lisesi'nden ve Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nden mezun oldu. Tercümanlık ve reklamcılık yaptı. 2001 yılında dünyaya gelen oğlu Tan, öykülerine ilham kaynağı oldu. İlk yazdığı öykü, Japonya'daki 2009 Oshima Uluslararası El-yapımı Kitap Yarışması'nda “Kertenkele'nin Sihirli Kuyruğu” kitabıyla “Acceptance” ödülü aldı. Ayşe İnan Alican'ın resimlediği “Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?” adlı kitabı

"ÇGYD 2009 Yılı'nın En İyi Resimli Öykü Kitabı" seçildi. "Bilgi Avcıları Gizli Görevde/Beyoğlu Macerası" adlı kitabı, 2011 yılında IBBY Türkiye-ÇGYD tarafından "En İyi Tasarım Ödülü"ne layık görüldü. Yazarlığın yanı sıra Yapı Kredi Yayınları'nın desteğiyle 2008-2015 yılları arasında okuma kültürünün geliştirilmesine katkı sağlamak için bizzat okullarda pek çok özgün yaratıcı okuma etkinliğine öncülük etti (Aksakal, 2020).

Kitapları, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor, Maymun Kral (Feridun Oral ile birlikte), *Mevsimlere Güzelleme* (Arslan Sayman ile birlikte; Resimleyen: Deniz Üçbaşaran), *Bilgi Avcıları Gizli Görevde/ Beyoğlu Macerası, Üç Kedi Bir Dilek, Annemin Çantası, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?, Üç Kedi Bir Canavar, Babamın Battaniyesi* (Ayşe İnan Alican ile birlikte)'dir (Aksakal, 2020).

Resimleyen. Ayşe İnan Alican (1972, Ankara) H. Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Anasanat Dalı'ndan 1994 yılında mezun oldu. Ankara'da birçok gazete, dergi ve yayınevinde karikatür, illüstrasyon ve grafik tasarım çalışmaları yaptı. Yurtiçi ve yurtdışı farklı sergilere katıldı. Alican, "*Elma Kelebeği*" adlı kitabıyla Hacettepe Üniversitesi'nde "Başarı" ödülünü aldı. Ayrıca, bu kitabının T.C. Kültür Bakanlığı TEDA 2007 projesinde yurtdışı baskısı yapıldı. "*Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan?*" kitabı "ÇGYD 2009 Yılı'nın En İyi Resimli Öykü Kitabı" ödülünü aldı. "*Bilgi Avcıları Gizli Görevde/Beyoğlu Macerası*" kitabındaki resimlendirmeleri ile "2011 IBBY Onur Listesi"ne seçildi (Han & Binici, 2018).

Kitap hakkında. Üç Kedi Bir Dilek kitabı, 2012 yılında yazar Sara Şahinkanat ve illüstratör Ayşe İnan Alican tarafından yazılmıştır. Filiz Özdem editörlüğünde Yapı Kredi Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Kitap özeti. Kitabın ana karakterleri Piti, Pati ve Pus adında üç sevimli kedidir. Geceleri çatının tepesinde gökyüzündeki yıldızları seyrederek uykuya dalan üç arkadaş... Yine böyle bol yıldızlı bir gecede çatının tepesinde uzanmış keyifle sohbet ediyorlarken, bilmiş Pus efsaneden söz eder ve "kayan bir yıldız görenin, gerçekleştirmiş dileği" der. Bu bilgi karşısında büyük heyecanla dolan Piti, o günden sonra her işini bırakıp gözleri gökyüzüne dikili çatıda beklemeye başlar. Yemeden içmeden, eğlenceden, uykudan kesilir. Hatta bir gün dalgınlıkla damdan düşmek üzereyken, arkadaşları son anda yetişip onu kurtarırlar. Ne yaparlarsa yapsınlar Piti'yi kayacak yıldızı beklemekten vazgeçiremezler. Pus ve Pati o günden sonra

Piti için iyice endişelenmeye başlarlar. Kayan yıldız ve dilek fikrini ortaya attığı için kendini kötü hisseden Pus ve Pati, kurtarma planını uygulamak için işe koyulurlar. Bu planda şunlar var: Ödünç alınması gereken bir el feneri, ikna edilmesi gereken bir leylek ve bolca kömür tozu. Bir de planın doğru işlemesi için karanlık lazım. Biraz zorlanarak da olsa her şeyi yoluna koyarlar. Nihayet gökte ayın görünmediği karanlık bir akşam, Pus ve Bayan Leylek baştan aşağı kömür tozuna bulanıp kapkara olurlar. Pati ise elinde fenerle damda bekler. Bayan Leylek Pus'u ensesinden tutup uçmaya başlar, Pus bir gözünü kapatır, Pati damdan el fenerini yaktığında Pus'un açık kalan gözü ışığı bir güzel yansıtır. Ve adeta gökte bir yıldız kaymış gibi olur. Bunu gören Piti, sevinçle haykırır dileğini. Pus ve Pati ile dostluklarının bir ömür boyu sürmesini diler. Bu dileği işiten dostları, hemen Piti'nin yanına gelip dolu dolu gözlerle sarılırlar birbirlerine. Piti, dileğini dilemiş olmanın mutluluğu ile iki dostunun ortasında huzurla uykuya dalar. Pati ve Pus, Piti'nin yanında oturup doğru davranıp davranmadıklarını düşünürlerken, bir de bakarlar gökyüzünde gerçekten bir yıldız kayar. Birlikte Piti'nin dileğinin gerçek olmasını dilerler mutlulukla.

Biçimsel özellikleri. Kitabın eninin 20 cm, boyunun 27 cm olduğu belirlenmiştir. Kitap dikdörtgen şeklinde olup yönü dikeydir. Ciltleme türü dikiş ve yapıştırımadır. Kapak cinsi mukavvadır. Kitap ceketini kullanılmamıştır. Sayfa cinsi kuşe kâğıttır. Sayfa sol marjı değişkendir. Kitapta sayfa numarası bulunmamaktadır. Yazı rengi siyah, yazı tipi diktir. Sayfa resim yerleştirme değişken olup ağırlıklı olarak açılan iki sayfayı kaplamaktadır. Metin yerleştirme değişkendir. Resim yazı oranı uygundur. Sayfa sayısı 32'dir.

Kitapta, hitap ettiği yaş bilgisine yer verilmemiştir. Kitabın başında yazarın ve illüstratörün hayatı ve yayın bilgisi, kitabın sonunda Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan yazar ve illüstratöre ait kitap isimleri bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca, hikâyeye ilgili parmak kuklalarına yer verilmiştir.

Ön kapak resmi kitabın içindeki resimlerden farklıyken arka kapak resmi kitabın içindeki resimlerden biridir. Merak uyandıran ve hikâyenin konusu ile ilgili fikir veren bir niteliğe sahiptir. Ön kapak, kitap sırtı ve arka kapak birleştiğinde tek bir resmi oluşturmaktadır.

Resimlendirme teknikleri.

Çizgi. Kitapta genellikle kavisli ve kıvrımlı çizgilerin kullandığı görülmektedir. Duyumsal ve ritmik bir hava vardır. Kedi çizimindeki kıvrımlı kuyruklar, kedilerin vücut hatları, evlerin çatıları bu çizgilere örnektir. Çizgilerin bu şekilde kullanımı okuyucuya mutluluk ve neşe duygusu vermektedir. Resimlendirmelerde diyagonal çizgilerden de yararlanıldığı görülmektedir. Kısa fırça darbeleri şeklinde olan bu çizgiler, karakterlerin hareketlerini yansıtmaktadır. Görsellerin belli bölümlerinde beyaz çizgilerin kullanılması dikkat çeken bir diğer unsurdur. Bu da ışık ve gölge dengesini etkili bir şekilde yansıtmaktadır.

Renk ve gölge. Kitabın resimlendirmelerinde en belirgin özelliklerden biri de, renk ve ışığın yoğun olarak kullanılmış olmasıdır. Kapak resminden itibaren göz alıcı, canlı ve yoğun renkler kullanıldığı görülmektedir. Kitabın başından sonuna kadar arka planda, mavinin tonlarının kullanıldığı gece tasvirleri görülmektedir. Bu tasvirlerde, yıldızlarla dolu masmavi gökyüzü dikkat çekmektedir. Mavinin tonları, siyah ve beyaz renkleri kullanılarak su sıçramaları, benekler, boya noktaları ile renk ve ışığın etkileşimi oluşturulmuştur. Renklerin bu şekilde kullanımı, resimlendirmelere derinlik kazandırmaktadır. Kitabın ana karakterleri için birincil renkler olan kırmızı, sarı ve mavinin tercih edildiği görülmektedir. Bu kullanım da, okuyucunun gözünün öncelikli olarak ana karakterleri algılamasına yardımcı olmaktadır. Dikkat çeken bir diğer unsur ise, görsellerin belli bölümlerinde beyaz renk kullanılarak ışık etkisi yaratılmasıdır. Parlak ay ışığı, yoğun olarak hissedilmektedir. Kitabın bir bölümünde de kocaman parlak ay görseli görülmektedir. Resimlendirmelerde, renk karışımlarının yoğun olarak kullanılması dikkat çeken diğer bir unsurdur. Görsellerde kırmızı, mavi, yeşil vb. pek çok renk iç içe kullanılmış olup uyumlu dengeli ve zengin resimler ortaya çıkmıştır.

Şekil. Kitapta yoğun olarak organik şekillerin kullanıldığı görülmektedir. Çatıdaki kiremitler, evler, bacalar gibi geometrik şekillerin ise gerçek formunun dışında eğri hatlarla resmedilmesi dikkat çekmektedir. Bu da okuyucuda hayali ve rüyamsı bir izlenim bırakmaktadır. Belirgin yuvarlak gözleriyle tombul kedi çizimleri, ana karakterlere oldukça sevimli ve sevecen bir hava katmaktadır. Okuyucunun da ana karakterlerle bağ kurmasını kolaylaştırmaktadır.

Doku. Su sıçramaları, benekler ve boya noktaları ile gökyüzü çizimine derinlik ve üç boyutlu görüntü kazandırıldığı görülmektedir. Ana karakterler olan kedilerin kenarlarındaki kısa beyaz ve siyah renkli çizgiler ile onlara tüylü bir doku

özelliği kazandırılmıştır. Kitapta yoğun renkler ile kuşe kâğıt kullanılması, resimlendirmelere parlak, canlı ve dikkat çekici bir doku katmıştır.

Boşluk. Kitapta resimler tüm sayfaları kaplamaktadır. Aktarmak istenen duygu ve anlamla uyumlu olarak dengeli boşluk kullanımı yer almaktadır.

Kompozisyon. Kitapta resimlerin konumlanmasına bakıldığında, her sayfada ayrı resimler olduğu gibi iki sayfayı da kaplayan resimler mevcuttur. Resimlerin ve metinlerin sayfalarda konumlanmasının değişken olduğu dolayısıyla asimetrik kompozisyon kullanıldığı görülmektedir. Metnin kıvrımlı konumlandığı bir sayfa da bulunmaktadır. Bu sayede, hikâyedeki hareket duygusu metnin konumuyla da desteklenmiştir. Okuyucuda merak ve heyecan uyandırmaktadır. Resimlendirmelerde çerçeve kullanılmamıştır. Resimlerin kenarları keskin ve belirgin bir şekilde bitirilmemiş olması da okuyucunun hayal gücünde devamlılığa fırsat tanımaktadır.

Perspektif. Resimlemelerde yakın görüş kullanılmıştır. Karakterler yakın perspektiften büyük boyutta resmedilmiştir.

Resimlendirme tekniği. Kitapta, boyama tekniklerinden akrilik boyama ve yıldızlı gökyüzü teması için fırça püskürtme tekniği kullanıldığı görülmektedir.

Sanat akımı. Kitapta karikatür sanatı ve izlenimcilik sanat akımı etkisi görülmektedir. Duygu ve hareketi vurgulayan karikatürize edilmiş karakterler ve nesnelere vardır. Resimlendirmelerde ışıktan yararlanıldığı ve su sıçramaları, benekler, boya noktaları ile renk ve ışığın etkileşimi kullanıldığı görülmektedir.

Caldecott Ödüllü ve Popüler Resimli Türk Çocuk Kitaplarının Benzerlik ve Farklılıklarına İlişkin Bulgular

Araştırmada örnekleme yer alan kitaplar boyut bakımından incelenirken, kitapların dikey uzunluklarına bakıldığında Caldecott ödüllü resimli çocuk kitaplarının 10'undan 9'u büyük boyutta, 1'i orta boyutta; resimli Türk çocuk kitaplarının 10'undan 5'i büyük boyutta, 5'i orta boyutta olduğu belirlenmiştir. Kitapların yatay uzunluklarına bakıldığında Caldecott ödüllü resimli çocuk kitaplarının 10'undan 8'i büyük boyutta, 2'si orta boyutta; resimli Türk çocuk kitaplarının 10'undan 5'i büyük boyutta, 5'i orta boyutta olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada rnekleme de yer alan kitaplar Şekil bakımından incelendiğinde, Caldecott dll resimli ocuk kitaplarının 10'undan 2'si kare 8'i dikdörtgen, yönü bakımından 6'sı dikey dikdörtgen, 2'si yatay dikdörtgen; resimli Türk ocuk kitaplarından 10'undan 2'si kare, 8'i dikdörtgen, yönü bakımından 4' dikey dikdörtgen, 4' yatay dikdörtgen olduğu belirlenmiştir. Buna göre, Caldecott dll kitaplarda daha çok dikey dikdörtgen kullanıldığı görülmektedir.

Araştırmada rnekleme de yer alan kitaplar sayfa sayıları bakımından incelendiğinde, Caldecott dll resimli ocuk kitaplarının 10'undan 7'sinin 24-40 sayfa, 1'inin 41-55 sayfa, 2'sinin 56-72 sayfa aralığında; resimli Türk ocuk kitaplarından 10'undan 8'inin 24-40 sayfa, 2'sinin 41-55 sayfa, 0'ının 56-72 sayfa aralığında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Caldecott dll kitapların 10'undan 1 'inde, Türk ocuk kitaplarının 10'undan 4'nde sayfa numarası bulunmaktadır.

Araştırmada rnekleme de yer alan kitaplar kapak özellikleri bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların 10'undan 1'inin, Türk ocuk kitaplarından 10'undan 3'ünün n kapağının kitabın içindeki resimlerin tekrarı olduğu; Caldecott dll kitapların 10'undan 2'sinin, Türk ocuk kitaplarından 10'undan 5'inin arka kapağının kitabın içindeki resimlerin tekrarı olduğu görülmektedir. Caldecott dll kitapların 10'undan 3'nde, Türk ocuk kitaplarının 10'undan 2'sinde n kapak, kitap sırtı ve arka kapak birleştiğinde tek bir resmi oluşturduğu görülmektedir. Caldecott dll ve Türk ocuk kitaplarında n kapak kullanımı, merak uyandıran ve hikâyenin konusu hakkında fikir veren niteliğe sahiptir. Caldecott dll kitapların arka kapak resimleri tüm sayfayı kaplarken, Türk ocuk kitaplarının arka kapak resimlerinin küçük görseller Şekilde olduğu ya da resim yer almadığı görülmektedir.

Araştırmada yer alan kitaplar kapak malzemesi bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların 10'undan 5'inde mukavva, 5'inde kalın karton; resimli Türk ocuk kitaplarının 10'undan 4'nde mukavva, 1'inde kalın karton, 5'inde ince karton kullanıldığı belirlenmiştir.

Araştırmada yer alan kitaplar kitap ceketı bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların 10'undan 4'nde kitap ceketı bulunduğu 6'sında bulunmadığı; resimli Türk ocuk kitaplarının hiçbirinde kitap ceketı bulunmadığı belirlenmiştir.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar ciltleme özellikleri bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların 10'undan 2'sinde yapıştırma, 8'inde dikiş ve yapıştırma birlikte; resimli Türk ocuk kitaplarının 10'undan 4'nde zımbalama, 6'sinde dikiş ve yapıştırma birlikte kullanıldığı görülmektedir. Caldecott dll kitaplarda zımbalama yönteminin görülmediği, dikiş ve yapıştırma birlikte kullanılarak daha sağlam ve dayanıklı ciltleme yöntemi kullanıldığı görülmektedir.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar sayfa düzeni (mizampaj) bakımından incelendiğinde, resim yerleştirme boyutunda Caldecott dll resimli ocuk kitaplarının 10'undan 5'i sabit, 5'i değişken; resimli Türk ocuk kitaplarının 10'undan 6'sı sabit, 4' değişken olduğu belirlenmiştir. Metin yerleştirme boyutunda Caldecott dll kitapların 10'undan 1'i sabit, 9'u değişken; Türk ocuk kitaplarının 10'undan 2'si sabit, 8'i değişken olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar sayfa sol marjı bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların 10'undan 2'si sabit, 8'i değişken; Türk ocuk kitaplarının 10'undan 1'i sabit, 9'u değişken olduğu görülmektedir.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar resim metin oranı bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların tamamında, Türk ocuk kitaplarının 10'undan 4'nde açılan iki sayfayı kaplayan tek resim kullanılmıştır.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar punto kullanımı bakımından incelendiğinde, Caldecott dll ve Türk ocuk kitaplarında kullanılan harf büyüklüğünün 16-24 punto aralığında olduğu görülmektedir.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar font çeşitliliği bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların 10'undan 5'inde siyah renk, 5'inde renkli; Türk ocuk kitaplarının 10'undan 8'inde siyah renk, 2'sinde renkli yazı kullanıldığı görülmektedir. Caldecott dll kitapların 10'undan 4'nde tek tip, 6'sında birden fazla; Türk ocuk kitaplarının 10'undan 9'unda tek tip, 1'inde birden fazla yazı fontu bir arada kullanılmıştır. Ayrıca Caldecott dll kitaplarda hikâyenin konusu ile ilgili yazı fontunun kullanılması dikkat çekmektedir. Daktiloyla yazı yazan hayvanların olduğu *Yazı Yazan İnekler adlı* kitapta daktilo yazı fontu; caz sanatçısının hayatının anlatıldığı Duke Ellington adlı kitapta caz Cochin fontunun kullanılması bunun örnekleridir.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar çizgi kullanımı bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitaplarda tek tip çizgi yerine farklı türde çizgilerin hikâyenin akışı ile uyumlu olarak bir arada kullanıldığı görülmektedir. Kırık ve diyagonal çizgilerin etkili bir yolla kullanılarak hikyelerdeki hareket duygusunun okuyucuya yansıtıldığı görülmektedir. Bu kullanım, çocuğu görsel olarak uyararak onun hikâyeye olan ilgisinin canlı kalmasını sağlamaktadır. Mimik ve beden dili çizimlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu kullanım, karakterlerin ruh halleri ve duygu durumlarını dikkat çekici bir şekilde betimlemektedir. Bu sayede, çocuğun karakterlerle empati kurması desteklenmektedir. Popüler resimli Türk ocuk kitaplarında ağırlıklı olarak kavisli ve kıvrımlı çizgiler ön plana çıkmaktadır.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar renk kullanımı bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların 10'undan 5'inde parlak ve canlı, 5'inde soluk ve pastel renkler; Türk ocuk kitaplarının 4'nde parlak ve canlı, 6'sında soluk ve pastel renkler kullanılmıştır. Her iki grupta da zengin çeşitlilikte renklere yer verildiği görülmektedir.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar ışık ve gölge kullanımı bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitapların resimlemelerinde 10'undan 9'unda ışık ve gölge yer alırken, Türk ocuk kitaplarının 10'undan 5'inde ışık ve gölge yer almaktadır. Bu noktada, Caldecott dll kitaplarda ışık ve gölgenin daha yoğun ve etkili kullanılmış olduğu, Türk ocuk kitaplarında ışık ve gölgenin ihmal edildiği söylenebilir.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar şekil kullanımı bakımından incelendiğinde, her iki grupta da organik ve geometrik şekillere yer verilmiş olmakla birlikte; Caldecott dll kitaplarda soyut ve karmaşık şekiller, Türk ocuk kitaplarında basit somut ve kolayca algılanabilecek trede şekiller hâkimdir. Benzer şekilde her iki grupta da yatay ve dikey şekiller yer almaktayken Caldecott dll kitaplarda diyagonal şekiller ön plana çıkmaktadır.

Araştırmada örneklemde yer alan kitaplar doku kullanımı bakımından incelendiğinde, Caldecott dll kitaplarda resimleme aracının etkili kullanımı yoluyla, Türk ocuk kitaplarında desen kullanımı yoluyla doku yaratılmıştır. Kitapların resimlemelerine bu yolla iki boyut ya da üç boyut özelliği kazandırılmıştır.

Kitaplar doku kullanımı bakımından görsel deneyimi zenginleştiren ve okuyucunun hayal gücünü harekete geçiren nitelik taşımaktadır.

Araştırmada örnekleme yer alan kitaplar boşluk kullanımı bakımından incelendiğinde, Caldecott ödüllü kitaplarda resimlerin tüm sayfayı kapladığı ve az miktarda boşluk kullanıldığı görülmektedir. Bu noktada, sayfalar resim yönünden verimli ve zengin bir şekilde değerlendirilmiştir. Aktarılmak istenen anlam ve duygu ile uyumlu olarak dengeli bir boşluk kullanımı vardır. Türk çocuk kitaplarında resimlerin sayfanın belirli kısımlarını kapladığı ve çok miktarda boşluk kullanıldığı görülmektedir.

Araştırmada örnekleme yer alan kitaplar kompozisyon türü bakımından incelendiğinde, Caldecott ödüllü kitapların resimlemelerinde 10'undan 4'ünde simetrik, 6'sında asimetrik; Türk çocuk kitaplarının 10'undan 4'ünde simetrik 6'sında asimetrik kompozisyon kullanılmıştır.

Araştırmada örnekleme yer alan kitaplar kompozisyonun sayfada konumlandırılması bakımından incelendiğinde, Caldecott ödüllü kitaplarda çoğunlukla açılan iki sayfa bir arada resimlenmiştir. Sayfalar, resim yönünden zengin ve dolu dolu kullanılmıştır. Türk çocuk kitaplarında çoğunlukla açılan iki sayfa ayrı ayrı resimlendirilmiş ve resim beyaz zemin üzerine yerleştirilmiştir. Ayrıca, Türk çocuk kitaplarının bazılarında resim ve metnin üst üste gelmesinden dolayı metnin okunmasını zorlaştırdığı belirlenmiştir.

Araştırmada örnekleme yer alan kitaplar perspektif kullanımı bakımından incelendiğinde, Caldecott ödüllü kitapların 10'undan 9'undan birden fazla perspektif bir arada kullanılmıştır. Bu perspektifler, yakın, orta, uzak, panoramik ve kuşbakışıdır. Çeşitli perspektiflerin bir arada kullanılması resimlemeleri monotonluktan kurtarmakla birlikte, okuyucunun farklı bakış açılarını görmesini sağlayarak hikâyeyi zihninde canlandırmasına imkân sağlamaktadır. Ayrıca bu kullanım, çocukta kitapla iletişimi isteklendirecek özellik taşımaktadır. Türk çocuk kitaplarının 10'undan 2'sinde birden fazla perspektif bir arada kullanılmıştır. Bunlar yakın ve orta görüşlerdir.

Araştırmada örnekleme yer alan kitaplar resimlendirme teknikleri bakımından incelendiğinde, Caldecott ödüllü kitapların 10'undan 6'sında resimsel teknikler, 2'sinde grafik teknikleri, 1'inde kompozit teknik, 1'inde bilgisayar

animasyon tekniği; Türk çocuk kitaplarının tamamında ise resimsel tekniklerin kullanıldığı belirlenmiştir. Caldecott ödüllü kitaplarda kullanılan resimsel teknikler, tempera, yağlı pastel, karalama tahtası, sulu boya, pastel boya, akrilik boya, renkli kalem ve çini mürekkebi; grafik teknikler, litografi ve gravür baskı; kompozit teknikler, kesyap kolajdır. Türk çocuk kitaplarında kullanılan resimsel teknikler, sulu boya ağırlıklı olmak üzere yağlı pastel, yağlı boya, akrilik boya, ecoline ve çini mürekkebidir. Ayrıca, Türk çocuk kitaplarının tamamında resim yüzeyi olarak standart kâğıt kullanılmışken, Caldecott ödüllü kitaplarda kâğıda ek olarak çinko, ahşap, tahta ve aydınger kâğıdı gibi çeşitli yüzeylerin kullanıldığı görölmektedir.

Araştırmada örnekleme yer alan kitaplar yararlanılan sanat akımı bakımından incelendiğinde, Caldecott ödüllü kitapların 10'undan 3'ünde gerçeğçilik, 3'ünde karikatür, 1'inde saf sanat, 1'inde gerçeğçilik ve gerçeğüstüçölük, 1'inde gerçeğçilik ve izlenimcilik etkisi görölmektedir. Bu noktada, ağırlıklı olarak gerçeğçilik ve karikatür olmak üzere farklı sanat akımı etkilerine rastlanmaktadır. Türk çocuk kitaplarının 10'undan 5'inde karikatür, 2'sinde gerçeğçilik, 1'inde geleneksel sanatlar, 1'inde dışavurumculuk, 1'inde karikatür ve izlenimcilik etkisi görölmektedir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Caldecott ödüllü resimli çocuk kitapları ile popüler resimli Türk çocuk kitaplarının biçimsel özellikleri ve resimlendirme teknikleri açısından incelenmesi, benzerlik ve farklılıklarının ortaya konması amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar, tartışmalar ve öneriler aşağıda belirtilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitaplarının boyut bakımından farklılaştığı görülmektedir. Caldecott ödüllü resimli çocuk kitaplarının çoğunluğunun büyük boyutta, resimli Türk çocuk kitaplarının ise orta ve büyük boyutta kullanıldığı belirlenmiştir. Güleç (2006), küçük boy kitapları 12-15 cm, orta boy kitapları 16-22 cm, büyük boy kitapları ise 22 cm'den daha uzun ölçüde sınıflamaktadır. Bu araştırmada elde edilen bulguyla benzer olarak Gönen, Uludağ, Tanrıbuyurdu ve Tüfekçi (2014) tarafından yapılan çalışmada, 0-3 yaş çocuklarına yönelik 146 resimli çocuk kitabının %54,1'inin orta boy olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kitaplar, hikâyenin türüne ve amacına uygun olarak oyuncaklar gibi farklı boyutlarda tasarlanmalıdır. Nodelman (1998) "Dr. Seuss'unkiler gibi büyük boyutta kitaplardan çılgın, enerjik hikâyeler; Beatrix Potter'inkiler gibi küçük boyuttaki kitaplardan da daha narin ve kırılgan hikâyeler bekleme eğilimindeyiz." ifadesiyle boyut kullanımındaki çeşitliliğe vurgu yapmaktadır (s. 44). Benzer şekilde Körükçü de (2012), çocukların farklı boyutlarda tasarlanmış kitaplarla karşılaşmaktan zevk aldıklarını belirtmektedir. Sipe (2002) yaptığı çalışmada küçük boyutlu kitapların çocuklara daha özel ve samimi bir okuma deneyimi fırsatı verebildiğini; Setyorini et al (2019) ise, büyük boy kitapların büyük boy yazı fontları, kısa anlaşılır hikâyeleri ve resimleriyle çocukların sözel-dilsel zekâlarını destekleyici öğretim materyalleri olduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak, Türk çocuk kitapları boyutlarının okurların yaş düzeyine uygun olduğu görülmekle birlikte; çocukların sürekli değişen ilgilerini kitaplara yöneltmek, heyecanlarını canlı tutmak için kitapları farklı boyutlarda tasarlamak ve çocuklarla buluşturmak önerilebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları şekil bakımından benzer olmakla birlikte dikdörtgenin yönü bakımından farklılaşmaktadır. Her iki grupta da kare ve dikdörtgen şeklinde kitaplar kullanılmıştır. Her iki grupta da dikdörtgen şeklindeki

kitaplar sayıca fazladır. Caldecott ödüllü kitaplarda dikey dikdörtgen şeklindeki kitaplar sayıca fazla, Türk çocuk kitaplarında dikey ve yatay dikdörtgen şeklindeki kitaplar eşit sayıdadır. Kitabın şekli, hikâyenin konusuna ve amacına uygun seçilmelidir. Doonan (1993)'e göre resimlemelerinde arka plan, manzara veya paranomik perspektiflerin yer alacağı kitaplar; Tan (n.d.)'a göre hareket ve seyahat içeren hikâyelerin olduğu kitapların yatay dikdörtgen şeklinde tasarlanması uygun olacaktır. Bu araştırmanın örneğinde de yer alan *Kutup Ekspresi* kitabı, yatay dikdörtgen kitap tasarımı kullanımının dikkat çekici örneklerinden biridir. Dikey dikdörtgen şekli ise karakterler, yüksek binalar ve nesnelerin yakın çekimden büyük ölçekli tasvir edilmesine izin vermektedir (Tan, n.d.). Kitabın şeklinin rastgele seçilmesi yerine, yazar ve illüstratörün oluşturacağı hikâyenin konusu ve amacına uygun şekilde tasarlanması gerektiği söylenebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitaplarının sayfa sayısı ve sayfa numarasına yer verme bakımından farklılaştığı görülmektedir. Her iki grupta kitapların çoğunluğunun sayfa sayısı 24-40 aralığında olmakla birlikte; Caldecott ödüllü kitaplarda sayfa sayısı daha fazla, Türk çocuk kitaplarında sayfa sayısı daha düşük kalmaktadır. Buna göre, Caldecott ödüllü kitaplarda Türk çocuk kitaplarına göre daha fazla sayfa sayısına sahip kitaplar yer aldığı görülmektedir. Resimli çocuk kitapları, çoğunlukla 32 sayfa olmakla birlikte; teknik olarak 8'in katları olan 16, 24, 32, 40, 48 sayfa olabilmektedir (Bowman, 2019). Burada önemli olan kitabın içerisinde yer alan resim ve metinlerin oranı ve sayfada konumlandırılması dikkate alınarak hikâyenin en verimli şekilde okura kaç sayfada anlatılabildiğidir. Çocuğun dünyasına hitap eden bir dile, merakını canlı tutacak bir olay örgüsüne, nitelikli oluşturulmuş resimlemelere sahip bir resimli kitap, sayfa sayısı fazla olsa dahi çocuk tarafından zevkle takip edilebilmektedir. Bu bağlamda bakıldığında, incelenen kitaplardaki sayfa sayılarının hitap ettiği gelişim düzeyine uygun olduğu söylenebilir.

Ayrıca, Caldecott ödüllü kitapların sadece bir tanesinde, Türk çocuk kitaplarının ise yarısına yakınında sayfa numarasına yer verildiği belirlenmiştir. Türk çocuk kitaplarında sayfa numarası bulunan kitap sayısı Caldecott ödüllü kitaplara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Kitaplarda sayfa numarasına yer verme, içindekiler bölümü kullanımı durumunda gereklidir. Resimli çocuk kitaplarında içindekiler bölümü bulunmaması ve az sayfa sayısına sahip olmaları nedeniyle sayfa numarasına yer vermenin gerekli olmadığı söylenebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitaplarının ön kapak kullanımında benzer özellikler taşıdığı görülmüştür. Ön kapak, çocukların dikkatini çekip kitabı çekici kılabilen ilk uyarıcı olması bakımından büyük önem taşımaktadır. Moebius (1986) ön kapak sayfasının kritik önemini, “kapak ve başlık sayfasını atlamak, uvertürü geçip operaya başlamak gibidir.” sözüyle vurgulamaktadır (p. 152). Dolayısıyla, hikâye metnine geçme telaşı ile zaman zaman önemsiz gibi görülen ön kapak sayfası, aslında hikâyenin gücünü ve ruh halini okuyucuya yansıtan bir hazırlık aşaması olup çocuğu kendisine çekebilecek nitelikte olmalıdır. Araştırmada incelenen resimli Türk çocuk kitaplarından bazılarının ön kapağında, kitabın içindeki bir resmin kullanıldığı görülmekle birlikte incelenen tüm kitaplarda merak uyandıran ve hikâyenin konusu hakkında fikir veren ön kapak kullanımı olduğu söylenebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitaplarının arka kapak kullanımında farklı özellikler taşıdığı görülmektedir. Arka kapak, hikâyenin bitişi ile ilgili okuyucuda son bir izlenim bırakması bakımından önem taşımaktadır. İllustratörün resimleme tarzı ve tercihine bağlı olarak ön kapak resmiyle aynı, hikâyenin devamı niteliğinde ya da resimsiz olarak kullanılabilir (Sipe, 2002, pp. 25-26). Caldecott ödüllü kitapların arka kapaklarında tüm sayfayı kaplayan, ön kapak resmiyle aynı veya hikâyenin devamı niteliğinde resimler kullanılmışken, Türk çocuk kitaplarında küçük görseller şeklinde veya resimsiz kullanıldığı belirlenmiştir. Diğer yandan, Türk çocuk kitaplarının kapak resimlerinde içindeki resimlerle tekrara düştüğü ve arka kapaklarının resim yönünden yetersiz olduğu görülmektedir. Bu yönüyle, Türk çocuk kitaplarda arka kapakların önemi ve işlevi göz ardı edilmeden, resim yönünden daha zengin ve verimli kullanılması gerektiği söylenebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitaplarında kullanılan kapak malzemesi bakımından farklılık görülmektedir. , Bu araştırmada elde edilen bulguya benzer olarak Körükçü (2012) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi eğitime yönelik 124 resimli çocuk kitabının %44'ünün ince karton, %33.2'sinin karton ve %22.5'inin mukavva kapaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Taşdemir (2005) ve Özgider (2010) tarafından yapılan çalışmalarda da kitap kapaklarının yetersiz olduğu ortaya konmuştur. Ancak, kitabın uzun süre kullanılabilmesi için kapağın sağlam ve dayanıklı malzemeden yapılmış olması gerekmektedir (Oğuzkan, 2013) Caldecott ödüllü kitapların ise kapaklarında daha sert malzeme kullanılarak dayanıklılığın artırılmış olması olumlu görülmektedir. Kolaylıkla yırtılıp kopmayan

sağlam kitapların, çocukların ilgisinin canlı kalmasını sağlayarak onlara sürdürülebilir bir okuma alışkanlığı ve kitap sevgisi kazandırabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple, Türk çocuk kitapları kapaklarının da mukavva gibi sert malzeme kullanılarak tasarlanması önerilebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitaplarında kitap ceketi kullanımı bakımından farklılık görülmektedir. Caldecott ödüllü kitaplarda kitap ceketi kullanılmışken, Türk çocuk kitaplarında kitap ceketi kullanımına rastlanmamıştır. Bu yönüyle, resimli Türk çocuk kitaplarında kitap ceketi kullanımının ihmal edildiği söylenebilir. Kitap ceketi, yazar ve illüstratörün tercihinine bağlı olarak kullanılmaktadır. Martinez, Stier & Falcon (2016) Caldecott ödüllü kitaplarla yaptığı çalışmada, kitap ceketinin okura hikâyenin konusu, karakterleri, ana elemanları ve geçtiği yere dair ipuçları sunan önemli ve etkili bir biçimsel unsur olduğunu ortaya koymuştur. Kitap ceketinde yer alan görsel kapakta yer alanla tamamen aynı ya da farklı olabilmektedir. Kitap kapağı ve ceketinde yer alan resim farklı olduğu durumda ise, kitap ceketi okura hikâye ile ilgili daha fazla ipucu sunmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında; nitelikli kitaplarda kitap ceketi kullanımının yaygın olduğu, kitap ceketinin kitap kapağından ayrı bir işleve ve öneme sahip olduğu ve okuru kitaba hazırladığı görülmektedir. Türk çocuk kitaplarında da, kitabın tüm fiziksel özelliklerini en etkili şekilde değerlendirmek ve çocuğa verimli bir okuma deneyimi yaşatabilmek amacıyla kitap ceketinin öneminin de göz önünde bulundurulması önerilebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitaplarında ciltleme yöntemi bakımından farklılık görülmektedir. Caldecott ödüllü kitaplarda ağırlıklı olarak dikiş ve yapıştırma birlikte, Türk çocuk kitaplarında ise ağırlık olarak zımbalama ile dikiş ve yapıştırma birlikte kullanılmıştır. Elde edilen bu sonuçla benzer olarak, resimli öykü kitaplarında cilt türü olarak daha çok tel dikiş ve zımbalı cilt kullanıldığı (Güleç & Gönen, 1997; Gönen, Uygun, Erdoğan & Katrancı, 2012); Türkiye’de çocuklara yönelik kitapların yarısından fazlasının cildinin sağlam ve dayanıklı olmadığı saptanmıştır (Gürkan, 1993). Türk çocuk kitaplarında zımbalama yönteminin kullanılmasının uygun maliyet ve hazırlanma kolaylığından olduğu düşünülmektedir. Ancak, ciltlemesi sağlam yapılmamış, kolay dağılan ve yıpranan bir kitaba çocuğun ilgisinin azaldığı bilinmektedir (Çılgın 2007). Caldecott ödüllü kitaplarda daha sağlam ve dayanıklı ciltleme yöntemi kullanıldığı, Türk çocuk kitaplarında ise günümüzde kullanımı artık

tercih edilmeyen zımbalama yöntemi yerine dikiş ve yapıştırma birlikte yapılarak daha dayanıklı ciltleme yapılması gerektiği söylenebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitaplarında sayfa düzeni (mizampaj) bakımından benzerlik görülmektedir. Her iki grupta da benzer sayıda sabit ve değişken resim yerleştirme ve ağırlıklı olarak değişken metin yerleştirme kullanılmıştır. Resimli çocuk kitaplarında sayfa düzenini sağlayan unsurlar, resim metin uyumu, sayfa kenar boşlukları ve diğer öğelerin birbiriyle oranıdır (Sever, 2003). Sayfa düzeninde, resim ve metin oranı düzenlemesi için kitabın hitap ettiği yaş düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır. Tür ve Turla'ya (1999) göre ilk kitaplarda resim sayfanın tamamını kaplamalı ve uygun bir yerde yazı yer almalı; 7 yaş düzeyine kadar sayfa düzeni $\frac{3}{4}$ resim ve $\frac{1}{4}$ yazı olacak şekilde oluşturulmalı; 7 yaştan sonra ise sayfada yarı yarıya resim ve yazı bulunmalıdır. Yaş düzeyine ek olarak sayfa düzeni, yazar ve illüstratörün okura aktarmayı amaçladığı mesaja göre de çeşitlilik göstermektedir. Sayfa düzeninde önemli olan, çocukların kolaylıkla ve sıkılmadan takip edebileceği, kafa karışıklığı yaratmayan ve hikâyenin amacına hizmet eden nitelikte tasarlanması olduğu düşünülmektedir. Russel (2009) da nitelikli resimli çocuk kitaplarında metin, resim ve boşlukların yerleşiminin rastgele olmadığını, tam tersine bilinçli bir niyetle hikâyenin amacına hizmet edecek bir yolla oluşturulduğunu vurgulamaktadır. Araştırmada incelenen bazı resimli Türk çocuk kitaplarında kenar boşluklarının gereğinden fazla kullanıldığı, bu yönüyle sayfaların yeterince verimli kullanılmadığı görülmüştür. Bu bulguyla benzer olarak, Gönen vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada kitapların büyük bir kısmının resim sayısının az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Caldecott ödüllü kitaplarda sayfa düzenlemesinin daha verimli ve etkili oluşturulduğu belirlenmiştir. Genel olarak, her iki gruptaki kitaplarda da resim-metin oranının " $\frac{3}{4}$ resim ve $\frac{1}{4}$ yazı" olmasına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları sol marj kullanımı bakımından benzer olduğu görülmektedir. Her iki grupta da sol marj kullanımı ağırlıklı olarak değişkendir. Elde edilen bulguya benzer olarak, Taşçı (2019) da 0-36 ay çocuklara yönelik resimli çocuk kitaplarının bir analizini yaptığı çalışmasında kitapların %86'sında değişken sol marj kullanıldığını saptamıştır.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları yazı tasarımında punto kullanımı bakımından benzer olduğu görülmektedir. Her iki grupta da 16-24 punto harf büyüklüğü kullanılmıştır. Yazı tasarımı, kitabın hitap ettiği yaş düzeyine göre metinde kullanılacak yazı karakterlerinin çeşidi, tarzı ve büyüklüğü ile ilgilidir. Celepoğlu'na (2007) göre, yazılar tek sütun halinde olmalı ve satırlar arasında 1,5 satırarası boşluk olmalıdır. Resimli çocuk kitaplarında, hitap edilen yaş ve gelişim düzeyine göre farklı harf büyüklükleri kullanılır. Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitaplarda, harf büyüklüğü 24, 22, 20 punto olmalıdır (Sever, 2003). Birinci sınıf çocukları için hazırlanan kitaplarda 20-24, ikinci sınıf çocukları için hazırlanan kitaplarda 18, üçüncü sınıf çocukları için hazırlanan kitaplarda 16, dördüncü ve beşinci sınıf çocukları için hazırlanan kitaplarda 12 punto büyüklüğünde harfler kullanılmalıdır (Gürel, Temizyürek ve Şanbaz, 2007, s.35). Bu yönüyle, her iki gruptaki kitaplarda hitap ettiği yaş düzeyine uygun punto ve okuma rahatlığı sağlayabilecek satırarası boşluk kullanıldığı görülmektedir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları yazı tasarımında font çeşitliliği bakımından farklılık görülmektedir. Caldecott ödüllü kitaplarda farklı renklerde çeşitli yazı fontları kullanılırken, Türk çocuk kitaplarında ağırlıklı olarak siyah renkte tek tip yazı fontu kullanılmıştır. Kiefer yaptığı çalışmasında (Akt. Phinney & Colabucci, 2010), yazı fontunun kitabın konusu ve amacı doğrultusunda uygun olarak seçilmesi ve kitabın genel tasarımını geliştiren ve genişleten bir niteliğe sahip olması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Alanyazında belirtilen niteliklerle uyumlu olarak, araştırmada incelenen Caldecott ödüllü çocuk kitaplarının kitabın konusu ve amacı doğrultusunda uygun olarak seçilen, zengin ve ilgi çekici tipografiye sahip olduğu belirlenmiştir. Bu kullanımın dikkat çekici örnekleri olarak, Daktiloyla yazı yazan hayvanların olduğu *Yazı Yazan İnekler adlı* kitapta daktilo yazı fontu; dünyaca ünlü caz sanatçısının hayatının anlatıldığı *Duke Ellington* adlı kitapta caz çağı Cochin yazı fontunun kullanılması gösterilerilebilir. Bu araştırmada elde edilen bulguya benzer olarak Phinney ve Colabucci (2010) tipografinin okuyucuyucunun görsel deneyimine katkısını araştırdığı çalışmasında, Caldecott ödüllü çocuk kitaplarının daha etkili ve ilgili çekici tipografiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Resimli Türk çocuk kitaplarındaki yazı tipinin incelendiği çalışmalara bakıldığında, yazı tipinin %93,3 oranında dik ve %87,4 oranında siyah (Taşçı, 2019), genellikle "Times New Roman" karakteriyle (Erkmen, 2017) olduğu saptanmıştır. Alanyazından ve bu

araştırmadan elde edilen sonuçlar, çocukları okumaya teşvik etme potansiyeline ve işlevine sahip önemli bir unsur olan yazı tipinin çoğunlukla ihmal edilmiş bir alan olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, Türk çocuk kitaplarında da, kitabın genel tasarımını genişleten ve çocuklarda yazı farkındalığını destekleyen nitelikte ve çeşitlilikte yazı fontu kullanılması beklenmektedir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde çizgi kullanımı bakımından farklılık görülmektedir. Russel (2005)'a göre çizgi, şekilleri ve nesnelere tanımlar, duygusal tepkileri belirler, hareket ve perspektifi yansıtır. Düz ve kırık çizgiler coşku, öfke, korku gibi güçlü duyguları; kavisli çizgiler neşe, ritim, güven duygusunu; yatay çizgiler sakinlik ve huzuru; dikey çizgiler istikrar ve kuvveti; diyagonal çizgiler doğallık ve hareketi, açısız çizgiler ise heyecan, gerilim ve hızlı hareketleri temsil eder (Bassa, 2017; Kiefer, 1993; Nodelman, 1988, Russel, 2005). Dolayısıyla, her bir çizgi türü farklı duyguları temsil etmekte ve okura farklı bir izlenim vermektedir. Bu bağlamda bakıldığında araştırmada incelenen Caldecott ödüllü kitaplar, tek tip çizgi yerine farklı türde çizgilerin hikâyenin akışı ile uyumlu olarak bir arada kullanılmasıyla ön plana çıkmaktadır. Aynı şekilde mimik ve beden dili çizimleri de, ön plana çıkan bu çizgi kullanımının örnekleridir. Oldukça az görsel ve metne sahip olan *Güvercin Otopüsü Kullanması* adlı kitapta, hikâyenin adeta sadece çizgilerin ustalıklı kullanımıyla anlatıldığı söylenebilir. Caldecott ödüllü kitaplarda kırık ve diyagonal çizgilerle hareket duygusu, Türk çocuk kitaplarında kavisli ve kıvrımlı çizgilerle mutluluk ve neşe duyguları ön plana çıktığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, Türk çocuk kitaplarında da kırık ve diyagonal çizgiler de dâhil olmak üzere farklı türde çizgilerle hikâyenin desteklenmesi beklenmektedir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde renk kullanımı bakımından benzerlik görülmektedir. Her iki grupta da renk kavramını öğretici unsurların bulunduğu; parlak ve canlı, soluk ve pastel renklere ilgili hikâye ile uygun olarak yer verildiği; zengin çeşitlilikte renklerden yararlanarak hikâyenin anlamı ve ruh halinin okuyucuya güçlü bir şekilde aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguyla benzer olarak, Gönen (2012) resimli Türk çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerini incelediği çalışmada, kitapların %91'inin renkli resimlerden oluştuğu saptanmıştır. Ayrıca, Güleç & Gönen (1997) resimli öykü kitaplarının resimlendirme ve fiziksel özelliklerini incelediği çalışmada, çocukların sırasıyla canlı, pastel, parlak ve siyah-beyaz renkleri beğendiği saptanmıştır. Russel (2005) siyah

beyaz resimlerin, şekil, kompozisyon, perspektif ve doku gibi sanat öğelerinde incelikli vurgular oluşturma imkânı sağladığı için illüstratörler ve profesyonel fotoğrafçılar tarafından tercih edildiğini; çocukların bilinenin aksine renkli kitaplar kadar siyah beyaz resimli kitaplardan da keyif aldıklarını vurgulamaktadır. Bunun dikkat çekici örneklerinden biri, bu araştırmada incelenen litografi tekniği ile renksiz resimlendirilmiş olan Robert McCloskey'nin *Make Way for Ducklings* adlı kitabıdır. Genel olarak, alanyazından elde edilen araştırmaların sonuçlarına bakıldığında, bu araştırmada incelenen tüm kitaplar, renk kullanımı bakımından olumlu görülmektedir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde ışık ve gölge kullanımı bakımından farklılık görülmektedir. Caldecott ödüllü kitaplarda daha fazla sayıda kitapta ışık ve gölge kullanılmışken, Türk çocuk kitaplarında daha az sayıda kitapta ışık ve gölge kullanılmıştır. Bir renge beyaz eklenerek o rengin açık değerleri, siyah eklenerek o rengin koyu değerleri, gri eklenerek ise o rengin tonları elde edilmektedir (Mckinley, 2018). İllüstratör, rengin açık değerlerini kullanarak ışık ve koyu değerlerini kullanarak gölge yaratabilir. Arnheim (1974)'e göre ışık ve gölge, hem okuyucunun dikkatini yönlendirmek hem de resme sembolik anlam kazandırmak için kullanılmaktadır. Sonuç olarak, resimli Türk çocuk kitaplarında ışık ve gölge kullanımının ihmal edildiği söylenebilir. Resimlemelere derinlik kazandırmak ve çocuklarda ışık ve gölge farkındalığını desteklemek amacıyla resimli çocuk kitapları resimlemelerinde bu kullanıma gerekli önem verilmesi önerilebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde şekil kullanımı bakımından farklılık görülmektedir. Her iki grupta da organik ve geometrik şekillere yer verilmiş olmakla birlikte; Caldecott ödüllü kitaplarda soyut ve karmaşık şekiller, Türk çocuk kitaplarında basit somut ve kolayca algılanabilecek türde şekiller hâkimdir. Benzer şekilde her iki grupta da yatay ve dikey şekiller yer almaktayken Caldecott ödüllü kitaplarda diyagonal şekiller ön plana çıkmaktadır. Caldecott ödüllü kitaplarda ön plana çıkan diyagonal şekil kullanımı ile hareket duygusunun daha etkili bir şekilde yansıtıldığı görülmektedir. Resimli Türk çocuk kitaplarında da çocukların kitaba ilgisini canlı tutan diyagonal şekillere daha fazla yer verilmesi önerilebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde doku kullanımı bakımından benzerlik görülmektedir. Kitaplar doku kullanımı bakımından görsel deneyimi zenginleştiren ve okuyucunun hayal gücünü harekete geçiren nitelik taşımaktadır. Her iki grupta incelenen kitaplarda, doku kullanımı yoluyla resimlemelere zengin bir görsellik kazandırıldığı görülmektedir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde boşluk kullanımı bakımından farklılık görülmektedir. Russel (2009)'e göre, resimdeki boşluklar genellikle gerekli önemi görmemekle birlikte sanatsal öge olarak görsel ögeler kadar önemli ve güçlü bir etkiye sahiptir. Az miktarda boşluğun olduğu ve görsellerle dolu kalabalık bir sayfa kloströfobik bir his yaratarak okuyucunun dikkatini dağıtabilirken; tek bir nesneyi çevreleyen bol miktarda boşluğun olduğu bir sayfa okuyucunun tüm dikkatinin bu nesneye yoğunlaşmasını sağlayabilmektedir. Buradan hareketle, araştırmada incelenen Caldecott ödüllü kitaplarda aktarılmak istenen anlam ve duygu ile uyumlu, Türk çocuk kitaplarında ise çok miktarda ve işlevsiz boşluk kullanımı yer aldığı söylenebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları kullanılan kompozisyon türü bakımından benzer olduğu görülmektedir. Kompozisyon, bir resmin doku, renk, çizgi, şekil gibi sanat öğelerinin bir arada anlamlı bir bütün oluşturmasıdır. Bu bütünlük, her bir sayfa için ayrı ayrı olmaktan ziyade kitabın tüm sayfalarını birleştirici nitelikte olması beklenmektedir. Okurlar, bir kitabın resimlerine baktığında kafa karıştıran rastgele oluşturulmuş bir görselle karşılaştığında kitaba karşı ilgileri azalabilir. Bu nedenle, illüstratörler iyi tasarlanmış kompozisyonlar oluşturmaya özen göstermelidir. Araştırmada her iki grupta incelenen kitaplarda, hikâyenin aktarmak istediği anlamla uyumlu olarak hem simetrik hem de asimetrik kompozisyon kullanımına yer verilmiş olması olumlu görülmektedir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde kompozisyonun sayfada konumlandırılması bakımından farklılık görülmektedir. Caldecott ödüllü kitaplarda resimlemeler açılan iki sayfayı tümüyle kaplayacak şekilde, Türk çocuk kitaplarında resimlemeler açılan iki sayfaya ayrı ayrı ve beyaz zemin üzerinde konumlandırılmıştır. Bu yönüyle, Caldecott ödüllü kitaplarda sayfaların resim yönünden dolu dolu ve zengin kullanılmış olması kitabın sanatsal niteliği bakımından olumlu olarak görülmektedir. Diğer yandan, Türk çocuk kitaplarının bazılarında metin ve görsellerin üst üste gelmesinden dolayı metnin okunmasının

zorlaştığı belirlenmiştir. Metnin okuyucu tarafından kolaylıkla okunmasını sağlamak için resim ve metnin karmaşa yaratacak şekilde üst üste gelmemesinin göz önünde bulundurulması beklenmektedir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde perspektif kullanımı bakımından farklılık görülmektedir. Caldecott ödüllü kitaplarda yakın, orta, uzak, panoramik ve kuşbakışı gibi zengin çeşitlilikte perspektifler birarada kullanılırken, Türk çocuk kitaplarında sadece yakın ve orta görüşlerin kullanıldığı görülmektedir. Panoramik ve çocuk gözünden perspektifin bir arada kullandığı Chris Van Allsburg'un *Kutup Ekspresi* adlı kitabı perspektif kullanımının dikkat çekici bir örneği olarak gösterilebilir. Resimli çocuk kitaplarında perspektifin etkili kullanımı, hikâyeyi monotonluktan kurtarmakla birlikte okura farklı bakış açıları sunarak hikâyeyi zihninde canlandırmasını desteklemektedir. Nodelman da, resimli çocuk kitaplarında çoğunlukla orta uzaklıktaki görüş kullanıldığı; yakın ve panoramik görüşe az rastlandığı; yakın görüşten uzak görüşe kadar farklı çeşitlilikte perspektiflere resimlemelerde yer verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (As cited in Russell, 2009). Sonuç olarak, Türk çocuk kitaplarında tek düze perspektif kullanıldığı ve illüstratörlerin çizimlerinde farklı perspektiflerden yararlanmalarının çocuklara daha zengin bir okuma deneyimi sunacağı söylenebilir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde resimlendirme teknikleri bakımından farklılık görülmektedir. Caldecott ödüllü kitaplarda resimsel teknikler, grafik teknikler, kompozit teknikler ve bilgisayar animasyon tekniği örneklerine rastlanırken; Türk çocuk kitaplarında sadece resimsel teknikler kullanılmıştır. Caldecott ödüllü kitaplarda kullanılan resimsel teknikler, tempera, yağlı pastel, karalama tahtası, sulu boya, pastel boya, akrilik boya, renkli kalem ve çini mürekkebi; grafik teknikler, litografi ve gravür baskı; kompozit teknikler, kesyap kolajdır. Türk çocuk kitaplarında kullanılan resimsel teknikler, sulu boya ağırlıklı olmak üzere yağlı pastel, yağlı boya, akrilik boya, ecoline ve çini mürekkebidir. Ayrıca resim yüzeyi olarak Caldecott ödüllü kitaplarda çinko, ahşap gibi çeşitli yüzeyler kullanılırken, Türk çocuk kitaplarında standart kâğıt kullanılmıştır. Bu bağlamda bakıldığında, Caldecott ödüllü kitapların resimlemelerinin daha zengin çeşitlilikte malzeme ve teknikten yararlanılarak oluşturulduğu görülmektedir. Bu kitaplarda, sadece çocukları değil yetişkinleri de içine alan bir sanatsal duyarlılık ve estetik görünüm ön plana çıkmaktadır. Resimli Türk çocuk kitapları

resimlemelerinin, daha az ve sınırlı çeşitlilikte resimleme tekniğiyle oluşturulduğu görülmektedir. Bu durumun sebebinin, fotoğrafçılık ve grafik gibi resimleme tekniklerinin yüksek bütçe gerektirmesi olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, çocukları çeşitli sanatsal tekniklerle oluşturulmuş resimli kitaplar ile buluşturmak, onların hayal güçlerine, estetik duygularına ve yaratıcılıklarına hitap ederek; onlara zengin bir okuma deneyimi sunacağı, bu sayede erken yaşlarda kitaplarla olumlu bağ kuracakları düşünülmektedir.

Caldecott ödüllü ve Türk çocuk kitapları resimlemelerinde etkisi görülen sanat akımı bakımından farklılık görülmektedir. Caldecott ödüllü kitaplarda ağırlıklı olarak gerçekçilik ve karikatür, Türk çocuk kitaplarında ağırlıklı olarak karikatür sanat akımı etkisi olduğu tespit edilmiştir. Beckett (2010)'a göre, çoğu resimli kitap sanatçısı belirli bir sanatsal teknik üzerine eğitim aldığı ve belirli bir sanat akımına bağlılığı olduğu için güzel sanatların çeşitli yönleri resimli kitap resimlendirmelerinde yer almaktadır. Sonuç olarak, resimli çocuk kitabı illüstratörlerinin çeşitli sanat akımlarının uyandırdığı farklı etkiler konusunda farkındalık sahibi olması ve aktarılan hikâye ile uyumlu bir yaratım gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

Sonuç olarak, incelenen Caldecott ödüllü ve popüler resimli Türk çocuk kitapları karşılaştırmalı analizinde biçimsel özellikler bakımından kitabın şekli, ön kapak, sayfa düzeni, sol marj ve yazı tasarımında punto kullanımı; resimlendirme teknikleri bakımından renk, doku ve kompozisyon türü kullanımında benzerlik olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, biçimsel özellikler bakımından boyut, sayfa sayısı ve sayfa numarasına yer verme, arka kapak, kapak malzemesi, kitap ceket, ciltleme yöntemi, yazı tasarımında font çeşitliliği kullanımı; resimlendirme teknikleri bakımından çizgi, ışık ve gölge, şekil, kompozisyonun sayfada konumlandırılması, perspektif, teknik ve sanat akımı kullanımında farklılık olduğu tespit edilmiştir.

İncelenen kitaplar hem çağdaş Türk çocuk edebiyatı hem de uluslararası çocuk edebiyatının nitelikli örneklerinden oluşmakta olup, biçimsel özellikler ve resimlendirme teknikleri bakımından karşılaştırmalı bir analiz sunulmuştur. Türkiye'de resimli çocuk kitabı tasarımında, geliştirilmeye ihtiyaç olan alanlar ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çocuklar için resimli kitaplar, tüm bileşenleri ile hitap ettiği yaş ve gelişim özelliklerine uygun, sanatsal duyarlılıkla oluşturulmuş, estetik duyguya hitap

edebilen, çocuğun hayal gücü ve dünyasına katkı sunabilen bir tasarım anlayışıyla çocukları okumaya isteklendirecek nitelikte oluşturulmalıdır. Bu hassasiyetle yaratılmış kitapların, çocuklara sadece kitap sevgisi kazandırmakla kalmayıp onların duyu ve zihin dünyalarını zenginleştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öneriler

- Bu araştırma, nitel yöntem benimsenerek 20 adet kitaptan oluşan örneklem grubu ile yapılmıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalar, daha fazla sayıda kitapla nicel yöntem benimsenerek yapılabilir.
- Bu araştırmada Türk çocuk kitapları ile Caldecott ödüllü kitapların biçimsel özellikler ve resimlendirme teknikleri bakımından karşılaştırmalı bir analizi yapılmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda farklı ülkelerin çocuk edebiyatı eserleri ya da Newbery gibi farklı ülkelerin ödüllü kitapları incelenebilir.
- Bu araştırmada, incelemeye kitapların içerik boyutu dâhil edilmemiştir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda, Türk çocuk kitapları ile Caldecott ödüllü kitapların içerik bakımından karşılaştırmalı bir analizi yapılabilir.
- Bu araştırma doküman analizi çalışması olup çocuklarla uygulama boyutuna yer verilmemiştir. Daha sonra yapılacak çalışmalarda, Caldecott ödüllü kitaplar kullanılarak sınıfıçi uygulamalarına dönük uygulamalı çalışmalar yapılabilir. Çocukların kitaplardaki resimlendirme tekniklerini algılayışları ve yorumlamaları üzerine deneysel çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin çocuk kitapları tasarımı, resimlendirme teknikleri ve bunların çocuklar üzerindeki etkilerine yönelik farkındalık düzeylerini belirleyen çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Çocuk kitabı illüstratörlerinden biri ele alınarak tüm kitap çizimleri incelenebilir.

Kaynaklar

- About David Small.* (n.d.). DavidSmallBooks.com. <http://www.davidsmallbooks.com/about-avenue>
- About Doreen Cronin.* (n.d.). DoreenCronin.com. <http://doreencronin.com/about/>
- About Mary* (n.d.). MaryAzarian.com <https://www.maryazarian.com/aboutmary.html>
- About Mo Willems.* (n.d.). MoWilliems.weebly.com. <https://mowillems.weebly.com/biography.html>
- Acer, D., & Gözen, G. (2020). Art detectives: young children's behaviour in finding and interpreting art elements within picture books. *Education 3-13*, 48(6), 716-732.
- Ak, B. (2020). *Gökdelene Giren Bulut*. (5. Basım). İstanbul: Günışığı Kitaplığı Yayıncılık. (2014)
- Aksalal, A. (2020). Sara Şahinkanat. <http://teis.yesevi.edu.tr/madedetay/sahinkanat-sara>
- Aksalal, A. (2020). Selçuk Demirel. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/demirel-selcuk>
- Aksalal, A. (2020). Tülin Tankut. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tankut-tulin>
- Allsburg, C., V. (2004). *Kutup Ekspresi (The Polar Express)*. (O., M., Özkan, Çev.). İstanbul: Kapital Medya
- American Library Association. (n.d.). *Randolph caldecott medal*. <https://www.ala.org/alsc/awardsgrants/bookmedia/caldecott>
- Andrea Davis Pinkney.* (n.d.). Biography.Jrank.org. <https://biography.jrank.org/pages/1624/Pinkney-Andrea-Davis-1963.html>
- Arizpe, E., & Styles, M. (2004). Children reading pictures: Interpreting visual texts. London: Routledge/Falmer.
- Arnheim, R. (1974). *Art and visual perception: A psychology of the creative eye*. Berkeley and Los Angeles, CA: University of California Press.

- Association for Library Service to Children (1987). *Caldecott terms & Criteria*.
<https://www.ala.org/ala/alsc/awardsscholarships/literaryawds/caldecottmedia/caldecottterms/caldecottterms.htm>
- Ayla Çınaroğlu (2021). Aylacinaroglu.com <http://www aylacinaroglu.com.tr/> Ozgec mis
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı*. 1. Basım. Ankara: Anı Yayıncılık
- Avcı, F. (2020). *Kırmızı Fil'i Gördünüz Mü?*. (13. Basım). İstanbul: Can Sanat Yayınları. (2015).
- Bader, B. (1976). *American picture books: From Noah's ark to the beast within*. New York: Macmillan.
- Bailey, K. D. (1982). *Methods of social research* (2nd ed.). New York: The Free Press.
- Bang, M. (1991). The principles. *Picture This: How Pictures Work*. (pp.42-91)
https://sienaproseminar.weebly.com/uploads/1/3/1/0/13109053/molly_bang_reduced.pdf
- Bassa, Z. (2017). Resimli çocuk kitaplarında resimleme. M. Gönen (Ed.), *Çocuk Edebiyatı* (s. 179-223) içinde. 4. Basım. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Batmaz, Ö. (2020). *Çocuk edebiyatı eserlerinin estetik ölçütler bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Beckett, S. L. (2010). Artistic allusions in picturebooks. In *New directions in Picture book research* (pp. 101-116). Routledge.
- Behiç Ak. (t.y.). BehiçAk.com. <https://behicak.com/tr/biyografi/>
- Bellanca, J. (2009). 200+ Active Learning Strategies and Projects for Engaging Students' Multiple Intelligences. Thousand Oaks-CA: Corwin Press.
- Betsy Lewin (n.d.). Betsylewin.com <https://www.betsylewin.com/about/biography/>
- Biography. (n.d.). BetsyLewin.com. <https://www.betsylewin.com/about/biography/>
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. doi:10.3316/QRJ0902027

- Bowman, J. (2019). *What genre is my children's book*. Jenny Bowman.
<https://www.jennybowman.com/what-genre-is-my-childrens-book/>
- Brian Pinkney. (n.d.). Gallery.lib.umn.edu. <http://gallery.lib.umn.edu/exhibits/show/techniquesandmedia/biographies/brian-pinkney----->
- Brookshire, J., Scharff, L. F. V. ve Moses, L. E. (2002). The influence of illustrations on children's book preferences and comprehension. *Reading Psychology*, 23(4), 323-339.
- Burke, A. M. (2002). *Using the art in picture books to develop character in dramatic role-play* (Doctoral dissertation, Memorial University of Newfoundland). <https://research.library.mun.ca/1349/>
- Can Göknil Hakkında (t.y.). Cangoknil.com <https://cangoknil.com/tr/sergiler/>
- Celepoğlu, A. (2007). Çocukta edebi ilgi ve ihtiyaçların gelişimi. Ö. Yılar ve L. Turan (Ed.), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* (s. 29-32) içinde. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Chamberlain, J., & Leal, D. (1999). Caldecott medal books and readability levels: Not just "picture" books. *The Reading Teacher*, 52(8), 898-902.
- Cianciolo, P. (1984). 1984 illustrations in children's books. In Z. Sutherland & M. C. Livingston (Eds.), *The Scott Foresman anthology of children's literature* (pp. 846–884). Glenview, IL: Scott Foresman.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cronin, D. (2020). *Yazı Yazan İnekler (Click, Clack, Moo: Cows That Type)*. İstanbul: Beyaz Balina. (2000).
- Çakmak Güleç, H. & Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çakmak Güleç, H. ve Gönen, M. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikler yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1), 42-53.

- Çakmak Güleç, H. ve Gönen, M. (1997). 1974-1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Olan Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme ve Fiziksel Özellikleri Yönünden İncelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 11, 1:42-53.
- Çer, E. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Çetin, Ü., Ş. Ve Cir, Ö. (2016). Farklı Kültürlerdeki Çocuk Kitaplarının Resimlendirme Tekniklerinin ve Görsel Özelliklerinin İncelenmesi. *Başkent Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 3(1), 1-12.
- Çılgın Sınar, A. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Çınaroğlu, A. (2019). *Mızımız Mırnay-7 Kar Yağınca*. (3. Basım). Ankara: Uçanbalık. (2016).
- David's Bio*. (n.d.). NoDavidShannon.com. <http://nodavidshannon.com/davids-bio/>
- Dedeoğlu, H. (2019). Çocuk Edebiyatı. Hakan Dedeoğlu'na ait 2019-20 Güz Yarıyılı ders notları.
- Dedeoğlu Orhun, B. (2019). *Çocuk edebiyatında estetik ölçütlerin belirlenmesi ve bir çocuk edebiyatı kitabının estetik ölçütler açısından değerlendirilmesi* (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi). <https://dspace.gazi.edu.tr/handle/20.500.12602/296272>
- Deliorman, S. (2016). Çocukların hayal gücüne yer bırakarak çizmek / Raportör: Erol Büyükmeriç. <https://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/cocuklarin-hayal-gucune-yer-birakarak-cizmek-i-7366>
- Deliorman, S. (2017). *Alim'in Düş Gemisi*. (1. Basım). Ankara: Düşizi Yayınları.
- Demirel, S. (2017). *Ayağına Diken Batan Süper Karga*. (7. Basım). Yapı Kredi Yayınları. (1997).
- Derion, D., B. (2017). Can we use 20th century Caldecott Award winners in the 21st century? Oldies but goodies. *Illinois Reading Council Journal*, 45(3).
- Desmarais, R. J. (2007). Father of the modern picture book honoured. https://era.library.ualberta.ca/items/38a95d57-c18f-42e1-86b0-00e28d30c7bf/view/7fb8da1e-86ac-4d5b-91c7-8a5a8d5913fc/LAA_2007.pdf

- Dilidüzgün, Selahattin, Sever S., Öztürk A., Adıgüzel Ö. (2002). Çocuk Edebiyatı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1420.
- Donohue, B. V. (2015). *Picturing meaning: The role of picture books in a fourth grade classroom* (Doctoral dissertation, The William Paterson University of New Jersey). <https://www.proquest.com/dissertations-theses/picturing-meaning-role-picture-books-fourth-grade/docview/1706350459/se-2>
- Doonan, J. (1993). *Looking at pictures in picture books*. Stroud, Gloucestershire, United Kingdom: The Thimble Press.
- Egoff, S. & Saltman, J. (1990). *The new republic of childhood*. Toronto, ON: Oxford University Press
- Elizabeth, B. (2012). *Top 100 picture books poll results*. School Library Journal. <https://blogs.slj.com/afuse8production/2012/07/06/top-100-picture-books-poll-results/>
- Erkmen, N. (2017). *Çocuk kütüphanelerinde en çok okunan çocuk kitaplarının çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında incelenmesi (Ankara ili örneği)* (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi). <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/33836>
- Fang, Z. (1996). Illustrations, text, and the child reader: what are pictures in children's storybooks for?. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*, 37(2), 3.
- Fannin, A. (1983). "Robert McCloskey". In Cech, John (ed.). *Dictionary of Literary Biography, Volume 22: American Writers for Children, 1900–1960* (Online ed.). Gale Research. pp. 259–266. ISBN 0-8103-1146-1.
- Feridun Oral* (t.y.). kitap.ykykultur.com. <https://kitap.ykykultur.com.tr/resimleyenler/feridun-oral>
- Flowers, W. J. D. (1978). *Pupil Preference For Art Media Used In Illustrations Of Caldecott Award Winning Books* (Order No. 7908824). ProQuest Dissertations & Theses Global. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/pupil-preference-art-media-used-illustrations/docview/302900332/se-2?accountid=13014>

- Galda, L. & Cullinan, B.E. (2006). *Literature and the child*. Belmont, CA: Wadsworth Thomson Learning.
- Glazer, J.I. (1986). *Literature for young children*. New York: Charles E. Merrill.
- Goldenberg, C. (1993). The design and typography of children's books. *The Horn Book Magazine*, 69 (5), 559.
- Gökmen, B. (2017). *Ödüllü çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi). <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/66711>
- Göknil, C. (2019). *Ressam Masalı*. (1. Basım). İstanbul: Bozlu Sanat ve Yayıncılık.
- Gönen, M. (1989). Beş ve altı yaş çocuklarının resimli çocuk kitaplarındaki değişik resimleme tarzlarına tepkileri. *Türk Kütüphaneciliği*, 3 (1), 32-35.
- Gönen, M. (Ed.). (2017). *Çocuk Edebiyatı*. 4. Basım. Ankara: Eğiten Kitap.
- Gönen, M., Uludağ, G., Fındık Tanrıbuyurdu, E. ve Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 29(1), 126-139.
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. & Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42 (196), 258-272. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36171/406685>
- Gönüllü, B. (2004). *Çocuk Kitaplarında İllüstrasyon* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi). ProQuest Dissertations and Theses veri tabanından erişildi. (UMI No. 28549969).
- Güneş, F. (2000). Çocuk kitaplarının okunabilirlik ölçütleri açısından incelenmesi, I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Ankara Üniversitesi, Ankara
- Gürel, Z., Temizyürek, F., ve Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap.
- Gürkan, T. (1993). "Okul öncesi eğitiminde kitap", *Ya-Pa 9. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- Han & Binici (2018). Resimleriyle çocukların hayallerini süsleyen Ankaralı bir illüstratör: Ayşe İnan Alican. <http://web2.bilkent.edu.tr/bilkentpost/2018/03/22/portre-resimleriyle-cocuklarin-hayallerini-susleyen-ankarali-bir-cizer-ayse-inan-alican/>
- Hoffman, R. A. (2010). The Appeal of Caldecott Award Winning Books and Their Importance in the Classroom. <https://digitalcommons.liberty.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1210&context=honors>
- Jacqueline Martin. (n.d.). Hamline.edu. <https://www.hamline.edu/faculty/jacqueline-briggs-martin/>
- Kapoğlu, E. N. (2012). *İlköğretim 1-3. sınıf öğrencileri için hazırlanan öyküleyici çocuk kitaplarının nitelik yönünden değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Karatay, H. (2018). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı* (s. 79-95) içinde. Ankara: Grafiker.
- Kayra Mutlu, B. (t.y.). About Berna Kayra Mutlu. <https://bernakayramutludotcom.wordpress.com/about/>
- Kiefer, B. (1993). Visual criticism and children's literature. *Evaluating Children's Books: a Critical Look: Aesthetic, Social, and Political Aspects of Analyzing and Using Children's Books* (pp. 73-91). Graduate School of Library and Information Science, University of Illinois at Urbana-Champaign: USA.
- Kiefer, B. (2010). *Charlotte Huck's Children's Literature*. (10th ed.) New York: McGraw Hill.
- Koss, M. D., Martinez, M., & Johnson, N. J. (2016). Meeting Characters in Caldecotts: What Does This Mean for Today's Readers?. *The reading teacher*, 70(1), 19-28.
- Körükçü, Ö. (2012). Okul öncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 243-254.
- Leo Lionni. (n.d.). <https://www.scholastic.com/teachers/authors/leo-lionni/>

- Leonard, S. M. (1998). *A caldecott celebration six artists and their paths to the caldecott medal*. Walker and Company
- Lionni, L. (2019). *Frederick (Frederick)*. (K. Atakay, Çev.) (7. Basım). Ankara: Elma Yayınevi. (2015)
- Machotka, P. (1966). Aesthetic criteria in childhood: Justifications of preference. *Child Development*, 37(4), 21-28.
- Madran, R. O. (t.y.). Görsel tasarım. Eğitimde material tasarımı ve kullanımı. (2021, 22 Eylül). [https://madran.net/wp-content/uploads/2013/09/bote205_4_ Gorsel_Tasarim_Ilkeleri.pdf](https://madran.net/wp-content/uploads/2013/09/bote205_4_Gorsel_Tasarim_Ilkeleri.pdf)
- Marantz, K. (1977). Picture book as art object-call for balanced reviewing. *Wilson Library Bulletin*, 52(2), 148-151.
- Marcus, L., S. (1998). *A Caldecott Celebration Six Artists and Their Paths to the Caldecott Medal*. United States of America: Walker publishing company
- Martinez, M., Stier, C. & Falcon, L. (2016). Judging a book its cover: An investigation of peritextual features in Caldecott award books. *Children's Literature in Education*, 47, 225-241. Doi: 10.1007/s10583-016-9272-8
- Martin, J., B. (1998). *Snowflake Bentley*. New York: Houghton Mifflin Company.
- Matulka, D. I. (2008). *A picture book primer: Understanding and using picture books*. Westport, CT: Libraries Unlimited
- Maughan, S. (2015). *Obituary: Judith St. George*. PublishersWeekly.Com. <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrensauthors/article/67229-obituary-judith-st-george.html>
- Maurice Sendak. (2014). <https://www.biography.com/writer/maurice-sendak>
- McCloskey, R. (1969). *Make Way for Ducklings*. New York: Puffin Books (1941).
- Mckinley, J. (2018). A guide to color. https://aces.nmsu.edu/pubs/_c/C316.pdf
- Moebius, W. (1986). Introduction to picturebook codes. *Word & Image*, 2(2), 141-158.
- Nazan Erkmén (t.y.). [turkishpaintings.com. https://turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=1114](https://turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=1114)

- NEA / National Education Association's "Teachers' Top 100 Books for Children."
(2007). Listchallenges. <https://www.listchallenges.com/nea-national-education-associations-teachers>
- Nikolajeva, M. & Scott, C. (2006). *How Picturebooks Work*. New York: Routledge.
- Nodelman, P. (1988). *Words about pictures: The narrative art of children's picture books*. Athens, GA: University of Georgia Press.
- Oğuzkan, A. F. (2013). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Oral, F. (2020). *Bu Kış Kimse Üşümeyecek*. (10. Basım) İstanbul: Yapı Kredi yayınları. (2015).
- Özer, Ayhan. (2007). Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğa Göreliliği. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, s.425-432.
- Özgider, D., S. (2010). *Türkiye ve İngiltere'de çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri açısından karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi).
<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/30270>
- Parsons, M. J. (1987). *How we understand art*. New York: Cambridge University Press.
- Phinney, T. & Colabucci, L. (2010). The Best Font for the Job, Typography in Caldecott Winners, 1990-2010. *Children & Libraries*, 8 (3). <https://journals.ala.org/cal/article/download/45/20>
- Pinkney, A., D. (1998). *Duke Ellington: The Piano and His Orchestra*. New York: Hyperion Books for Children.
- Raymond, A. (1995). Author, Editor-in-Chief, Teacher: Patricia Lee Gauch. *Teaching PreK-8*, 26(1), 62-64.
- Reading Is Fundamental. (2007). *Getting the Most Out of Picture Books*.
<http://www.getreadytoread.org/early-learning-childhood-basics/early-literacy/getting-the-most-out-of-picture-books>

- Richard, O. (1969). The visual language of the picture book. *Wilson Library Bulletin*, 436–447.
- Robert McCloskey. (n.d.). HamiltonHeritageHall.org. <https://www.hamiltonheritagehall.org/biography-of-robert-mccloskey/>
- Rocha, T. A., Peixoto, F., & Jesus, S. N. (2020). Aesthetic development in children, adolescents and young adults. *Análise Psicológica*, 38(1), 1-13.
- Russell, D., L. (2009). *Literature for children: A short introduction*. Boston, MA: Pearson/Allyn Bacon
- Sarı, N. (2006). *Çocuk kitapları illüstrasyonları üzerine bir araştırma ve bir örnekleme* (Yüksek lisans tezi, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü). <http://acikerisim.deu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/20.500.12397/11854/186549.pdf?sequence=1>
- Sendak, M. (2016). *Vahşi Şeyler Ülkesinde (Where the Wild Things are)*. (C. Üster, Çev.). (1. Basım) İstanbul: Can Sanat Yayınları (1963).
- Setyorini, R., Saddhono, K., Ermanto, M., W., & Kirom, S. (2019). The Effort of Implementing of The Big Book as A Media to Improve The Intelligence of Linguistic Verbals for Early Childhood. *Journal of Physics: Conference Series*. https://media.proquest.com/media/hms/PFT/1/oyASK?_s=T85ERgndnSoNoxAM2%2FXSvnF4yT4%3D
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. 1. Basım. Ankara: Kök Yayıncılık
- Sever, S. (2016). *Çocuk düşlerinin özgün rengi: Ferit Avcı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Sever, S. (2016). *Çizginin içtenliği: Mustafa Delioğlu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Shannon, D. (2007). *Hayır David! (No David!)*. (1. Basım) İstanbul: Güzel Kitaplar Yayınevi. (1998).
- Sipe, L. R. (1998). How picture books work: A semiotically framed theory of text–picture relationships. *Children’s Literature in Education*, 29(2), 97–108.
- Sipe, L. R. (2002). Picture books as aesthetic objects. *Literacy Teaching and Learning*, 6(1), 23-42.

- Sipe, L., & McGuire, C. E. (2006). Picturebook Endpapers: Resources for Literary and Aesthetic Interpretation. https://repository.upenn.edu/gse_pubs/38
- St. George, J. (2000). *So You Want to Be President?*. New York: Philomel Books.
- Sutherland, Z. & Arbuthnot. (1977). *Children and books*. Dallas: Scott, Foresman.
- Şahinkanat, S. (2020). *Üç Kedi Bir Dilek*. (29. Basım) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (2012).
- Şirin, M. R. (2011). *Resimli çocuk hakları kültürü kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tankut, T. (1999). *Miyaaaav!*. İstanbul: Esin yayınevi.
- Tan, S. (n.d.). *Shape and size of the picture book*. Visual Literacy Skills. <https://visual-literacy-skills.weebly.com/visual-techniques-in-picture-books.html>
- Taşcı, E. (2019). 0-36 ay çocuklara yönelik resimli çocuk kitaplarının bir analizi. (Yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi.
- Taşdemir, M. (2005). Eğitsel bir materyal olarak çocuk hikaye kitapları ve romanlarının nitelik düzeyi. *Milli Eğitim Dergisi*, 168, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/168/index3-tasdemir.htm.
- The Art of Brian Pinkney*. (n.d.). BrianPinkney.net. <http://www.brianpinkney.net/main.html>
- The Author*. (n.d.). ThePolarExpress.com. <http://polarexpress.com/the-author/>
- The Book*. (n.d.). ThePolarExpress.com. <http://polarexpress.com/the-book/>
- The Randolph Caldecott Society of America. (n.d.). Randolph Caldecott who was he?. <http://www.rcsamerica.com/rc.html>
- Tomlinson, CM., & Lynch-Brown, C. (n.d.). *Essentials in children's literature* (2nd ed.). Boston: Allynfc Bacon.
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk edebiyatına giriş*. Konya: Eğitim Yayınları.
- Tüfekçi Can, D. (2014). *Çocuk edebiyatı: kuramsal yaklaşım*. Konya: Eğitim.
- Tür, G. Ve Turla, A. (1999). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. İstanbul: Yapa Yayın Pazarlama

- Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe sözlük*. 11. Basım. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ural, S. (2017). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı. (Edt. Mübeccel Gönen). *Çocuk edebiyatı* (s. 33-55) içinde. 4. Basım Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Ünal, A. G. (t.y). Yaşam öyküsü. [https://ayfergurdalunal.com /tr/page1.html](https://ayfergurdalunal.com/tr/page1.html)
- Ünal, G. (2008). *Sözcük Sihirbazı*. (1. Basım). İzmir: Tudem Yayınları.
- What is naive art?. (n.d). ArtsandCulture.google.com <https://artsandculture.google.com/theme/YwLC8yxnsRUtJA>
- Willems, M. (2015). *Güvercin Otobüsü Kullanmayın (Don't Let The Pigeon Drive The Bus)* (F. Yenici, Çev.). (1. Basım) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2003). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 11. Basım. Ankara: Seçkin yayıncılık
- Yıldız, C., Yazıcı, D. N. Ve Durmuşoğlu, M. C. (2016). 2010-2015 yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1).
- Yılmaz, Z. (Ed.) (2008). *Illustrators of Children's Books From Turkey*. Frankfurt Kitap Fuarı'ndan yayınlanan katalog. İstanbul.

EK-A: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

...../...../.....

(İmza)
Pınar KAMALI

EK-B: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu

10/01/2022

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Caldecott Ödüllü ve Popüler Resimli Türk Çocuk Kitaplarının Karşılaştırmalı Bir Analizi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
10/01 /2022	177	388.003	05/01 /2022	%9	81203028

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Pınar Kamalı
Öğrenci No.: N18233999
Ana Bilim Dalı: Temel Eğitim
Programı: Sınıf Eğitimi
Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
(Prof. Dr. Hakan DEDEOĞLU)

EK-C: Thesis/Dissertation Originality Report

10/01/2022

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Elementary Education,

Thesis Title: A Comparative Analysis of Caldecott Award-Winning Books and Popular Turkish Picture Books

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
10/01 /2022	177	388.003	05/01 /2022	%9	81203028

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Pınar Kamalı
Student No.: N18233999
Department: Elementary Education
Program: Primary Education
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
(Title, Name Lastname, Signature)

EK-Ç: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

10 /01 /2022

(imza)

Pınar KAMALI

"*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*"

(1) *Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü Üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.*

(2) *Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.*

(3) *Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü Üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.*

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.